

ROSA PERVANA
VITA MIRABILIS, & MORS
PRETIOSA
Ven. lis Sororis ROSÆ de S. MARIA
Limensis, ex tertio Ordine S.P. DOMINICI
AD S.mu D.N. ALEXANDRUM VII
Pont. Max.
16 64
Laz.s Baldus
Romæ Superiorum permissu.
B. Thibous.

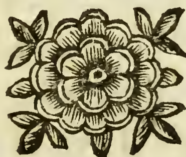
VITA MIRABILIS
ET MORS PRETIOSA
VENERABILIS SORORIS
ROSÆ DE S. MARIA
LIMENSIS,

Ex Tertio Ordine S. P. DOMINICI,

AD SANCTISSIMVM D. N.
ALEXANDRVM VII.
PONTIFICEM MAX.

Excerpta & collecta

Per P. M. F. LEONARDVM HANSEN
Prouincialem Angliæ, & Socium Reuerendissimi P. Magist. Generalis Ord. Præd.

ROMAE, Typis Nicolai Angeli Tinassij M. DC. LXIV.

Superiorum permissu.

B.ME PATER.

ERA ac ſecura SS. Pontificum lætitia eſt, ſi Eccleſia vernet Sanctitate, ſi pace floreat. Et ecce ROSAM. Vſque ab Indorum mari Pacifico *pacem, ver, lætitiam adhalat noui Orbis nouus hic floſculus: num & ſanctitatem? id verò Sanctitatis Veſtræ infallibili oraculo decernendum præſtolabimur, ne fallamur; nam ſcitè Paſchaſius,* aliæ (: *inquit*) ſunt Roſæ, quæ Chriſti ſanguine intus pingueſcunt & rubricantur vt ſemper floreant, aliæ quæ in terra radicantur, vt citò floreant & poſtmodùm areſcant, *Crediderim equidem non his ſed illis accenſendam fore hanc* Roſam Peruanã, *vtpote quæ nec humi ſerpſit, nec terrena radice aut ſucco ſed Chriſti ſanguine pinguis ac rubens, prodigijs sẽper florere pergit, eiuſq; Vita, mors, geſta palam clamitant,* Chriſti bonus odor ſumus. *Denique hanc DEI Filius* Roſam cordis ſui *dignatus eſt appellare. Verùmtamen priuatum ſileat meæ exilitatis præiudicium, vbi publicum S. Sedis iudicium exſpectatur. Mihi ſat fuerit paruiſſe, ac Superiorum nutu ex iuratis Proceſſibus mirabilem Roſæ Vitam hiſtorico ſubnodio collegiſſe in Synopſim; carptim quidem, at non ſine compunctione.*

in pſ. 44.

infra Cap. XI.

Porro, vt quidquid hoc eſt tenuiſſimæ opellæ Alexandro Pont. Max. auderem inſcribere, mihi ſolus

is autor fuit qui ſolus me tenet Romæ lateri adlectum ſuo Generalis totius noſtri Ordinis Moderator, nempe ratus, eductam Peruuiæ gleba aurea Roſam *ijs deberi manibus, quæ* Auream Roſam *quotannis ſanctificant, dum quarta eſurialis Quadrageſimæ Dominica fideli populo ait*: Lætare. *Sanè vt iſta Dominicæ, ita illa Dominici Roſa eſt, vtraq; floridam apta ſpirare lætitiam, digna vtraq; Summi Sacerdotis benedicente manu exaltari in candelabrum, ac inde donum fieri Catholicorum Principum ſupplici pietati.*

Init (: *fateor*:) *hodie Autumnus, quo deberi ſolent non flores ſed fructus; at viciſſim à Roſæ Sponſo reſonat Echo*: flores mei fructus. *Opportunè; ſimul* (Eccl. 24. v. 23.) *quippe in hac Roſa & fructifer autumnus vernat, & floridum ver fructificat, quinimò hic primus eſt meridionalis Americæ flos & fructus, quem vbi Sanctitas Veſtra (vti fore ſperamus) in primitiarum aram ſolemni* honoris & honeſtatis *apotheoſi eleuarit coram Domino, toti Eccleſiæ non minùs fructuoſum quàm floridum* lætare *intonabit.*

Penè exciderat, nobis Germanis Roſam in laquearibus pingi ſolitam ritu vetuſtiſſimo, vt Harpocratici ſilentij admoneat hoſpites. Itaque hìc ſilebo, tacitiſque precabor votis, tam proſperè nobis Valere Sanctitatem Veſtram, quàm verè ſuo throno portæ inferi non præualebunt. Romæ, ix. Cal. Octobris M. DC. LXIV.

S. V.

Ad pedum oſcula demiſsè pronus
F. Leonardus Hanſen Prouincialis Angliæ & Socius
Magiſtri Generalis Ord. Præd.

FR. IO. BAPTISTA DE MARINIS
Sacræ Theolog. profeſſor, Ord. Præd. humilis Magiſt. Gen. & ſeruus.

TEnore præſentium, noſtrique autoritate officij facultatem concedimus Admodum R. P. Magiſtro Fr. Leonardo Hanſen Prouinciali Angliæ ſocio noſtro, ſeruatis ſeruandis imprimendi librum cuius titulus eſt *Roſa Peruana*, ſeu *Vita mirabilis, & mors pretioſa venerabilis ſororis Roſæ de Sancta Maria ex tertio Ordine S. P. N. Dominici*, iuſſu noſtro à duobus Theologis recognitum, & approbatum. Dat. Romæ in Conuentu noſtro S. Mariæ ſuper Mineruam die 24. Auguſti 1664.

Fr. Io. Baptiſta de Marinis

Magiſter Ordinis

Reg. fol. 78.

Fr. Antonius Gonſalez
Magiſter, & Socius.

Approbatio Theologorum Ordinis Prædicatorum.

Synopsim hanc admirabilis vitæ Sororis Rosæ de S. Maria Peruanæ descriptam ab A. R. P. Mag. Fratre Leonardo Hansen Prouinciali Angliæ à me visam de mandato Reuerendiss. P. Magistri Generalis Fratris Io. Baptistæ de Marinis, & à me repertam omni ex parte vernantem floribus elegantissimæ eruditionis, iudico nihil continere, quod possit impedire ne secundùm Sacros Canones, & Concil. Trident. & Constitutiones Apostolicas imprimi possit. Et in fidem &c.

Fr. Petrus M. Passerinus Procur.Gen.Ord.Præd.

De mandato Reuerendiss. P. Magistri Generalis Ordinis Prædicatorum Fr. Ioannis Baptistæ de Marinis, vidi librum, cui titulus Synopsis admirabilis vitæ, morum, operum, & felicissimi transitus Sororis Rosæ à Sancta Maria Peruanæ ex tertio Ordine S.P.Dominici, *ab admodum R.P. Magistro Fr. Leonardo Hansen Prouinciali Angliæ eiusdem Ordinis compositum; vidi, & in eo miratus sum hominem non hominis stylo, sed Angeli penicillo depingentem Rosam. E Gaspare de Floribus Leonardus noster Sororem Rosam depinxit natam; & de Leonardo nardum factam, Rosam iam mundus odorat, en redolent omnia dum progenitoris floribus scriptor addit flores. Miramur in flore colorum venustatem, odoris argutiem, auctoris artem: Hansen, has en tibi lector in libro hoc prærogatiuas offert, si venustatem desideras, venustus liber hic, elegansque totus, si argutiem optas, arguto liber hic expolitur vngue, si artis industriam quæritas, ardua liber hic expeditur arte. Quid vltra? Sertum tanto operi amas?* Laus *tua sit sertum, vt sit certum librum sic floridum, floridam venire ad palmam, auream ruere in coronam. Sic censeo Romæ apud Sanctam Mariam super Mineruam.*

Fr. Vincentius Ferre Ordinis Prædicatorum, Magister, & Regens.

PROTESTATIO AVCTORIS:

CVM Sanctiss. Dominus Noster Vrbanus Papa VIII. die 13. Martij anno 1625. in S. Congregat. S.R. & Vniuersalis Inquisitionis Decretum ediderit, idemque confirmauerit die 5. Iulij anno 1634. quo inhibuit imprimi libros hominum, qui sanctitate, seu Martyrij fama celebres è vita migrarunt, gesta, miracula, vel reuelationes, seu quæcumque beneficia, tanquam eorum intercessionibus à Deo accepta continentes, sine recognitione, atque approbatione Ordinarij, & quæ hactenus sine ea impressa sunt, nullo modo vult censeri approbata. Idem autem Sanctissimus die 5. Iunij 1631. ita explicuerit, vt nimirum non admittantur Elogia Sancti, vel Beati absolutè, & quæ cadunt super personam, bene tamen ea, quæ cadunt super mores, & opinionem, cum protestatione in principio, quòd ijs nulla adsit auctoritas ab Ecclesia Rom. sed fides sit tantùm penes Auctorem. Huic decreto, eiusque confirmationi, & declarationi obseruantia, & reuerentia, qua par est, insistendo, profiteor me haud alio sensu, quidquid in hoc libro refero, accipere, aut accipi ab vllo velle, quàm quo ea solent, quæ humana dumtaxat auctoritate, non autem diuina Catholicæ Romanæ Ecclesiæ, aut Sanctæ Sedis Apostolicæ nituntur, ijs tantùmmodo exceptis, quos eadem Sancta Sedes Sanctorum, Beatorum, aut Martyrum Catalogo adscripsit.

Imprimatur, si videbitur Reuerendiss. Patri Magistro Sac. Palatij Apostolici.

O. Archiep. Patracen. Vicesg.

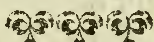

Imprimatur,

Fr. Hyacinthus Libellus Sacri Palatij Apostol. Magist. Ordinis Prædicatorum.

SYNOPSIS
ADMIRABILIS VITAE, MORVM, OPERVM, Ac feliciſſimi tranſitus
SORORIS ROSAE A S. MARIA PERVANÆ
Ex tertio Ordine S. P. Dominici.

Prolepſis ad pium Lectorem.

Tiq; miraberis in tota hac Synopſi tam ſterile *Miraculorum* ſilentium: at precor ſuſtine, prodibit & horum appendix vbertas, mox vt ex lege *Sacrorum Rituum* licuerit. Interim ſolius *Vitæ* hiſtoriolam accipe ex *Remiſſoriali* (: quem vocant) *Proceſſu*, iuratiſq; teſtimonijs fide bona extractam, quæ & plenior foret, niſi Virginis Roſæ ingenioſa, & cauta humilitas (: de qua infra cap. v.) ſic pleraq; ſtuduiſſet abſcondere, quòd neq; familiarium intimis, neq; domeſticis curiosè oculatis, nec ipſi deniq; peruigili Matri innotuerint, præter paucula iſta, quæ pene furtim & quaſi per rimulas notari ſubinde potuerunt. Itaq; non niſi comperta hìc damus, quæ in his Capitulis tametſi totidem videbuntur manipuli, ſpicilegium non excedunt.

CAPVT I.

Rosæ patria, natales, cunabula.

LIma, meridionalis Americæ, quà mari Pacifico lambitur, nobile emporium Regniq; Peruani metropolis hanc nouam in Orbe nouo enixa est Rosam anno Virginei partus M.D.LXXXVI. mense Aprili, qui quòd erupturis floribus terram aperiat, ab officio nomen traxit. Huius mensis vigesimus dies Beatæ Agneti de Monte Politiano Virgini Dominicanæ à *cęlesti rore*, *ac diuersis* repente *enatis floribus* notissimæ sacer est, idemq; Rosæ huic natalis fuit. Itaq; vernant hìc omnia, siquidem & Progenitores Virgini fuere *Gaspar de Floribus*, *Maria ab Oliua*, ille ex Insula Hispanorum oriundus cui à *Portu diuite* nomen est, hæc *Limæ* nata; vterq; stirpe non ignobili, sed opibus permodicis, nisi quòd ingentis opulentiæ loco fuerit tali filiola cælitus ditari. Nascenti Rosæ Paterna domus obtigit in vico *S. Dominici*, ac ponè quidem iuxta *Aedem S. Spiritus*, vt vel ipse locus videatur futuræ tum sanctimoniæ tum instituti signasse præsagium. Iure iurando testata est genitrix (: in Processu Remiss.) sibi fuisse hunc partum vt felicissimum ità facillimum, minimèq; obnoxium illis angoribus, quibuscum solebat in parturitione reliquarum prolium dirissimè conflictari. Nec minùs adstupuit obstetrix, vt vidit hanc infantem secundarum inuolucris prodire grauem, & quasi penulatam: Nimirum sic nascuntur Rosæ, congenitis integumentis vndiq; velut amictu paludatæ. Ipso dein festiuissimo Pentecostes die (: qui Hispanis *florum Pascha* dicitur) baptizata est Rosa, primoq; rore cęlestis gratiæ permaduit, nec tamen Rosæ nomen tunc ei impositum, sed Isabellæ siue Elyzabeth; nimi-

nimirum ab auia materna Isabella de Herrera, cui inter lustrales aquas videbatur is honor deberi humano more: Porro vt Rosæ nomen diuinitus Soboli destinatum post trium mensium ambages demum erumperet, prodigium exspectabatur, quod tale fuit. Quiescebat in cunis trimestris paruula, quandò cum ancillula & filiabus accita Mater conspexit filiolæ vultum vndiq; opertum repanda sed paulò post disparente rosa. Obstupuere omnes; at ceteris altiùs icta spectaculo Mater subito complexu tenerisq; osculis dissuauiauit paruulam, *mihi* (inquiens) *tu deinceps Rosa diceris & eris, nec alio post hac nomine te compellabo*; quasi cum Præcursoris Matre protestaretur his Ambrosij verbis: *habet vocabulum suum quod agnouimus, non quod elegimus*. Rem tamen indignè tulit auia, doluit suum nomen in tenera nepte sic obliterari ac ferè despici, vnde placando huic iurgio nec annorum lustrum satis fuit, donec tandem controuersiæ finem imposuit Sacramentale Chrisma, quo Sanctissimus Limensium Archipræsul Turibius in Parochia loci *Quiui*, dum Rosæ illiniebat confirmationis signaculum, omisso Baptismali nomine Rosam pronunciare maluit, cuius fortasse iam tunc fragrantiam senserat in spiritu, quo plenus erat. Sanè videbatur eum vnctio docuisse de omnibus, vt neq; errare posset in Rosæ nomine cui exinde pariter & auia adquieuit. Verùm tamen lapsis aliquot annis de Rosæ nomine aliam indixit litem ipsamet Virginis pauida conscientia, nimirum vt ità præberetur occasio locusq; cęlesti oraculo quo Rosæ nomen vltimò erat confirmandum. Res ità euenit. Creuerat puella, iamq; suimet per ætatem compos vt resciuit, se neutiquam in Baptisterio sed in cunis traxisse hoc succedaneum nomen, suspicata est pro solo vanitatis lenocinio forsitan hoc sibi inditum fuisse nomen, quo vultus sui commendaretur forma ac venustas. Itaq; hoc scrupulo saucia & animo inquieta sacellum Dei Genitricis in Aede

FF. Prædicatorum Sanctiſs. Roſario dicatum adijt, illic lachrymosè procubua Miſericordię Matri angorem ſuum expoſuit, remedium popoſcit. Nec *Virgo Roſa myſtica* Virgunculam Roſam diſtulit conſolari, ſiquidem in alto ſed inexplicabili intimæ illuſtrationis radio pauidam affata docuit, mirè hoc ſuum nomen probari Diuino quem geſtabat Puerulo, ſe verò de ſuopte nomine hoc inſuper adiectum ei velle auctarium, quo Roſa à S. Maria in poſterum cognominaretur. Sic quæ trepidabat in nomine, firmabatur cognomine, ſecura & læta quòd vtrumq; cęlitus datum poſſideret. Habent quidem hoc (: Ambroſio teſte) Sanctorum merita, vt à Deo nomen accipiant, ſed qui vltra nomen etiam cognomen è Cęlo accipiant, raros puto. Admiſit inſperatæ nomenclaturæ gratiam puella non ſine excelſo intimi dulcoris ſenſu, adeò, vt die quadam à SS. Communione domum reuertens ardore inſolito obteſtaretur Matrem, vnicum hoc gemini fauoris nomen Roſæ à S. Maria ſibi quàm creberrimè repeteret, ac frequentiùs occantaret, illo ſe mirificè poſthac delectari, mulceri, colliqueſcere. Hærebat parens mirata nouitatem, at ſubiecit Virgo: Nunc nunc redire ſe à pedibus Magnæ Deiparæ, huic rem cordi fuiſſe, huius benedictione, & materno auſpicio ſuam animam tranſiſſe in Roſam florido Iesvlo Nazareno ſacram: proinde ſi aliquando ſuſpectum ſibi fuerat Roſæ epitheton, iam illud in tuto eſſe, vtpotè diuinitus approbatum; ideo frequenti huius gratiſſimæ compellationis auditu velle ſe ſui tum nominis tum officij ſæpiculè admoneri. Reliquum quod ſibi in illa S. Communione acciderat, Virgo humilis verecundè ſubticuit, Matriq; ſat fuit, Roſæ nomen quod infanti prima impoſuerat, Cęlo placuiſſe.

CAPVT

CAPVT II.

Rosæ crepundia, indoles, educatio Votumq; Virginitatis.

S. Catarinæ Senensis infantia ac pueritia tam dulcis omnibus ac blanda fuisse legitur, vt non Catarinam, sed Euphrosynam pleriq; cæperint appellare. Eadem infanti Rosæ fuit indoles quieta, suauis, lepidula, & continuò serena, vt commune dumtaxat gaudium totius domus videretur. Obseruarunt domestici, numquam in fascijs paruulam voce querula, aut stridulis vagitibus ædium turbasse silentium, numquam plorasse, nisi quòd semel, cum Mater nobilem Matronam visitans foras extulisset Rosam, compesci à planctu non potuit quoadusq; ex aliena in propriam domum referretur, quasi iam tunc nosset publicum fugere, & auersari, vnde ex tunc constituit parens infantem placidissimam deinceps cum exeundum foret, secum non exportare.

Trimula erat, quando in tenerrima indole promicare cœperunt supra ætatem robusta virtutum specimina. Et primum quidem tolerantiæ fuit animiq; inter dolores impauidi, fortis, tranquilli, vt liqueret Rosam esse quam spinæ nec terrent, nec terunt, aut deijciunt. Accidit, quòd prægrandis arca dum incautè properèq; clauditur, dextrum Rosulæ pollicem fortuitò corriperet. Aduolauit turbata Mater, sed dissimulabat tranquilla filiola dolorem, abscondit manum, donec post dies aliquot putresceret sub vnguiculo emortuus sanguis. Aduocatur Chirurgus, Isq; vt læso articulo tumidum pus educeret, acribus remedijs totum penè vnguem absumpsit, demum & vnguiculi residu-

residuum lento, ac violento forfice radicitus auulsit. Vidisses immotam sub his cruciatibus Rosam ac si non suus esset pollex, cui toties ferrum infæuiebat. Obstupuit præ alijs Ioannes Perez de Zumeta (: id erat Chirurgo nomen) haud capiens vnde tantillæ Virgunculæ tanta in ijs tormentis obduruisset constantia, nam toto illo acerbissimæ curationis tempore nec gemitum ediderat, nec vnquam expalluerat ad styli, sanguinis, nouorumq; vulnerum aspectum.

Nondum Rosa quadrimula erat, cum mordax suppuratio in eius auricula succreuit. Rursus igitur Chirurgi manu, ac post lene emplastrum deniq; & ferro opus fuit. Rosa, dum exesæ cartilaginis pars vitiata præscinditur, ea vultus animiq; firmitate vulnus excepit, qua nec intueri adstantes poterant sulcantem nouaculam. Fluebat sanguis in humerum, nec Rosa exhorruit tincturam suam.

Quadriennium viuendo expleuerat, cum summam capitis sui cutem species quædam impetiginis cępit obcrustare. Mater obuio sed imperito suasa consilio modicos pulueres inspersit effectu planè improspero, nam ij vtpotè olentes Hermeticam pyxidem affectas partes caustica sua acrimonia rodebant ità immaniter, vt certis interuallis toto corpusculo tremuisse puellam tacitè notarint domestici: Nec tamen hic iugis, & acerrimus dolor ab ea, vel minimum potuit exprimere gemitum aut molestiæ indicium, nisi quòd à Matre interrogata de dolore, cum totum negare non posset, modicum ac toleratu facilem esse respondit: sicq; in ijs tormentis cum sua Matre pernoctauit silens, immota, quietissima. Sed anxia parens postridie reuulso leniter cataplasmate inhorruit, videns filiolæ verticem hinc bullis turgidum, indè fossulis profundè vlceratum, & ô (: inquit) misera, siccine totam hanc transegisti noctem sub huiusmodi cruciatus voraci ardore? tacuit Rosa, nec vrgenti aliud vnquam replicuit, quàm stetisse

intra

intra mediocritatem suos dolores. Accitus deinde Chirurgus plagæ sanandæ nouæq; cuti inducendæ quadraginta duos continuos insumpsit dies, tormento vix mitiori quàm quo prima nox Virginem lancinarat. Sed neque tunc Rosæ defuit par dolori tam moroso constantia, quantam ab illa imò ab vlla ætate sperari posse Chirurgus diffidebat.

Idem Rosæ iam sexennis patuit robur sub eiusdem Chirurgi forcipe, cum sibi ex intimo nare eximendus fuit phaseolus, tertio demum tractu erutus. Dixisses hanc indolem vni patientiæ natam. Sed rudimenta hæc erant ac tempestiua præludia animi corpusculum proprium ceu alienum tractaturi. Superest quòd reliquam eius pueritiam cursim delibemus.

Rosæ quinquenni & adhuc inter pueritiæ infantiæq; confinia constitutæ, notitia ac timor Dei se se insinuauit modo prorsùs admirabili; quia inter ludos. Res ità cōtigit: lusitabat cum ea natu maior germanus frater, isq; (casu an studio, incertum) luto imbuit rutilam pulcherrimamq; innocentis puellæ cæsariem. Iocus erat, ac puerilis ridendi materies, at non ità placuit Virgunculæ, quam non contemptus sed sordes offendebant. Itaq; ludum abrupit, cui mox frater: hem (: inquit) soror mea, si te deturpati capillitij tui iniuria tam seriò affligit, scito, cultos puellarum cincinnos Inferni rudentes esse, quibus illaqueantur iuuenum incautæ animæ, vt in gehennam æternam detrahantur. Ergo puta exosos Deo capillos, quos tu amare videris. Hæc ludibundus puer gestu velut concionatorio profatus repetebat ludum, at puellæ animum altiùs hæc verba, quàm pro dicentis impetu suæue ætatis modulo penetrarunt, nec verba erant sed tonitrua, nam repente mens illa capacissima simul immensum concepit horrorem Inferni, simul apprehendit vastitatem æternitatis, simul Diuinam attentiùs reuerita maiestatem ponderabat

bat

bat secum omnis peccati fœdam infelicitatem. Hinc subitò in se reducta cæpit odisse suosmet capillos, firmare animum aduersùs omnes offensas Dei, detestari occasiones quæcumq; Inferno militarent, deniq; ordinato agmine tunc immigrarunt alta Dei æstimatio, filialis timor numinis, cura salutis, abominatio peccati. Quis tot tamq; seria exspectasset è ludo ac luto? Verùm sub eodem radio progressa vlteriùs Rosa limpidè agnouit, Dei auxilium sibi fore & necessarium & iugiter implorandum. Hinc statim exarsit in ipsa conatus orandi, qui & formulam dictauit iaculatoriam, hanc videlicet. *IESVS sit benedictus. IESVS mecum sit, amen*. Dulcescebat exinde in labellis in corculo Virginis hic precandi modus, vt ab ea frequentanda nec dormiens cessaret, vsq; adeò nimirum Dei præsentia iam sensus Rosæ interiores vndiq; occuparat.

Demum sub hac tam præmatura ac sublimi Dei notitia quinquennis Rosa sensit apertiùs trahi se ac præparari ad S. Catarinæ Senensis excelsa tyrocinia, siquidem huius exemplo confestim & ipsa Virginitatis votum emisit inter hæc primula tenellæ ætatis crepuscula, quinto nimirum ætatis anno; quin & postea eiusdem Seraphicæ viraginis imitatione sibimet capillos ad viuam vsq; cutem inscia Matre præscidit, ne quid superesset funium quibus contra iuratum Virginitatis propositum aut traheret, aut traheretur ad nuptias, iam enim satis didicerat ex ludicris, luti inquinamenta suo capillitio quandoq; etiam seriò posse insidiari. Hic igitur puerilis sui lusus & crepundiorum exitus fuit vt mirabilis sic felicissimus, nam rarus est hic gratiæ tractus, qui Rosam ab innocentibus iocis vnico subitoq; passu deduxit in illam maturitatem iudicij, quo simul nosset æstimare Dei celsitudinem, æternitatis pretium, & virginei floris arcanam prærogatiuam. Vnum hic prætereundum non est, quòd qui deinde Virginis conscientiam moderati sunt, prudenter coniecere, superna hæc gratiæ

allecta-

allectamenta ipsi obtigisse sub illo primo vsus rationis diluculo, quo iuxta veriorem Theologiam quilibet in Devm finem vltimum sese tenetur conuertere pro suæ capacitatis modulo. Vt vt sit, Rosæ non tam diluculum fuit quàm meridies, dum sic illustrata præferbuit & viam elegit quam debuit; attamen longè maius fuit à via quam elegerat numquam postea vllius noxæ grauioris admissione per totam vitam exerrasse, quod vt ijdem sui Confessarij concorditer asseruerunt, ità patulum fiet ex ijs quæ sequuntur.

CAPVT III.

Rosæ erga Parentes mira obedientia, pietas, solicitudo.

IN concursu duorum præceptorum, quo simul honorare Patrem, & Matrem, simul Deo magis quàm hominibus obedire iustum iussumq; est, Rosæ frequenter ingenio & solertia opus fuit, vt neutrum offenderet. Trahebat cęlestis Sponsus electam sibi Virginem per arcanas sanctimoniæ ac perfectionis semitas: Ex aduerso trahebat rudis & cruda Mater Filiam morigeram ad pompas nugasq; seculi, ad vanos corporis ornatus, ad Mundi commercia. In his biuijs plusquàm humanæ artis fuit, incolumi vtrimq; obedientia neque à Sponsi ductu vel latum vnguem deflexisse, nec tamen abiuisse vmquam à maternis præceptis in Sponsi sequela.

Accidit, quòd coram honestis Matronis Rosa præsente Genitrice importuniùs rogaretur suo capiti circumdare textum è floribus sertum, quod illic fortè odoris gratia in medio positum cunctis arridebat. Verecundè renuit mo-

desta Virgo, instabant molestæ fęminæ, quibus complacitura Mater iussit edicto parere Filiam. Quàm putas luctabatur hìc cum obedientia vani ornatus pudicus horror! Vicit nihilominus Rosæ ingenium: nam serto clam ab ima parte suffixit oblongam acum, sicq; corollam latenter aculeatam suo Capiti non tam imposuit quàm impressit validèq; impegit, vt sibi non nisi tormentum esset quod ornamentum alijs videbatur. Nimirum obediuit Matri, at simul currebat in odorem Sponsi spinis coronati. Latuisset perpetuò nobile hoc strategema, nî postea manu aliena sat operosè extrahenda fuisset acus quæ sub florido blandimento profundè sæuierat; incertum tamen, acus an ornatus exosi circuli diriùs pupugerit Rosam spinis quàm sertis amiciorem.

Aliud. Affectabat muliebri studio Mater Filiæ manus vanè poliri ad delicati candoris elegantiam ac nitorem. Huic vsui singulare genus suaueolentium chirothecarum emerat, vt ijs more fęmineo Rosa saltim gestatione nocturna cogeret suas manus in adscititiam venustatem. Dixisses, non Virgini chirothecas sed victimæ sartagines, & ignem apparari, adeo exterrita diriguit, ingemuit, hæsitauit, donec ferociùs materno compulsa imperio obtemperauit munusq; inuisum admisit. Optabat numquam fieri noctem, ne sibi lectulus adeundus esset cum tali manuum obuolucro. Adrepsit tamen necessaria dormitionis hora, extinctum est lumen, & pauida Virgo primum soporem vix libans quas chirothecas induerat pyrothecas sentire cępit, videbantur fartæ mulcibero, nec videbantur solùm, sed reipsa vrebant, torrebant, assabant vtramq; manum. Adstupuit nouo huic frixorio inexperta Rosa, gaudebatq; adesse licentiam qua manus tormento tam noxio eximeret. Exemit, viditq; luculentas è chirothecis promicare flammas; his deniq; totum collucere cubiculum, imminere palam incendium: at ijs procul abiectis mox ardor,

flamma,

flamma, cruciatus euanuit, & Rosa miræ suauitatis refrigerio cęlitus perfusa dulcissimè conquieuit. Mane facto crudeles chirothecas Matri placidissimè restituens totam rei seriem candore simplici exposuit, manus fibratim ambustas ostendit, ac ne deinceps ad huiusmodi reuocaretur supplicia obnixè rogauit. Verùm incredula Mater dum pium hìc Filiæ commentum suspicatur, curiosiùs vtramq; inspexit manum, quas vt reuera pustulatas, vstulatas, torridas comperit, vt contrectauit, demum adtremuit, desijtq; in posterum Filiam obedientissimam ad eadem incendia duriùs inuitare.

Verùmtamen induciæ fuerunt istæ, non sincera pax, nam Mater ad alias artes breui conuersa nunc tentare Filiam, vt puellari vsu se comeret, vt collo monilia, brachijs armillas vultu cerussam pro more regionis admitteret, nunc instare seueriùs, vt saltim formosam (: qua tunc rutilabat adhuc) cæsariem erigeret calamistris, vt bysso, fimbrijs, cæteroq; cultu nonnihil sese ampullaret, fuco ac linimentis roseam oris pulchritudinem gratiosè accenderet, gestu, habitu illecebris natiui decoris iuuaret honestatem; demum obiurgare, percellere, cædere innocentem quòd rudis, incompta, & incomposita supino ac nimio mundi muliebris neglectu abiret à seculi genio, quòd infra coæqualium sortem vilissima singularitate descenderet, quòd spem opulenti splendidiq; matrimonij quò ipsam natura formæq; præstantia vocabat vltro hypocrisi abiectissima corrumperet, sordidèq; præfocaret. Sed Virgo memor propositi, ac suæ pulchritudinis obtundendæ quàm acuendæ solicitior hæc omnia defixis humi oculis excipiebat inuicto silentio, & quotidianam hanc crambem vsu ac dissimulatione surda concoquere assuescebat, quoadusq; vltima materni præcepti violentia deerat, cui refragari aut lentiùs parere æquale nefas putabat. Visum hoc Matri opportunum compendium quidquid vellet extorquendi;

proinde cum quadam vice obtrusisset Filiæ gestandam calanticam aureo sericoq; reticulo interfulgidam, vnà præceptum addidit, vt obediendi religionem inijceret obluctaturæ. Hìc Virgo inops subitanei consilij tantillam impetrauit dilationem, dum adiret Confessarium, cui anxiè protestata est, nisi præceptum reuocaretur, se non posse non morem gerere Matri hoc gestamen imperanti, malle se huic quantùmuis exosi ornatus redimiculo suum illigare verticem, quàm resistendo soluere ius quo Matris obligabatur imperio; subuênit ergo cordatæ Virginis pietati simul ac nodo prudens Confessarius, ac Matrem è vestigio conueniens grauiter dehortatus est, cessaret tandem pretiosæ vanitatis inutili molestia tentare perplexam Filiam quam ab infantia Diuinus Spiritus præparauerat secretissimis instinctibus ad raram altioris sanctimoniæ sublimitatem. Extimuit Mater, sicq; & iste fluctus ne fluctuaret obedientia spontè detumuit.

Excogitauit tandem ingeniosa Virgo rationem idoneam, qua deinceps & Matris substaret imperio, & nihilominùs reliquam de corporis sui cultu vexam redimeret. Itaq; tenerrimis blanditijs Genitricem obsedit, donec permissionem eliceret, qua decolorem rudemq; saccum ex obuia viliq; materia assumeret pro amictu, quod vestimenti genus nec immodestum est nec inusitatum fœminis, quæ à pompis & nuptijs alienæ sub simplicissimo cultu solitariam nituntur sectari deuotionem. Hoc itaq; castissimo schemate obarmauit se Rosa, vt illius præsidio à se longiùs repelleret omnem secularem muliebris ornatûs vanitatem. Nec fefellit euentus, nam sub eiusmodi luteo nullaq; tinctura infecto corporis sui tegumento Rosa tutissimè latuit vsq; ad vigesimum ætatis annum, quo tandem ad Dominicanæ togæ candorem subleuata facilè perrexit reliquas eludere pomposi luxûs insidias. Semel ergo sic abdicato exclusoq; mundo muliebri haud visum

Rosæ

Rosæ difficile , in ceteris quamquam arduis Parenti obedire . Vnicum huius paradigma dabo , vnde conijciatur de reliquis.

Canta in Regno Peruano locus est metalli fodinis percelebris, at putris soli exhalationibus , & algore tetro admodum insalubris. Huc iussa Rosa cum parentibus secesserat , nec multò post noxijs illis frigoribus impar cępit in manibus, ac pedibus dira neruorum attractione laborare. Mater vim morbi præsentissimo (: vt putabat) remedio depulsura quorumdam animalium illic frequentium hispidas pelliculas arctè circumposuit patienti Filiæ , sed addito iussu ne iniussa illas à se reuelleret , aut quoquo modo submoueret.

Quatriduum effluxerat, quando applicitæ curæ recordata Mater silentem Filiam interrogauit quì valeret, quidue egisset de pellium inuolucris ? respondit ægra , se quidem nihilo meliùs ac antè valere, pelles autem ita vt Mater adstrinxerat , immotas adhuc sibi adhærere . Mirata simplicitatem parens dum pelliculas dimouet , videt harum mordaci ardore pustulatim Virginis carnem vesicatam, accensam, & turgidis vndiq; tuberculis vlceratam. Tum verò attonita , vt quid (: inquit) tot dies noctesq; exegisti sub his cruciatibus , nec abiecisti pelles quæ sic te excarnificabant ? replicuit morigera Filia: & nonne disertè vetueras Mater , ne illas absq; tuo nutu deponerem ? obediui.

Aliquando Mater exploratura tam accuratę obedientię pronitatem mandauit Filiæ , quòd sericos flores , quos tunc fortè pingebat acu , præpostero filorum ductu formaret contra omnem artis idæam rectumq; ordinem. Paruit Rosa , obliquauit opus , flores absoluit . Tum Mater velut substomachans , eya inquit non flores sed monstra florum. Quid egisti ? itane oscitasti somnolenta dum has ineptias tam deformes tua imperita segnities abortiret ?

cui

cui illa respondit mitissimè, pariter quidē & sibi quamquā indoctæ visum fuisse talem pingendi modum oppidò peregrinum ac deuium, nec tamen ausam aliter quàm Mater præscripserat acum filumq; ducere, aut proprio arbitratu conari in aduersa, sese nihilominùs esse paratissimam suere ac dissuere quàcumq; iuberet Mater.

Quoties sibi per diem ad nendi, suendi, texendiue labores redeundum erat, numquam è scrinio semper è manu parentis acum, fila, colum ceteraq; opificio necessaria demissè postulabat, credens id deberi filiali Matris reuerentiæ. At hæc importunitatem rata, interdum cum bile ac nausea reijciebat filiam ad muliebris officinę domesticum armarium, vociferans tot interpellationibus opus non esse, familiaris officij instrumenta vltrò patere fœminis laboraturis. Cui Rosa, malebam (: inquiebat) obsequij debito adiungere lucrum explicitæ obedientiæ, & materni respectus humile tributum vnà cum penso dependere. Tanti nimirum faciebat etiam leuiores parendi occasiones.

Triennio circiter ante felicem Rosæ obitum contigit, eam ab Illustri Matrona D. Maria de Vsateguì consorte Regij Quæstoris D. Gundisalui de la Massa è paterno domicilio inuitari ad suarum Aedium gratuitum contubernium. Obtemperauit Virgo, quia parentes iubebant, imò vt Gundisaluo & vxori in omnibus morigeram se exhiberet imperabant. Hìc igitur non mutata sed duplicata fuit obediendi occasio, siquidem humilis Rosa paterno tecto at non subiectione exemptam se reputans qua promptitudine domi propriæ eadem alienæ parebat, nec solùm mandatis Gundisalui aut vxoris, sed ad nutum quoque filiarum, domesticæq; familiæ, vsq; ad infima domûs mancipia. Huius insigne specimen habes infra cap. 5. §. *Testatur.* Vbi leges Rosam in ipso mortis articulo morigeram Gundisaluo.

Sed

Sed longè mirabilior obedientia vltra mortem. Post Virginis obitum ancillula in Limensi S. Catarinæ Monasterio argenteum cochlear per incuriam perdiderat. Fundatrix eadéq; Cænobij tunc Præfecta iusserat omnes perquiri angulos, excuti scrinia, lustrari singula, sicubi amissum pignus inueniretur; quæsitum vbiq; & diu, geminatur cum quæstione anxietas, turbantur omnia, inuentum nihil. Neq; iam de argento sed de fama cruciabatur solicitudo, nam periculum erat ne qua innocens temerè in furti suspicionem veniret. Itaq; Præfecta Lucia de SS. Trinitate ad pendulam illic Rosæ iam defunctæ imaginem conuersa, sub ingenti cogitationum tumultu erupit in hæc verba: audito Rosa benedicta, tibi ego præcipio sub illa obedientia quæ mihi in hoc Cænobio debetur ab omnibus, faxis inueniatur argentum quod perdidimus, in sancta veritate protestor tibi ò Rosa, tuum erit hanc curam suscipere, vt præstò sit cochlear dum à vesperis redeo. Redijt, quæsiuit circumspexit, & ecce cochlear propalam in mensa cellulæ vbi decies fuerat quæsitum. Nempe de obedientia Rosæ iam prædefunctæ remanserat tam celebris apud omnes conceptus, tam alta præsumptio, vt crederetur, vel post mortem obeditura superiori cui numquam in vita subfuerat, videbaturq; sat esse ad imperium, quòd sua illic hospitabatur imago.

Ex his quilibet facillimè æstimârit, quàm accuratè suis Confessarijs obtemperarit Rosa adhuc mortalis, nam ex quo vestem S. P. Dominici assumpserat, ab ore suorum Patrum spiritualium pendebat tota, & quidquid hi vel obiter innuissent, id Virgini nō mādatum sed cœlestæ oraculum videbatur. Quondam post lachrymarum prolixa diluuia capitis exinanitione languebat non sine discrimine, nec tamen solitis moderabatur vigilijs; admonitus Confessarius mandauit, à media saltim nocte horas omnino quatuor somno tribueret. Conabatur ad amussim parêre

rêre Virgo, sed aliter assueta præscriptum horæ punctum seu dormiendo seu euigilando attingere non potuit, idq; sat fuit vt vehementi scrupulo torqueretur, velut rea violatæ obedientiæ. Notarunt hunc Rosæ spiritum domestici, & quotiescumq; roganda erat vt fomenta suo corpusculo admitteret, aut requiem captaret, aliaue se ratione sineret indulgentiùs haberi, subijciebant ita mandasse Confessarium, statimq; Rosa sine replica planè infantiliter obediebat.

Sed redeamus ad Matrem. Quòd Rosa bibendi vices in triduum aut quatriduum differre sit solita, ex eo patuit, quòd legem sibimet indixerat, dum parentibus cohabitabat, numquam bibere nisi quoties veniam rogata Mater expresè annuisset, quodsi licentia in experimentum virtutis negabatur, plerùmq; in aliud triduum fraudabat sitim, non priùs bibitura quàm Mater annueret: imò & questa est, ab ea sibi hanc veniam non crebriùs denegari.

Porro reliquam ipsius erga parentes obseruantiam, amorem, pietatem nulla satis capit historia: quàm solicita iugiter sategerit vt genitorum suorum inopiæ prouideret ex labore suarum manuum, quàm officiosa vt ijsdem ex morbo decubuis ministraret, adsisteret, pharmaca ceteraq; necessaria compararet, quàm deniq; attenta ac sedula, vt domesticas illorum præuerteret offensas, placaret animos, mitigaret afflictiones, singulę propemodum testantur paginæ in iurato Processu. Quæstor Gundisaluus (: de quo supra, & frequentiùs infra) tacitus mirabatur exhaustam viribus Rosam, ac diurnis operibus extremè lassam nihilominùs in mediam vsq; noctem labori manuum insistere: Quæstoris coniux, vt semel infirmam vidit fatiscere, totóq; latere imbecillem ac stupidam vix trahendo spiritui sufficere, grauiter hortata est, labanti corpusculo tunc saltim ab ijs laboribus tantillum vacationis indulgeret. Reposuit operosa Virgo, se parentum suorum neces-

necessitatibus absq; scrupulo deesse non posse. Mirabilius est, quòd Ludouica Vrtado de Bustamante vidua Bartholomæi Alphonsi de Lombrera vexilliferi asseuerat in Processu, Rosam tot Sanctis exercitijs interdiu noctuq; districtam, tot affatim morbis impeditam, tot supernis raptibus crebrò absorptam, vnico tamen die tot laborum pensa solitam absoluere, quot alia quæuis etiam celerrima ac peritissima vix integro quatriduo absoluisset: & ne putemus ob tantam festinæ Rosæ velocitatem (:vt fit) hiulca, manca, imperfecta prodijsse opera, affirmat præ alijs testis LXVIII. illa singula tam consummatæ fuisse perfectionis, elegantiæ, curæ, vt plerùmq; metas humanæ artis & industriæ viderentur excedere.

Neq; hìc stetit anxius amor ac solicitudo filiæ conantis omni ingenio parentū egestatem subleuare. In domestico horto areolas discreuerat satiuis violis cura sua manuq; excolendis, quas simul vt maturuissent, fasciculatim collectas ancillæ dabat vænum exponendas; lucellum qualecumq; illud Matri afferebat. Interrogata aliquando à Viro religioso (: teste XXI.) quantum commodi suis parentibus ex tenui isto flosculorum mercimonio accederet, respondit, illud quidem permodicum esse, nî Sponsus cœlestis aliundè miris at arcanis modis suppleret.

Si quando Patrem aut matrem deiecisset corporis ægritudo, nil Filiæ antiquius nil sanctius nil solemnius erat quàm sepositis omnibus decumbenti seruire, medicinas conquirere, suis manibus parare, inferre, bolatimq; porrigere esculenta, refrigeria adaptare, applicare lenitiua. Tunc noctes transigebat insomnes, assidebat lectulo, stratum componebat, agebat omnia, præteribat nihil quod solatium adferre posset. Interim precibus, gemitibus, suspirijs pulsabat ad Cœli fores; neq; incassum. At hoc commodiùs miraculorum historiæ reseruetur. Vnicum istud singularissimæ pietatis erga Matrem & extremæ commise-

rationis specimen sileri hìc minimè debet. In vltimo vitæ iam-iam fugiētis articulo Rosa dolentem Genitricem iuxta se conspicata, neq; ignara quàm immaniter hanc exanimaturus esset proximus ex Filiæ morte dolor, rogauit Sponsum, (: isq; vltimus precantis anhelitus fuit:) Matrem immodico mœrori imparem ac facile succubituram robusto firmaret solatio, adq; fatalem hunc ictum miseram obduraret suaui-potenti manu. Factum est ac abundantiùs quidem, quàm moribundæ Filiæ solicita pietas flagitârat: simul enim vt Virgo spiritum reddidit, Matrem supernè tanta solatiorum diluuia inundarunt, vt sub iuramento fassa sit, diu cor suum capiendæ huic dulcedini angustum laborasse sub quadam tempestate gaudiorum, ac velut pectoris intersepta perrupturum anhelis subsultasse tripudijs, ita quòd in eodem Rosæ morientis conclaui quærendus sibi fuerit secretior angulus, in quo liberiùs sub tantæ lætitiæ suauissima diuulsione palpitans respiraret. Cum verò in vicinum inde cubiculum vocaretur siue à cadaueris tristi dimouenda spectaculo, siue vt cum alijs videret Aloysiam tunc fortè rigentem in extasi, ire distulit, ne angulum suum tanti iubili conscium prææmaturè desereret. Numquam sanè officiosissima Rosæ pietas aut soliciti̇ùs aut lautiùs refecit Matrem.

CAPVT

CAPVT IV.

Rosa B. Catarinæ Senensis vestigijs ad sequelam prouocata tertium S P Dominici Ordinem amplectitur.

VAriæ ac sine numero sunt viæ, anfractùs, itinera, quibus Aeterna Sapientia selectas animas in sublime perfectionis cacumen facit eluctari. At eidem placuit electam Rosam de S. Maria peculiariter per Seraphicæ Catarinæ compendia ducere; quando vel maximè humana prudentia (: plerùmq; inidonea Spirituum ponderatrix :) importunè Virginem ad alias vocationum semitas diuertere conabatur.

In primis haud absurda spe tumida Mater iam à teneris filiolam nobili atq; honestissimo connubio destinârat: nec abludebant proposito egregia formæ venustas, acre iudicium, suauitas erectæ indolis, moresq; ad omnem ciuilitatis gratiam apprimè tum facti tum eruditi. Ex aduerso credebat innocens Rosa, tempestiuo (: de quo supra) capillorum excidio, vt quondam S. Catarina de Senis, amputasse spem Matris ac nuptiarum tendiculas, nec segniùs interea pergebat sui vultûs roseum decorem ieiunijs deterere, eximiam corporis habitudinem sacco pannoso deformare, publicos conspectûs fugere, & ne hominum placeret obtutibus domi latêre, adeo quòd toto illo quadriēnio quo cum parentibus in *Canta* morabatur, nec pedem vltra domicilij limen extulerit, nec vicinum deliciarum

hortum videre dignata fuerit, nisi quòd semel dumtaxat ibidem ad inuisendas Indicarum operarum molas iussa fuit Matronarum Filias comitari; quò vt peruênit, vnico semper angulo immota consedit, nullo abrepta famosæ curiositatis spectaculo. Verùm ne sic quidem effugere sat potuit, quin complures tum celebri virtutis opinione, tum pudici vultûs maiestate in sui admirationem, mox & honesti thalami ambitum inuita accenderet. In his Matrona quædam genere & opibus clara vni Filio suo Rosam coniugem sibi nurum vehementer optabat, vtiq; felici commercio plus bonorum adeptura quàm datura cum hærede Filio Placuit vtrimq; tam lauta conditio, præsertim quòd Rosæ parentes vt facultatibus tenues, ita graues erant multitudine prolium, nam xi. numerabantur. Solus deerat consensus Virginis, quam voti sui memorem omnis mentio nuptiarum exanimabat, nec tamen impedimentum quo lubens-volens tenebatur, austeræ Matri audebat detegere. Inde quos quantosq; insultus, quæ domestica prælia, probra, conuicia à parente, fratribus, agnatis sustinuerit æquanimis at inermis Filia, nemo ad viuum propiùs aut comprehenderit aut æstimârit, quàm quisquis ad S. Catarinæ Senensis historiam respexerit, vbi Lapa Mater tenacem propositi Virginem inclementer obiurgat, premit, exagitat, nisi quòd in Rosam vltra verba etiam verbera, calces, alapæ sæuierint. Præualuit tamen apud constantissimam puellam idæa Seraphicæ Magistræ suæ (: ita Virginem Senensem appellare consueuerat:) quam à teneris elegerat statu, habitu, moribus imitandam, prout disertè in Processu testis LXVIII. asseuerat.

Videbantur in hoc vnum conspirasse omnia, ne Rosa Tertiariarum assequeretur habitum, quem tot votis ambiebat, tot suspirijs, tanto lachrymarum sumptu licitabatur. Nam ecce alia oblata est religiosi instituti via, quæ quidem Rosæ displicere neutiquam potuisset, nisi vnicè ad

S. Cata-

S.Catarinæ Senensis alta vestigia fuisset cœlitus destinata. Consurgebat illis diebus Limæ nouellum S. Claræ Monasterium, totius sanctitatis, rigoris atq; obseruantię Sacrarium, auspicante Illustriss. D. Maria de Quiñones, cui auunculus erat ille-ipse famigeratissimus Dei seruus Limensium Archiepiscopus tunc superstes, D. Turibius Alphonsus Mogreuejo, de quo supra, neq; huius incomparabilis Viri admiranda Sanctitas, Pastoralis zelus, numerosa miracula ignorantur Romæ in Sacro Rituum Senatu, vbi de illius apotheosi pridem ac strenuè agitur. His inquam auspicibus formabatur recens Monasterium, & vltrò inuitabatur velut ad dignissimum tali flore Plantarium Rosa, iam inter primas eiusdem fundatrices nominatim electa, censa, approbata. Quod vbi certiùs resciuit, ante omnia sategit explorare Diuinæ voluntatis beneplacitum, suæq; vocationis mysterium supremo Arbitro cernua commendauit, non recusans pro asylo suæ virginitatis & coæuo sibi strictioris vitæ desiderio arctissimam oblati Cænobij clausuram arduumq; viuendi genus amplecti; maximè quòd experimentis iam didicerat vix aliter se importunas procorum molestias, parentum, fratrum, domesticorum adsultum, mundiq; immundi conspectum posse euadere. Sed en arcanum cœlestis prouidentiæ! obstaculum à Matre fuit. Putabatur hæc prima omnium consensura, siue ob tanti Archiepiscopi reuerentiam, siue quòd onusta prolibus Filiam sine dote posset decentissimè accommodare. Obstitit tamen, causata domûs inopiam, quam Rosa manuum labore sustentabat. Obstabat simul ætate morbisq; fatiscens auia, cui decumbenti vnica à fomentis erat, assiduoq; ministerio. Obstabant demum alia, prouidente Numine, quod florido S. P. Dominici viridario hanc Rosam incomparabilem per tot ambages reseruabat.

Hoc vt magis innotesceret, binis è Cœlo prodigijs opus fuit; primum hoc ordine euênit. Qui Rosam viderant

adeo

adeò cœlestium auidam, adeò spiritualibus exercitijs, solitudini, macerationi corporis addictam, & seculi pertæsam, suadebant idemtidem alicuius Monasterij ingressum quo liberiùs vacaret Deo. Idem probauere demum Confessarij, vrserunt Viri graues & spirituum magisterio spectabiles, quorum concordi iudicio vt suum Rosa humiliter submitteret, conscia & annuente auia successum tentauit per germanum fratrem, Diuino interim (: vt supra) arbitrio se remittens. Iam in SS. Incarnationis Monasterio, (: quod sub regula S. P. Augustini militat :) à Sanctimonialibus Rosam exoptantibus admissionem locumq; internuncia fratris industria impetrârat, nilq; deerat, quàm vt relicta paterna domo clam sine pompa ac strepitu ad Cænobium rectà pergeret valuis patulis admittenda, candidisq; ibidem lilijs interserenda. Ergo proximâ Dominica die ad pium hoc sui furtum electa in viam se conijcit, vnico germano suo lætissimi itineris assumpto comite, ac ponè iuxta S. Dominici vicinam Ecclesiam transiens in eam diuertit cum fratre, vt illic in Diuæ Virginis Sacello (: cui à Rosario nomen & cultus est) maternam Augustissimæ Deiparentis benedictionem, velut opportunum suæ profectionis viaticum præsumeret, exinde reliquum viæ alacriùs decursura. Cæterùm vix ad orationem humi genua fixerat, cum sensit pauimento sese immobiliter acclauatam. Sic hærentem & vltra condictum morosiùs cunctantem interpellauit frater, eundi tempus esse, longiori orationi commodius in Monasterio spatium fore. At Rosa, quòd loco-mouere se neutiquam posset erubescens, vnàq; dissimulans tentabat subinde, si quo modo se tanti prodigij secretissimo retinaculo explicaret. Interea bis, ter ab Ecclesiæ porta reuersus frater cunctantem increpuit, moræ periculum exaggerauit, surgere conanti brachium subiecit: connituntur ambo, sed in cassum. Rupem dixisses adnatam solo, aut ingentem plumbi massam, nulla troch-
learum

leàrum vi attollendam. Intellexit Rosa mysterium, nempe ex decreto cęlestis Sponsi non esse quòd ipsa populosissimi illius Monasterij optato receptaculo furtim sese abderet, aliud de genere sui instituti prouisũ esse in secreto Aeternitatis consilio, deniq; summa rei erat quòd solius Catarinæ Senensis vestigia Rosam exspectabant spinis sepiendam. Igitur vt erat immobilis, ad S. Rosarij clementissimam Reginam conuersa, promitto inquit Tibi, me rectà ad Matrem hinc redituram, ædesq; paternas quoad iusseris habituram pro Asceterio. Mirum dictu! repente quæ plumbum fuerat, se plumam sensit, nemine adminiculante surrexit, domum repetijt, Matri ingenuè rem vt erat detexit, proq; monastica aliud clausuræ genus (: quòd cap. X. referetur) de consensu parentis adinuenit.

Alterum prodigium. Limanus ager vt psittacos ita papiliones gignit colorum varietate ac elegantia planè mirabiles, vt ferè de vtriusq; gloria hi cum illis certare videantur. Fortè Rosa in Seraphicæ Magistræ suæ bicolori habitu attentiùs defixa secum de capessendo Dominicani Ordinis amictu deliberabat anceps, cum ex ijs papilionibus vnus solo nigro alboq; colore pulcherrimè striatus leni sed minimè fortuito allapsu Virginem festiuè circumuolitauit, illa confestim rapta in mentis excessum perspicuè intellexit quòd animo dudum agitârat, nempe Diuinum id esse responsum de tertio habitu Prædicatorij ordinis tandem assumendo.

Nec fefellit euentus iam securam, nam paulò post obstaculis vndiq; submotis facta est voti compos, inq; Rosariano Deiparæ Sacello vbi quondam immobilis hæserat, solemni ceremonia de manibus P. Magistri F. Alphonsi Velasquez Ord. Præd. sui tunc Confessarij (: cui id P. Prouincialis commiserat :) induta est veste bicolori quam in Senensi Magistra dilexerat. Contigit hoc anno salutis MDCVI. ipsa S. Laurentij Martyris festiua die, cui haud

absur-

absurdè aptaueris illud Tibulli:*lib. 2. Eleg. 6. At Laurus bonà signa dedit, gaudete....* Sanè gauisa est Rosa, vt se vidit circũamictã varietate, cũq; Laurẽtio nouis ardebat ignibus, liquescebat in dulci iubilo, nouaq; Tertiaria reputabat se plus quàm nomine *Beatam*; Nimirum cũ infante creuerat hoc desideriũ, siquidẽ à quinto suæ ætatis anno S. Catarinæ Senensi iam sese addixerat, quod ex ore ipsiusmet Rosæ affirmant se percepisse testes. II. & XXII. in cit. sæpiùs Processu. Vbi verò Seraphicam eiusdem vitæ historiam domi per capitula legi audiuit, attentissima tamquàm soli legeretur sibi, medullitus se sensit inflammari ad sequelam, non quietura, donec & foris in habitu, & intus in fimbrijs aureis tantæ heroinæ ac Magistræ discipula conformaretur.

Verùm si Rosæ perarduum fuit vigesimo demum ætatis anno per tot obstacula eluctari ad Sacrum habitum, vix minori lucta ipsi constitit, eumdem vsq; ad mortem retinere. Retinuit tamen, quamquam variè tentata vt alium assumeret: neq; enim cessabat humana prudentia Diuini ignara consilij diuersa suadere, offerre, ingerere quasi meliora ac digniora. Ex his duo referam quæ victrici eius constantiæ validiùs incubuerunt.

Quæstor Gundisaluus vir optimus, quiq; apud Virginem sibi concreditam valebat autoritate imò & domestico imperio, seu sponte seu aliundè inductus suggerebat reformatam Sacri Carmeli Regulam quam Rosæ genio credebat aptiùs conuenire; instabat vtiq; decentiùs in celebri Excalceatarum Virginum parthenone quàm foris inter vltimas Tertiarias militaturam Deo, vacaturam spiritui, inhæsuram contemplationi. Quod autem idonea careret dote, replicabat Quæstor, se curam hanc totam sibi deposcere, acturum se omnia, vt à religiosissimo Monasterio haud grauatè admitteretur. Robustus hic fuit aries ad pulsanda Rosæ præcordia, maximè quòd ipsa quoq;

Mater

Mater cui res angusta domi contenta iam erat, pluriumq; seruorum Dei conspirabant arbitria. Rosa tametsi vocationis suæ tenax & certa, noluit tamen aut cerebrosa videri, aut palam tot peritissimorum beneuola iudicia immodesto supercilio aspernari. Itaq; vt aliàs vsa ingenio, selectis ex Ordine Prædicatorum quatuor præstantissimis Theologis rem permisit examini, pollicita id amplecti quod ipsorum potiora suffragia diffinirent; vtpotè secura, Deum non permissurum, quòd consonis horum calculis euocaretur ab humilioris instituti electa semita, quam Seraphica Magistra de Senis felicissimè præcalcârat. Voto respondit euentus, nam operante Numine supradictus Theologorum quaternio paribus vtrimq; votis pependit semper immobilis, stupuitq; neutri partium occurrere pondus quo sese à tam constanti æquilibrio tandem explicarent. Vicit ergo constantia Virginis, quæ exinde fidentior Gundisaluum aliosq; suasores modesto ac graui responso interpellauit; se quidem refloridis oblati Carmeli desertis mirificè & capi & affici, verùmtamen solius Diuinæ non humanæ inspirationis proprium id opus ac munus esse, Spiritum vbi vult spirare, aptam regularis status tum electionem tum commutationem non esse volentis neq; currentis sed miserentis Dei, sibi deniq; alios supernè impulsus non obtigisse hactenus præter eos quos habitu protestabatur, viuendum sibi moriendumq; esse sub charo S. Catarinæ Senensis schemate ac magisterio, adfore tamen aliquando tempus, quo huius nominis atq; instituti nouum Limæ exsurgat Monasterium, at nondum se scire, num forsitan illi diuinitus sit reseruata. Certè dignus erat hac Rosa Carmelus, digna Carmelo Rosa, nisi hanc Ordini hortulano Rosarij altior zephyrus commendasset.

Eliso igitur hoc ariete superfuit alius, at omnium importunior quia subtilior, nam per ipsos humilitatis cuniculos infernè adactus quatiebat Rosam vnius commotio-

ne ſcrupuli, qua patuit via cogitationi pauidiſſimæ, nimirum ſe ſordidam peccatricem illo niueo Senenſis Catarinæ velamento nimis indignam eſſe, plùs eo veſtis candore promitti foris quàm latêret intus, vni ſibi deeſſe omnia quæ extimo nitori probè reſpondeant, proinde habitum qui Seraphicæ Magiſtræ fuerat proteſtatiuum virtutis ac religionis ſymbolum, in ſe nonniſi laruam eſſe publicũq; vſurpatæ ſanctimoniæ mendacium. Duplicabat angorem, quòd alba veſtis humano plauſui videbatur anſam aditumq; vltro concedere, nam Virgo gliſcentem ſui nominis celebritatem auerſata dolebat ex candido indumento ab alijs fœminis internoſci in publico, eminus ſe venientem monſtrari digitis, notari oculis, laudari à prætereuntibus, ipſiq; S. Catarinæ Senenſi nonnumquam ab obuijs comparari. Tormenta hæc erant, quæ Sacram illi veſtem reddere exoſam poterant, ac primò verecundè occultandam deniq; & ſeponendam ſuggerebant, vſq;-adeo vt ſuum familiare aſylum (: ſacellum dico SS. Roſarij, in quo Roſa habitũ aſſumpſerat:) curſim adierit quaſi denuo illic firmitate immobili radicãda, ſolitoq; Magnæ Deiparæ præſidio tentationem moleſtiſſimam depulſura. Euênit vti ſperauerat; nam ad Aræ crepidinem defixis humi genibus inter orandum placidiſſimo animi deliquio ſenſim diriguit. Notarunt precantis vultum circumſtantes eiuſdem tertij habitûs Sorores, videruntq; Roſam à Sacræ Imaginis obtutu ſupplici diu pendulam initiò quidem exalbeſcere pallore niueo, poſt interuallum decora ſuffuſione rubeſcere, deniq; tota facie luceſcere ac ſcintillatim radiare. Coniectarunt ſubitò quod erat, permagnum aliquid actitari, velut ſub iride Roſarij, cuius myſteria triplici hac tinctura diſtinguuntur. Et verè ſic erat, nam Roſa ſibi ac genuino vultûs colori demum reddita erupit in iubilum victoriæ: *Eya* inquit *Sorores, laudandus eſt nobis Deus, qui nos Tertiarias communi ſolidæ charitatis vinculo ſibi dignatur adſtrin-*

gere ac perpetim ſociare . Obſcurum ænigma perfacile capiebant, quotquot prȩuij conflictus conſciæ fuerant . At Virgini pœana hæc erant debellatæ tentationis, quam ita fregit vt numquam redierit.

Tanto conſtitit victrici Roſæ candidum Seraphicæ Catarinæ habitum & obtinere & retinere conſtantiſſimè. Porro quàm plenè cum illo Magiſtræ ſuæ virtutes induerit (: quamquam id ſeqq. Capitibus reponamus :) ad coronidem huius Capitis vnicum id argumentum eſto , quòd ſemel tacitè ſpectanti mirantiq; Confeſſario viſa fuerit Roſa ſpecie, vultu, lineamentis ſic transformata, vt viua ſimilitudine ipſiſſimam S. Catarinæ Senenſis effigiem referret.

CAPVT V.

Roſa præiacto ſolidæ Humilitatis fundamento ſecurè inædificat reliquarum virtutum molem.

IN ſuo Nihilo cominus ac penitiſſimè agnoſcēdo quàm profundè iugiterq; Roſa perſtiterit occupata, omnis humillimæ ſuæ vitæ clamat actio . Paucas hic è plurimis compendio ſubſtringemus . Parùm ei videbatur, quòd domi Filiam ſe oblita ancillæ domeſticæ viliſſima quæq; miniſteria occupabat, niſi & infra ancillam ſeſe demitteret. Mariana quædam ſeruiebat in Roſȩ paternis ædibus, Inda genere, agreſtis conditione. Hanc ſæpius in ſecreta domûs parte orauit, exorauit, adegit Roſa, vt ſe deiectā humi nunc pronā nunc ſupinam calcaret pedibus, ac velut contemptibile peripſema ſtudiosè plantis detereret : quin flagitabat

ſuperaddi ſputa, calces, verbera, nihilq; omitti quod extremi contemptus ſaperet vilitatem. Quòd ſi Mariana conabatur parcere, aut nonniſi obiter imperata exequi, acriùs inſtabat ſupplex Roſa, nec niſi voti compos humo ſe attollebat. Quotieſcumq; ob ſingularitatem vitæ à fratribus aut Matre proſcindebatur iniurijs, credebat ſe ijs imò & decuplò grauioribus tam dignam eſſe, vt etiam vltro quæ ſibi imputabantur ad culpam, ſoleret in maius attollere, ſuumq; reatum amplificare, ne præter aut vltra meritum videretur affligi ac deſpici, quæ tantopere ambiebat vbiq; ſuccumbere & conculcari.

Aſſueuerat morborum ſuorum (: quos in ægro exhauſtoq; corpuſculo ſuſtinuit crebros, & ſæuiſſimos) celare magnitudinem, ne quis ſubueniret. At quando præ nimio aut cõuulſionũ laniatu, aut per ſymptomatũ periculoſam violentiam diſſimulari non poterant, ingenuè quantis diſtabeſceret cruciatibus fatebatur, at ea dumtaxat ſpe verborumq; artificio, vt ex dolorum ſuorum immanitate æſtimarent homines quàm foret Roſa coram Deo enormis ac fœda peccatrix, quæ videlicet aſſiduè tot ſcelerum iuſtiſſimis vindicijs ab irato Numine meruiſſet flagellari. Hoc de ſe credebat ipſa, hoc itidem credi ab alijs peranxiè cupiebat.

Inde eſt, quòd ſæpiùs coram intimis ac familiaribus ſuis timida frequentabat huiuſmodi voces: mirari ſe, cur Deus nondum horribili abyſſo demerſerit infelicem Mundum qui tantam ferebat peccatricem. Item, ſuis demeritis illum apud Inferos deberi locum, qui omnium ſit infimus & ſummè infamis. Viliſſimum ſe terræ pondus, abominabile generis humani carcinoma, purulentam ſentinam ac fœcem eſſe, indignam cui luceant Cœli, cui aſpiret aer, cui tellus dorſum ſubſternat, ſuo contagio inquinari elementa, ſuis piaculis grauari ſolum, amareſcere Oceanum. Quoties improſperum quidpiam aut domi aut foris

accide-

accideret, non dubitabat ſuis id imputare delictis; cūq; tã ſeriò iſta & sẽtiret & diceret, ferre nõ poterat, quòd eius innocentiæ gnari talia credere recuſarent; grauiùs dolebat ſi replicarent, ex mera humilitate ſimilia dici; his regerebat, vtiq; ſibi quæ ſola ſe noſſet fidem habendam eſſe. Verùm ſi eò procederent, vt refellendis huiuſcemodi vituperijs encomia Roſæ laudeſq; opponerent, expaueſcebat miſera, ac velut fulminis ictu perculſa tremebat, pallore, ſilentio; gemitu mæſtiſſimè proteſtans ſe torqueri.

Accidit quòd Gundiſaluum Quæſtorem Michael Garzes Canonicus familiariter domi ſuæ inuiſeret; hìc ille inter amica vt fit colloquia delapſus ad varia cœpit narrare perfunctoriè, quæ Roſæ (: tunc ijſdem ædibus cohabitantis :) mirabilem vitæ ſanctimoniam, caſtigationem corporis, operumq; & morum præſtantiam commendabant. Fortè de proximo conclaui hanc inuita percipiebat Roſa confabulationem, ſed laudum ſuarum nauſeam non ferens exilijt præ dolore, inq; cubiculum interius vbi filiola Quæſtoris Michaela erat, ſeſe proripuit; ibi mox liberrimo eiulatu ac lachrymis ſuam amariſſimè ſortem incuſans verberabat innoxium pectus, deſpuebat laudationis ſuæ cramben, caligabat pudore ſui, vtq; cruciatum cruciatu ſimul pelleret & vindicaret, pugnum crebriùs impegit capiti vbi denſioribus aculeis ſpinea corona (: de qua infra cap. VIII.) tempora clam obſederat. Quæ ſic vulnerabatur ex laudum moleſtia, qua putas animi iucunditate exceperit contemptum, probra, conuicia? Sed pergamus.

Quoddam perarduum heroicæ virtutis opus ad S. Catarinæ Senenſis imitationem Roſa tentauerat, perfecerat, quòd cum ipſius valetudini ſummè noxium & exitiale crederet Domina Iſabella Mexia, horrore pio ſtimulata P. Magiſtrum F. Alphonſum Velaſquez Confeſſarium Virginis admonuit, vt acerba reprehenſione factum velut exceſſum temerarium improbaret, ac Roſam à ſimilibus

vltra

vltra vires tentandis absterreret. Increpuit ille Virginem, vtpotè nondum ex circumstantijs tunc assequẽs, quid laudis illa potiùs meruisset. Verùm humilis Rosa velut culpam in opere sanctissimo agnosceret veniam deprecata, spospondit emendationem, læta ibi se obiurgari, vbi maximè plausum vanamq; gloriam metuerat.

Quandocumq; ad Confessariorum pedes in suimet accusationem procumbebat, ita mox obruebatur lachrymis, interpolabatur singultibus, dehiscebat profundis ex imo corde suspirijs, vt credidisses nonnisi enormium flagitiorum ream esse quæ sic plangebat. Comparebat velut altera in Ciuitate peccatrix, verecundabatur, tundebat præcordia, trepidabat quasi iam-iam erebi rictu absorbenda; nec tamen in tanto humillimæ contritionis apparatu sufficiens materia semper adfuit in quam tutò proferri posset Sacramentalis absolutionis sententia. Certè hoc postea vno ore fassi sunt Confessarij, pluries laborandum sibi fuisse, vt in tanta innocentissimę vitæ puritate scrutando reperirent quod ad pœnitentiæ forum certò spectaret. E' contra non segniùs laborabat Rosa, vt minimos quosq; defectus in immensum exaggeraret, serioq; ploratu ac gemitu posceret medicinam. Neq; his contenta, præter frequentes in hebdomada exomologeses insuper quotidianam sibi coram S. P. suo Dominico indixerat Confessionem, qua velut in Capitulo correctionis eidem culpas suas minutim exponebat, veniamq; & remedium ab eius suffragio humiliter postulabat.

Testabatur Gundisalui Quæstoris vxor D. Maria Vsaiguì, quòd eius in ædibus dum triennium vixit Rosa, adeò sese omnium reputârit infimam, vt non soli Patrifamilias & Coniugi, sed tenellis quoq; filiabus, imò seruis, ancillis, mancipijs domesticis subiecta ad nutum, singulorum æquè placita velut imperia exceperit, fauorem arbitrata, si quid sibi ceu precariò in domum receptæ heriliter mãdabatur, vnde

vnde & pro modico aquæ hauſtu flexis poplitibus à Gundiſaluo (: ſi fortè aderat) libandi facultatem ſibi exorabat. Grandia ſunt ac prolixa quæ circa manſuetiſſimam Roſæ humilitatem notauit edixitq; Gundiſalui domus, ſufficiat hoc poſtremum. Decumbebat agoni proxima, cum in vltimo vitæ ſuæ horario quadrante offertur ei pro confortatione cordis pretioſus liquor ſorbendus è cyatho; negauit ægra ſe poſſe: verùm audito quòd ipſe Paterfamilias iuſſerat, ſe ſubditam recordata paruit, ſumpſit, exhauſit, tenui voce adijciēs: ite nūciate Gundiſaluo Domino meo, me quod reuera non poteram, ipſo iubente potuiſſe, nec in ipſa mortis ianua me fore immemorem quid hero ſuo debeat ſubdita. Qua verò animi demiſſione tunc ad circumſtantes conuerſa petiuerit condonari ſibi quidquid forſitan in eam domum aut familiam ſeu prauo exemplo, ſeu tetricis ac inofficioſis moribus deliquiſſet, longiorem exigeret periodum, niſi ad reliqua foret properandum.

Diu neſciuit Roſa, quidquam vel minimum in ſe reliquum eſſe quod laudi patêret, aut pulchrum æſtimari poſſet, donec fœmina quædam obiter manus Virginis conſpicata (: vt eſt muliebre ingenium ad ſimilia lynceum & inſigniter oculatum:) commendauit in ijs candorem, decentiam, proportionem. Exhorruit Virgo ad improuiſam tantilli præconij vanitatem, arreptaq; viua calce cruciabiliter manum vtramq; deformauit, vſque dum ardore mordaciſſimo pellis vndiq; finderetur in rugas, bulluliſq; ſparſim tumeſceret, eo quidem dolore ac damno, vt per dies 30. & ampliùs veſtire ſeipſam Roſa nequierit, vnde ancilla Mariana in opem ſibi aduocanda fuit: hæc verò poſt Virginis obitum rem totam vt geſta fuerat manifeſtauit, quam Roſæ humilitas (:vt alia maiora & plurima:) de more occultaſſet.

Pridem ſtuduerat humilis Virgo omni arte natiuam ſpecioſiſſimi vultus ſui gratiam abolere, ne qua poſſet mortali-

talibus oculis placere, idq; non solùm iugi inedia dirisq; macerationibus, sed & aqua gelida creberrimè toti corpori superfusa videbatur iam assecuta, dum in exangui facie præter obscurum pallorem & maciem cauernosam nihil conspicuum apparebat. Verùm vt comperit, his paulatim indicijs omnem austeritatem suorum ieiuniorum à curiosis deprehendi, æstimari, extolli, plus sibi à vanæ gloriæ laudumq; tinea quàm ab eximiæ formæ præstantia timendum rata cōfugit ad solitum orationis præsidium, anxijsq; precibus impetrauit à Deo talem sibi aptari vultum, qui saltim abstinentiæ suæ rigores ac tot ieiuniorum extima signa mortalium oculis non venditaret. Mirum dictu. Mox redijt genis detritis viuidus color, reddita faciei corpulentior plenitudo, fronti nitor, luminibus vigor, vt propemodum iurari potuisset, Rosam quid sit ieiunium penitus ignorare.

Inde lepidum obuênit quibusdam Argis per otium curiosis, qui in feria sexta Parasceues fortè in Templi vestibulo confabulantes obseruauerant Rosam cum Matre domum ab Ecclesia redeuntem. Transegerat Virgo totam illam Quadragesimam solo pane & aqua, sed præsertim illis hebdomadæ Sanctæ postremis diebus vix micatim aliquid cibi admiserat: insuper à summo manè præcedentis feriæ V. (: cui nomen à Cœna Domini:) continuò vsq; ad istius feriæ VI. meridiem immota perstiterat in eodem S. Dominici Templo, vigilias agens coram Sacrosancta Hostia tunc de more in S. Sepulchri arculam solemniter illata, nec bolum aut aquæ guttulam toto illo 30. circiter horarum interuallo sumpserat. Dum igitur supradicti congerrones inde ad proprias ædes cum matre redeuntem vident roseo vultu instar auroræ subuiuidam, aspectuq; vegetam, amænam, & minimè decolorem, temerè suspicati sunt, Virginem venire ab epulis ac lautitie, sonorèq; ac liberè in prætereuntem iocati, en (inquiunt) monialem

opipa-

rè habitam, en quàm ſplendidè profitetur vultu, ſe cupedijs ab aliquo dapſiliter hodie refectam! Siccine ieiunant Beatæ! Diſplicuit Matri ineptiſſimæ cenſuræ temeraria dicacitas: at mirè placuit humili Roſæ ſic ſua latêre ieiunia, etiam vſq;ad tam ridiculam ſaginæ ac ingluuiei calumniã. Aculeus erat qui Roſam non læderet ſed oblectaret.

Par ei ſolicitudo & cura fuit abſcondendi reliquos ſuorum chariſmatum theſauros ne humanis laudibus paterẽt in prædam. Hinc factum eſt, quòd pleraq; illuſtria eius opera, viſiones, & arcanæ Spiritus deliciæ ſic delituerint ſub taciturnæ humilitatis abſtruſo inumbraculo, vt Matris, Sodalium, Confeſſariorum aſſidua ſagacitas vix ad paucorum notitiam potuerit vmquam penetrare. Quædam Spiritu ac religione apprimè celebris perſona flagrabat annoſo deſiderio penitiùs Diuinæ gratiæ magnalia explorandi quæ in Roſæ prato celari iam ex toto non poterant. Itaq; omni alio catoſcopo deſperato Virginis Confeſſarium autoritate qua valebat induxit, vt ipſe per anfractuoſæ quæſtionis obliquas ambages ſi quæ poſſet vel ab inuita eliceret. Diu recuſauit, diu cunctatus eſt Confeſſarius, haud ignarus quàm ſibi id arduum futurum eſſet. Tandem opportunitate ſeu facta ſeu arrepta tectis interrogationibus eminus circumiuit Virginem, at ipſa quò illæ tendebant celerrimè prægreſſa occupauit indaginem, hiſq, mitiſſimis verbis abrupit moleſtiam: ſcitò (: inquit) mi Pater, me vſq; à teneris ardenter oraſſe Deum, ne ſinat vlli mortalium innoteſcere ſi quid altiſſima ſua Miſericordia cœperit forſan intra animulæ meæ penetralia dignanter operari. Annuit voto meo Inſpector cordium, proinde ceſſa ſcrutari, nec inutili conatu me teq; laſſaueris; ſecreti huius beneficium quia conceſſit Dominus non auferat miniſter :) Nihilominùs vbi ſemel iterumue ſub graui onere conſcientiæ tum à Confeſſarijs tum à Doctore Ioanne de Caſtilio (: vt infra Cap. 12. :) Spiritûs examini ſubiecta

E fuit

fuit, grandia ac miranda detexit quia debuit: attamen vltra interrogata ne quid reſponderet, cautelam, & parſimoniam verbis ſuis appendit in trutina. Vnde quæ tunc verecundè inuita aperuit perpauca ac penè vulgaria crediderim, ſi conferantur ijs quæ Roſa ſub Diuino Secreti beneficio ac humilitatis ſigillo retinuit obſignata.

Fauit mirabiliter huic virtuti Deipara humilium idæa, ſiquidem ipſamet adiuuit Roſam inſtrumenta ſuæ mortificationis humiliter occultantem. Res ita ſe habuit. Eccleſiam S. Dominici de more precatura adierat, cum illic exiſtentem ſubita conſternauit recordatio vnius ex varijs inſtrumentis domando corpuſculo adaptatis quod ipſa domi fortuitò reliquerat loco patulo vbi facile ab aliquo domeſticorum abſentis cubiculum ingreſſuro videri poterat. Expalluit confuſa Virgo, timens hoc indicio deprehenſum iri, quantùm exercitijs pœnitentiæ ſoleret incumbere. Confeſtim igitur ad Virginem Matrem obſecrando conuerſa rogauit anxiè, periculo ſuccurreret, ipſumq; inſtrumentum in altero locorum quos ipſa mente deſignabat reconderet. Statim euanuit metus, abſceſſit pauor, & Roſa ab oratione domum regreſſa inſtrumentum ſuum reperit non vbi reliquerat, ſed vbi illud à Matre Gratiæ recondi flagitarat.

Tantam eius humilitatem indiuulsè comitabatur ſuauiſſima manſuetudo, placida affabilitas, mite ſupercilium; mirati ſunt quotquot eam nouerant, numquam ab illius ore excidiſſe verbum duriuſculum, obſtreperum, criticum, numquam auditum ſermonem iactantiæ, faſtus, oſtentationis, nihil in moribus aut motibus apparuiſſe tetricum vel ſubtriſte quod acidam ſaperet auſteritatem. Tota ſerena, comis, benigna, de ſe neſciebat altum ſapere, ſed tantùm ſubijci omni humanæ creaturæ. Negaſſes Roſam eſſe quæ adeò carebat ſpinis, at ſuſtine, nam in ſemetipſam tota ſpinoſa fuit, quod ex varia corporis ſui caſtigatione proxima. 4. Capitula fusè docebunt. CA-

CAPVT VI.

Rosæ mira abstinentia, prodigiosi ieiuniorum excessus.

FVndamento tam profundo, lato, ac solido dignum fuit ac tutum, prægrandia, excelsa, ponderosa superstrui fastigia. Sanè vim narrationis transcendunt quæ de Rosæ ieiunijs ieiunè satis innotuerunt, nam vt diximus, latent plurima. Hoc summariè constat, Virginem per S. Catarinæ Senensis vestigia gradatim abstinendi, ieiunandique vsum fermè ad ipsum vsq; inediæ culmen mirabiliter produxisse. Suo ordine dispiciamus singula.

Nondum infantiæ pannos & annos pupula excesserat, cum sibi (: quod illi ætatulæ peregrinum & graue est) omni fructuum esu interdixit. Sæpe obstupuit attenta Mater, paruulam suam nulla talium cupediarum aut suauitate aut varia pulchritudine capi, nam fructus sibi datos mox alijs donabat, numquam vel primis labellis admouebat. Sexennis feria IV. VI. & Sabbatho (nî Mater aut Medicus ad aliud cogerent) omni prorsus abstinebat obsonio, nil præter panem & aquam degustans. Anno ætatis quintodecimo votum emisit, toto vitæ suæ decursu abstinendi à carnibus, quoad permitterent ij quibus obedire teneretur. Hoc in tenera puella canæ prudentiæ moderamen fuit, quo sic corpusculo suo detractum voluit vt simul alieno in se iuri atq; imperio nil detraheret. Interim cautæ filiolæ ingeniosa non defuere strategemata quibus Matri diu occuleret hunc seuerum abstinentiæ tenorem, ne ab ipsa valentioribus edulijs vesci cogeretur. Interdum nobiles Matronæ deuotionis ergo Matrem cum

Filia in suas ædes inuitabant, epuloq; sobriè instructo rogitabant vtramq, secum vnà accumbere. Durissimum id erat frugali Rosæ quam vel odor carnium offendebat. Sed parens Matronis quàm Filiæ complacendi studiosior iubebat hanc omnino carnibus vesci nè inurbana singularitate adstrictioris parsimoniæ videretur Mensæ honorem profanare. Parebat mæsta Filia, sed maximo inassueti stomachi supplicio, nam quidquid carnium reluctanti ingesserat, paulò post captato secretiori angulo totum supernè reddendum erat non sine miserabili cruciatu. Quòd si aliquando æger ventriculus buccellam exosam nulla vi potuisset eluctari, paroxysmus erat in foribus, ac nauseantem ardentissima febris inuadebat. Nec mitiori successu obediebat Medicis, si-quando aut languentem aut lentiùs cōualescentem tentabant esu carnium ad vires pristinas reuocare; tantùm enim aberat isthoc genere alimenti iuuari infirmam, vt etiam à bolo velut à toxico recidiua magis debilitaretur, morboq, redintegrato non ægra sed ægritudo vires acciperet. Semel ex morbo sat ancipiti emerserat, vtq; citiùs instauraretur, ex præscripto Medici pauxillum carnis pauenti eius stomacho obtruserant, cum ecce repentina totius corporis lassitudo, mox tremor & deliquium prostrauit miseram, subitumq; pectori ac pulmonibus asthma incubuit, pressit, ac respirandi facultatem interclusit. Vix pluribus horis hac sese angustia Virgo explicuit, ac per aliquot dies nec passum progredi nec plantis consistere potuit, donec restituta sibi consuetæ abstinentiæ potestate sensim & ipsa restitueretur sibi. Iam penè conualuerat, & denuo inuitam ad carnis ferculum compulerunt: denuo item rediere prædicta symptomata, nec remedium nisi ab vsitato panis & aquæ pastu superfuit.

Laborabat frequenti ischiade, ac plerùmq; ea dolorum vehementia, quæ stomachi fundum euerteret. Sub hoc

tor-

tormento integros quandoq; cum noctibus dies sine cibo transigebat: verùm sedato nonnihil cruciatu mox instabat domesticorum pietas vt è carnibus iusculum admitteret. Ipsa hoc vrbanissimè recusato potiùs deposcebat familiarem sibi adferri dapem, panem & aquam; his allatis velut pollucibiliter deliciatura panis medullam intingebat frigidæ, eâq; sumpta post modicum surgebat è lecto quasi refecta satisq; opiparè recreata. Quæstor Gundisaluus domi suæ bis terue hoc medicamine non anaretico sed planè anachoretico vidit Rosam conualescere, protestans neutiquam se capere, vnde huic ieiunio vis nutriendi inesset.

Ibidem alia vice obseruatis in Virgine manifestæ debilitatis nimijs indicijs voluit idem Paterfamilias, quòd ex ala coctæ auiculæ quid modicum sumeret quo labentem stomachum nonnihil erigeret. Rosa tot iam edocta malis attamen vrgenti conabatur obtemperare. Vix bolum glutiuerat, cum præsaga periculi comiter mensam reliquit, in vicinum conclaui Oratorium se proripuit, valuas adduxit; cumq; de more sub seram noctem pallidula inde prodijsset, Quæstori & Coniugi subtrepidè fassa est, minimum abfuisse quin exiguum id quod ex auicula gustauerat morte lueret, præ dira pectoris obstructione quæ miseram prope suffocârat.

Impulerunt cruda hæc experimenta commiserantem Quæstorem, vt Virginis Confessarios, Medicos, parentes sigillatim ac penè adiuratò obsecrauerit, ne deinceps imperato carnium esu Rosam in vitæ discrimen adductam vellent, sufficere tot euentuum tragica specimina in testimonium promptæ vltra vires obedientiæ, crudele ac Deo palam ingratum fore quidquid vlteriùs tentaretur ad oppugnandam Rosæ abstinentiam, à qua tam perspicuè illius vita pendebat. Audebat & Rosa sub tali aduocato liberiùs præoccupare Medicos ne quam sanam vellent, carnium

nium edendarum obiectu trucidarent, imò & alia quæcumq; vegetioris ſucci eſculenta ſe admiſſuram negabat, ita viſum eſſe Numini, cui ipſæmet naturæ leges famulantur ad nutum. Alludebat forſitan ſupernæ quam recolebat viſioni, qua Chriſtus increpanti blandientiq; medius Roſam docuerat, velle ſe ab ipſa tam rigidis abſtinentiæ exercitijs conſtanter honorari, ſibi illius vitam ac valetudinem curæ cordiq;fore,nec diffidendum,quin ille qui pro ea ſuam in Cruce vitam prodegerat, qui extrema fuſi pretioſiſſimi ſanguinis gutta ipſam tā carò emerat, qui in eius animam tot Gratiæ theſauros tantamq; cœleſtium donorum opulentiam congeſſerat, demum & terreno ſuo corpuſculo id præſtiturus ſit,iamq; præſtiterit,quo carnis edulio carere poſſit.) Ergo cedat Aeſculapius, quieſcite ò Medici, nam Diuinum eſt myſterium hoc quod cernitis.

Tardiùs Matri perſuaſum fuit, vt Filiæ tam ſeueram tenuiſſimi victûs rationē formamq; æquanimiter indulgeret. Quoties aut nimiam in exangui vultu maciem, aut vires infra mediocritatem deiectas notabat, vnam hanc rigidā caſtigatiſſimæ parſimoniæ diætam inſtar atrocis delicti vocabat in crimen, vociferabatur impatiens,ac penè illiſmet quibus olim in S. Catarinam Senenſem Lapa Mater, tonabat verbis, ſingularem, obſtipam,ac ſuijpſius carnificem proclamitans. Cumq; nec ſic proficeret, imperioſa præcepit, quotidie ſecum deinceps accumberet communi menſæ cum familia, viſura demum,quid quantumq; manducaret. Viciſſim à parente Filia ſupplex impetrauit,ſaltim ea ſibi permitti ac parari fercula quæ non modò ingerere ſed & digerere poſſet. His vltro citroq; velut ex pacto mutuo conſtitutis prudens Filia culinariam ancillam Marianam ſuarum partium fecit. Huic dextrè ac ſub fide ſilentij extorſit, vt ſibi in ſingula prandia ſolam pararet offam ex panis fruſtis & herbarum pugillo, at ſine ſale & condimento, ſimplici aqua decoctam, pauculis dumtaxat

vuis

vuis passis nonnumquam inspersis, vt Matri in singulos bolos attentæ videretur genialiter obsonare ac dulciter, vbi rarus bolum augebat acinus. Sed diuersissimum erat quod reipsa gerebatur, nam herbæ quas sibi Virgo in pastum singulari cura selegerat, amarissimæ erant, & agresti saporis malignitate torquebant palatum. His delicijs mulcebat gustum, quibus ne simile condimentum abesset, persæpe cineres admiscebat.

Audierat in vicina sylua pronasci herbam insigniter pręceteris amaram: hanc sibi clam adferri, ex ea deinceps insipidum pulmentarium sibi iussit apparari, & ne tam exquisitæ prouisionis annona deficeret, herbam eamdem suo hortulo implantauit, suis manibus solicitè coluit, persuadens Matri, valere in vsum medicinæ. Semel curiosa Parens in horti sepimento vasculum reperit felle veruecino plenum; statimq; suspicata id quod erat, Filiam interrogauit, cur eo loci id abscondisset, aut cui bono? Rosa deprehensam se videns simpliciter respondit illo se vti ad offulam suam inspergendam. Egregium sanè stimulandæ orexi proritamentum. Innotuit postea (: reuelante ancilla Mariana) Rosam omni ferè diluculo quo Sacra Synaxi reficienda non erat, austero hoc fellis promulsidario in Dominicæ Passionis memoriam os totum imbuere solitã. Præcipuè tamen sextis ferijs velut ex acetosa spongia cum Christo in Cruce pransura ex eodem felle & panis crustula sibi componebat electuarium mordaci aceto & copiosis lachrymis stillatim superfusis; suo idiomate *Gaspachos* appellitabat hoc genus embammatis quia frigidum sumebatur. Deficiente fellis copia succedebant in vicem folia quædam amarissimi fruticis quorum suctu & masticatione Christi in morte sitibundi hyssopum malè iurulentum saucia cogitatione recolebat.

Fruticat in illo occiduarum Indiarum fertili tractu plãta mirabilis, *Granadilla* vernaculis dicitur, Latinis rei tam

serò

sero visæ proprium adhuc deesse nomen crediderim, nisi quòd supplente periphrasi *Florem Passionis* vocitet fidelis Europa. Hìc mirifico naturæ lusu pleraq; Dominicæ mortis nostræq;redemptionis instrumenta velut in exigui proscænij compendium sese conspicuè explicant, nam inter foliola cruentis maculis venustè dispuncta assurgit columnula flagellati Dei statumen, huic infernè spinea corona circumiacet, supernè tres claui infixi prominent,foliorum ambitum quasi filatim pendula flagella interstinguunt, medium sinum aceruatim implent granula eximij saporis. Itaq;Rosæ in cibum placuerunt huius benedicti floris non grana quia dulcia, sed pampini quia amarissimi: his decoctis vescebatur libentiùs,quòd & succi amaritudine & floris sui cognatione aptiùs Parasceuen quàm prandium repræsentarent.

Transeundum nunc ad ieiunia, tametsi dubitari haud immeritò possit, ab ipsa esurie an à talibus cibis durius esse tormentum potuerit. Monuêre, qui de Rosæ virtutibus post obitum solemniter testificati sunt, duplex ieiuniorum ei fuisse genus, vnum commune quo semel in die pertenuem panis & aquæ libabat refectiunculam at non nisi sub noctem; alterum verò appellabat suum, quo per totum diem noctemq; penitus gustabat nihil. Primum, tametsi prope quotidianum esset, præsertim vltimis vitæ annis quos in Gundisalui Quæstoris ædibus consummauit, peculiare tamen quotannis ad normam Dominicani instituti septem illos continuos menses obseruabat,qui festo Exaltatæ S.Crucis & Paschati Resurrectionis interfluunt Ordinis ieiunio consecrati. His igitur mensibus etiam herbarum panisq; diminutione accuratiùs se macerabat, donec ineunte Quadragesima omnem sibi omnino subtraheret panem, solis malorum aureorum seminibus parcissimè victitans, nam ex ijs non vltra quinq; sumebat sextis ferijs adiecto solo veruecini fellis haustu, vt hac lautitie quinq;

plaga-

plagarum Christi acerbitatem præsentiùs ruminaret. Residuo anni tempore panis mensuram tam sibi curtam indixerat, vt quod vnicæ diei sat esse credebatur, integro vix octiduo totum absumeret. Dum Rosa adhuc domi propriæ suum de quo infra Reclusorium inhabitabat, Gundisalui Quæstoris vxor ei hebdomadatim mittebat rudioris panis octo placentulas, vt dietim vna ad-minus necessario victui tota impenderetur. Sed euoluta septimana, ac superueniente totidem recentium panum demenso inueniebatur, Rosam ex octo panibus permodicis vnum dumtaxat cum dimidio per totam illam hebdomadam comedisse, restitutis nimirum sex reliquis cum dimidio qui in penu superfuerant.

Nescio, ieiunium an planè *inediam* appellauero quod sequitur. Obseruatum fuit, Virginem cum pane vnico illoq; sat exiguo & aquæ vasculo integram dierum quinquagenam transegisse absq; omni alio cibo aut potu nimirum à Paschate Resurrectionis vsq; ad Pentecosten. Item alio anno totam eiusdem quinquagenæ intercapedinem decurrit prorsus sine potu, ne guttulam aquæ sorbens. Vbi verò Quæstoris eam domus contubernalem excepit, nil nouum fuit, si complures continuos dies absq; vllo omnino alimento transmittebat: plerùmq; etiam feria V. solebat ibidem se domestico Oratorio includere, nec inde se mouere vsq;ad Sabbathum, ita quòd infra hoc triduum planè insomnis non modò carebat omni cibo potuq; corporali, verùm etiam (: quod Quæstorem Gundisaluum maximè rapiebat in admirationem) toto illo tempore remanebat vni affixo angulo, vt neq;ad momentum pro quacumq; necessitate ab illo discederet. Nempe corpusculum ex inedia vacuum sustentabat pinguedo Spiritûs, cui cœlestium meditatio sagina erat.

Aliquando Communicanti solæ species Sacramentales tantum roboris contulerunt, vt in fortitudine cibi illius

toto octiduo nullum aliud nutrimentum admiserit. Semel extra consuetum tempus quid modicum sumere coacta, cum illud stomacho retinere non posset, reddidit, ac velut intemperantiæ rea seipsam decem dierum rigida inedia damnauit.

Deniq; vel in simplicis aquæ potu adinuenit, quo siue biberet siue abstineret, gustum fraudaret: nam vt faucium ardori leuamen ac refrigerium subtraheret, integras hebdomadas transigebat sine potu, bibitura verò non frigidã sed calentem sorbebat lympham, metuens in aqua subgelida tantillum inuenire deliciarum; Causam rogata, aliam dabat, nimirùm hac ratione se mederi somnolentiæ, quam aquæ præsertim frigidæ haustus prouocaret. Alia minora præterire hìc liceat, cum putém ista sufficere, vt de inimitabili huius Virginis frugalitate victûsq; parsimonia nil vulgare conijciatur.

Longè mirabiliùs fuit, quod notarunt domestici, Rosam plus viriũ semper hausisse à ieiunijs & longa inedia quàm à cibo corporali; verùm (: vt infra narrabimus :) etiam hoc ipsi cum Magistra sua S. Catarina Senensi commune fuit, quòd os famelicum vulnerato Christi lateri applicuerit, siquidem extra hunc fauorem & fauum tam discipula quàm Magistra non nôrant aliud quo saturari possent.

CAPVT

CAPVT VII.

Roſa tenerum corpus cilicijs, flagris, catenis domat.

MIrum in arido totq; ieiunijs extenuato corpuſculo ſuperfuiſſe locum qui flagella exciperet, ſanguinē qui verbera ſequeretur. Nihilominùs Roſæ tantus inerat caſtigandi corporis ardor ac ſtudium, vt ei per Confeſſarios modus fuerit imponendus. Initio, cum S. Catarinæ de Senis geſtare cæpiſſet habitum, non contenta vulgaribus funiculis, duas ſibi catenas ferreas aptarat in flagrum, hiſq; ad imitationem S. Patris ſui Dominici per ſingulas noctes tam durè ac dirè ſibi dorſum & ſcapulas cruentabat, vt riui ſanguinis in parietibus, in pauimento, in ſubligaculis fuerint notati. Credebat innocens Virgo ſe ſuis peccatis has debere vindicias. At præterea publicarum miſerta calamitatum, ſatagebat his modis ad exemplar ſuæ Magiſtræ placare Numinis iram, mitigare iuſtitiam, vnde nunc pro ærumnis totius S. Matris Eccleſiæ, nunc pro anguſtijs periclitantis Reipublicæ cruentam ſeſe victimam cædebat inclementiſſimè, vt clementiam impetraret, plagiſq; plagas auerteret. Si qua aut Regno Peruano, aut Vrbi Limenſi patriæ ſuę flagella diuinitus imminebant, ſuis conabatur flagellis diuertere: nec animarum in purgatorijs flammis bullientium immemor duplicabat ictûs catenarum in noua cruoris profluuia quæ rogi partem extinguerent. Pari ſumptu connitebatur Agonizantibus impetrare ſubſidia pro illo tanti momenti ſupremo momento à quo pendet æternitas. Cæterùm pro culpis alienis, pro compenſandis Peccatorum in DeiMaieſtatem iniurijs, pro

eorumdem conuersione ad frugem meliorem dici non potest quot flagellorum sulcis, quot vibicum liuoribus seipsam in dies exarârit, nesciebat ferias quotidianus feriendi labor & dolor, quem sic dispensabat per diuersas corporis partes, vt dum vnius plagis detumescendi & coalescendi dabantur vices, transiretur ad alteram, ab hac verò postridie reditus fieret ad priorem vix dum coalitam; porro hæc verberum alterna sed cruda vicissitudo tantò diriùs cruciabat, quantò acrior sensus inerat partibus pridie læsis. Assueuerant domestici (: quamquam inscia Virgine) ex ædium parte secretissima per singulas noctes audire hos disciplinarum ictus, at semel vltra solitum cohorruerunt, dum Rosa nullo iam læsarum aut illæsarum partium discrimine vehementiùs ac diutiùs in se totam desæuiebat plagarum strepitu latè sonoro. Occasionem dederat popularis quædam in Limana Ciuitate turbatio leuibus (: vt assolet) orta principijs. Vir Apostolicus, ac Seraphici Ordinis iubar eximium Venerabilis P. F. Franciscus Solanus in vita & post mortem constanti fama Sanctitatis ac prodigiorum gloria clarus, pro concione obscuriùs fortè nonnulla protulerat, quæ Limensium vulgus prauè intellecta detorserat in sensum prorsus alienum. Hinc subitus pauor totam peruasit Vrbem quasi ex publico P. Solani vaticinio terræ hiatu proximè absorbendam, quod tamen ille nec dixerat, nec somniarat. Rosa periculi admonita quo tum Sancti Viri celebre nomen tum marcentis Limæ nutabat tranquillitas, mœsta indoluit, noctemq; illam horrisonis flagris in sua carne depurpurauit, vt proprij sanguinis hostimento sopiret communem populi sui turbationem quæ cordatis periculosior quocumque terræ motu videbatur.

Magister F. Ioannes de Lorēzana Confessarius Virginis cum hunc disciplinarum rigorem imbecillitati corporis paulò æquiùs censuisset attemperandum, Rosa maximis ab eo pre-

eo precibus extorsit, quo saltim liceret sibi intra certum dierum spatium verbera quinquies mille sibi infligere qui piè creditur esse numerus ictuum quos in sua crudeli flagellatione Christus excepit. Hac permissione obtenta æquè solicita erat Rosa, vt eum numerum non transiliret, quàm vt impleret. Siquidem ne transiliret, nouam à Confessario permissionem toties exorabat, quoties aut aliqua proximorum necessitas, aut causa publica videbatur peculiarem ab ea succursum exigere. Vt autem impleret, obseruabat attentissimè quot diebus subinde ex infirmitate decumbens ab vsu quotidianæ disciplinæ fuisset impedita, subductoq; diligenti calculo vbi conualuisset, ita in proximam dierum periodum diuidebat omissorum ictuum portiones, vt compensatione facta permissum numerum 5000. exactè adæquaret, nec segniùs numerum præsenti dierum periodo tunc respondentem vnà absolueret. Pari obedientia suo Confessario adquieuit, quando nimiã ferreæ catenæ atrocitatem in aliud ex filis contortum at nodosum asperumq; flagellum præcepit commutari, vt sui Ordinis communiori vsui humiliùs sese conformaret. Proinde Rosa ferreum hunc scapularum vomerem sanctiùsne posuerit an sumpserit, in medio relinquo.

Porrò quàm auidè in pœnitentiæ exercitia propenderit Rosæ genius, iam inde fermè ab infantia serijs præludijs abundè ostenderat. Quadriennis erat, cum tenellos humeros (: quibus flagellandis tunc adhuc deerant rudi puellæ funiculi:) incepit vexare nunc crudorum laterum ponderibus, nunc grauis trunci onere, velut ex tunc conata baiulare Crucem post Christum sub infamis ligni molestia laborantem. Mariana ancilla domestica horum arcanorum sola aliquamdiù conscia, sola Virgini à secretis erat; hanc itaq; nunc in remotiorem horti angulum nunc in solarium domûs seuocatam flexis humi geniculis precabatur, vt (: quod suismet ipsa manibus tenella nondum

poterat

poterat) humerulos suos vi laterum ibi sparsorum oneraret; sub ea mole, grauiq; obtritu durabat paruula in oratione prolixa & laboriosa; tandem innuebat ancillæ, sine strepitu pondus auferret, ne fortè superueniens Mater furtiuæ deuotionis turbaret scenam, aditumq; similia iterandi præcluderet.

Alijs vicibus sub eodem silentio rogabat sibi grauari scapulam informi trabe, collectisq; exiguis viribus conabatur obnixa sufferre durissimam sarcinam dum preculas suas bene longas absolueret. Aestuabat impar oneri, gemebat, obluctabatur, donec interdum victa premeretur vsq; ad solum. Rudimenta hæc erant seuerioris militiæ, quam ætas maturior vt promittebat animo sic corpori minabatur.

Nondum quartumdecimum annum egressa fuerat, cum notari cœpit inter alia pœnitentiæ opera, quòd noctu perambulabat hortum nudipes imposita sibi oblonga Cruce, quam dum liuidis gestabat humeris, semetipsam crebris genuflexionibus terræ allidebat, amarissimam Caluariæ viam æquis tum passibus tum suspirijs dimetiens; nec vlla malignantis auræ intemperies, non horrida obscuritas, non frigora, non turbines ventorum insuaues erant Virgini vndequaq; suo corpusculo quidquid incommodorum poterat accersenti.

Inhibitum ei fuerat (: vti supra attigimus) ne ampliùs ferream catenam in vsum flagelli adhiberet. Ipsa rem sic interpretata est, non vt omnino sibi catena parceret, sed tantùm non cæderet. Itaq; hanc lumbis suis triplicato circumductu fortissimè adstrinxit, extremis commissuræ ansulis seram immisit, clauiculam abdidit vbi recuperare nec ipsa posset. Occultissimum hoc erat tormenti genus, quodq, vel diù vel fortè semper latuisset vniuersos, nam Rosa vel ipsam operum suorum Secretariam Marianam huius insciam voluit, sed noluit Deus; vnde sic demum

patuit:

patuit : Nocte concubia Rosam in strato acutissimus coxendicum dolor intraserat, sentiebat afflicta totum à catena malum esse, velut quæ per extrittam pellem hinc inde carni neruisq; profunda incumbebat, vnde renes & latera ferri algor in atrocissimi doloris consensum attraxerat. Angebatur Rosa, quòd se sola nec rumpere noxiam catenam, nec sine claue seram diffibulare poterat. Crescebat interim sub indissolubili vinculo atrox Ischiadis cruciatus qui demum inuitæ Rosæ post longos gemitûs etiam miserandos eiulatûs extorsit. Euigilans Mariana prosilijt, ægrã subleuatura accessit, obsequium quodcumq; in rem foret obtulit, simulq; de morbo ac morbi causa perplexè interrogauit. Hic misera Virgo secretum suum prodere debuit, vt ab ancilla consilium modumq; exquireret, quo soluatur catena priùsquam experrecta Mater in auxilium vtriq; accurrat. Tentarunt ambæ quid possent, alternabat vices lucta & consultatio, sed neutri cedebat tenacis seræ firma contumacia. Meminerat ancilla, eiusmodi seras valida contusione nonnumquam aperiri, dum igitur abit quæsitura saxum, anxia Rosa Matrem aut vocari aut sponte mox affore timens ad orationem confugit, quæ instar clauis & Cœlum, & seram penetrauit. Mira res, cum saxo rediens Mariana audit sonoro crepitu seram spõte dissilientem, laxatur sensim catena, diducitur, abstrahitur tota, sed passim auulsione opus fuit, quam cutis & cruor sequebatur. Hoc agone defuncta Rosa quietem repetijt vt eamdem ancilla repeteret, ac manè facto velut nil graue passa ad consuetos labores properauit.

Vix laceratæ cutis vulnera coierant, quando Rosa ad suam catenam redijt, pristinoq; ferri tormento se rursus incinxit; donec tandem (: incertum quibus indicijs :) resciuit Confessarius, qui continuò præcepit Virgini, catenam vt erat sine mora sibi transmitteret. Paruit illa, catenam denuo carni adnatam à lumbis reuulsit, pannoq; diligen-

ter

ter vnà cum ſera obuolutam Sacriſtæ F. Blaſio Martinez tradidit rectà ad Confeſſarium deferendam. Sacriſta ex pondere ſuſpicatus aureos ineſſe torques aut pretioſa monilia, digreſſus à Virgine explicuit inuolucrum, ac diſſimillimum auro theſaurum reperit, catenam recenti imbutam ſanguine, quam fruſtillatim adhæreſcens caro & pellicula varijs locis conſpicuè ſatis interpunxerat. Huius aliquot anſulæ ſeu circuli poſt Roſæ obitum apud D. Mariam de Vſateguì aliquamdiu aſſeruati mirabilem at omnibus peregrinam ſpirarunt ſuaueolentiam, teſtes nimirum pœnoſi ſudoris quem de Roſæ corpuſculo imbiberant.

Neq; pulpæ brachiorum ab eiuſmodi vinculis immunes erant, his enim Roſa ad cruciatum arcta quædam ligamina circumdederat quæ perpetim torquebant complicatos muſculos, at tum vel maximè vexabant lacertos quoties aut aliquid de terra leuandum, aut brachia ſurſum extendenda erant. In his nexibus clam doloroſis meditabunda vinctum in horto Gethſemani Sponſum comitabatur ad ædes Caiphæ, Annæ, & Pilati. Nec adeo has alligaturas quamquam ſtrictiſſimas pellis obduxerat, quin videre eas potuerit Mariana, quando medebatur laceris Roſæ ſcapulis, nam ſæpè poſtulabatur hoc genus officij, eò quòd iugiter in Roſæ dorſo patebant ſciſſuræ, quibus ex interuallo iuſſa Mariana inſpergebat ignotos pulueres, ne ſaniem conciperent, chartâq; bibula obducebat repetitis poſtridie tunſionibus renouandas. Porro dum brachia & lumbos vincula neruiq; arctabant, manipulatim vrticæ ac minutuli ſentes morſu creberrimo vexabant pectus, axillas, latera, ne qua pars vacaret à cruciatu, dum fortè cilicium adhuc deerat præ inopia. Sic nempe Roſa in ſentibus configurabat ſe lilio inter ſpinas.

Verùm vbi pro ingenti munere ditatam ſe vidit breui cilicio, quaſi purpuram, byſſum, trabeamue nacta, ſibi ſuæq; tremulæ carni gratulabatur de nouo pœnitentiæ

baltheo,

baltheo, rigoris paludamento. Initio quidem illud tametsi asperum, minùs tamen quàm Virgo optauerat, latum sinuosumq; videbatur, vtpote quod vix duorum palmorum mensuram excedebat. Sed paulò post aliud successit ex religiosæ personæ liberali dono, quod Rosam vndequaque contentam reddidit. Manicatum hoc erat, atq; à collo & humeris infra genua propendebat; hispidum, ex crassioribus equorum setis prædensè contextum vix non loricæ grauitatem æquabat. Ponderosa hæc asperitas vt suapte grossitie ferè implicabilis ita duritie implacabilis cuiuis robustiori pœnitentiæ alumno sufficere potuisset ad summam austeritatem, nec tamen Rosæ sat fuit, nam infixis, vndiq; breuissimis acubus hirsutam interulam diligentiùs in se armauit. Herinaceum credidisses, non Rosam, Virgini tamen hæc rudissima Gausapina non tam cilicium quàm abolla videbatur, eaq; per complures annos est vsa, donec ob frequentem sanguinis vomitum alieno coacta fuit imperio noxiam hanc exuere cataphractam.

Aliam tamen ipsa adinuenit castigandi corpusculi rationem quam priori clam substitueret, minori forsan valetudinis damno at nõ leuiori molestia. Saccũ villis crassissimis grauem sibimet in formam indusij aptauerat, & ne posset deprehendi pilosa ruditas, extremis manicis carbasina integumenta obduxerat. Sub hoc pondere æstuabat, rigebat, lassabatur extenuata viribus Rosa, incessu nonnisi difficillimo gradum promouebat, & siue consederat, siue genua humi fixerat, ægrè se attollebat in pedes, pœna erat quicumq; motus, languebant artus velut sub sarcina, sibiq; videbatur plumbeo magis quàm cannabaceo stromate subuculata. Infimæ dumtaxat pedum supererant plantæ, quas neq; cilicium nec disciplinæ verbera attingebant; nihilominùs reperit solicita carnis suæ domitrix, quo & illis propriam dispensaret cruciatuum portionem. Igitur quoties domi coquendis panibus accendebatur clibanus, prē-

 sabat

sabat occasionem Rosa, nudatisq; plantis calcabat immota summum fornacis orificium vbi vis ardoris vehementior erumpebat. Meditabatur illic sensu acerrimo diræ gehennæ incendia, quæ sibi deberi plùs quàm seriò autumabat. Sic demum à planta pedis vsq; ad verticem capitis nil ei residuum fuit quo voluntarios cruciatus exciperet.

His blandimentis Rosa demulcebat tenue illud corpusculum cui aliàs à crebris infirmitatibus sat pœnarum erat, vt infra suo loco videbitur, neq; animus illi deerat tentandi etiam his maiora, nî prudentes Confessarij vetuissent; qui idemtidem interposito moderaminis præcepto discretam virium rationem habendam occlamitabant. Sanè quàm corpori suo Rosa amica non fuerit, supremum hoc paradigma esto, quòd Virgo cautissima nec delicias Spiritûs vsq; ad corporis solatiũ exundare sinebat. Perpaucis Dei amicis id curæ fuisse legitur, de vnico Gregorio Lopez Mexicano id Rosa legerat; statimq; sibi imitandum sumpsit. Igitur vsq; ad hanc subtilissimam diuisionem carnis & Spiritus elegerat conformari Sponso crucifixo quatenus ille nec gloriam animæ in suum adhuc mortale corpus, nec gaudia partis superioris in inferiorem deriuari permisit ne passionem impediret. Sentiebat & Rosa ex mirifico cœlestium sapore ac prægustu suum dulcescere Spiritum, inebriari mentem, saginari animum, sed interim cauebat & (: quoad potuit) obstabat; ne in talium epularum quantulamcumq; communionem aut sympathiam admitteretur miserum corpus, quod soli passioni & cruciatui destinarat: & si eam Rex introducebat in cellaria sua, ipsa suum corpus iubebat foris stare. Existimo rarum hoc diuortium sublimioribus Rosæ operibus posse accenseri.

CAPVT

CAPVT VIII.

Roſa capiti aculeatam coronam circumdat, imprimit, infigit,

DEcebat charam B. Catarinæ Senenſis diſcipulam in Schola patientiæ ad Magiſtræ ſuæ prototypon laureari. Mira hæc Sanctorum eſt ambitio, qua malunt Chriſti ſpineam quàm auream coronam in huius vitæ exilio circumferre. At Roſis præcipuè nec tutum nec decorum eſt, ſpineo carere ſepimento. Verùm ad rem.

In ipſo adoleſcentiæ ac pueritiæ confinio Roſæ corculum acerbiſſimè compunxerat deuota ac tenerrima compaſſio ex auidiſſimo obtutu piæ imaginis quæ muto præconio clamitabat *Ecce homo*. Hærebat in illo plexili ſenticeto quod Chriſti verticem cruentè inſederat, pudebat ſub ſpinoſo Capite ſe membrum videri delicatum. Itaq; primam ſibi tunc coronam (: de ſecunda agetur paulò inferiùs :) ex ductili ſtanno complicuit, quæ ſeu funium ſeu virgularum mutuo implexu contortarum ſpiram effigiabat. Huic per certa interualla nonnullos indiderat clauiculos introrſum præacutos, eoq; diademate clam ſibi caput non ſine vulnere obcingebat ſub vittis victima coronata.

Annos compluſculos durauit & induruit pia Virgo ſub hoc oneroſo capitis ſpineto, verùm id nonniſi puerile fuit tyrocinium robuſtioris tormenti quod ex ſecunda corona aculeis nonaginta & nouem armata imminebat. Hanc poſteriorem decimo circiter ante obitum anno, hoc eſt paulò poſt quàm Dominicani Ordinis togam ſumpſerat, ſibi impoſuit, nec niſi cum vita depoſuit; Nimirum vt cæperat

attẽtiùs contemplari ſpineam ſui Redemptoris coronã in caput S. Catarinæ Senenſis mirabiliter translatam, minimè ſibi quieſcendum duxit, niſi eamdem pariter in ſuum inde verticem æmulatione qua poſſet religioſiori accerſeret, nec ſibi videbatur totum Seraphicæ Magiſtræ induiſſe habitum, niſi & ſpineam illius induiſſet coronam.

Nouo igitur ardore, ac patiendi deſiderio lamellam argenteam ſibi flexit in circulum, huic ab intus ex eodem metallo tres infixit aculeorum ordines, ita vt quælibet ſeries triginta & tres contineret aculeos videlicet pro numero annorum Chriſti quos mortalis pro mortalibus expleuit in terra. Certè nil excogitari potuiſſet aut pro capitis (: vt appellant Medici :) *pia Matre* magis pium, aut *duræ Matri* durius, niſi hanc duritiem ipſa pietas ſuggeſſiſſet. Porro ne capilli, qui poſt reſciſſionem breuiores ſuccreuerant, profundiori obſtarent aculeorum impreſſioni,ad viuam vſq; cutem nouacula crinem omnem ſubmouerat, aliquid tamen inculti cincinni relictum in fronte quo corona interdiu obtegeretur, vt Matrem latêret.Quãquam permodici huius capillamenti in ſincipite reſidui alius quoq; vſus fuerit, ad noua dolorum incrementa.Verùm de hoc in ſeq. capitulo, vbi ad Roſæ vigilias tranſibit ſuccincta narratio.

Dentatum hoc ſertum quàm dirè momorderit, quàm cruciabiliter omni ex parte pupugerit velatum ſacræ puellæ caput, cui torquendo vnica ſat fuiſſet acicula, ex eo fas eſt conijcere, quòd ſpinæ non ſimul omnes, ſed aliæ poſt alias binæ, ternæ, pluresue ſucceſſione moleſtiſſima nudatam inuadebant cutem, proq; occaſione ac varietate motuum ſingulæ obliquabantur in ſingulis vulnerum anguſtijs. Compertum eſt, ſub hoc denſiſſimo pungentis metalli vepreto ipſam loquelam Virgini fuiſſe dolorificã, quid ſi tuſſi concutiebatur pectus, ſi ſternutatione exonerabatur miſerum caput, aut alia fortiùs excreandi importuna

tuna

tuna necessitas vultum orisq; habitum violentiùs commouebat?

Verùm hæc Rosæ ludicra videbantur & artis digna succursu, quo sæuirent inclementiùs. Itaq; vbi Coronæ seu bracteæ extrema coibant, decussatim tænias innexuit, quarum attractu non solùm cohibebat cuspidatum hunc circulum, ne aut loco exerraret, aut sponte laxaretur, verùm etiam quoties lubebat dolorem intendere, tæniarum capita strictiùs adducendo ipsi tormento suo vim faciebat: præcipuè verò sextis ferijs placebat Virgini hoc pœnarũ epimetron in memoriam Sponsi sentibus coronati. Maluisset pro conformiori similitudine gestare coronam ex veris spinis agrestibus, eaq; de re seriò tractauerat cum Confessario, at is dissuasit, quòd vereretur facile sub putri aculeo grauem in Rosæ capitæ purulentiam posse succrescere. Adquieuit & ipsa, considerans eiusmodi coronam nec sub velo sat commodè celari posse, punctis sine ordine prominentibus, nimiumq; suo conciatui decedere, si non omnia vsq; ad vnum acumina introrsum vergerent. Idcirco lamella vtendum fuit, eaq; argentea, quòd & solidiùs adiaceret vulnerandæ cuti, & infixas spinulas tenaciùs retineret. Nec fefellit euentus, nam post Virginis obitum Aurifaber, cui iniunctum erat aliquot bracteolæ spinas euellere, (forsitan vt deuotis personis eas flagitantibus in donum vsumue cederent) adhibitis forcipibus adeo singulas inuenit firmas, vt extrahi nulla potuerit, quamquam ad ferri tractum huc-illuc inflecterentur. Vt intelligas tam suas Rosæ patienti non cessisse spinas, quàm his non cessit illa.

Nec tamen contenta hoc quotidiano cruciatu modum reperit quo noua in dies vulnera aperiret; nam coronam manè circumdatura capiti numquam eodem figebat loco quo pridie steterat, sed mutato paulisper situ in aliam aliamq; partem transponebat redimiculum, vt alterna va-

riatio-

riatione immitiùs pungeret, atq; in intacto dolorem renouaret. Porro qualibet sexta feria hoc addebat in cumulum, vt vsq; ad auricularum cartilagines imumq; occiput coronam demitteret, quò tempora (: vbi caro mollior, sensusq; delicatior) prædensa stimulorum obsidio & molestiùs incingeret, & profundiùs sauciaret. Idem Sabbatho repetebat, compassura Virgini Matri, cuius animam in morte Filij doloris gladius peruaserat.

Diu familiares, domesticos, ipsamq; Matrem latuit hoc tam cruenti pectinis vepretum, quis enim sub vitta ac velo cautissimæ Virginis aut notasset aut quæsiuisset tam ferale supplicium? ipse Confessarius, qui Rosæ arcanum hoc pœnitentiæ genus permiserat (: nam citra illius nutum Virgo morigera nihil aggrediebatur vel minimum) obiter dumtaxat aculeati gestaminis conscius neq; coronam viderat, neq; vel tenui suspicione attigerat peregrinas inuentiones, quibus hanc Rosa in se consueuerat atrociùs irritare. Sed tandem Numinis prouidentia rem diutiùs occultari non siuit, effecitq; vt tantæ virtutis exemplum in plurium opportunam notitiam promanaret. Casus erat: germanum Rosæ fratrem ob puerile delictum Pater quærebat ad virgidemiam; interiecit se blandiusculè Rosa Patris iram propitiatura; is verò dum Filiam sibi obstantem impetuosè dimouet, fortuito manûs errore impegit leuiter in caput Virginis ea parte qua tecta corona sæuiebat: mox improuisum ictum tres sanguinis riui secuti frontem innocentis Filiæ decursim purpurarunt, manifesto satis indicio qualis herinaceus sub candido eius tegmine clam nidularetur. Hìc Rosa magis se proditam quàm percussam dolens dupliciter erubuit, conata tamen dissimulare quod erat, cautè in secretius cubiculum se subduxit, coronam festina seposuit, cruorem quasi ludibunda abstersit, impositisq; panniculis qui sauciæ plagæ stillicidium imbiberent, caput solitis velamentis confestim

operuit.

operuit. Verum hac solerti fuga trepidam Matrem nec fefellit nec effugit; cum Mariana ancilla è vestigio Filiam secuta de vulnere interrogat, causam cur leui ex tactu sanguis eruperit sciscitatur, deniq; excusante Rosa & ne quidquã deprecante suspicacior vittam solui, caput nudari imperat, quod vt vidit in orbem vndiq; immaniter dispunctum, facile coniecit, vnde hæc signa tam cruento inessent zodiaco. Verùm-tamen siluit, haud ignara Filiam si spinetum suum prodere aut abijcere cogeretur, facile alia & quidem longè truculentiora mox adinuenturam, quibus verticem pergeret diuexare. Itaq; tunc velut inscia mysterij calente vino caput filiæ leniter abluit, quantùm læsis partibus sat fore ad medelam aut credebat aut credere simulabat, aliud interim aduersùs ipsam coronam remedium excogitatura.

Nec mora: delata fuit rei series ad eum qui certiùs coronæ vsum Virgini prohiberet, nempe ad vnum ex Patribus spiritualibus quorum ductui Rosa obtemperabat. Is erat R. P. Ioannes de Villalobos Rector Limensis Collegij Societatis Iesv, Vir sanctimonia ac religione celeberrimus, & animarum per tutiora compendia perfectionis deducendarum auriga peritissimus. Huic vt innotuit quod gestum erat, extemplò mandauit Rosæ, quidquid illud esset quo caput suum hactenus spinosè discruciauerat, sibi adferret. Attulit illa coronam suam, ne quidem tantillo sibi indulto spatio quo notas sanguinis inter cuspidum acumina satis abstergeret; Allatam prudens ac pius Pater non sine horrore & commiseratione intuitus rigidiorem esse censuit, quàm quæ illi sexui ætatisq; teneritudini conueniret. Proinde rationibus adortus est Virginem, vt omnino seuerissimum crudelis instrumenti vsum dissuaderet. Illa aduertens ratione non imperio secum agi, suas vicissim rationes humiliter opposuit; demũ in hoc vtrimq; conuentum est, quòd poscenti sua redderetur corona sed

mitiga-

mitigata. Sicque prouidus ac discretus Pater arrepta lima hinc-inde prominentiores coronæ aculeos hebetauit, obtudit, defricuit, si non satis attamen nec parum hoc temperamento se putans assecutum. At Rosa pluris faciens coronam quàm Regnum gaudebat hanc se recuperasse saluo spinarum numero, ac saltim non nisi modicè ea castigatione exarmatam. Igitur respexit denuo ad pristina dolorum supplementa, iamq; pœnoso tæniarum attractui etiam hoc addebat, vt interdum illiso pugno coronam tunderet quò altiús in caput penetraret; neque enim diligens lima, sic detriuerat aculeos vt suo non fungerentur cruentandi officio. Patuit hoc vice quadam, cum Rosa fortuito in terram lapsu caput leuiter ad vicinum pluteum impegit, vbi confestim ob coronam vertici validiùs impactam copiosus sanguis defluxit in humerum.

De Christi serto spineo canit Ecclesia: *felix spina, cuius aculei vires frangunt regis tartarei*. Rosa nostra idipsum experiri meruit & in suo: nam quotiescumq; hostis tartareus appropinquabat Virgini suggesturus fœda ac sordida, alijs ad eum procul abigendum catapultis opus non fuit, quàm quòd vigil Rosa ter digito pulsaret suam coronam in SS. Triadis reuerentiam. Tympanum erat, cuius leui tactu perculsus Dæmon fuga turpissima declinabat certamen. Suauius, ac fortè mirabilius est, quod de huius coronæ virtute post obitum Virginis compertum est. Quidam religiosissimus Dei seruus paulò post elatæ Rosæ exequias domum Gundisalui Quæstoris adierat, eo dumtaxat animo vt instrumenta quibus Rosa virgineam carnem viuens domuerat, deuotè contrectaret. Oblata ei cum anulo fuit corona spinis horrida, vixq; his manus applicuerat, cum repente æstuare cœpit inusitato quodam Diuini amoris incendio, colliquescere in intimo fundo spiritûs, dulcescere gustu admirabili supernarum deliciarum, tamquam ex illismet spinis Paradisi vuas, ex tribulis ficus collegisset

giſſet in animæ palatum. Verùm de hoc prodigio commodior redibit tractatio infra Cap. XI. cum de pronubo Roſæ anulo agendum erit: hìc ſufficiat innuiſſe, quàm ſeriò ac feſtiuè Cœlum ipſum huic coronæ applauſerit, quando in honorem tam rigidæ compunctionis vnctionem diſtillauit tam ſuauem ac pretioſam.

Non pigeat, hìc denuo reflectere oculos in ſpiniferum S. Catarinæ Senenſis prototypon, quod Roſa noſtra ſpinis coronata ſic imitari viſa eſt vt plenè idipſum non tam expreſſerit quàm in ſe tranſtulerit. Paucis accipe huius rei notabile argumentum quod in Roſæ funere obſeruatum eſt. Dum defunctæ cadauer proſtabat in feretro, diſpoſuerat cœleſtis illa (: cui nihil fortuitum) Prouidentia, vt deeſſet florida corolla quæ de more caput virgineum circumdaret; inſtabat hora funeris ad ſepulturam efferendi, at videbantur fugiſſe terreni flores velut indigni qui Roſam coronarent iam cœleſtem. Ergo in confuſa illa trepidaq; hinc vrgentium inde cunctantium perplexitate recurrendum deniq; fuit (: non ſine inſtinctu Numinis) ad coronatam S. Catarinæ Senenſis imaginem, quam Roſa dum viueret ornare conſueuerat; huius itaq; ſertum proprium omnibuſq; publicè notum tantiſper transfertur in Diſcipulam, ſub hoc Roſa effertur Gundiſalui domo ad tumulũ, vt quæ viua Seraphicã Magiſtrã ad viuum expreſſerat geſtamine ſenticoſo, eamdẽ & mortua repræſentaret euidentiùs ſub communi vtriq; corona. Probarunt factum quicumq; myſterium agnouerant, certi non ab humano ſtudio ſed neceſſitatis fortunato potiùs quàm fortuito conſilio hoc ſingulare virtutis teſtimonium Virgini obtigiſſe.

Huc demum & illud videtur pertinere, quòd dum mortualis pompa ſic Roſam coronabat in terris, oſtento non abſimili Beatorum curia eamdem coronauit in Cœlis, vt vtrimq; deprehendatur ſucceſſiſſe in ipſammet S. Catarinæ

Senensis coronam. Res ita innotuit: mox à felici Rosæ transitu persona quædam eximiæ sanctitatis ac nominis in visione imaginaria conspexit inter Angelorum myriades gloriosam SS. Virginum cateruam rectà gradientem ad thronum Sanctissimæ Trinitatis; in medio agminis fulgebat Rosa palmam manu præferens, niueoq; candicans amictu, sed nondum vt reliquæ coronata, siquidem ad Diuini illius Throni crepidinem stabat Virgo Deipara, coruscam in dextera coronam tenens, qua Rosam suis ipsa manibus inauguratura solemnem hanc Virginum processionem exspectabat. Nimirum simillimo ritu olim S. Cararina Senensis excepta fuerat in Cœlis, cum reliquit terras, vt sic inter Magistram ac Discipulam à spinea vsq; ad auream coronam nulla superesset difformitas. Felices spinæ, quibus de tali manu tale successit in Cœlis diadema.

CAPVT IX.

Rosæ lectulus, ceruical, nocturnæ Vigiliæ.

TAnta ei corporis macerandi cura fuit, vt nec pauculas nocturnæ quietis horas tormento vacuas esse permiserit: hinc strati sui voluit eam esse duritiem quæ somnum abigeret magis quàm vocaret: quin & eò tandem processit ars atq; industria, vt qui dormituræ lectulus idem & equuleus esset. Ita nimirum nec indulgebatur quidquam afflicto corpori, & demebatur somno quod orationi accederet. Suboluit tempestiuè attentæ Matri quò Filia tenderet, nam pene ab infantia vtrumq; & du-

riùs

riùs cubandi & austeritatem dissimulandi studium notarat in puella, vnde aliquamdiù hanc secum eodem in lectulo accubare iussit per noctem, vt arte artem deluderet. Paruit Rosa, sed eo ingenio quo nihilominùs obediētiæ ac pœnitentiæ merita in illomet lecto materno dexterrimè coniungeret: vix enim obrepserat Matri sopor, cum Virgo culcitræ partem cui incubuerat sensim remouebat, donec substratæ tabulæ corpusculum exciperent; capiti verò lignum aut prope absconditus later ceruicali subducto succederet. Idem S. Catarinæ Senensi cum Lapa Matre certamen, idem strategema fuit. Læta successu Rosa pergebat securior non tantùm nudare sibi tabulas quibus indormisceret, sed & rudius saxum circumspicere quod ceruici supponeret; verùm post longas ambages tandem interrupit Filiæ solertiam expergefacta Mater, ac velut deprehenso immani facinore puellam increpuit, adiecto callidæ obstinationis conuicio, si sic ei constitutum erat Matrem fallere, iret porrò, sibiq; deinceps suopte arbitrio lectum quem vellet contabularet, dum tamen capiti saltim humanius ceruical concederet, ipsisq; tabulis vnicum simplicis straguli induceret operimentum.

Ad hanc vocem tripudiabat Rosæ animus, maternam permissionem tametsi iurgio ac bile acidam pro dulci blādimento arripuit, conditionem auida manu acceptauit, Matriq; pro tam liberali indulgentia gratias egit tenerrimas. Exinde mox conquisitis & in sui cubiculi capaci angulo compaginatis tabulis rude stragulum iniecit, bina insuper puluinaria in speciem imposuit, paruoq; labore grabatum vtì genitrix permiserat absoluit. Verùm quoties nox appetebat, remotis puluillis succedebat truncus vndiq; impolitus, ac lapilli in hunc vsum interdiu sub lecto absconditi disponebantur sub stragulo, vt ea inæqualitate offenderetur corpus, cui prædura tabularum planities in delicijs fore timebatur. Quantùm hæ scruporum sub stra-

gulo extantium diffitæ cotes iacentem Rosam dispunxerint, facilis coniectura est, sanè in ipsis solidis asseribus conspicuè apparuerunt impastinata lapillorum vestigia, ipsæ tabulę scrobiculatim hinc inde extritæ protestabantur satis, quàm molliter his incubuerit macilenta Rosa.

Ceterùm lapilli sparsim ac mobiliter dispositi facile cedebant moli, quoties in aliud latus vertendum erat corpusculum. Igitur addenda videbantur tum duriora tum stabiliora in equulei supplementum. Nempe tria ligna tortuosa, indolata, nodosa tabulis imposuit, ac inter commissuras tenuioribus paxillis firmauit sub stragulo ne cederent. Attamen per diem hosce truncos exemptiles seorsim occultabat sub thoro, ne Mater aut ex inæqualitate straguli hos deprehenderet, aut palam expositos traheret in legitimæ suspicionis argumentum. Vnica demum Mariana ancilla secreti conscia fuit, quam validis obtestationibus adegit Rosa ne proderet, & si cubiculum euerrendum esset, hæc ligna suo loco vel immota relinqueret, vel actutum reponeret. Diu placuit ferueti Rosæ crudelis hæc supinæ torsionis catasta, placuissetq; diutiùs si fuisset atrocior, hoc est si acutiùs & omni ex parte sæuijsset, nam inter lignorum vacua spatia nil erat quod incubuam satis cruciaret.

Subijt ergo noua ac postrema lectuli dirissimè asperandi cogitatio. Tabulis arctè commissis ligna omnino septem instrauit iustis interuallis, quæ ne laxarentur, bubulis loris aptè distrinxit. Porrò singulas distantium lignorum intercapedines præacutis tegularum fragmentis, coctilium patinarum frustulis, testarumq; fractarum triquetris sic impleuit, vt singulorum pars mucronata obuerteretur corpori, ac ea quidem confertissima densitate qua nutare aut cedere nulla posset, cum infernè sat prohiberent subiecti asseres ne quà excideret, costasq; obsiderent ligna ne laxaretur phalanx. Quis credet videri deniq; potuisse

dignum

dignum huiuſcemodi pratum in quo Roſa quieſceret? nec defuit ſtrato tam nobili dignum ceruical; ſed de hoc infra. Eidē coaptatę lodices, at cilicinę, ſetoſę, inſtarq; ſubcerniculi aut cribri, vt ſimul & ipſæ pungerēt, & teſtarū puncturas non impedirent ſed obiter abſconderent. Inſuper ad huius lectuli caput occultè ampullam felle plenam appenderat, nec ante ad ſomnum ſeſe componebat, quàm iſthoc ſorbillo amaricaſſet fauces, in memoriam Sponſi felle ac myrrha potati. Aliquando faſſa eſt Roſa, in lectuli ſui aditu hoc felleū libamen ſibi non adeo cum ſumeret quàm ſi citiùs euigilabat, fuiſſe moleſtiſſimum, tunc enim ſentiebat palatum vſq; ad tunſillas & epiglottidē aruiſſe penitus, linguam præ ſiccitate vix non immobilem, gutturis bronchos vndiq; accenſos, ita quòd ſiccatis faucibus ſupplicium eſſet ipſa reſpiratio. Proinde nil mirum ſi (: quod poſtea innotuit) Roſam ceterà intrepidam ſæpiùs horror pauorq; medullitus peruaſerit ad vnius ſui tam immitis lectuli cogitatum, tremebat, æſtuabat, ſudabat miſera priùſquam vel ſpondam attingeret, memor quales ipſam expectarent ibidem plumæ, quot minaces criſtæ arrigerentur illic in ſuam lanienam, quo ſibi cruciatu diſtabeſcendum quoties in alterum latus reuoluendum eſſet laſſum corpuſculum, deniq; ſciebat inde ſe neutiquam ſurrecturam abſq; omnium membrorum gelido ſtupore, ac velut ex oſſifragio coxis, humeris, cruribus, brachijs miſerrimè diuaricatis; vnde cuidam Matronæ poſt annos complures familiariter interroganti, quomodò lectum adeo horribilem & arduum potuerit vel nocte vnica tolerare, reſpondit cum lepore (: vt ſolebat) & gratia, talem ſe ex eo accubitu dolorem capere, quantus vtiq; ſufficere poſſet in ſatisfactionem pro quâuis amiciſſima perſona Deo offerendam.

Contigit ſubinde, Roſam velut iuſto pauori pene imparem diutiùs hærere in ancipiti, lectumne tot pœnarum

fertilem inſcenderet ; Verùm dubitanti & prope exanimi ſubuênit Chriſtus viſibili blandaq; ſpecie ſe Virgini obijciens , ipſamq; placidiſſimè his verbis compellans : *memento Filia, longè duriorem, anguſtiorem, horribiliorem fuiſſe lectulum Caluariæ, in quo mortis ſomnum pro te cepi. Noſti quid fellis ibidem propter tui amorem exhauſerim, ſcis quæ illic non teſteæ ſed ferreæ cuſpides mihi manus pedeſq; terebrârint , donec ipſam mihi extunderent dilectam animam. Hæc recole, hæc pœnali ſtrato tuo in trutina oppone , & videbitur tibi ſub charitatis dictamine lectulus noſter floridus.* Mirum , quàm altè Virginis animum hæc verba penetrârint, quantùm ei roboris conſtantiæq; affuderint, ne ab horrido illo patientiæ exercitio reſiliret; Sanè per ipſos decem & ſex annos in huius agonis acerbiſſimo tormento inuicta perſeuerauit,& (: quod mireris ampliùs) conſcia demum atq; inuita ſed tamen conniuente Matre. Conata quidem hæc fuit ſemel iterumq; Filiam à tantæ auſteritatis exceſſu diuertere, & lectum immanem fruſtatim diſſipare , ſed immiſſo diuinitus conſcientiæ ſtimulo nec manum auſa eſt adhibere nec imperium . Maluit itaq; per Confeſſarios tentare ſucceſſum, verùm & hi velut in magnæ perplexitatis negotio videbantur trepidare , nec certi quidpiam reſoluebant ; idq, perſpicuum ſatis indicium erat, Deo ſic placitum eſſe , in aſperrimi lecti tolerantia electam Roſam dilecto ſuo Sponſo concrucifigi.

Dicendum nunc de ceruicali. Tentabat Roſa gradatim abiectis mollioribus ad exemplum S. Catarinæ Senenſis eò pertingere vt inſcia Matre demum informe ſaxũ capiti dormitura ſupponeret , vnde initio groſſioris panni incõmodum volumen in ceruical adhibuit, deinde paulatim crudum laterem, deniq; petram polygonam & vndiq; ſcabram ; Verùm hanc Mater vt animaduertit ſuſtulit,filiæq; puluinar obtruſit lanâ vacuum; ſed cum iuſſu vt illud farciret . Tacuit Roſa , puluinar ſuſcepit, infarſit, ſed non

lanâ

lanâ vti eredebat Mater: vim ſegmentorum collegit quæ de fabri lignarij dolabra excidunt,his puluinum impleuit, impleto indormiuit; Nec tamen diu latuit Matrem ſolertia, fartum corripuit,lignea inde retrimenta proijci,lanam ſubſtitui, lanam ingeri diſertè & cum clamore præcepit. Obediuit Roſa ſed non vltra literam, ceruicali infarſit lanam at non ſolam, quia inter lanam extimumq; pannum vbi facies decumbentis excipienda erat, tortiles iuncos clam occuluit quos veteris ſportæ fragmento in hunc vſum detraxerat. His Roſæ dormientis vultus immodicè diſpungebatur, adeo quòd Mater in genis ac fronte Filiæ perſæpe notarit extemporanea hæc ſtigmata, nec tamen originem diuinare poterat iam ſecura de lana quæ ceruical impleſſet; donec fortuito caſu manum ceruicali incuriosè imponens contrectauit hoſtem in latebra,iuncos deprehendit, extraxit. Vidiſſes hìc denuò Lapam Matrem Filiæ Catarinæ probra, conuicia, criminationes aceruantem; vix temperatum à verbere. Sic Roſa quòd dura ſibi quæreret, duriſſima ſufferre debuit. Exinde Mater in virtute ſanctæ obedientiæ præcepit Filiæ, rurſum vacuaret ſuum ceruical, lanamq; reponeret, at lanam ſolam. Iterum obedit Roſa, ſed vltra literam, nempe duplicauit lanam, arreptoq; bacillo tantam eius copiam non tam ingeſſit quàm impreſſit ceruicali, vt hoc ſuberis tandem duritiem exæquârit. Sic videbatur ſibi rediſſe ad ligneum illud puluinar, quod pridem ſibi Mater ſubtraxerat. Fuerat is truncus ex arbore quam illic *Pacay* vocant indigenæ, excauatus in medio vt caput Virginis collumq; exciperet. Huic per edictum maternum proſcripto ſucceſſerat nodoſorum ſtipitum faſcis in extremitate funibus collectus. Verùm & hunc Mater abegerat. Tandem vt in poſtremum hoc merè laneum ceruical incidit, vlterioris inops conſilij ſic Filiam affata eſt: Sanè paruiſti Roſa mea, paruiſti, ſiquidem hìc modò nil niſi lanam reperio.

Satis

Satis eſt, imò plus quàm ſatis, nam tibi & lanam in lanienam ſciuiſti conuertere; quid vltra imperem? ne Matris præceptum flocci-fieret, hos floccos condenſaſti in ſolidę petræ duritiem. Age vt vis, nec ſi tibi mortem conſciueris, te ampliùs interpellabo.

Demum aduênit Matri tempus optatiſſimum, quo ſibi de PP. Confeſſariorum permiſſu licuit pœnoſum Roſæ lectulum manibus auidiſſimis diſſipare. Qui conſcientiæ Virginis præerant, tribus circiter ante illius obitum annis conſiderauerant, ipſam viribus nimiùm attenuari, corpuſculum tot flagris, ieiunijs, morbis exhauſtum arduo tàm aſperi lecti ſupplicio non ampliùs par fore, & ſi fomenta illi perſuaderi nequeant ſaltim tormenta debili aut ſubtrahenda eſſe aut moderanda. Itaq; Roſæ lectulum ærumnis trium luſtrorum grauem cupidæ matri dedunt in direptionem ac prædam. Quoanimo id acceperit Filia pœnitentiæ quàm Vitæ ſtudioſior, non facile dixerim: at alacris Mater velut ſigno ad aſſultum dato ſæuiſſimam illã cataſtam non aliter ac hoſtilem arcem inuaſit, truncos, ligna, tigna diſiecit, luxauit aſſeres, & non ſine præcipiti manuũ offendiculo teſtacea fragmẽta ſublegit, ſparſit, tandemq; in vicinum Vrbi fluuium ne ad vſum redirent abiecit, priùs tamen eorum numerum inire voluit, reperitq; acuminata fruſtula parùm abeſſe à trecentis.

Ergo aliter poſt hæc Roſæ iacendum, & dormiendum fuit, vix tamen blandiùs aut commodiùs, nam tabulas ſuas aſſereſq; repetijt, his ſine culcitra paleaue ſimplex ac detritum peripetaſma inſtrauit, ſicq; vocato ſomno exanguia membra deinceps compoſuit ad ſoporem. Attamen & pauper hic thalamus ei videbatur ſapere delicias, vnde poſtremis vitæ annis quos in Gundiſalui Quæſtoris domo exegit, in humili ſella collecto corpuſculo ſedentaria noctes ſuas tranſegit, capite pauliſper reclinato ad columnam lecticæ in qua Gundiſalui minorẽnes filiolæ acquieſcebant.

ſcebant . Ità breuiſſimum ſomnum Roſa libabat magis quàm capiebat , præſertim hyberno tempore , quo plerùmq; ex nocturnis frigoribus ſic tremebat, rigebat, ſtupebat, vt ſurgens pedibus conſiſtere vix poſſet. Interdũ nimio algore excitata roris marini ramuſculis ad ellychniũ accenſis obiter hoc fumo tantillum fugitiui caloris quo ſe foueret, nitebatur concipere . Nouercali corporis odio nec vigil inſidere vſquàm puluino voluit, ſed vel ſtans peragebat labores ſuos quouſq; poterat, vel cum neceſſariò ſedendum erat, duro palo vtebatur pro ſellula .

Interim prioris ſui lectuli memor & cupida, aſſiduè tũdebat Confeſſariorum aures , querebatur ſe vitam ſuam otiosè perdere dum à priſtinis pœnitentiæ exercitijs inuita cogebatur feriari, omni ſe patientiæ meritò vacuam ex tanta Patrum indulgentia remanere, S. Patri ſuo Dominico indies occantari titulum *Roſa patientiæ*, ſe verò adempta ſibi patientia nec Roſam eſſe nec tanti Patris Filiam , deniq, ſinerent eam quæ nil boni ageret ſaltim mala pati, corpuſq; affligere . Tantum effecit, quòd vnus ex Confeſſarijs indulſit Virgini , vt per totam illius & proximĩ anni (: qui Roſæ poſtremus fuit) quadrageſimam ex priſtini rigoris forma denuo ſibi lectulum inſtrueret è lignis, teſtis , tegulis conſtipatum . Fecit confeſtim Roſa vt ſibi permiſſum erat , ſummæq; curæ ſummum adiunxit ſecretum, adeo vt neque poſt ſuum obitum (: nam tunc primùm res innotuit) ſecundus iſte pœnarum lectulus vſquam potuerit inueniri . Credibile eſt , ipſammet ſtatim vt cum Quadrageſima expirarat vtendi facultas , vltro ſoluiſſe cataſtam , diſperſiſſe teſtarum fragmina, proieciſſe paxillos & ligna, ne quid innoteſceret , quamquam diligens perquiſitio vtrobiq; tum materna tum Quæſtoris in domo non defuerit .

Sed nec Roſam morti iam vicinam deſeruerat hoc penè coæuum duriſſimè cubandi deſiderium . Semianimis in

ſuo illo extremi doloris extremo lectulo dolebat altero illo ſe carere lectulo extremè dolorifico: at quis tam crudelem equuleum apparaſſet innocentulæ iam-iam morituræ? Saltim optabat ex illo cui incumbebat humaniori ſtrato humi deponi, ac nudo in pauimento mori. Verùm vt neq; hoc ſe impetraturam à domeſticis intellexit, adſtantem germanum fratrem vltimis affata verbis rogauit, ceruicalia vt ſubmoueret; his in partem retractis gaudebat moribunda, quòd ſe lecticæ tabulis ſentiret occipite humeriſq; acclinem, mirificèq; contenta quòd crucifixo Spõſo qualitercumq; commoreretur in duro ligno, felicem ſpiritum paulò poſt in manus Creatoris placidiſſimè exhalauit. Nec defuerunt, qui in morientis pallido vultu notarint ipſiſſimam Chriſti in Cruce exſpirantis effigiem, quod alio loco, & tempore in S. Catarina Senenſi itidem lecto decubua fuerat obſeruatum.

Porrò quiſq; ex tanta vſualis ſtrati duritie haud difficulter intelliget, quantùm Roſa vigilijs dederit, cui ipſemet lectus ſoporem adimebat. Faſſa eſt aliquando Seraphica Catarina B. Raymundo Confeſſori ſuo, cum nullo hoſtium æquè vt cum ſomno operoſiùs ſibi fuiſſe confligendum, quem eo tandem reduxit, vt horis omnino duabus contentus eſſet. Roſam Catarinæ Diſcipulam idem certamen exercuit, eadem victoria cohoneſtauit; nam & ipſa ſomnum ſuum intra duarum horarum anguſtias coercuit, & aliquando etiàm minus ſpatij indulſit importuno exactori. Vnde ſic diurnum nocturnumq; tempus diſtribuit, vt ex vtroq; duodecim horas vniuerſim orationi ſeponeret, alias decem impenderet labori manuum, quo Parentes ſuſtentabat, reliquas corporis neceſſitatibus & breui quieti deputaret. Hanc vigilandi facilitatem iuuere longæ inediæ, cilicij lectiq; carduetum, frigidæ omniſq; potûs diutina abſtinentia, profunda meditatio & applicatæ mentis ad ſuperna tenax defixio. Nec tamen ſuas ar-

tes

tes partesue omisit versutus hostis, quin Virginem tunc maximè quando ad nocturnam orationem surrexerat, molestissimè niteretur reuocare ad somnum. Rosæ permagno stetere hæc prælia, nam siue genibus humi fixis inchoabat preces, videbatur inesse plumbum grauatis palpebris, siue erecta stabat, capiti vertigo ponderosissima obtinniebat languidam somnolentiæ cantilenã, siue pansis brachijs procubuisset in terram, adgliscebat soporiferi torporis suaue blandimentum. Pudebat Rosam aduersario succumbere tam ignauo, pugnabat etiam cadendo, illidebat ceruicem parieti, tundebat sibi latera, si quo modo extunderet irrepentem lethargum; vincebat tandem at nõ sine agone, triumphabat, sed in Cruce: nimirum prostabat in Virginis cubiculo par humanæ staturæ Crux lignea, è cuius brachijs vtrimq; prominebant claui fortes ac solidi, vt sufficerent corpori sustinendo. His igitur ambas manus applicabat in somnum pugnatura, ab horum tenaci complexu pendulum librabat corpusculum dum Deiparæ Virginis officium absolueret, his cuneolis findebat impetum somni, erudiebatur ad excubias, crucifigebat hostem, nec nisi victrix obrigidos lacertorum tendines retrahebat à charis victoriæ manubrijs, sic palmam obtinebat sed palmis callosis.

Inuênit & alium pugnandi modũ. In cellulæ pariete oblongũ fixerat clauũ paulò altiorem, quiq; Rosæ verticem palmi ferè interstitio superaret; Huic aduersùs somni insidias modicum id capillitij quod obtegendæ coronæ in fronte residuum superfuerat, implectebat strictissimè, eoq; tormento accersebat vigiliam, recitabat preculas, somnolentiam strangulabat. Ne tamen sic pendula paucis capillis totam corpusculi molem committeret, vtcumq; summis pedum digitis insistens tangebat terram, sed ægrè satis, ac per alternas successiones nutante lubrico fulcimento. Colligito lector ex tàm atroci remedio, quàm fuerit

iuuenculæ importuna ſomni vexatio : in lecto muricibus ac tribulis , foris autem clauis pugnandum fuit, & Roſæ ſeu dormire vellet,ſeu vigilare tormenta ſubeunda erant.

CAPVT X.

Roſæ domeſtica ſolitudo, fuga publici, cellula peranguſta.

VT olim S. Catarinam Senenſem adhuc puſillam ſolitudinis amor vſq; ad ſpeluncæ quæſtionem abripuit, ſic Roſam vel à prima infantia docuit ſolitarios angulos domi quærere, Mundiq; commercia deuitare. Conueniebant ad eam è vicinis domibus paruulæ, at luſitandi gratia, quod illius ætatis primum eſt ſtudium: afferebant ſingulæ ſuas pupas, quibus veſtiendis, comendis, ornandis fœmellarum pueritia cõmuniſſimo ſexûs genio addicitur. Has innocenti æmulatione oſtentabant ſilenti Roſæ, hortantes vt & ſuam promeret aut formaret. Negabat illa ſe pupam vel habere, vel etiam contrectare velle, quòd audiſſet, Malignum aliquando per pupam (: fortaſſe idolum fuerit:) garritum edidiſſe. Mox puparum luſu coæqualibus relicto abdebat ſe in ſecretum angulum, quaſi arcanis cogitationibus quietiùs vacatura: illic interdum deprehenſa à fratre ac interrogata, quidni mallet puerulis feſtiuè nugantibus colludere quàm in puluerulento, ac pulicibus referto angulo deſidere, verbis ſupra ætatem ſenſatis reſpondit: *Sinito hìc me deliteſcere ſolam cum Deo, nam illic inter pupas an pariter adſit Deus quis nouit?*

Cum annis creſcebat latendi ſtudium, vnde in horto vmbro-

vmbrosas platanos muro proximas conspicata locum elegit, vbi auxiliante Ferdinando fratre oratoriolum ab omni domesticorum prospectu semotum efformaret. Illic plexili ramorum, palmitum, virgultorum circumductu modicum inclusit spatium, ac supernè frondosis arcubus affabrè concamerauit. Intus humile altariolum muro applicuit, Crucem exdensiori charta flosculis plumisq; versicolorem imposuit, & quidquid Sacrarum Imaginum conquirere poterat in hanc suam Basilicam solicitè comportabat. Videbatur huic angello Rosula vniuersas suas inclusisse delicias, adeo totos in eo hærebat dies solitaria, illuc velut ad orandi, meditandiq; secessum à prandio, à lectulo, à cæna properabat, ibi domesticis se subducebat tumultibus, iocis, fabulis, vni sibi Cœloq; vacans, extra hunc Paradisum nusquam ei benè esse poterat, adeo vt domi abiret in prouerbium: *Hortum adeas si Rosulam quæris.* Verùm quia isthoc solatio non nisi interdiu licebat frui, paulò grandior facta impetrauit à Matre aliud intra ædes cubiculum, in quo seorsim à ceteris prolibus solitaria pernoctaret. Tempestiua hæc fuêre in tenella indole præludia, vt quid maturior esset molitura, ex his præambulis conijceretur.

Paulatim eò statura & ætas Rosam prouexerat, vt idonea esset honorario comitatu stipare Matrem foras egressuram, maximè cum inuisendæ erant digniores Matronæ. At Filiæ suam vnicè eremum amanti molestissimum erat tàm videre, quàm videri in publico; Vnde nunc prece, nunc lachrymis ambiebat Matrem obsecrando ne secum se abduceret. Stupebat ista, nondum assequens vnde idipsum quod reliquæ iuuenculæ vltra modum exambire solent, vni Rosæ tam exosum esset. Itàq; inuitam aliquoties adegit imperio, certa edicto sine replica obedituram. Semel cum à Matre inuitaretur ad secum obeunda foris vrbanarum salutationum officia, Virgo iuxta domesticum

furnum

furnum transiens saxum à clibani orificio studiosè sibi attraxit in pedem, eoq; vulnere & cōtusione obtinuit, vt non fictè claudicans residere domi sineretur. Et veriùs & venustiùs hoc vulnere pedis rubuit Rosa nostra Peruana, quàm quod de Rosis Cyprijs fabulata est antiquitas, nimirum has non ante rubuisse, quàm ex Cypriæ Deæ sauciato calcaneo fortuitus eas cruor aspersisset.

Porrò & aliud Virgo excogitauit strategema, vt solitudinis amans redimeret vexam prodeundi in publicum. Quoties à Matre præsensit se inuitandam ad visitationis obsequia, clam indico pipere quod mordacissimum est cilia palpebrasq; sibi obliniebat, quo quidem affrictu mox ardebant oculi, rubebant, stillabant, velut si acris è capite defluxio eos suffudisset. Ità dum Mater egressura vocabat Filiam in comitatum, sufficiebat ostendisse fluidos noxioq; pruritu tumentes oculos, tamquam perferendæ apertæ luci tunc minimè pares. Vnde miserata parens ne affectis luminibus liberior foris noceret aer, indulgebat Filiæ optatissimam solitudinis ac latibuli facultatem. Durum sanè effugium: at Rosæ præ ipsa pupilla oculi charior erat sua anachoresis, longoq; tempore ipsi valuit hęc solertia, donec tandem suspecta frequentia rem prodidit genitrici, quod ità accidit. Condicto mutuo Domina Ludouica Vargas Caruaial cum Maria de Oliua statuerāt, assumptis vtrimq; filiabus vehi ad celebrem Diuæ Virginis stationem cui à *Monte Serrato* nomen est; Venit præfixa dies, & rheda cum D. Ludouica eiusq; Filia Isabella Alexia substitit ante fores. Præparata Mater aduocat Rosam, at hæc prodit turgentibus rursum oculis, palpebrisq; subtristi rubore inflammatis, vt facilè constaret, visum ea defluxione accensum & nimio dolore nictitantem auræ solisq; pericula neutiquam laturum; Hic demum in se reflexa Mater, postquàm se Ludouicæ comiter excusarat, pensitare cœpit attentiùs, quid sibi velit, quòd Rosæ oculos

tunc

tunc potissimùm obsideret importuna ista defluxio, quandocumq; honestarum Matronarum visitatio aut domi excipienda aut foris exequenda instabat. Hinc in Filiæ vultum curiosiùs intenta vidit non fingi quod apparebat, nam & ruboris incendium, & doloris acrimoniam crebra stillicidia tacitè affirmabant. Denique maternâ licentia propiús os naresq; applicuit, odorem sensit, exsertaq; lingua mordacitatem sæuissimi collyrij lambendo deprehendit. Quis enarret scommata, clamores, dicteria, quæ tunc in Filiam detonuit Mater? quorsum (: inquit) hæ fraudes? cui bono tam ineptæ præstigiæ? si libuit Matris oculos deludere, at ludere cum proprijs oculis quale nefas, quãtum periculum! tam citò oblita es, nuperrimè Ferdinandi Perez mãcipium simillimo abusu allij & piperis omnino visum vsumq; oculorum perdidisse? breuiter ac modestè respondit Virgo: *Satius foret ò Mater, & me cæcam esse, quàm vana & secularia affatim videre*. Icta responso genitrix permisit Filiæ quantùm vellet latere domi, tantùm ne ampliùs sibi oculos periculoso hoc defrictu obpiperaret. Tam carò constitit Rosæ optati secessûs tarda licentia, quã illo pretio perpaucæ sibi emptam (: pleræq; ademptam) vellent.

Vsque adeo Rosæ placebat desertum, displicebat publicum, vt non solùm priuata palatia, communiaq; Vrbis spectacula mordicus deuitarit, Verùm & generales celebrium Processionum circuitus, ac populosas supplicationes curiosè spectare defugerit. Fatebatur, sibi permolestum ac graue esse inter fœminarum colloquia cernere pomposas vestes, pallia fasciasq; pretiosas, interesse otiosis fabulis, distineri reciprocis tot inanium vrbanitatum ritibus; præcipuè tamen dolebat, se neq; in domestico sui recessûs asylo tutam à visitationibus liberamq; esse. Iam desierat Matrem ad eiuscemodi officia foras comitari, sed ne ipsa domi visitaretur, effugere cupiebat nec

poterat:

poterat. Mansuetudo, comitas, modestia Virginis trahebat notas fœminas, vt specie honoris dum accedebant ad Matrem, postularent videre & Filiam, quam suauis odor virtutis, honestas indolis, admiratio sanctitatis quàmplurimis etiam illustribus commendarat inuitam. Neq; his facile accessus poterat denegari quantùmcumq; se Rosa absconderet, deplorans iacturam pretiosi temporis. Et quàmuis sermo nonnisi de Deo esset protestabatur, vtilius sibi ac iucundius semper fore, cum Deo quàm de Deo loqui.

Igitur aspirante Numine subliniorem speculata est viam qua sese ab ijs impedimentis viriliter explicaret: parentes verecundè supplex orauit, permitti sibi in extremo horti angulo locum solitarium pro architectanda cellula, quam cupiebat vnicæ dumtaxat staturæ suæ capacem, cum exigua fenestella quæ lumen exciperet, ostioli clauem sola (: si vellet) Mater teneret: ibi se labori manuum, orandi meditandiq; studio, & collectioni spiritus absq; vllo minimi temporis dispendio vtilissimè vacaturam. Addebat rationes solidas ac ponderosas quas Cœlum ac zelus diuini obsequij dictarant. Verùm negabat Mater se permissuram Filiæ, quòd tali sepulchro viuam se abderet. Post cassas preces, & obstinatas repulsas Virgo de more confûgit ad Cœlitum auxilia, Deum in primis Deiq; Matrem assiduè inuocans, vt maternum sibi consensum potenti afflatu elicerent: nec dubitabat exaudiri, verùmtamen altiùs mota in certitudinis experimentum cœlitus arrham quasi pignoratitiam exspectauit, & obtinuit, quæ talis fuit: habebat in paupere thesauro coronam precariam ex corallijs, hanc prompsit, vt in sacello SS. Rosarij imaginem Diuæ Virginis speciosus hic torques ornaret. Ergo notum Religiosum adijt, coronam porrexit collo Imaginis quantocyus immittendam. Neglexit ille quòd scala sibi deesset qua ad sublimem in Ara imaginem pertingeret. Postridie

ad

ad ſacellum Virgo redijt miſſam auditura, cumq; notaſſet ſuam Imagini coronam deeſſe, magnis precibus maiorem (: quem vocant) Sacriſtanum exorauit, vt tandem ipſe coronam Imaginis collo circūdaret, ſua intereſſe plurimùm, vt id fiat, velle ſe pretioſo hoc vinculo ſuauiter captiuare Matrem-Virginem, vt ita Filiolus vadem ſeu fideiuſſorem ſe interponat. Poſtrema hæc verba ænigma erant, quod tunc quidem Sacriſtanus non ſatis aſſequebatur, fecit tamen quod Roſa petijt, ſcalâq; applicita coronam haud ſine labore circumdedit collo Imaginis, ac ſcalam remouit. Adfuit demum ſtatuta dies, qua Roſa obtentæ gratiæ Fideiuſſorem intuitura feſtinauit ad Eccleſiam S. Dominici: & ecce SS. Roſarij ſacellum ingreſſa vidit coronam ſuam, à collo Diuæ Virginis ſolutam pendêre palam de manu paruuli Iesv. Idem viderunt quotquot promiſcuè aderant in Sacello, at myſterium ignorabant, quòd ſupponerent, coronam per ipſummet Sacriſtam è collo Deiparæ in digitos filioli fuiſſe tranſlatam. Sacriſta prodigij admonitus venit, vidit, adſtupuit, certus nec ſe nec ſuorum vllum attigiſſe coronam à die, qua collo Diuæ Virginis circumducta fuerat. Sola Roſa conſcia miraculi, ſigniq; tacita interpres exultabat arcano iubilo, ſat intelligens quò iſta ſpectarent; nempe Regina SS. Roſarij ſupplici Roſæ gratiam, quam optabat ſpoſponderat, Filius tandem Fide iubebat pro Matre, ſicq; corallinum illud ſponſionis vinculum ab exſoluta Matre in ſe tranſtulerat.

Roſa ex hoc mirabili oſtento iam ſui voti ſecura ac penè compos, grauem ac honorificam adornauit legationem ad Matrem, hanc obierunt Magiſter & Cathedraticus P. F. Ioannes de Lorenzana, Gundiſaluus de la Maſſa Quæſtor Regius, & Quæſtoris Vxor Maria de Vſatiguì. Feſtus erat dies Beatiſſimæ Virginis in Templo purificatæ, quando internuncia hæc trias Mariæ de Oliua gratulando magis quàm flagitando expoſuit Roſæ ſuæ conſtans deſide-

rium fabricandi sibi cellulam angustam ac solitariam, in qua sine Confessarij permissu nullius admitteret conspectum aut alloquium. Mater, quæ in illam vsq; horam ad eiusmodi voces apenninis cautibus durior fuerat, statim vt cera liquefacta cessit, nec vel momentum temporis aut deliberationi aut dilationi in re tã ardua deposcens. Nimirum sic exoluit promissa Fide-iussor Deus, qui non minùs parentis cor quàm coralium Filiæ gestabat in manu sua.

Porrò obtenta hac permissione, quàm putas festiuo dulciq; gaudio diem illum transegit Rosa? videbatur in se quadrare id, quod canebatur de iusto Sene: *Responsum accepit Simeon*. Audebat cum eodem cantillare iucundum hoc celeusma: *Nunc dimittis*, velut quæ portum suorum desideriorum iam penè attigisset, fruitura deinceps secretis amplexibus infantis sponsuli, qui ducit in solitudinem, locuturus ad Cor. Deniq; sentiebat Rosa se compellari primo illius diei Responsorio: *Adorna thalamum tuum Sion*. Certè non nisi thalamum pollicebatur cellula, quam sibi designabat Rosa, longumq; putabat expectare diei sequentis diluculum, quo opus inchoaret. Nec mora, postridiè adornauit thalamum, comportauit in hortum tabulas, intraq; pauculos dies perfectum stetit solitariæ deuotionis breue, arctum, humile Sacrarium. Tuguriolum erat quinque pedes longum, quatuor pedes latum, dixisses arcam potiús aut cistam grandiusculam, nisi modica ad latus fenestella esse domunculam clamitasset. Vnus ex Confessarijs Virginis obiter habitaculi angustiam perstrinxit, cui Rosa lepidè replicuit, tantum inesse spatij, quantum sibi Sponsoq; cœlesti abundè sufficeret. Nempe vt dicebam, thalamus erat, quem Virgo Filia Sion adornârat. Nacta hanc Eremum felix Rosa hoc sategit, ne quis illic temporis punctus sibi efflueret sine fructu, hic totos hærebat dies addita maiori noctis parte, hic aptissimè per varia pietatis exercitia dispensabat horas, hic liberrimò contempla-

tionis

tionis vſu aſcenſiones in corde ſuó diſponebat propemodum ignara in corpore an extra corpus degeret. Huc poſtquàm ſe recluſerat, cuidam probatæ Sanctitatis Matronæ in raptu viſa eſt ſub ſpecie ac figura lucidiſſimæ Stellæ, cuius radios & quaquauersùs ſcintillantem claritudinem opaca parietum anguſtia cohibere nequaquã poterat. *Lima* alio nomine dicta *Ciuitas Regum* debuit & ſuam habere *Stellam*, ad arcta Saluatoris cunabula tacitè inuitantem. Obiter hìc attigerim, quod in Roſa dum vixit plurimi obſeruarunt, mirificè oblectatam fuiſſe aſpectu ſereni Cœli, adeo vt puella omnis Aſtrologiæ penitus ignara magnam interdum noctis partem immota ſoli ſiderum ſpectaculo dulciter inhæreret: nimirum noua *Regum Stella* amabat Sphæram ſuam, eò anhelabat, hanc vnicè deperibat ſiderea indoles, nec facilè à cœleſtium flammularum nocturno obtutu auelli poterat mens Cœlo nata; fatebatur, Cœli ſiderumq; diuturna contemplatione ſe inſtaurari ac refici, quin & alijs ſuadebat, clarum ſereni firmamenti aſpectum inter potiora quæ ſpiritum eleuant allectamenta poſſe numerari. Vſque adeo non aberrauit religioſa Matrona, quæ Roſam ſtellis amicam in Stellæ figura agnouit, cui tunc pro firmamento exiguum cellæ latibulum erat.

Qui Virginis in templa & res ſacras ardentem affectum nouerant, mirabantur ipſam iugiter ſuo Recluſoriolo ſic adhæreſcere, vt ferialibus diebus vix aliquando Eccleſiã adiret, proinde à nonnemine interrogata fuit, quomodo cor eius pientiſſimum ſufferre poſſet, quòd non ſaltim ad interueniendum Miſſæ Sacrificio tantiſper omni manè tuguriolum ſuum relinqueret mox repetendum? audi candidiſſimæ ſimplicitatis reſponſum & obſtupeſce. Subiecit Roſa: neutiquam id ſuo Recluſorio imputandum, ſed quia Mater (: quacum ſola iuſſerant Confeſſarij primis annis Eccleſiam adire) domeſticis impediebatur curis, ne omni die ad Miſſam exiret: ſibi tamen diuina bonitate proſpe-

ctum esse, vt in Cellula residens non vnicam sed complusculas quotidie Missas videret audiretq; . Quæsitum de modo, & compertum, id supernè datũ fuisse Virgini, quòd spiritu (: non secus ac si corporaliter præsens adfuisset) intererat quotidie Missis singulis , quotquot in vicino S: Spiritus xenodochio legebantur; nec solùm istis , sed & ijs quæ procul celebrabantur in dissita S. Augustini Ecclesia , quæ non minùs quatuor aut quinq; platearum anfractu seu interiectu distabat à Rosæ domicilio . Reclusæ Virginis arctissimæ solitudini magnum id, prodigiosumq; fuisse solatium nemo ibit inficias .

Aliud Rosæ iam solitariæ priuilegium à culicibus fuit , imò obsequium . Vbi anachoretica Virginis cella constiterat, soli humiditas & arbuscularum frequentia infinitam culicum multitudinem aut gignebat aut trahebat in amicum suo generi vmbraculum . Molestum hominibus animal si quod aliud, nam vnica sua proboscide & tubicinem agit & militem , cum non minùs feriat tubo , quàm tuba ac bombo sopitos infestet: Horum examina & agmina immigrabant Rosæ tugurio , præsertim quando vel per diem siccantes radij solis , aut sub vesperum serenæ noctis algores tenuissimis corpusculis imminebant . Nec tamen in tot culicum legionibus vel vnicus fuit , qui Rosam in sua Cellula vmquam attingeret . Scatebant his vndiq; parietes, personabat ostiolum, implebatur fenestra perpetuo commeantium refluxu , sed cauebant singuli ne Rosæ insiderent , ac velut ex condicto suæ parcebant hospitæ . Accidit, quòd vel Mater, vel ex permissione Confessarij nonnullæ religiosiores personæ Rosam in angusto suo habitaculo de Diuinis collocuturæ inuiserent ; has verò, mox vbi ad ianuam aut fenestellam consedissent , hostiliter inuadebat culicum exercitus, his faciem & manus obsidere festinabat importuna societas, repellebatur vnus, succedebant quaterni, & plerùmq; ex insidijs etiam incautorum sanguinem

nem

nem hauriebant, relicto pruritûs ac tuberculi vestigio. Mirabantur sub ægyptia hac plaga Rosam integros dies immotam consistere, at stupebant magis, postquàm obseruarunt, in eius vultu ac manibus nec minimum huius cruentæ molestiæ signum apparere. Subrisit Virgo, Matriq; & alijs respondit: quando huc intraui, cum culicibus amicitiam pactumq; inij, ne vmquam me turbarent aut affligerent, vicissim in nullo me ipsis nocituram. Stetimus vtrimq; pactis, nec solùm communi hoc tecto fruimur sine hostilitate, sed insuper ijdem in decantandis Deo laudibus strenuè pro modulo suo me iuuant. Planè sic erat: nam quotiescumq; Rosa primo diluculo reserabat cellulæ portam, & laxabat fenestellæ valuulas, culicibus quotquot intus ad parietes densi pernoctarant, præcipiebat: eya amici, ad laudes omnipotentis Dei; confestim illi concentu lenissimo erumpebant in bombos, sparsiq; in gyros variè miscebant arguta murmura, phalange tam ordinata ac in se flexibus aptissimis retorta, vt credidisses aut chorum aut choreas esse quibus ratio dux præsideret. Hoc perfuncti officio euolabant ad pastum similiter vbi ad Solis occubitum repetebant hospitalem domunculam, rursum instabat Rosa, vt priusquàm se quieti darent, secum tantisper serotinas laudes communi depangerent Creatori. Mox hilares susurri certatim implebant angulos, organiq; pneumatici modulos gestiebat æmulari volatilis harmonia, donec iubente Rosa simul omnes conticescerent velut sub vna lege nocturni silentij. Tantum in vilissimas bestiolas imperium statui Innocentiæ reseruatum fuerat, quem quidem Rosa tam prope attigit, vt in solitudine cellæ versaretur, tamquam in Paradiso.

Soror Catarina de S. Maria tertij Ordinis S.P. Dominici, ac D. Eleonoræ de Castro annosa contubernalis Rosam in sua eremo visitabat, sed culicum insolentiam non ferens, vnum qui sanguine iam turgebat, manu occidit.

Rosa

Rosa miranti similis, quid agis (:inquit) charissima Soror? meos mihi hospites trucidas? at Catarina: dic potiùs hostes, non hospites, ecce enim quàm sanguine meo plenus sit iste culex. Replicuit illa: quid verò magni est tantillum animalculum nostro pauisse sanguine, dum eius conditor nos suomet toties pascit cruore? ergo ne perrexeris meos interimere culices, & ego vicissim tibi spondeo quòd æquè tecum vtì mecum pacem colent. Factum est, nam nullus deinceps ibi culex Catarinam punxit aut suxit. Idem Matri, Quæstori Gundisaluo, huius consorti, alijsq; accidisse constat, ne dubitari posset de innocentis Rosæ in domesticos sibi culices admirando imperio. Paulò aliter id experta est Soror Francisca de Montoya itidem S. P. Dominici alumna Tertiaria. Hæc inter sacra cum Rosa colloquia viso tot muscarum famelico assultu nonnihil extimuit. Quod vbi aduertit Rosa, ne (: inquit) metuas Soror, ad SS. Trinitatis honorem soli tres hodie culices te pungent, deinceps vt ego immunis eris. Contigit, prout Virgo prædixerat, Franciscam ter culex adrosit, exinde illo die semperq; in posterum libera ab his fuit præsente Rosa. Quòd hoc miræ immunitatis priuilegium secessus ille solitarius è Cœlo possederit, bene est, quòd verò id ibidem alijs Rosa communicare potuerit, singulare fuit.

Vltimo vitæ suæ triennio in Gundisalui Quæstoris domo paris ferè solitudinis desertum sibi Virgo diffinierat, totosq; cum noctibus dies vel in domestico Oratorio latebat abdita, vel in vltimo ædium cubiculo arctis sese cancellis iugiter cohibebat, omnia præstruens omnia interponens, vt inutiles visitationes deuitaret. Nonnumquam de Confessariorum ipsiusq; Gundisalui permissu maternã adibat domum, vt pristinæ cellulæ suaui eremo per aliquot dies frueretur, ac sæpè coram intimis grauissimè questa est, iugi se dolore affici, quòd sexûs ac seculi conditio

ditio ſibi non permitteret in aſperrimos montes procul ſecedere, ibiq; cauam rupem inquirere vbi remota ab omni humano commercio vitam degeret: Laudabat aſſiduè priſcorum eremicolarum feliciſſima tempora, ſuſpirabat ad omnem Nitriæ ac Thebaidis mentionem, & vt verbulo abſoluam, migrarant in Roſam ignita S. Catarinæ Senenſis deſideria quibus olim antra deſerti haud perfunctoriè depopoſcerat.

CAPVT XI.

Roſæ mira cum Chriſto deſponſatio, pronuba Auguſtiſsima Imperatrice Angelorum.

EX Hiſtoria Vitæ B. Catarinæ Senenſis Roſa didicerat, Virginem Seraphicam adhuc mortalem Chriſto Sponſo fuiſſe mirabiliter ſubarrhatam. Currebat & ipſa per huius Sponſæ veſtigia *in odorem Sponſi*, ſed inter *adoleſcentulas* vt ſibi videbatur, neq; enim illa animi ſui profunda demiſſio permittebat, quòd vſq; ad ſingularem Sponſæ dignitatem tantæq; celſitudinis titulum auderet vltrò aſpirare. Et tamen in Roſæ theſauris eminebant virginea puritas & abyſſalis Humilitas, quæ propriam his nuptijs diſpoſitionem parant, dotemq; conſtituunt, quo fit, quòd raris eiuſmodi hymeneis peculiari iure præſideat Auguſtiſſima Angelorum Imperatrix, vtpote ſupremæ tum Puritatis tum Humilitatis priuilegio *Virgo ſingularis*, quæq; vt in ceteris ita celebriùs in his duobus nec primam ſimilem viſa eſt nec habere ſequentem. *Humilitatem*

Roſæ

Rosæ iam Cap. V. vtcumq; tractauimus ; *Puritas* hìc tractanda foret ante cœlestes nuptias, verùm de hac nobis ad compendium sufficiat concors depositio Confessariorum, quotquot generalem Virginis exomologesim exceperunt; hi fuere XI. nimirum VI. ex Ordine Prædicatorũ, V. ex Societate Iesv, singuliq; seorsim velut vno ore ac sub fide iuramenti testati sunt, Virgineum Rosæ candorem ea semper nituisse puritate, vt neq; veniali macula vllius lasciuiæ vmquam fuerit attaminata, nec in tota ipsius vita vel semel ei obrepserit fœda aliqua cogitatio. Nempe hyblæam Rosam non tangit scarabæus.

Itaq; tam rarum pudicitiæ donum, tam humilis ac pura Virginitas à primo ætatulæ suæ quinquennio iam Christo sacrata per votum flos simul & dos erat futuro Sponsi Nazareni connubio, sed Rosa quantùm amabat *Lilium inter Spinas*, tam abiectè sentiebat de seipsa, vnde prodigijs opus fuit, quibus à longè præpararetur ad mysterium, erigeretur ad consensum. Primum (: ex ijs quæ innotuerũt) hoc fuit: quando bicolor ille Papilio, de quo supra Cap. IV. supernè aduolans insedit Rosæ, notatum est quòd aliquamdiu per sinistrum Virginis latus reptando oberrabat donec rectà è regione cordis constitisset; illic videbatur morosiùs & amorosiùs occupari, nam instar apis fauo cõstruendo intentæ vertebatur in breues gyros quasi penicillo quidpiam delineans. Expleto opere disparuit, & ecce cordis effigiem plenè ac scitissimè formatam in veste Rosæ, quam à Papilione ibi depictam relictamq; conspicuè obseruarunt puellæ quotquot in eodem conclaui laborabant: at hæ ignorabant arcanum symbolum cordis virgineo cordi inaratum, sola Rosa sentiebat(: sed obscuriùs adhuc) clamantem eminus Sponsum : *præbe mihi cor tuum*. Coniectabat se à variegato Papilione nõ solùm vocari ad concolorem Senensis Catarinæ habitum, verùm etiam insigniri eodem emblemate cordis quod olim cum Sponsa

Senen-

Senensi Sponsus æternus permutârat. Nihilominùs remotiora hæc erant, quàm vt tanti Thalami spem certam inuergerent, & tamen (: vt postea claruit) eminus ista felici Sponsalitio præludebant.

Paulò apertiùs alterum, quod sequitur. Post assumptam tertij Ordinis candidam vestem nocte quadam in somnis ostensa fuit Rosæ pulcherrima ac decentissima Viri species: penè suggerebat animus cœlitem quemdam esse, imò ipsummet speciosum forma præ filijs hominum, nisi quòd habitus latomum fingebat, seu marmorum cædendorum nobilem artificem. Et reuera is erat, sed tunc festiuus & amans venerat, tamquam Virginem illic Sponsã sibi quæsiturus. Rosa, cui nec per somnium vlla vmquam placuerat nuptiarum cogitatio, sentiebat intus, vno isto coniugio nihil felicius in tota sibi vita posse obtingere. Gratiæ sympathia hæc erat, quæ Rosam docebat amare *Secreta quæ non nouerat*. Annuit ergo oblato fœderi castissima turtur, ac data vtrimq; maritali fide gratiosus ille Sponsus tamquam necessarium iter peracturus discessit; priùs tamen nouæ suæ Consorti aliquot ibidem marmora certo numero incidenda, formanda, polienda commisit dum peregrè rediret. Quòd verò coniugum sit relinquere Patrem, & Matrem, vt sint duo in carne vna, monuit Rosam suam Neonymphus, alendorum parentum curam posthac ipsa deponeret, aliundè se illis prouisurum ne quo egeant. Visus deinde ab itinere redijsse Sponsus, at Rosa quæ interim opus suum lapidarium ex toto nondum absoluerat, pudore suffusa, multis excusare se conabatur, quòd necessitatibus parentum impedita, quòd rudis adhuc illius artis quæ tam inusitata esset fœmineis manibus lino dumtaxat ac lanæ assuetis. Hìc Sponsus subridens, ne credideris (: inquit) Dilecta mea, solam te in fœminis esse, quam duris hisce laboribus occuparim: statimq; proximi conclauis ostio latissimè diducto ostendit Rosæ lapi-

dariam officinam peramplam ac spatiosam, quam solæ implebant Virgines arduo labori gnauiter intentæ; his pro acu malleus & scalprum, pro lana durissimi lapides & saxa erant, his tundendis, æquandis, & ad normam affabrè conquadrandis instabant totæ, secabãt, excauabãt, læuigabant, defricabãt, & vt ferramẽta citius durior lapis admitteret, hunc affatim emolliebant crebro suarum lachrymarum stillicidio. Quodq; sat mirabile videbatur, inter hos impolitos saxorũ cumulos & puluerulentas operas vestis erat singulis virginibus non plebeia ex more opificij, sed pretiosa, fulgida, solemnis, quæ nuptiale conuiuiũ, aut publicã theatri pompã saperet, magis quã sudoriferã officinã. Mirabatur Virgo Virgines operi tam insueto implicitas, at significabatur virtus occupata in arduis; circumspiciebat singularum artificum marmora iam elaborata, absoluta, seposita, quorũ nulli ad perfectionem exactissimam quidquam deerat. Tandem Rosa nictu fortuito in se reflexa vidit eodem quo reliquæ ibi Virgines splendidissimo amictu se pariter circumdatam inclaruisse, & quæ illactenus suo dumtaxat habitu Dominicano simpliciter canduerat, repente se deprehendit in cyclade gemmis & auro distincta, vt ad easdem illic operas se quoque nosset auctoratam. Quot quantaq; mysteria ex vnica hac visione didicerit Rosa, particulatim apparebit in sequentibus, hìc ad solius cum lapicida depacti sponsalitij euentum festinat historia.

Iamq; post eiusmodi præambula supererat vltimum, quo demum hic Sponsus manifestè ac palam se insinuaret vigili Rosæ, & exuto latomi schemate Virginem ad connubialem thalamum apertiùs inuitaret. Ità accidit, & quidem hoc ordine: Dominicâ Palmarum annuo ritu peracta benedictione distribuebant Ramos Sacristæ per chorum & Ecclesiam dum adornatur solemnis Processio: interea cum alijs Sororibus tertiarijs expectabat ibidem & Rosa

palmam

palmam suam, geniculata in Rosariano Diuæ Virginis sacello. At siue incuria, & errore properantis Sacristæ, siue (:quod potiùs crediderim) singulari Numinis consilio accidit, quòd hac Vice Rosa sine ramo fuit, omnino quidem præter morem, nam annis superioribus in palmarum distributione (: vtpotè Filia Ordinis) præterita numquam fuerat. Hac igitur nouitate confusa Virgo, vt assolent teneriores conscientiæ extimuit, ne aliquo forsan obliquo animi motu indignam se reddidisset illius ramiferæ Processionis consortio. Circuiuit tamen cum reliquo fideli populo, at mæsta & verecunda, peractoq; circuitu rectà Sacellum Rosarianum (: suum portum) repetijt, ibi ad pedes Deiparæ Virginis cor suum effudit per vndantes lachrymas, seipsam reprehendens si fortè palmam benedictam aut nimis ambitiosè concupierat, aut per inertiam non quæsierat. Deinde in vultū Augustissimæ Deiparentis intenta, vt vidit hunc sibi serenum & solito dulciùs adblādientem, resumpsit animum, iamq; complacebat sibi in eo quo fuerat contristata, & absit (: inquit) quòd à mortali manu palmam accipiam, tu Domina, tu *Palma exaltata in Cades* me ramo ditabis immarcessibili. Ad hæc verba mox vidit Cœli Reginam vultu exporrecto & hilari conuerti in paruulum quem vlnis gestabat Filium, ac inde velut à fausto oraculo suauiùs respicere in Rosam; hæc ignoto perculsa gaudio vertit oculos in paruulū, ipsumq; similiter arridentem sibi conspexit. Inter hos duos mellifluos vultûs æstu reciproco oberrabat Rosa, festinabat ab vno ad alterum, deliciabatur in alterno spectaculo, & quò sæpius ad alterutram redibat faciem inueniebat dulciorē. Pluries in eadem S. Imagine (: vt infra narrabitur) demulserat huiuscemodi suauis annictus orantem Rosam, at nūquam eo quo tunc dulcedinis excessu, ea familiaritatis aura ac gratia, illo reconditi fauoris singularissimo fulgetro; ita quòd sentiebat iam in animæ suæ fundo, magnum ali-

 quid

quid secum agi, nec suum procul abesse lapicidam. Affectus erant, quibus nondum inuenit nomina inops mortalium ruditas.

Quid multa? erupit tandem puerulus *Iesus* in hoc canticum dramatis: *Rosa cordis mei! tu mihi Sponsa esto.* Penetrarunt medullas Rosæ hæc verba, & velut ictu improuiso exanimis in se recidit, breuiq; lucta confusorum affectuum simul & dehiscebat tremula in abyssum sui nihili, & natabat sublimis tumore lætitiæ, nec tamen succumbens tantæ dignationis miraculo animus inueniebat quid responderet, nî succurrissent verba Humilitatis purissimæ: *Ecce ancilla Domini.* *Ecce* (: inquit) *ancillam, ecce mancipium tuum ò Rex Maiestatis æternæ; tua sum, tuam me profiteor, tua ero.* Plura parabat dicere, sed continuò reuoluebatur in eamdem paræmiam sobria liquescentis animulæ ebrietas, & infans amor quod eloqui non poterat, balbutire gestiebat. Certè non errauit, *quicumq; ille fuit puerum qui pinxit amorem.* Sed quæ olim in Cana Galileæ nuptijs interlocuta fuerat Virgo Mater hic minimè tacuit, eò vel maximè, quòd sola ipsa huius Sponsalitij paranympha aderat, sola Rosam promouerat, Filiumq; pronuba exorârat. Itaq; & ipsa nouellam Sponsam affata, *Vide* (: inquit) *ò Rosa eximium fauorem quo te Filius meus dignatus est.* Epithalamium id fuit, quod non Dauidis plectro, sed ore proprio Sponsi Mater accinuit. Laborabat sub gaudiorum mole, nec se capiebat Rosa, experta verissimè dici: *Sit licet ignis amor, non leue pondus habet*: Aestuabat, arctabatur iam palmę oblita Virgo, pro qua successerat *Lilium conuallium* tam speciosum, tam pretiosum. Deniq; iucundissimum ipsi erat, quòd eodem die ac loco & palmam & Rosam amiserat, vtpote post hoc connubium non ampliùs *sua*.

Subsecuta deinde opulentissimi Sponsi nuptialia antidora: nam vt in examine (: de quo infra Cap. XIV.) fateri

teri compulsa fuit) de intimis Gratiæ thesauris rara quædam Seraphici amoris incendia descenderunt in Rosam, secumq; traxêre longo ordine diuitias inæstimabiles variorum charismatum, quibus animam Sponsæ ditabat, illustrabat, ornabat profusa tam nobilis Sponsi magnificentia: pignora erant, & monilia, datæq; fidei pretiosi arrhabones humanis verbis inexplicabiles, vnde & Virgo de his à suo examinatore pressiùs interrogata, nec negare ausa, simplicissimè per solam vocabulorum inopiam se excusauit.

Porrò vt iugiter tanti beneficij Mnemosynon versaretur ante oculos, domum reuersa cœpit extemplò cogitare de conflando connubiali anulo, quem cordis digito in nuptiarum suarum gratam memoriam gestaret perpetim ac palàm; aduocatoq; in consilium vnico germano Fratre paucis desiderium suum explicuit, mysterium celauit. Ille arrepto circino iustam anuli formam delineauit in charta, debitæq; proportionis addidit palam figurâ circuli cui Virgo paruulum *Iesum* optarat insculpi. Supererat vt de lemmate quod anuli conuexo inscriberetur per gyrum, conuenirent. Hic Rosa Fratrem intuita exspectabat quid ille decerneret. Is nil moratus, veluti si arcanis Rosæ nuptijs arbiter interfuisset hæc eademmet verba circumscripsit anulo: *Rosa cordis mei, tu mihi Sponsa esto*. Obmutuit, stupuitq; repentino gaudio Rosa vt vidit non deliberatione sed impetu raptim incidisse Fratrem in symbolum, quod vnica ac propria totius negotij erat periocha, in lemma quod Christus ipse dictarat & ore proprio gratiosè expresserat: sciebat, illud humanitus non potuisse aut Fratri suo aut vlli mortalium innotescere, altioris id instinctûs fuisse dictamen, proinde nouo iubilo subsultãs in dulcissimo prodigio ludentem Sponsi manum tacitè adorabat. Anulum deinde ex hoc iam chariorem eiusdem maioris hebdomadæ feria V. in Ecclesiã detulit, magnisq;

preci-

precibus à P. Sacriſta impetrauit eidem locum in arcula, quæ illo triduo SS. Euchariſtiæ repoſitorium eſt & ſepulti Redemptoris monimentum. Illic volebat ſuum hoc amoris pignus tantiſper cum Sponſo mortuo tumulari, vt cum eodem reſurgente pariter rediret ad lucem, ſic proteſtabatur amabili Sponſo, ſe nec illo defuncto ſolutam eſſe à lege Viri, cum quo & mortis thalamum cupiebat ſortiri communem. Denique ſolemni die Paſchatis hic anulus ex triduano Dominici ſepulchri contubernio iam ſacratior gratiorq; ad Roſam redijt, & coram illamet Diuæ Virginis Imagine Roſariana vbi contractum fuerat S. Connubij fœdus, cordialem Roſæ digitum incluſit, non ſine nouo prodigio, nam ceremonia tam ſecreta fuit, quòd nec proximè Virgini adgeniculans Mater quidquam vel minimũ aduerterit, quamquam ad omnia Filiæ intentiſſima.

Poſt Virginis obitum vnà cum reliqua ipſius permodica ſupellectile anulus remanſit penes Vxorem Gundiſaluì Quæſtoris, iſtudq; memorabile accidit anno 1618. menſe Februario in dicti Quæſtoris ædibus. Vir ille ſanctitatis fama conſpicuus (: de quo ſupra in fine Cap. VIII.) dum Roſæ defunctæ coronam ſpineam deuotionis ergo contrectarat, diutiùs hæſit in anulo, quem vt ſibi à D. Maria de Vſateguì porrectus fuerat, modicæ chartæ inuolutum ſtringebat intra pugnum. Et en, quidquid ſentire ex attactu coronæ cœperat, longè validiús ſenſit ab anulo, ſupernos attractûs præpotentes, dulces, delicatos, lumina inuſitata, excelſa, pretioſa; ardores Spiritûs vſq; ad animę liquefactionem efficaces, blandos, ſubtiles. Videbantur analecta eſſe nuptialis cõuiuij quo Roſa cum Sponſo fruebatur in Cęlis. Paulò poſt hic ſeruus Dei velut internis ſtimulis impar erupit in voces: *Benedictus Deus, qui tam mirabilis eſt in Roſa ſua. Laudetur SS. Trinitas cui in excelſo Gloriæ faſtigio inter præcipuos Paradiſi Ciues aſſiſtit Roſa. Roſa dilecta! Roſa prælecta! Roſa candidiſſimi Agni Spõſa!*

magna

magna es, sublimis es, gloriosa, præfulgida, incomparabilis es in Triumphali Sanctorum agmine. Permulta similia ructabat identidem corde pleno, affectu suauissimo, at corpore prorsus immobili, nam intimus ille iubilus vt linguã & os sedentis laxauerat, ità reliqua membra ligarat, adeò quòd nec valebat de sella surgere nec brachia aut crura stupore obrigida mouere. Dextra manus quæ anulum implicuerat, sedis costæ laterali innitebatur, at fixè, velut acclauata. Sinistram cordi apposuerat contra immodicam palpitationem exundantis lætitiæ, sed & illa insolubiliter videbatur adglutinata: conabatur semel iterumue fortunatus homo se excutere de sedili, disiungere tibias, aut brachia saltim attrahere, nec quidquam horum poterat. Interim pergebat lingua, quæ sola mobilis erat, prosequebatur nunc Dei nunc Rosæ encomia, dum simul persona tota cum nimia interni sui gaudij vehementia luctabatur. Quæstoris vxor deuoto spectaculo iam diu oblectata maritum aduocat quasi ad perfunctoriæ salutationis debitum officium, nam hospes qui consederat illis in ædibus notissimus & charus erat. Accedens Quæstor Gũdisaluus hominemq; comiter salutans vidit hunc minimè assurgere, mox vidit nec posse. Hic resalutandi pariter & excusandi formulas tentabat proloqui, sed frustra, relabebatur enim in eadem Dei & Rosæ præconia, inde querula suspiriorum dulcedine accusabat violẽtiam gaudiorum quæ felicis Rosæ anulus ingerebat: ô (: inquit) *amores! ô quæ flammulę! qui feruores! quàm torrent suauiter, quàm repunt tenerè per medullas! ò ignes, ò deliciæ, ò animæ æstuantis vincula tenacissima, nexus periucundi, amplexus ineluctabiles!* Gundisaluus commiserantis & gratulantis affectui medius rogabat, num placeret anulum (: vnde hæc lætitiæ tormenta erant) manu-mittere, vt illo sedilis & gaudij se carcere expediret? tacuit homo, demum annuit, sed explicare manum implexosq; exserere digitos nequaquam.

quam potuit. Auxilium offerebat Quæstor: admisit. Mirum dictu; brachium Viri Gundisaluus obstipum reperit ac inflexibile, dexteram algido sudore madidā vt in mortuis solet, digitos circa anulum ita contortos, implexos, nodoséq; incuruos, vt vi ac morâ opus fuerit qua sensim explicarentur. Hinc itum ad sinistram, quæ vt pectori auelleretur, pari anhelitu laborandū fuit. Sic deposito anulo cessārūt gaudia cesserūt vincula, surrexit liber è sella qui paulò ante tenebatur in captiuitate lætitiæ nuptialis. Videbatur anulo restituto simul exuisse manicas & pedicas, quāquā fateretur, longè meliùs sibi fuisse in illo deliciarū compede, quàm in miserantis Amici præpropera solutione. Deniq; fidem silentij obsecrauit & abijt. Quòdsi in aliena manu tanta potuit nuptialis Rosæ anulus, ipsæmet nuptiæ quid non potuerint in Sponsæ anima?

CAPVT XII.

Rosa perpeti orationis studio miram assequitur cum Deo vnionem.

SI, *qui adhæret Domino vnus Spiritus est* cum eo, 1. Cor. 6. fas erit inde conijcere, quàm sublimem vnionis Diuinæ gradum Rosa attigerit, quæ orationis familiaritate iugiter soli Deo inhærebat. Adhuc infantem interna vnctio Spiritûs orare docuerat, feruorem indiderat quem plerùmq; nec ipsa nocturna sōnia distrahere ad alia obiecta potuêre. Hinc sæpissimè per noctem audita est dormiens numeratò totidemq; verbis reddere precatiunculas

quibus per diem prolixiùs inuigilârat. Crescebat cum ætate religio, cum staturâ corporis eleuatio mentis in Deum, nam & pueriles ipsius annos exercebat seria meditandi frequentia, subitisq; & præcocibus incrementis excelsa contemplationis peritia eò maturuit ac pertigit, vt circa duodecimum ætatis annum deprehensa fuerit iam conscẽdisse illum Orationis gradum, quem *Vnitiuum* mystica Theologia appellat. Sic compertum in examine de quo infra Cap. XIV.

Porrò duplici assueuerat orandi modo: prior isq; præcipuus erat, quando exoccupato simul tum corpore tum animo quietissimè se totam collegerat ad loquendum cum Deo; alter, quando inter labores manuum externasq; occupationes mentem immobiliter figebat in Deum. Priori (: vt supra attigimus) cuiusuis diei naturalis horas non minus. 12. seposuerat. Posterior ei continuus erat, & quantum nostræ mortalitatis via permittit, nulli interruptioni obnoxius, nisi dum ad horam patiebatur visiones de quibus Cap. seq. Rarum hoc & singulariter admirandum in Virgine donum fuit omnipotentis dexteræ, quòd siue dormiret Rosa siue vigilaret, numquam & nusquam mentis suæ oculo elabebatur cœlestis Sponsi præsentia; dum nebat, texebat, suebat, dum sericos acu pingebat flores, dum alijs colloquebatur; dum comedebat, legebat, ambulabat, in templo, in horto, domi, foris, in platea, in cellula, vbiq; obuersabatur interno obtutui cominus (: at velut in speculo) amabilis illa Maiestas cui seruiunt Angeli, cuius pulchritudinem sol & Luna mirantur. Et, quod omnem tum rationem tum admirationem supergreditur, occupabat Diuina hæc præsentia interiores Rosæ potentias sine notabili abstractione à sensibus, ità quòd dum Deo loquebatur intus, absq; impedimento simul alia quæq; necessaria cum domesticis tractaret foris, respondebat ad interrogata seriatim, apposité, ordinatè, conuer-

ſabatur expeditè, diſponebat agenda, agebat diſpoſita, facilitate, attentione, promptitudine quâ ſolent qui vnicè negotijs exterioribus intendunt. Nempè in S. Catarina Senenſi ſimillimum gratiæ paradigma præceſſerat, quando ſtreperis culinæ officijs damnata conſtruxit in intimo animæ receſſu feliciſſimum illud imperturbabilis quietis cõclaue quò nulla exteriorum tumultuum importunitas penetrabat. Sic Roſa tota foris & tota intus, dum exteriùs ſatagebat circa frequens miniſterium, ſimul in ſecretiſſimo cordis thalamo deliciabatur cum Sponſo. Hinc pluries in ipſa obſeruarunt Quæſtoris filiolæ, quòd cum inter ſuendum Roſa filum & acum trahebat ſurſum, vnà cum brachio videbatur & animus eleuari in exſtaſim, breuiq; morula in ſublimi ſuſpenſa manus redibat ad opus, nec aberrabat acus à puncto quem reliquerat.

Aliud æquè mirabile huic dono acceſſit in cumulum, quòd inter orandum non facilè mouebatur obiectis quæ ad ipſam minùs pertinebant, tamquam ſi ad hæc ſola obtorpuiſſent Roſæ externi ſenſus. Hinc ſæpè in ea notarunt religioſæ fœminæ, quòd ſicubi in populoſiſſimo Templo angulum occupârat è regione maioris Aræ attentiùs precatura, ſedebat per horas immota, defixis in Aram oculis, nec prætereuntes videbat, nec ad repentinos circa ſe ſtrepitus deflectebat obtutum; imò ſi quid videbatur rectà incurrere in pupillas non attrahebat nictu cilia, non claudebat palpebras, non declinabat vultum; vt putaſſes cæcam eſſe, quandò vel maximè aquila erat acie irretorta ſuum admirans ſolem. Hinc & illa Virginei ſui corpuſculi rupea immobilitas dum in Templo, in Sacello Roſarij, in domeſtico Oratorio fundendis precibus vacabat: nam quo loco ſituq; ad orandũ initio ſe cõpoſuerat, eodẽ poſt horas, poſt diem integrum, poſt ſolidum cum die binoctium reperiebatur omnino inuariata. Sic Gundiſalui vxor quandoq; pomeridiana hora quarta inuenit Roſam eodem genicula-

niculatam angulo quem in puncto meridiei ad meditationis exercitium occupârat. Sic in Ecclesijs, vbi aut 40. horarum supplicationi, aut aliàs SS. Eucharistiæ Sacramentum prostabat adorandum., Rosa quem summo manè insederat loco velut impetrita durabat in vesperam sine refectione, sine motu. Sic in Quæstoris domestico Oratorio, cum sese occludebat Rosa à manè feriæ V. vsque ad Sabbathum (: nonnumquam & vsque in Dominicam) primò rogabat D. Mariam de Vsateguì, ne toto illo temporis interstitio euocaretur quidquid demum occurreret, si vel ipsa Rosæ Mater veniret Filiæ locutura: causam rogata candidè respondit, se toto illo temporis spatio immobilem de pauimento surgere in pedes non posse, ne quidem ad Oratorij ianuam aperiendam si quis fortè pulsaret ad limen.

Tres dietim horas selegerat, quas sigillatim manè, meridie, vespere solis gratijs Deo reddendis insumebat. In his affectu tenerrimo recolebat singula Dei in se beneficia, mirabatur eius erga se dignationem, adorabat munificam prodigamq; tot donorum, gratiarum, charismatum liberalitatem; & sanè habebat quotidie noua quæ ex pugillaribus attentissimæ gratitudinis recitaret. Familiare quoq; sibi effecit quoddam orandi genus altissimum, luminosum, ignitum, quo nominatim gloriosa Dei attributa mente peruoluens, singulis proprium latriæ cultum exhibebat. Verùm-tamen vt in his alieno potiùs quàm suo fideret ingenio, pium doctumq; è Societate Iesv Theologum adijt, Diuinorum epithetorum sinceram è Sacris Paginis nomenclaturam sibi in epitomen colligi flagitauit. Obsecundauit ille, collegitq, pluscula, sed Virgini pro affectûs magnitudine videbantur pauca: fascem cupierat non fasciculum; itaq; à P. Magistro F. Ioanne de Lorenzana grandius supplementum obtinuit, donec summa numeri ad CL. pertingeret. Hæc ordine aptissimo in XV. decades secreuit, vnicuiq; decadi versum subiecit: *Gloria Patri &c. Si-*

cut erat &c. Porrò affirmabat hanc orandi formulam terrori esse dæmonibus; vtiq: numquam id affirmatura nisi experimento suo comprobasset. Deniq, in his Dei attributis pene tota mouebatur sui cordis systole atq; diastole, tantúmq; in ijs profecerat, vt modestè aliquando fassa sit, etiam inter nendum ad singulas acûs puncturas nouo se Deum encomio compellare.

Insuper notatum fuit, adeò Virginem orationi adhęsisse, vt familiares sermones quibus erga alios vtebatur, simul vim orationis plerùmq; continerent, quodq; interrogantibus responsum dabat simul idioma erat mentis in Deum eleuatæ; exempli gratia, si cum alijs fœminis hortum intranti operosiùs laudabatur viridarij amænitas, respondebat comiter: *Venustus ac pulcher est hortus*, *Deus illi flores adaugeat*. Verùm ipsa præcipuè indigitabat hortum animæ, cui à Deo precabatur florida augmenta virtutum: sicq; ingeniosè vni paræmiæ duplicem sensum includens altero satisfaciebat alloquenti, altero Deum alloquebatur ipsa. Obseruatum id crebrò, inq; diuersissimis materijs, quarum vix vlla effugiebat hanc spiritualem & sanctam æquiuocandi solertiam, ne quid Rosæ ori excideret quod non esset oratio.

Accidit quòd die quadam ab Ecclesia domum rediens, vt sensit malè sibi esse, pulmentum sibi ex aqua tritoq; pane obiter parare constituerat, vtq; focum accenderet, ardentem aliundè titionem fuerat mutuata. Dum reuertitur, audit è pergula canoram auiculam. Substitit Rosa non dedignata volucrem auscultare tantisper vtpotè Dei laudes (: vt sibi imaginabatur) modulo suo cantillantem. Pergebat auicula modulari, variabat lepidæ vocis argutias, duplicabat gargarysmos; at Rosa subito pudore in se reducta obiurgauit seipsam: *quid*? (: inquiens) rudis ista bestiola meum suumq; Creatorem laudat pastûs sui oblita, & ego parando mihi cibo occupabor? quantulum est

quod

quod huic donauit animalculo naturæ Autor, & en totis præcordijs totis viribus ei rependit laudis tributum, ego verò de pastu cogito, nec solicitor quid retribuam Domino pro omnibus quæ retribuit mihi! Hinc conuersa ad titionem quem manu gerebat, vndequaque extinctum vidit, mirata se tanto tempore illic substitisse, dum totus paulatim extingui titio potuerit: credebat, se nec dimidium horæ quadrantem in auiculæ musica hæsisse attentam, & forsan horæ integræ effluxerant. Proinde in se denuo retracta, cæpit & ipsa laudere Deum, eo feruore qui sensim Rosam abripuit in extasim, nec ab ea vsq; ad vesperam sese explicuit, cum manè tribus circiter ante meridiem horis auiculæ melodiam cœpisset auscultare.

Paradoxum foret, si Rosa quod alijs tanto conatu suadebat, sibimet ipsi non æquè seriò persuasisset. Quidquid hortabatur proximos, quidquid inculcabat, vnum orationis studium erat. Ad huius exercitium Scholamq; inter alios Ferdinandum germanum suum fratrem nitebatur allicere, promittens laborem exiguum, fructum eximium atq; inæstimabilem fore. Ille de fructu nil dubitans laborem difficultatemq; maiorem credidit quàm Soror aut prędicabat aut credi vellet; quidquid de saluberrimi exercitij facilitate iactabat Virgo, meras ipse hyperboles fœmineæq; simplicitatis fabulas interpretabatur: nec tamen destitit Rosa docere fratrem, qua methodo ac ratione inter medias seculi occupationes animum teneret in orationem defixum. Pari solicitudine pios libros, quotquot de Oratione peritiùs tractare nouerat, & legebat ipsa & legendos alijs facunda efficacitate consulebat. In his eminebant Ludouici Granatensis erudita Opera de Oratione ac meditatione, quibus assiduè euoluendis reuoluendisq; Rosa hebdomadam diuiserat, varijsq; colorum signaculis quid sibi quoquo die legendum distinxerat. Nec minore cura PP. Confessarios quotquot adire poterat, monebat, rogabat,

bat, obſecrabat, vt ſuos pœnitentes omni ſuadela & arte inducerent ad mentalis orationis ſubeunda gymnaſmata, aduerterent magnam hanc eſſe pharmacopeiam omni aduersùs peccata antidoto inſtructiſſimã, orationis vſu purgari ſpiritum, alligari animarum vulnera, hac aperiri cellam Sponſi vnguentariam, omniſq; ceromatis apothecam. Nec Roſa his contenta, ipſos quoq; Diuini Verbi præcones frequentiſſimè compellabat, ſuos auditores ad orationis exercitamenta inflammarent, vſum piarum meditationum populariter inueherent, diſciplinæ huius vtilitatem, ſuauitatem, præſtantiam omni argumentorum vi, totoq; facundiæ ſuæ conniſu priuatim ac publicè commendarẽt. Peculiariter afficiebat Roſam Parthenici Roſarij deuota recitatio, at ſub eo ritu ac norma, qua illam primitus ex inſtructione Deiparæ tradiderat mundo S. Pater Dominicus, hoc eſt cum innexa decadatim conſideratione myſteriorum noſtræ Redemptionis. Amabat hanc precandi formulam, quòd in ea coaluiſſent mentalis ſimul & vocalis oratio, ſingulæq; huius partes & affectus, petitio, vox laudis, gratiarum actio &c. Hinc Roſa velut armillam brachio circumligarat paruum ex minutiſſimis orbiculis Roſariolum, cuius granula occultè trahebat ad ſingulas ſalutationes Angelicas, etiam vbi alloquijs & conuerſationi ſe reperiebat implicitam. Profuit ſanè permultis hoc exemplum Roſæq; ardens hortatio, vt frequentandis Dei laudibus familiariùs adſueſcerent.

Quinimo hic orandi affectus in Roſa tantæ energiæ fuit, vt vel ipſas inſenſibiles plantas, ſtupida ligna, mutoſq; ſtipites ad laudem, reuerentiam, adorationem Deo exhibendam mirabiliter inclinârit. Rem adfero inauditam. Matutino crepuſculo Roſa de more ad cellulam ſuã anachoreticam reditura, ſimul vt horti ianuam pandebat, eminus conſpectas arbores, virgulta, herbulas omnes inuitabat vt ſecum benedicerent Creatori: *Benedicite vniuerſa*

germi-

germinantia in terra Domino. Et ecce, moueri subitò in euphoniam & concentum ramusculos, collidi frondibus frondes, plaudere omni ex parte streperos foliorum susurros, motitari humiliorum plantularum capita; ipsa legumina, flores, frutices, corymbos agitatione varia quodāmodo animari in placidā hymnidici murmuris harmoniam. Neq; id satis: ipsa simul arbusta flectebant ramos in terram velut osculatura solum in Conditoris sui reuerentiam. Accidit, quòd mane quodam probatæ fidei persona se Rosæ hortum adeunti comitem adiunxerat; vix intrarant, cum ad solitum Rosæ inuitatorium vidit certatim incuruari arbores, adeo quòd summitatum cacumina terram attingebant lentèq; verrebant solum, velut profundæ adorationis solemnissimo ritu. Obstupuit Socia, præsertim quòd videret id Rosæ peregrinum aut nouum non esse, nam aliundè quoq; innotuit huius prodigij conspicua frequentia, vt illud Virgo nec celare conata sit, nec negare potuerit, subiungebat tamen: vide, num amari dignus sit ille admirabilis mundi artifex! vide an laudari, coli, adorari mereatur à nobis illa æterna Maiestas, cui terrenum hoc germen, rudes trunci, cuncta vegetabilia modo quo possunt laudis canticum adsusurrant, pronæ venerationis tributum pendunt?

Aliud suppar, & finio. Anno qui Rosæ vltimus fuit, per totam Quadragesimam Sole occiduo aduolabat propè aduersùs Rosæ cubiculum auis paruula sed mirè vocalis ac sonora, ibiq; vicinæ arboris frondem occupabat, quasi dato signo eruptura in cantum. Rosa conspecto hoc suo vespertino choraule sese & ipsa parabat ad laudes Deo modulandas. Exin quasi tessera data inuitabat auiculam metro quod hunc in vsum composuerat, ferè hoc sensu.

Laxa fibras philomela, dulce prome canticum,
Pangat hymnum vox anhela, collaudemus Dominum.

Tuum

Tuum lauda Creatorem : meum ego Saluatorem
Deum vtriusq; nostrum collaudabo. Pande rostrum,
Pande guttur cantillando. *Alternantes concrepando*
Melos demus vocibus.

Confestim auicula tractu vocis lenissimo inchoabat argutulam cantilenam, ac sensim vocalior assurgebat in epiphonema, multisq; flexibus sinuosam absoluens Oden, Virgini cedebat vicem. Tacenti auiculæ succedebat Rosa, ac voce qua præstabat tinnula suauissimaq; prosequebatur Diuinas laudes ingenio ad miraculum fœcundo ac prompto: Mox conticescente Rosa ex abrupto carmen suum resumebat auicula, duplicabat intercisionum minutias, tremulis arteriolis volubiles confundebat accentûs, deprimebat, eleuabat, torquebat facillimas lubricæ voculæ argutias, & repente velut ad pausæ signum interquiescebat. Subintrabat continuò æmula vox Rosæ, instaurabat iubilum, magnificabat ineffabiles perfectiones altissimi Numinis, attollebatur vrgente spiritu, languescebat facundis suspirijs, demum prærupto suo silentio antiphonascum suum reuocabat ad cantum. Ita in Dei laudibus alternabat Rosa & auicula, idq; non perfunctoriè, sed integro labentis horæ spatio, tanta lege ac ordine, vt canente auicula ne quidem mutiret Rosa, & vicissim Rosâ modulante auicula attentissima nec pipiret; tandem in puncto horæ sextæ pomeridianæ quasi perfuncta officio auolabat, postridie ad idem reditura. At Virgo pioru rythmoru extępore ferax Odæi proscæniu claudebat hoc ferè epilogo.

Vt amem te ò Rex me cuncta stringunt iura,
Cum tu Creator sis, & ego Creatura.
Deinde ad adstantes socias lepidè conuersa subdebat:
Auicula me deserit, fugit succentor meus,
At semper mecum permanens sit benedictus Deus.

Latinè hæc ſatis efferri non poſſunt, quę in Hiſpano Roſæ idiomate proprijs numeris venuſtiùs illigabantur. Sat eſto, quòd Roſæ ea Orationis vis fuerit, qua volucres cœli, qua terræ germina ſibi attraxit in alternam adorandi ſocietatem.

CAPVT XIII.

Roſa deſolatorijs viſionibus exercetur, ac horrendas alterius vitæ pœnas deguſtat.

QVod auro fornax, id iuſtis & electis tribulatio: præcipuè vbi obuiandum periculo ne magnitudo reuelationum extollat. Hæc Paulo hæc Roſæ fornax diuinitus obtigit, ſed diuerſo igne. Illum ſtimulus carnis ſubiecit colaphis, hanc carbones deſolatorij coxerunt in internæ derelictionis pœnali ſartagine. Vterq; præ anguſtia clamauit in cœlum, vtriq; reſponſum cœlitus: *Sufficit tibi gratia mea, nam virtus in infirmitate perficitur.*

Ad rem. Vſq; ad gradum perpetis cum Deo vnionis Virgo aſcenderat, ſimulq; cœpit in dies ſingulos atrociſſima pati mentalium obtenebrationum interualla, quæ non obiter ſed ſolidis plerùmq; horis eò deprimebant miſeram, vt ſæpè neſcierit in gehenna eſſet, an in Purgatorij diro carcere, vel quibus in ergaſtulis retruſa caligaret. In ictu oculi ſe inueniebat illic, vbi nulla ſuauiſſimi Numinis memoria, nullus Diuinæ præſentiæ guſtus, nullum cuiuſcũq; ſolatij aderat veſtigium, vmbra, mentio. Deſertum erat obſcuritatis, languoris, hebetudinis; regio mortis, nox

deliquij, antrum vltimæ calamitatis; in eo quàm longinquus Virgini Deus, tam procul ipſa ſibi. Iacebat ſub tenebrarum immani pondere gemens Roſa, nec ad obiecta ſupernaturalia, imò neq; ad naturalia ſeſe valebat attollere. Conabatur intellectus vel minimas Deitatis arripere ſtricturas, ſed omne lumen diffugerat, cupiebat voluntas amare, ſed congelata obtorpuerat, laborabat memoria è multis aliquam ſaltim præteritorum fauorum imaginem menti adducere, nec poterat. In pænarum cumulum recordabatur velut in nebula, aliquando ſe nouiſſe Deum & dilexiſſe, at ſentiebat ſe nunc eumdem nec noſſe nec diligere, vtpote quem velut peregrinum, abſentem, alienum, extraneum, vixq; de fama notum eminus, raptim, tenuiter adnictabat. Hoc verò omnium moleſtiſſimum erat, tam procul exulare à Dilecti notitia. Tentabat deinde, ſaltim per veſtigia illum quærere in creaturis, ſed nec illa nec iſtæ apparebant ſub lineamento quo ſolita analogia repræſentarent Creatorem. Interea terror & angor ſtrenuè obibant partes ſuas. Vociferabatur cor afflictum, *Deus Deus meus, vt quid me dereliquiſti?* Sed in vacuo animæ exinanitæ reſpondebat nemo, nec echo quidem. Redibat ad luctam conatuum, ſed conſopitus erat omnis affectuum calor, obtuſa omnis ratio, omnem vndiq; pietatis ſenſum profundiſſimus obſederat lethargus. Quid ageret ſub his tormentis Virgo tam diuulſa in ſe, quàm auulſa à Dilecto?

Verùm præcipua dolorū pars erat, quòd hi faciem præferebant quaſi æternùm duraturi, nec finem vllum promittebat vaſta miſeria, nuſquam patebat huius labyrinthi exitus, videbatur quaſi muro adamantino obſtructum effugium: vnde perplexa Roſa non reperiebat quo ab infernali *pœna damni* hanc ſuam infelicitatem ſecerneret. Conabatur inde venari triſtiſſimum ſolatium, quòd putabat ſub his cruciatibus ſe ſenſim interituram, neq; enim videbantur

bantur tales, qui ſine totali deſtructione fragilis creaturæ ſubſiſtere diu poſſent; at tunc ei importunè occurrebat animæ ſuæ immortalitas quam nulla pœnarum vis interimere nullus infernus extinguere ſufficeret. Interdum prope erat, vt incondîtos clamores ederet imploratura auxilium, at reprimebat caſſos impetus, memor neminem poſſe calamitati tam inexplicabili ſuccurrere, ſibiq; deeſſe verba idonea quibus eam proximis vel tenuiter adumbraret, ſed neq; in orbe toto reperiri Doctorem adeo diſertum, profundum & eruditum, qui huius pœnæ grauitatem aut ſpeculatione aſſequi, aut animo complecti poſſet.

Per ipſos quindecim continuos annos quotidie minimùm ſemel in hanc deſolationis caliginem demergebatur pauens ac tremens Roſa, nec minus horâ integra (: quandoq; diutiùs) palpitabat ſub hoc agone; tantùmq; abfuit quòd vlla hos terrores mitigârit aſſuetudo, vt penè adauxerit: nam vbi poſtridie Virgo relabebatur in idem chaos, denuo ſub eadem luridæ æternitatis larua recurrebãt horridi pauores, nec mærenti ſuggerebat ligata memoria, quòd inde pridie emerſiſſet. Vnde iterum anima eius in malis tabeſcebat, iterum diffugiebat omne euadendi ſolatium, iterum exanimem abyſſi operiebant, & Roſa tota iam ſpinea imò ſpina rigebat in ima voragine tribulationum. Attamen quibuſdam diebus velut per rimulam irrepebat afflictæ lentum tantillæ ſpei crepuſculum, quo vtcumq; ſuſpicaretur hoc animi ſupplicium fine nõ cariturum, ſicq; videbatur Purgatorij magis quàm inferni ærumnam ſuſtinere. Nihilominùs & tunc ſæuiſſimè vrebat Sponſi moroſa abſentia, affligebat duriſſimi exilij cruda relegatio, contriſtabat amariſſimæ viduitatis longum diuortium, & quod reliquam ſuperabat moleſtiam, tunc quoq; conabatur & noſſe, & amare, ſed neutrum poterat; cæcutiebat mens confuſa, oberrabat, palpabat, impingebat orbata lumine, quærebat, pulſabat, gemebat ſpiritus contribulatus nec

audiebatur, exaruerat cordis fundus, distabuerat vigor, nulloq; vitali motu, nullius affectûs sapore Diuinis afficiebatur. Denique tantus fuit istarum figurarum horror, tanta horroris acerbitas, quòd Rosa tametsi ad quiduis sufferendum à teneris impauida vnicum hunc amaritudinis calicem à se transferri enixè petierit tamquam suis viribus omnino superiorem ac simpliciter intolerabilē; vnde rogabat Sponsum, dignaretur potiùs ipsam deducere per vias ordinarias suorum electorum, nec vltra permitteret sic amantem dehiscere ad ima profundi, vbi non est substantia. Et reuera, vt durum sit animam separari à corpore, durius reuelli à semetipsa, durissimum fuit reuelli à Dilecto post experimentum vnionis ac suauissimorum amplexuum, siquidem Augustino teste quod corpori est anima hoc amanti animæ Deus, illiq; minor est pœna ab animando quàm ab amando desistere aut repelli. Nihilominùs Rosa vt agnouit sic placitum esse ante Deum, virili planèq; heroico spiritu amplexa tormentum, *non mea* (: inquit) *voluntas fiat sed tua*. Sicq; constanter ad securæ diei similem equuleum sese præparabat, numquam secura in quam horam is pauidam exspectaret.

Tam abstrusa, monstrifica, ignota erat harum desolationum figura & natura, vt vix demum reperti fuerint Theologi perspicaces & gnari, qui de illarum crasi quidpiam certi præsumerent diffinire. Initio Rosa diuersos adibat Confessarios, si quid fortè remedij, leuaminis, aut saltim consilij dare nossent: at illi nec satis assequebantur quid Virgo dicere conaretur, nec peregrina tot ænigmatum inuolucra cogitatu sat capaci adæquabant. Vnus respondebat, aut deliria esse, aut insomnia. Alius rem ad lemures & spectra imperitè reijciebat. Non defuit qui nugas, aut sanè dæmonum præstigias & vana terriculamenta suspicaretur. Aequiores fumantis melancholiæ seu atræ bilis esse paroxysmos interpretabantur, quòdq; cerebrum

inedia

inedia ac vigilijs attenuatum nimis pateret horridis luridorum phantasmatum incursibus, ex adustione vitiati splenis, aut fœculenti sanguinis corruptione. At Rosa, quòd certò sciret hanc calamitatem non esse à corpore, tristabatur grauiùs, neminem se inuenire qui vel morbum intelligeret, vel in tantæ perplexitatis charybdi cynosuram aliquam ostenderet. Ingemiscebat deinde ruditati suæ, quòd præ inopia sterilis (: vt putabat) ingenioli ac loquendi inscitia non poterat afflictionem suam idoneis vocabulis explicare. Sic ergo incurabilitatis suæ culpam imputabat totam sibi. Vnum supererat exile solatium, quòd Mater sicut auxiliari non poterat, ita hos Filiæ terribiles agones penitus ignorabat, turbanda aliàs & turbatura si resciuisset. Verùm & hoc Virgini tandem nouæ vexationis auctarium fuit: nam vt aliquoties in vultu Filiæ notarat parens, eam statis horis interdiu expallescere, angi, palpitare, ac mortuali sudore propemodum congelari, importunè quod repentinæ ægritudinis id genus esset, curq; dissimularet rogabat, & quò minùs Filia quid pateretur eloqui poterat, eò vehementiùs miseram vrgebat mater, instabat, adiurabat, quasi internum tormentum alio tormento inuestigatura. Excusabat puella, seipsam non satis habere compertum quid in anima sua pateretur, sed Mater sonticum morbum suspicata (: præsertim quòd eadem nonnullorum Confessariorum erat seu crisis seu imperita credulitas) Medicum aduocat, eiusq; curæ inutili suam tot vndiq; tribulis vexatam Rosam commendat. Protestabatur innocens Virgo, incassum huiusmodi sumptûs, labores, tempus disperdi, malum suum nequaquam in corpore sed intus in spiritu sæuire ac dominari; sed audita non fuit. Proinde videns frustra se repugnare, nec fidem suis dictis haberi, tacuit ac medicinæ se subiecit quam sciebat nil profuturam. Nempe hoc vnum adhuc defuerat tantæ suæ calamitatis fastigio, quòd insuper cogebatur velut

malè

malè ſana ad nauſeam catapotia, pharmaca, phlebotomias admittere.

Nitebatur ſubinde Roſa, vbi de hac ſuæ deſolationis fornace fidentiùs loquendum erat, adinuenire ſimilitudines quibus vtcumq; rem adumbraret, ſed mox fatebatur ſe actum agere. De igne hoc noſtro elementali aiebat ridendam eſſe comparationem, quia is nonniſi *pœnam ſenſus* quam vocant infligere aptus eſt; Videbatur aliquid huius attigiſſe Auguſtinus, quando inuenit ſe longè à Deo *in regione diſſimilitudinis*: aliquid item in ſe percepiſſe Rex citharædus pſ. 54. quod appellauit *puſillanimitatem ſpiritus, & tempeſtatem*, vel quod Paulus emphaticè vocat *anathema à Chriſto*. Sed plura ſentiebat in ſe Roſa, quàm verba iſta exprimerent, aiebat terrores illos horridaſque imagines talem ſibi inferre dolorem, qui millies & millies ſufficeret cor, vitam, animam eripere, nec ſe illi ſuſtinendo parem vmquam fuiſſe, niſi quatenus prodigioſè manu Omnipotentis conſeruabatur in vita. Fuit qui putarit Virginem deduci à Deo per ſcrupeas vias S. Antonij Eremitæ, quem inferni monſtra formis terrificis agitarunt. Verùm is conflictus erat non afflictio, aut fuga roboris. Creditur S. Catarinam Senenſem aliquando idem quod Roſa paſſam eſſe; de B. Henrico Suſone id velut compertum tradit hiſtoria. Viſa eſt ad huius doloris aliquam ſimilitudinem aut proportionem aſſurgere ille quē à mordaciſſimis ſcrupulis patitur mens delicata, cum Cœlum ſibi vectibus clauſum, Deum hoſtiliter auerſum, infernum rictu immani patulum ſuſpicatur anima ſibimet ad modicum derelicta. Deniq; viuaciùs hunc Roſæ cruciabilem horrorem effigiabat Chriſti in ſupremo Iudicio vultus aſperatus, rugoſus, ipſiſq; dæmonibus terribilis, dum cogitatur velut iam-iam dicturus horrendum illud: *Ite maledicti*. Has rugas, hoc tonitru, hunc pauorem videbatur ſibi experiri mæſtiſſima Roſa dum laborabat ſub hora ſui deliquij,

quij, adeo quòd poſt varias at numquam ſat æquas comparationes effari aliud non poterat quàm : *dolores inferni circumdederunt me, præoccupauerunt me laquei mortis*.

Bis Virgo compulſa fuit edicere alteram huius ſcenæ partem, videlicet qualis ſibi ſoleret poſt huiuſmodi nubila illuceſcere Phœbus; fieri enim non poſſe quin Sponſus ille dulciſſimus poſt tam diram ac tenebricoſam eclipſim inſigniter recreet ac reficiat animam tot doloribus humiliatam. Ad hæc verba maluiſſet Roſa aut tacere, aut arte ac diſſimulatione ſermonem aliò deflectere, ſed vt vidit euadere ſe non poſſe, ingenuè candidèq; faſſa eſt (: quantùm per congruorum vocabulorum penuriam potuit) magnalia Dei, quæ ſibi poſt triſtiſſimam ærumnam obtingebant, vt in momento ſe videbat repoſitam in vnione qua exciderat aut ſe excidiſſe putarat, vt repente ſentiebat totam ſimul animam colluceſcere & inflammari. Verùm de his opportuniùs in deſcriptione examinis Cap. ſeq. Libeat interim mirari luſum Aeternæ Sapientiæ, quæ ad fructum vberiorem electas animas ſic *mortificat & viuificat, deducit ad inferos & reducit*.

CAPVT XIV.

Roſa Doctorum examen ſubit, vt probetur ſpiritus an ex Deo ſit.

ARcanum Gratiæ lumen quod ab infantia Roſam deduxit per vias rectas, ſimul reflexu admirabili certitudinem indiderat attractûs verè Diuini minimèq; fallacis,

cis, ita quòd de rectitudine ſemitæ per quam ibat, ambigere non poſſet, quàmuis hanc parùm tritam, veriſque & obſcuris veſtigijs vix notabilem comperiſſet. Nec tamen (: quantùmuis certa) videri volebat quod erat, vnde humillima Roſæ modeſtia graue, ſerium, perq; interualla repetitum examen ſuæ vocationis ac ſpiritûs recuſare non præſumpſit. Inter alios præcipui quos bona ſors huic ſubtiliſſimæ explorationi deſtinauit, fuêre Doctor Ioannes de Caſtillo & P. Magiſter F. Ioannes de Lorenzana, cui in Roſam totum vſq; ad extrema competebat imperium. Fuêre & alij, at ſuccedanei, quiq; ex occaſione dumtaxat pœnitentiæ Sacramentalis interdum ſtudioſiùs intimas eius animæ latebras perueſtigarunt. De primis duobus pauca hîc præfari neceſſum eſt, vt ex horum ſanctitate & peritia vis, pondus, fides maturrimi examinis aptiùs innoteſcat.

Doctor Ioannes de Caſtillo profeſſione Medicus, ſtatu quidem Secularis, at exercitio, conuerſatione, ſpiritu planè religioſus, Limæ illis diebus inter ſelectos Dei ſeruos eximius habebatur. Philoſophiæ ac Medicinæ ſtudijs ad ſummum apicem eruditus, inſuper in omnia Metaphyſices adyta ſummo ingenij acumine penetrarat; celebris ob id in Scholis, in exedris, in doctiſſimorum virorum congreſſibus, præſertim quòd mira perſpicuitate conceptûs ſublimes & altiſſimos proprijs terminis noſſet explicare. Vita ipſius merum erat pietatis ſpeculum, ita quòd putaretur virtutes ſingulas in gradu heroico poſſidere. Myſticam Theologiam, non nudis ſpeculationibus ſed viuis & altiſſimis experimentis exactè didicerat, ſuiſq; principijs, regulis, & capitibus methodicè digeſtam egregiè callebat, adeo quòd famoſus ille noſtri Seculi Myſtagogus Didacus Aluarez de Paz Soc. Iesv in Peruano tunc Regno Prouincialis, dum ſuas de Oratione, Meditatione, & Contemplatione præclariſſimas lucubrationes apparabat, hũc Virum in plurimis ſibi duxerit conſulendum, ipſumque

Tomo

Tomo 3. de contemplatione Lib. 5. circa punctum *an voluntas ferri possit in incognitum*, suppresso nomine (: siquidem adhuc in viuis erat) allegat, velut Orationis ac solidæ perfectionis Magistrum, tantùmq; digito intento non demonstrat. Scripsit iubente Didaco Aluarezio Castillus iste nobilem Tractatum de ijs, quæ sibi inter contemplationum radios ac lumina occurrerunt. Vidit librum & obstupuit Myrensis Archiepiscopus talium rerum scientissimus, illumq; transscribi fecit Romano Pontifici coram offerendum. Hæc de Doctore Castillo tunc superstite post alios iuridicè testatus est Petrus de Ortega Sotomayor ex Limensi Cathedratico primario, Canonico Magistrali, Archidiacono Metropolitano, & S. Officij consultore Episcopus Truxilli, dein Arequipæ, deniq; Cusci. Addebat, plura de hoc Viro ac grandiora se prolaturum in publicũ, dummodo vltra illum superuiuere contingat. Nunc (: sed breuiùs) ad alterum.

P. Magister F. Ioannes de Lorenzana Ord. Præd. testante eodem Illustriss. Præsule eumdem cum D. Castillo, aut saltim non inferiorem obtinebat sanctimoniæ publicæq; opinionis gradum. Eminebant in ipso certabantq; de primatu excelsa vitæ perfectio & Scholasticæ Theologiæ profunditas: concurrebant ardens contemplandi studium & actiua gubernandi dexteritas, vis perspicacis ingenij & alta iudicij maturitas, fuga seculi, & vsus negotiorum. Hinc successiuè tot siue Scholarum siue Cœnobiorum ac Prouinciarum in eum confluxerant Præfecturæ, nam Regiæ Vniuersitatis Limanæ matutinus erat Cathedraticus Theologiæ, quam primus inuexit Regno, & in Peruano S. Inquisitionis tribunali censor quem vocant *Qualificatorem*; item Conuentûs Limensis Prior, deinde Prouinciæ S. Ioannis Baptistæ Vicarius Generalis, tandē Prouincialis & Visitator, æquè in rebus tum Ecclesiæ tum Reip. versatissimus, omni hominum ordini, summis, medijs, infimis charus &

admirandus, ad quem velut ad commune vrbis oraculum ardua quæq; negotia certatim adferebantur ex consilijs Antistitum, ex Regio *Audientiæ* (: vt vocant) Senatu, ex Consistorijs, Iudicijs, Dicasterijs, ex interno extimoq; foro, quia donum Consilij mirificè in tanto Viro eminere sentiebant omnes. Porrò quantus fuerit Lorenzana in ea quam iure *Scientiam Sanctorum* dixeris mystica Theosophia, quantus in sapore & experimento rerum cœlestium, quàm exercitatus in altissimæ contemplationis disciplina, quàm oculatus ac Lynceus in prudenti spirituum discretione, hoc vnum (: si reliqua deessent) indicio sufficeret, quòd Diuina prouidentia singulariter ipsi spiritum Rosæ commiserit gubernandum. Vnà hìc commemorandi forent laude non multùm impari P. Didacus Martinez Soc. Iesv, Patres Magistri F. Alphonsus Velasquez, F. Ludouicus de Bilbao, & F Ioannes Perez, at primorum duorum examen tot ac tanta complectitur, vt ex reliquis nil addi possit. Modò ad rem pressiùs. Assedêre primo examini honestatis gratia Rosæ Mater & D. Maria de Vsateguì. Coram his D. Castillus integro trium horarum spatio Virginem in domestico cellulæ horto velut indagine cinctam per varias quæstiones distinuit, animæq; venis diligentissimè pertentatis omnia sana ac salua inuênit. Primò interrogata, à quanto tempore cœlestes stimulos & tranquillũ orationis spiritum concepisset, respondit simplicissimè, temporis quidem se non meminisse, eò quòd à prima pueritia se repererit fundendis precatiunculis apprimè deditam, ac tota mente ad serios meditandi conatûs erectam, vt nihil occurrere sibi dulcius potuerit, quàm Deo loqui, Deum cogitare, inhiare supernis. Non puduit fateri ista coram Matre, quæ quàm vera diceret, nimis conscia erat. Interrogata de successiuis in hoc studio profectibus, an pari semper applicatione animi, facilitate, collectione, ac imperturbatæ mentis serenitate orauerit? respondit, vsq;
ad

ad duodecimum circiter ætatis annum se varia inter orandum temperie, difficultatum subinde vicissitudines percepisse at breues & modicas, plerùmq; animo libero & quietissimo perrexisse in Deum, at interdum quoq; cum imbecillitate corpusculi, cum somnolentia, & distractionibus luctandum fuisse, verùm ab illo tempore in posterum expeditiùs se orare, eò quòd inter initia sentiret mirabiliter à Deo introrsum attrahi totam animam cum singulis potentijs, gustuq; indicibili intellectum, voluntatem, memoriam Diuinæ pulchritudini sic intus affigi, vt nec sponte se phantasmatum intercursu diuellere, nec occupationibus sensuum externorum distrahi possit à complexu & admiratione præsentis in anima dulcissimi Numinis. Instabat Doctor, an non suæ Imaginatiuæ vim aliquam adhiberet, dum reliquæ internæ potentiæ sic inhærebant sapori Dei, an & quo quantoue connixu, labore, fulcro in hac suspensione dulcissima se sustineret? negauit Rosa laborē, vim, connixum adesse à parte sua, vltro ad tractum quasi magneticum potentias sequi & suo centro obuerti cum suauitate, cuius vel vnica stilla infiniti Oceani amaritudinem corrigeret ac dulcoraret; Inde notabiliter in cor suum descendere calores & æstus periucundos, quos explicare non possit. Hinc radiare continuò in animæ suæ fundo præsentiam serenæ, amabilis, propitiæ Diuinitatis, hāc certò se illic deprehendere, nec alio oblectari se posse, quàm quòd experimentali hac certitudine sentiret intra se Deum. Quæsiuit Doctor, num fortè de mystica theoria libros lectitaret, qui aut methodum artemq; huius introuersionis docuissent, aut saltim illius naturam, signa, proprietates, effectus dissertando exponerent? Negauit inops Virgo talium librorum sibi adesse copiam aut vsum, in his solam experientiam & praxim sibi fuisse pro codice, ideoq; se intima animi sui sensa vtì vellet appositè efferre non posse, ruditati suæ ne nomen quidem si quod proprium ex-

taret huius intuitiuæ orationis, innotuiſſe.

Tunc Caſtillus, vt erat in hac Schola verſatiſſimus, aggreſſus eſt proprijs notionibus explicare Virgini ſecretam huius excelſæ illuſtrationis hieraticam, nempe aſceticæ diſciplinæ Magiſtris hoc genus contẽplandi *orationem vnionis* dici, hìc intellectum formari ſpecie non adquiſita ſed ſupernè infuſa, neq; conuerti ad corporea phantaſmata ſed imaginibus vacuum ſpiritualis formæ luminoſa puritate impregnari: hìc Deum immediato intimoque illapſu implere ſacrarium fidelis animæ, hìc partem affectiuam increati Amoris decidua flamma igniri & candeſcere, atq; in palato voluntatis felicem beatæ fruitionis præguſtum inchoari. Plura addidit ex myſticæ Theologiæ aphoriſmis, de ſimplificatione cordis, de cynoſura purificatæ intentionis, de nuditate affectuum, de indifferentia reſignata, de arcanis introductionibus, de abyſſo luminis, de ſopore omnis diſcursûs in intuitu cœleſtium, de fonte vitæ, de alijs, quæ Roſæ talium capaci & placuere ſupra modum, & profuere deinceps vt ſuis Confeſſarijs ex hoc vocabulario ſe noſſet clariùs atque ſignificantiùs explicare.

Perrexit Doctor, & ſtudiosè in viam purgatiuam reſiliens quæſiuit, quàm diu, quibus induſtrijs, quanto ſudore pugnandum ſibi fuerit in prauas animi inclinationes, in vitiorum armata latibula, in mórbos indomitarum effrœniumq; paſſionum? Reſpondit, vix ſe meminiſſe talium certaminum, ab infantia ſe magno Dei fauore ſenſiſſe faciles & ſummè connaturales propenſiones in virtutem abſq; vllo tumultu paſſionum, à prima Dei notitia repletam ſe fuiſſe timore & horrore peccati, & ſi quis motus indeliberatus aduersùs rationem nitebatur aſſurgere, repente ex apprehenſione Diuinæ præſentiæ citra conflictum euanuiſſe. Interrogata, quid ſolatij captaret ex creaturis, ſi contingeret animum contemplandi labore feſſum non-

nihil

nihil remittere, aut per eutrapeliam tantisper relaxare? Respondit, nulla re creata recreari se posse, in hoc solo & vnico omne suum oblectamentum consistere quòd tanta cum certitudine sentiebat in anima sua præsentem Deum, quem si vel ad momentum è conspectu perderet, id sibi acerbius omni iactura, dirius omni gehenna videri. Petijt Doctor, quandoquidem in eum gradum nonnisi per tribulos & spineta ascenditur, num saltim aliunde persecutiones & ærumnas passa fuerit? annuit Virgo, sed ob reuerentiam Matris illic præsentis ad singula non descendit, contenta dixisse generatim, se à domesticis ob vitæ singularitatem varias molestias, insultus, vexationes tolerasse. Verùm ab ijs opportuna digressione incidit in horrendas illas visiones, figuras, pauores, de quibus Cap. superiori actum est, magnisq; precibus exorauit Doctorem, vt sibi illius desolationis ac supplicij naturam, originem, critiria, propriamq; interpretationem doctè elucidaret. Non recusauit Castillus edicere quæ sentiebat: quando (:inquit) in illa obtenebratione videbaris tibi exitum finemq; sperare posse, scito animarum in carcere Purgatorij lugentium dilationes pœnosissimas te delibasse; at quando nulla tibi affulgebat spes euadendi, & quidam æternitatis fumus peruadebat horroris caliginem, ipsissimus Inferni typus erat. His pœnis eruditur anima ad sui notitiam, dum in lucis ac tenebrarum vicissitudine discit experimento sui nihili, quid à seipsa, quid à Deo habeat, quidq; inter illa & ista intersit. Huius antibari molestissimo pondere tenetur spiritus in suo æquilibrio, ne extollatur in donis Altissimi. Eclipsis hæc docet æstimare Diuinæ familiaritatis præstantiã & dignationem purè gratuitam, sufflaminat Timoris donum. Hac fornace probatur aurum, nitescit charitas, loricatur mascula virtute robustus amor, assuescens diligere non tam delicias Dei quàm Deum. Memini (:inquit) de nonnullis præcipuis ac Sanctissimis Dei amicis

(:quo-

(:quorum nomina publicis Ecclesiæ tabulis adscripta sũt) eadem legisse quæ de te commemoras; neq; defuere ex ijs qui rogarint Dominum, vt ab huius terroris atroci tormento ipsos demum immunes vellet, libenter se quoduis aliud pœnarum genus subituros. Deniq; huc respexisse Dauidem cum gemeret: *dicitur mihi quotidie, vbi est Deus tuus? anima mea sicut passer solitarius in tecto; ad nihilum redactus sum, & nesciui, &c.*

His cursim explicatis vicissim rogauit Virginem Doctor, post illas inferni tenebras & horrores qualiter sibi fuerit? Hìc Rosa exterrita, quasi colubrum pressisset pede resiliuit, expalluit, obmutuit, probè conscia si respondendum sit, quanta & rerum copia & verborum inopia sibi foret laborandum. Vrgebat interim Doctor, instabat bis, ter, at nihil elicuit. Tandem seueriùs attracto supercilio, aduertito (:inquit) ò Rosa hìc tergiuersandi ac silendi locum non esse; tua res agitur: si quid dissimulaueris si quid celaueris in examine, Dei beneficium negasti; ni totum quod exquiro dixeris, nec ego te nec tu me quantum sat est intelliges; & figurarũ quas partim explicui partim explicaturus sum ænigmata sensumq; integrè non assequeris. Paruit humilis Rosa, cui metus & pudor totum verecundo rubore vultum accenderat, veniamq; præfata si quod paradoxum rudi, & incautæ excideret, sic orsa est: dum in ima caliginosæ derelictionis voragine absorptam me puto & lugeo, en repente in ipso pristinæ vnionis meridie velut in Sponsi brachijs me deprehendo, restituor quasi numquam excidissem, sentio auidos liberrimi amoris impetus, vt cum rapidi amnes disruptis obicibus non fluendo sed ruendo sese euoluunt per cataractam; aspirat mox gratiarum placidus Auster & fluunt aromata: immergitur anima Diuinæ bonitatis immenso pelago, & metamorphôsi ineffabili à se desciscens transformatur in Dilectum, fitq; vnum cum illo. Iussa vlteriùs dicere, nouo pudore hæsit,
rubuit,

rubuit, titubauit, attamen subiecit: inter hos fauores arctissimæ Vnionis se sibi videri immobiliter radicatam in Deo, securam in eius amicitia, confirmatam in gratia, sentire donum quoddam inexplicabile, fundamentale, solidũ, quo reputabat se impeccabilem, vt ille qui fidenter aiebat: *quis nos separabit a charitate Christi? certus sum, quia neq; mors &c.* Verùm tamen hic protestabatur Virgo, numquã se vlli mortalium hoc dicere ausam, & ne nunc quidem id dicturam fuisse, nisi coegisset rigor præsentis examinis, & si fortè errasset in phrasi locutionis, quam necessitas omnia efferendi expresserat, censuram correctionis demisse flagitabat. Laudauit simplicem obedientis Rosæ candorem Doctor, præcepitq; ne trepidaret, nihil hactenus erratum esse, tantùm ad reliqua procederet. Processit Rosa dixitq; voce humili ac intercisa: plerùmq; post illas horrendas tenebras conspicuè sibi ostendi Humanitatem Christi nunc virili nunc infantili aut puerili facie blandam, formosam, affabilem; sæpius & Virginem Matrem decoram, amabilem, dulciterq; familiarem. Interrogata de modo & qualitate visionis, imaginaria sit an intellectualis, diuturna an momentanea, facie ad faciem an obliquè per trãsparitiones? Respondit, propria illa differentium visionum nomina sibi quidem adhuc ignota esse, at gloriosam Christi humanitatem exhiberi sibi in transitu quodam vicino & claro, sicut cum fulgidum aliquod sidus moroso tractu procurrit in cœlo; nec totam illius videri staturam sed solo vultu, & pectore-tenus. Attamen maiestatem Deiparæ paulò diutiùs obtutui suo solitam indulgeri. Vnde subintulit Castillus imaginarias esse visiones, petijtq; vlteriùs qua igitur forma apprehenderet Diuinitatis præsentiam? Laborabat hic Rosa vt verba reperiret idonea, sed tandem per solos terminos remotionis, eminentiæ, & causalitatis vtcumq; se explicuit, insinuans lumen esse absque figura, mensura, fine (: vnde patuit ex ea parte visionem

purè

purè intellectualem esse) incomprehensum & omnia comprehendens , subtile , stabile , mundissimum , summè multiplex summèq; vnum , summè distans & summè propinquum, intimum & ambiens, nobile , excelsum & nulli prorsus creaturæ vel tenuiter comparabile, quodq; magis in vitalium quarumdam effluxionum mirandis & immediatis effectibus quàm in suamet substantia deprehendi possit ab anima. Sed quinam hi effectus ? teneritudo(inquit) robusti gaudij super omne gaudium imaginabile , cognatio filiationis Diuinæ , interior renouatio vetustatis in ipsa animæ essentia , impletio sinuum voluntatis, vita & alacritas omnium affectuum, firma, sancta,lepida,& demum vndequaq; ineffabilis .

Videbat sibi Doctor satisfactum in eo quod maximè scrutabatur, haud ignarus, in materia Vnionis quò plura dicuntur minus dici . Vnde ad faciliora effatu prudenter digrediens inquisiuit de exercitijs mortificationis ac pœnitentiæ . Rosa , quòd putaret in hoc genere se pauca & admodum vulgaria præstare, obiter de suis ieiunijs,cilicijs, disciplinis, & reliquis austeritatibus nonnulla edixit absente Matre,quòdq; in his non suo sed Confessariorum arbitratu modum ac mensuram constituisset . Deniq; post multa vltro citroq; de sui diffidentia,de ardore fidei,de securitate spei, de stimulis superni amoris ventilata & sagacissimè explorata conclusit Doctor,sinceram ac tutam esse viam qua Virgo ambulabat, nullam hìc subesse vaferrimi dæmonis imposturam , tales affectus , effectus , lumina ab illusione aut principe tenebrarum nequaquam esse . Pluries deinde Virginem non tàm examinaturus quàm collaturus fidenter conuênit, noua semper inueniens quæ miraretur & approbaret ,

Idem Patri Magistro de Lorenzana sensus fuit , postquã crebriori & per partes interciso examine spiritum Virginis diligentissimè explorauit . Prolixum foret singula

mem-

membratim persequi, vnum hoc superioribus addidisse sufficiat, quòd vbi Rosam in via illuminatiua probare cœpit, adstupuit responsis puellæ simplicis atque illiteratæ, cum de arcano SS. Trinitatis mystèrio, de hypostatica Verbi vnione, de Sacramento Altaris, de gloria Beatorum, de libro vitæ ac prædestinationis, de natura Gratiæ, alijsq;Fidei ac Theosophiæ secretis interrogata promebat axiomata tam profunda ac solida, conceptus tam acutos ac sublimes, sententias tam perspicuas, breues, fœcundas, ac ponderosas, verba tam propria, apposita, clara, succincta, vt alijs examinator non dubitârit fateri ingenuè, numquam se in tam luminosum & perspicax ingenium incidisse, laudabatq; Patrem luminum; qui tanta sapientibus ac prudentibus abscōdita, humilibus, paruulis, indoctis reuelabat. Idem hoc deinceps admiratus est in methodo confitendi qua Rosa vtebatur, ea sermonis tum perspicuitate tum proprietate ac circumspectione, vt sibi videretur Lorenzana non fœminam audire sed annosum vtriusq;Theologiæ professorem, tanta erat verborum proportio, grauitas, ac mensura, sine parergo, sine circuitu, sine confusione ac superfluitate. Hinc fuit, quòd vocatus ad excipiendam Virginis confessionem, dicente Subsacrista, in templo ipsum expectari à *Rosula* seu *Rosella*, velut irreuerenter locutum increpuit, tibi (: inquit) Rosula videtur quæ coram Deo Rosa est ac grandis quidem? veniet dies, qua vniuersi intelligent, quàm sit eximiè alta, quàm magna & spectabilis hæc Rosa.

Lorēzanæ suppar Magister & primarius Cathedraticus F. Ludouicus de Bilbao notauit eadem in Rosa dum eius confessiones excipiebat: nempe vario & ipse examine scrutabatur Virginis spiritum. Fassus est postea, multoties inter arcana illius fori alloquia se obmutuisse ad profunditatem & eruditionem solidorum discursuum, quibus Rosa promptè, facillimè, & ex ordine satisfaciebat quæstioni-

bus præarduis & abstrusis, ac subitò se agnouisse spiritum altiorem qui in Virgine loquebatur. Sanè apud omnes (quotquot tunc Limæ viuebant) multorum opinione sanctimoniæ & perfectionis fama celebres ea sensim inualuerat constantissima opinio, Rosam spiritu Dei agere & agi, Dono sapientiæ abundare, scientia cœlitus infusa gubernari. Hinc Ludouica de Melgareyo fœmina sanctissima tanti Rosam faciebat, vt sicubi cum ea concurrisset, nonnisi flexis humi genibus exciperet repugnantem honorari; & si quà transeuntem obseruasset, gestiebat animo illic os oculosq; affricare vbi Rosa vestigium fixerat; & si ad absentem litterulæ sibi formandæ erant, has nudo solo ingeniculata scribebat.

Præcipuè verò Castillus & Lorenzana de Rosæ vijs perfectissimis aliquoties mutua collatione instituta concordes mirabantur hæc duo singularissima: primum, quòd breuissimo compendio & quasi transsultu gradum illuminatiuum mox & vnitiuum possederat absq; eo quòd gradum purgatiuum vix obiter attigisset, quia nimirum ab infantia benedictionibus dulcedinis præuentam ij semper comitati erant purissimi affectus, in quibus nil terrenum sorduerat operosiùs depurgandum. Alterum, quòd in illo horrendo solisq; inexpertis parùm formidabili obtenebrationum tormento ea fuerit Rosæ fortitudo, animositas, constantia, vt fragilis virgo non solùm ferendo esset, verùm etiam præmissa spontanea resignatione quasi cū Deo certaret, tristiùsne ille affligere an illa affligi vellet, dummodò per omnia Diuino beneplacito victoria ac triūphus remaneret. Cordatissima est, planèq; extrema hæc sui abnegatio, sed simul difficillima taliter amanti, cui felicius videtur non esse, quàm non amare. Immarcessibilem fateri oportet Rosam, quam eiuscemodi spineta non suffocant.

CAPVT

CAPVT XV.

Rosa cum Christo, Deipara, & B. Catarina Senensi familiariter, iucundè, assiduè deliciatur.

ANimo cui amarescunt terrena, dulcescunt cœlestia, seseq, vltro insinuant. Hoc Rosæ obtigit, cui tota conuersatio iu cœlis erat. Legebat quandoq; interdiu libellos spirituales, & seligebat studiosè capitula præsenti affectui temporiq; magis accommodata; immorabatur tātisper lineolis vbicumq; prædulce Iesv nomen occurrisset, nam è singulis horum characterum apicibus quasi igniculos & amorosos aculeos in corde sentiebat. Neq; hoc satis: ipsemet paruus Iesvlvs digiti statura vix procerior sæpe apparebat amanti Rosæ in eadem pagellæ planitie: stabat pusillus ac nudus amor, mox inambulabat passu leuissimo, ac interim obtutu serenulo, tenero, suaui abblandiebatur Virgini, ingerebat se, vtpotè *Verbum* attenta Rosæ lectione dignissimum, in quo omnes thesauri scientiæ & sapientiæ Dei. Familiarius est quod sequitur. Dum Rosa nendo occupabatur in telæ consutura, en iterum Dilectū Iesvlvm nentis puluillo infantiliter & quietissimè insidētē, illic nutibus taciturnis loquebatur ad cor Dilectæ, huic arridebat, huic protendebat breues vlnas velut amplexum offerens, hanc ardentibus ocellis iugiter adurebat, omniq; gestu, motu, flexu protestabatur amorem. Quis porrò netricj inter hæc solatia fuerit sensus lætitiæ, æstiment quibus vacat, plus miror, tunc Rosæ oculos superfuisse quibus filum, acum, telam videret. Et videbat tamen, quia sic mul-

cebant hi fauores, vt ab exteriore opere attentionem nec totam auocarent, nec partem exdiuiderent. Has cum Iesulo Sponso delicias Virgini frequentes obtigisse, imò fortasse quotidianas argumento est, quòd si ille tardabat interdum nec solito more adesset, Rosa querulis at submissis vocibus quasi secum perplexè sermocinans ita lamentabatur: *Hora est, & nondum approperat? duodecima sonuit & nondum adest? me infelicem, quæ illo nunc careo! felicem animam quæ penes se illum nunc distinet!* cumque Amor poesim doceat, Rosa pariter has querelas familiari metro illigârat, hoc ferè sensu:

Heu mihi! Dilectum quis detinet? Ecce, moratur:
  Hora duodecima est, nec tamen ille venit.
Langueo, deficiunt oculi: præcordia frigent,
  Implexas alibi dum trahit ille moras.

Accidit Rosam infirmari ex dolore gutturis, & en *totus ille Desiderabilis*, cuius *guttur suauissimum* prædicatur Cant. 5. apparet Virgini, inuitat ad ludum, vtrimq; victoriæ fructus relinquitur victoris arbitrio. Confestim iacitur alea, fauet sors Virgini, lucratur, vincit; nec mora, fructum exigit, memor fortasse ex Canticis quod ait Sponsa: *Fructus eius dulcis gutturi meo*. Quid multa? dolores sui gutturis mitigari poscit infirma, & impetrat. Verùm Diuinus collusor quasi iacturam non ferens redijt, ludum instaurauit, iactuq; feliciori victor euasit. Victoriæ præmium fuit Rosæ patientia, adauctis repente doloribus qui totam ei noctem fecêre insomnem. At Virgini placuit secum disquirere, primo an secundo lusu plus lucri-fecisset, cùm longè ardentiùs faueret Sponso quàm sibimet, vnde tam victam esse quàm vicisse par gaudium fuit miranti Aeternam Sapientiam, quæ ludens in orbe terrarum protestatur delicias suas esse cum filijs hominum. Mater aduertens

Filiæ decumbenti priſtinos redijſſe dolores, & quidem cum auctario, ſuſpicata periculum extimuit. Sed cordata Filia vt metum eximeret, blandè modeſtèq; detexit ſecretum, nempe merum hunc Sponſi ludum eſſe; dumq; verbis humillimis enarrat ſucceſſum, viſa eſt (: vt quondam Stephanus) vultu prorſus Angelico aliquamdiu radiare.

Alia vice, cum diutiùs ac ferè ad mediam vſq; noctem in ſolitaria horti cellula ſubſtitiſſet Roſa, inuaſit fatigatam ſubitaneus languor ac virium defectio; ſperabat trãſitoriam fore debilitatem, ſed durabat vltra conſuetam periodum. Sentiebat ægra incerti mali certa incrementa, ſed ſera nox erat, qua nec Medicum aduocare nec domeſticorum vllum ad opem importunè lubebat accerſere: agnoſcebat electuario vel ſorbitiuncula ſe indigere qua vtcumq; ſtomacho ſuccurreret ac vires inſtauraret, at Sabbathum erat ac manè proximo ad S. Synaxim acceſſura cauebat ieiunio, ſi fortè medietas noctis iam præterierat. Quoquò ſe verteret, præuidebat aut virium defectu, aut ſumptione cuiuſcumq; fomenti impeditam iri ne poſtridie S. Communione frui liceret. Quid hìc remedij inter ſaxum & ſacrum? confugit Roſa familiari fiducia ad cęleſtem Sponſum *adiutorem in opportunitatibus*, huius pharmacopeiæ ſe commendat, medicinam corroboratiuam petit, impetrat, nec aliunde quàm ex illo pretioſo myrothecio vulnerati lateris vbi quondam S. Catarina Senenſis auidè ſuxerat. Hanc nectaream ſanguinis & aquæ mammillam non ori ſed cordi Virginis benignè applicuit, hìc illa debilitati ſuæ pharmacum, hìc vitalem ſuccum inuenit & traxit. Porrò viſionem neque caſſam aut inanem fuiſſe, nec purè imaginariam, probauit effectus, nam Roſa mox conualuit, redierunt corpuſculo vires, agilitas, robur, quo poſtridie Templum adijt, panem Angelorum manducauit, ſatur, vegeta, ſana domũ

repe-

repetijt, vtique experta, quàm ſint Sponſi vbera meliora vino, quàm fragrantia vnguentis optimis. Magna profectò Roſæ dignitas, Matris ac Magiſtræ Senenſis fuiſſe non modò Filiam ac diſcipulam ſed & collactaneam. Verùm ad alia.

In domo cuiuſdam illuſtris fœminæ Roſa de more poſt ſancta colloquia veniam petijt ſecedendi tātiſper ad orationem. Matrona honoris gratia ſecedenti comitem adiunxit ſeptennem puellam è mancipio domi ſuæ natam. Hæc vbi Roſam meditationi implicatam reliquerat, clam ſeſe proripuit ad matrem ſuam in vicino conclaui laborantem: inde poſt horæ ſpatium erepſit viſura num Roſa ab oratione ſurrexiſſet. Et ecce vidit iuxta Virginem puerulum Iesvm amictu polymito cærulei purpureiq; coloris decentiſſimè tunicatum, quem vt conſpexit fulgida claritate circumdatum ac radijs vndiq; coruſcantem, non auſa conuerſationem irrumpere, ſubſtitit eminus, contenta permiſſione dulciſſimi ſpectaculi, cuius arcana pro ætate nondum capiebat, nec ante quàm Roſa migraſſet è viuis rem detexit. Idem in ædibus D. Iſabellæ Mexia cōtigiſſe quæ vidit retulit Filia Iſabellæ; nimirum procul inter ſecretiores ædium porticus ambulabat Roſa, & cum ipſa Iesvs in ſtatura octennis pueri ſed amictus iam lumine ſicut veſtimento. Spatiabātur ambo pariter conſertis manibus, greſſu geſtuq; tenerè amantium; miſcebant ſecretiſſima inuicem colloquia, hærebant in mutuis vultibus tamquam rerum aliarum aut obliti aut incurij; ſed paruuli inceſſus grauior erat quàm puerorum eſſe ſoleat, maieſtas inerat, & quàcumq; fixiſſet pedem ſubitaneo lumine reſplendebat pauimentum.

Zelus vt intenſi amoris præco ſimul & explorator eſt, ita vel ipſummet Sponſum cœleſtem curis ſolicitat, riualem non patitur, ne floſculum quidem. Roſa nomine florebat & opere, nam vt altaribus nulla anni parte deeſſent

flores

flores diligentiſſimè procurabat, diſcretis hunc in vſum areolis, quarum vni Baſilicum (: plures Ozimum dicunt) implantarat. Hunc fortè colebat ſtudioſiùs, quòd odore ac nomine Regius *Regi ſeculorum immortali & inuiſibili* aptiùs conueniret in tributum. Reſpondebat planta cultricis induſtriæ, & quò prodibat lætior magis lætificabat. Verùm vt breue eſt à floribus gaudium, Roſa mane quodam inuênit Baſilicum ſuum non modò ſiccum ac marcidum, ſed radicitus euulſum ac mortuum. Cadaueri adgemuit Roſa & abijt, ſed occurrit eunti viſibilis Chriſtus, blandèq; affatus Virginem, quid doles? inquit, an non ego *Flos campi* melior tibi ſum omni Baſilico totoq; floreto Paradiſi? & vt ſcias me tuum eſſe Baſilicum, ego alterum illum his manibus eradicaui, fregi, proieci. Flos es, ac florem amas? ecce me. Didicit Roſa vel ad zelotypiam vſque amari ſe à Sponſo, & pro tantæ gratiæ crebriori experimēto facile expoſuiſſet in prædam quidquid florum ſibi reſiduum erat. Vtiq; plenam hæc fidem faciunt illi religioſiſſimæ cuiuſdam mulieris extaticæ viſioni, cui in raptu proteſtatus eſt Chriſtus, ſe Roſam geſtare in intimo ſui Diuini cordis penetrali, cum ſciret, viciſſim in eius virgineo corculo ſe ſolum tranquilliſſimè habitare.

Porrò quàm affabili, ſerena, frequenti apparitione Roſam ſuam dignata fuerit Auguſtiſſima cœlorum Imperatrix, ſat inde conijcere fas erit, quòd ab vndecimo ſuæ ætatis anno ad extremum vſq; non defuerit vmquam Virgini hoc pretioſum aſſiduæ familiaritatis ſolatium. In Roſariano Beatiſſimæ Virginis Sacello Roſa planè domeſtica euaſerat, illic totos hærebat dies, illic Ordinis ſui habitū, illic Iesvlvm Sponſum nacta diuelli à loco non poterat. Ibi altaris ornandi curam, ibi totius nitoris œconomiam ſibi deuotè aſſumpſerat, ibi quotidianum ſibi cum Deipara ex ſedulo miniſterio commercium erat ac mutua conuer-

ſatio. At viciſſim Angelorum Regina famulam ſuam eo honore dignata eſt vt ferè officia Cubiculariæ ipſi exhibuerit, manè Virginem excitando à ſomno. Tanti fauoris occaſio hæc fuit: Roſam à multo tempore continuis integriſq; noctibus adeo deſtituerat neceſſarius ſomnus, vt valetudini ſuæ non parùm fuerit timendum ſi medelam reſpueret. Hinc opus fuit Confeſſariorum imperio, qui Virgini præcepêre veſpertinum lactucæ ac ſoporiferorum ſeminum vſum, deinde & temporis ſpatium quo dormiret, horam qua mane ſurgeret præſcripſerunt. Conabatur obedire infirma, ſed præualēte ſerotinarū vigiliarū aſſuetudine nō obcdiebat sōnus ſeu veniēdū ſeu abeūdū eſſet. Præſertim manè dum inſtabat ſurgendi hora, incipiebant ſoporifera modicum operari, ſomnumq; lentiſſimum vi attrahebant in cerebrum. Cruciabatur ingenti ſcrupulo Roſa, quòd exactè ad præſcriptam horam euigilare non poterat vt ſummè cupiebat. Ergo luctam & afflictionem ſuam Deiparæ ceu veræ *Stellæ matutinæ* queſta eſt vt ſubueuiret. Subuênit illa, imò & venit: ſiquidem exinde, vbi imminuiſſet ſurgendi hora, en in puncto aderat conſpicua Dei Mater, & voce melliflua compellabat ſopitam Roſam: *Surge ad orationem Filia, ſurge, nam inſtat hora.* Sic placidè experrecta videbat cominus & (: vtì faſſa eſt) faciem ad faciem illud gloriæ ſidus gratioſum, illam frontem decora maieſtate pleniſſimam, illum gloriæ & amænitatis paradiſum, agnoſcebat vocem, venerabatur præſentiam, tacitè ſecum diſquirens: *Vnde hoc mihi, vt Mater Domini mei veniat ad me?* ô gratum ſurgendi tintinnabulum.

Semel euênit, quòd veniente Domina profundiùs dormiebat Roſa: primus hic ſomnus erat ac nonniſi paulò ante cœperat. Excitata Virgo reſpondit: ſurgo Domina, nunc ſurgo; conſeditq; erecta in lectulo, ſed prægrauante ſomni pondere, oculiſq; caligantibus recidit miſera in

cerui-

ceruical. Acceſſit denuo Auguſtiſſima excitatrix,&(:quod ante non conſueuerat) protenſa niuea manu pulſauit latus dormientis, agitauit familiariſſimo attactu reſupinum corpuſculum, iterumque ait: *Surge Filiola, ne pigriteris, rogaſti me, & ecce ad ſolitas preces te voco; Surge inquam filiola mea, ſurge, iam hora ſonuit*. Longè ſuauius erat Roſæ filiolam ſe vocari à tali Matre quàm Roſam. Ceſſit huius compellationis dulcedini ſomnus, at ſimul diſceſſit ſuauiſſima excitatrix, nam vt Roſa diduxit graues palpebras, vt reſpexit, agnouit Deiparam ſed à tergo, iam enim ſuſpenſis veſtigijs abire cæperat, velut perfuncta amico officio. Heu tantilla ſoporis indulgentia quantam ſubinde iacturam infert! quàm doluit Roſa, pro illa vice Maternum ſibi vultum ereptum fuiſſe dum cunctabatur! empyrei fauores delicati ſunt, nî promptè ſtrinxeris, elabuntur.

Ex quo ſemel à Chriſto (:vt compertum poſtea) B.Catarina Senenſis cælitus Roſæ miſſa ac data fuit Magiſtra, frequenter hæc charam Diſcipulam viſibiliter conuênit in terris, præſertim dum occupabatur in perlegenda Seraphicæ Magiſtræ Regula, quam ſibi è Cuſco (:procurante Fr.Ioanne Miguel Ord.Prædicatorum Religioſo laico) tranſmitti demum impetrârat. Mutua harum Virginum conuerſatio tam amica et crebra fuit, vt ſicut Moyſi poſt longam cum Deo in Monte confabulationem remanſere in vultu luminum veſtigia,ita viderentur ex vultu B.Catarinæ in faciem Roſæ tranſijſſe lumina, quæ hâc illi per aliqua oris lineamenta propemodum aſſimilarint.Hinc apud Limenſes ſuos Roſa vulgariter altera Catarina Senenſis appellabatur, præcipuè ab obitu, quando in mortuali feretro Roſæ facies liberiùs videnda omnibus patuit. Ceterùm de miris delicijs, fauoribus, officijs quibus hæc Seraphica Magiſtra demulſit Roſam ſuam, crebrior & commodior infra redibit ſermo locis proprijs.

CAPVT XVI.

Rosa familiari tutelaris Angeli consuetudine fruitur. Variè luctatur cum Dæmone, semper victrix.

SAnctos Angelos esse ipsissimum cor Dei sensit Bernardus serm. 12. in Psal. *Qui habitat*: Vbi hæc verba *apponis erga eum cor tuum*. Iob. 7. adaptat missioni Angelorum ad hominis custodiam. Rosa Angelum suum non modò custodem, sed & congerronem habuit amicissimum, imò Pararium, symmistam, dinomilum, vt etiam hinc aduerteret, quam dulciter Christus apposuerat erga eam cor suum. Inde Virgini cum suo Angelo tam domestica fiducia ac necessitudo, vt illo soleret vti veredario, quotiescumque ad horam consuetam sponsus non comparebat. Metrico sui idiomatis rythmo tunc familiariùs affabatur Angelum, hoc ferè sensu:

Vola Ephebe cælice: dic nostro Creatori,
Me sine vita viuere, me præstolando mori.
Cur ille tardet, Rosa dum ardet
Velociter inquirito:
Roga, festinet: cælos inclinet,
Ad me descendat, vultum ostendat,
Quia amore langueo.

Nocte quadam occlusis horti ianuis Rosa de more vigilabat

gilabat in angusta sui Eremi cellula, sensitque se viribus repente destitui, adeo vt grauem timeret syncopen, vnde in domum sese recipere ad Matrem constituit, collato priùs consilio cum Angelo suo tutelari: Mater (: quæ horti clauem iugiter tenebat secum) vt notauit in vultu filiæ signa instantis deliquij, sine mora promptis è marsupio duobus denarijs iussit ancillæ adire subitò viciniorís propolæ apothecam, emere saccharum, carbonem, & libum indicum quod *Chocolate* vocant indigenæ, iam & Europæis tam vsu quàm nomine sat notum, quippe in aqua calida resolutum cum triente sacchari stomacho simul & cordi potenter succurrit. Filia ne sui causa is sumptus fieret, obnixè rogauit Matrem, affirmans, sibi non defuturam Chocolatam. Replicuit Mater, putasne in tota hac domo vel micam Chocolatæ reperiri? negauit Rosa, at subiecit, hanc breuì adfore ex domo Quæstoris. Infremuit parens, & aut nugaris (inquit) aut somnias, quis enim intempesta hac hora calentem Chocolatam ad te mittet? Vel vnde in Quæstoris domo procul hinc dissita innotuisse potuit, te subitanea debilitate languidam isto medicamine indigere? tu in horto occlusa vtique non habuisti quem illuc mitteres, neque ex hac domo vllus abijt qui tuam necessitatem Quæstori indicaret; igitur vade ancilla, iussa exequere. Denuo supplex obstitit Rosa, certò asseuerans Quæstoris mancipium iam iam cum præparato medicamento adfuturum. Ità fuit, nam Matre adhuc disceptante cum filia pulsatur ad fores, seruus erat Quæstoris, intromitti petijt, adferre se à Quæstoris consorte quod Rosæ traderet. Vas erat argenteum calenti Chocolata plenum. Obstupuit parens, at Rosa confestim seruum expediens heræ suæ renunciare iussit, opportunè beneficium venisse. Hìc Mater confusa multiplici prodigio sciscitari, quid Gundisalui vxorem mouerit vt tali profundæ noctis hora vernam ædibus emitteret,

 quis-

quisnam aut Virginis languorem illi Dominæ, aut certum aduentum emissi mancipij nunciasset Rosæ. Tandem supremo obedientiæ præcepto adegit filiam, ediceret, vnde sciuerit, tali hora è domo Quæstoris sibi adferri Chocolatam. Respondit subridens filia: ne mireris dulcissima Mater, nam sæpe huiusmodi officijs me dignatur Angelus meus tutelaris. Mox vbi in mea cellula cæpi deficere, misi Angelum, qui D.Mariæ de Vsatiguì suggereret me illo quem vidisti succursu indigere. Perfecit ille, quod mandaueram, ac certa eram illum officio non defuturum. Hac fiducia cellulam relìqui, ad te huc veni, consedi, expectatura hìc seruum Quæstoris, & cum parente beneficium diuisura. Mirata est Mater præsentaneum & velox Angeli obsequium, at magis, vt vidit filiam non mirari, vtpote his vsu ac frequentia dudum assuetam.

Alia vice in eadem horti cellula vltra mediam noctem exspectabat, dum in ædes vocaretur pro more ad nocturnam quietem: solebat enim circa horam, quæ medium noctis antecedit, descendere Mater ad aperiendum horti ostium, vt filia inde abducta ad suum cubiculum sese reciperet. Verùm pro illa vice Mater, vel quòd crederet se filiam ab horto iam reduxisse, vel quòd alijs distracta minùs applicuisset animum, oblita fuerat hortum ad horam consuetam exituræ Virgini aperire. Dum ergo se vidit frustra exspectare, dum hæsitat quid agendum, prospiciens per fenestellam vidit cominus vmbram candidam, motu decoro agilem, aspectuque non iniucundam, quæ Virginem vt se versùs domum sequeretur inuitabat. Facilè ex internis critirijs quæ à sancta Catarina Senensi didicerat, agnouit Rosa latentem sub vmbra tutelarem Angelum, itaque cum illo se fidenter in viam coniecit. Peruenere ambo ad horti ianuam quæ ad vmbræ tactum mox sponte patuit sine claui. Denique vmbraticus ille ductor

sequen-

ſequentem Roſam ante Genitric is cubiculum ſtitit & diſparuit. Fortè hanc petebat vmbram qui ambiebat à Domino cuſtodiri vt pupilla oculi, & ſub vmbra alarum eius protegi; ne miremur lucis Angelos vmbræ ſpeciem aſſumpſiſſe dum gerebant officium.

Occaſio Angelicæ cuſtodiæ exigit, ſequentem hiſtoriolam hìc ſubnecti; qua fortè patebit, non proprium dumtaxat, verùm & alienos tutelares Angelos ſibi ad nutum habuiſſe obſequioſos. Religioſus quidam per ardua, & prolixa itinera Prælatum Eccleſiaſticum aſſociaturus neceſſitatem ſuam Virgini aperuit, precum ſuffragia pro auertendis periculis flagitauit. Promiſit Roſa, vt erat ad ſubueniendum proximis mirè liberalis & prompta, hominemque proficiſcentem Deo & cuſtodi Angelo impensè commendauit. Perrexit ille ſecurus promiſſi, quòd non ignoraret quid Roſa valeret apud Deum, & Angelos. Nec ſpei euentus defuit, nam è *Lima* vſque *Potoſium* per varios caſus per mille rerum diſcrimina iter habuit tutiſſimum. At exinde ſenſit ſimul oratione Virginis, & Angelica tutela ſe repente deſtitui; nam Truxillum petens in eius conuallibus grauiſſima quæque paſſus eſt, & vix euaſit incolumis. Limam redux amarè queſtus eſt de Virgine, tandem & coram Virgine, quòd in medio viæ ipſum deſtituiſſet orationum ſuarum præſidio. Non negauit Roſa id verum eſſe, tantùm interrogauit vnde id noſſet: Reſpondit ille, ſe Lima Potoſium vſque vallante Angelica cuſtodia feliciter aut calcaſſe, aut declinaſſe obuia quæque pericula; Verùm Potoſio Truxillum eunti aduerſa fuiſſe omnia;ità vt aliud ſuſpicari nequiuerit, quàm Roſam ab oratione promiſſa, & Angelum ſuum à tutela commiſſa interea deſtitiſſe. Subiecit Roſa: non vanè coniectaſti; at ſcito illa tibi accidiſſe incommoda, quia non ille eras qui eſſe ſolebas. Deinde fidentiùs ad ſpecialia deſcendens monuit hominem de arcanis ipſi

ſoli

ſoli notis, quæque à tanta diſtantia non niſi diuinitus aut Angelo internuncio Virgini potuerant innotuiſſe.

Quantùm verò Angelicam hanc puellam amabant, ambiebant, mulcebant SS. Angeli, tantùmdem ei clam, palam, vi ac fraude nocere conabantur furiæ infernales. Torquebat Dæmonem illa hortenſis cellula tot Cæli delicijs plena, dolebat ſuperbus illic ſe non timeri ab imbelli iuuencula, imò ea ſolitudine vltro ad monomachiam ſe prouocari. Itaque Virginem per tenebras aggreſſus eſt tenebrio. Forma ingentis moloſſi erat, villoſa, tetra, picea: lucem qua videretur dabant ſolæ rubentes flammæ quas naribus, oculis, auribus affatim protrudebat. Hac ſpecie circuibat orantem Roſam latratu horriſono, rictu immani prociterque dentato, lingua fœdiſſimè exſerta, odore ſulphureo, ſimulque pendulas aures, caudam, villos arrigebat quaſi impetum facturus; nec ſolùm terrere venerat, ſed & nocere ſi poſſet, nam vt vidit ab immota ſe deſpici, rabido morſu pertentabat virgineum illud corpuſculum;; aſſultu, dente, vngue ſæuiebat qua poterat, tandem auſu furibundo quam diſcerpere non poterat, raptabat per ſolum, trahebat, verſabat ceu lacerum aliquod peripſema: donec impauida, ſed temeritatis pertæſa Virgo exclamauit ad ſponſum, *ne tradas beſtijs animas confitentes tibi*. Nec alio fuſte ad abigendum hunc Cerberum opus fuit; nam continuò elumbis, victus, fractus reſilijt, fugit, euanuit, & Roſa prorſus illęſam indemnemque ſe admirata corde tranquillo ad orationem redijt.

Semel à domeſtico Gundiſalui Quæſtoris oratorio ad interius cubile ſe Virgo recipiebat: per viam adrepens ex inſidijs cacodæmon quanta vi potuit improuiſum ei colaphum impegit, maiori tamen ſonitu quàm nocumento, ſubriſit enim intrepida Virago, inſuper alteram maxillam dare parata, ſi hoſtem conſpicuum palàm habuiſſet. Alio

loco

loco & occasione in ædibus D. Isabellæ Mexiæ ignauus hostis Rosam à fronte, & cominus aggredi formidans, à tergo eminus rude saxum in eam librauit connisu tam impetuoso ac valido vt euntem solotenus prostrauerit. Rosa nec læsa, nec territa agilior surrexit quàm ceciderat, vilissimoque diabolo pudendam imbecillitatem exprobrauit. Ille victricis animositate confusus, rabiem qua puellæ nocere non poterat in eiusdem libellos spirituales turpissimè effudit. In his Rosæ eximiè charus erat Ludouici Granatensis codex, quo ad meditationum digerendos articulos diligentiùs vtebatur. Hunc miser corripuit, lacerauit, ac procul in spurcitiarum sentinam abiecit, rem magnam se præstitisse ratus, quòd tantæ Amazoni quidquam saltim armorum furto ignobili sublegisset. Nihilominùs Virgo & librum suum recuperauit, & pudefecit reduncum depeculatorem, quem non alio quàm improbæ felis aut *scabiosi* nomine dignabatur.

Alia vice, postquàm in eodem oratorio preces absoluerat, incumbente vespero secretius in altissima ædium parte cubiculum adijt, solitaria meditatione dulcedinem ruminatura quam in oratorio gustarat inter preces. Verùm illic populosissima glirium orchestra imò hippodromus erat, procurrebant decuriatim, saltitabant, pugnabant, sursum deorsum per muros, armaria, tegulas confuso venatu turbabant omnia, nec sperari quietiora poterant, cum fœdis ac lucifugis bestijs nox ipsa locique faueret conditio. Itaque Rosa mutato consilio in infimam domûs partem descendit profundioris silentij quæsitura latibulum. Cella erat penuaria, vbi tunc instrumenta vindemiæ, canistra, lebetes, & id genus vtensilia asseruabantur. Huc Rosa vt intrauit, arrectis horrore subito pilis agnouit, ibidem sese à *scabioso* ad pugnam exspectari. Nec pauori cedens mandauit transeunti illac ancillulæ candelam sibi adferri; qua allata dimisit ancillam, præ-

cipiens

cipiens ne cui domesticorum diceret vbinam Rosa lateret, nec se diutiùs solito ibi fortasse moraturam euocaret ad cœnam, donec vltro ipsa prodiret. Abierat ancilla, & Rosa vix ianuam clauserat, cum repente audiuit, simul à foris inducto pessulo sese à cacodęmone velut captiuam obserari. Mox intra penum occlusa animaduertit porriginosum hostem suum in prægrandi sporta, quam labri fundus occultabat, licentiùs tumultuari. Puduit generosam Virginem præsentis ibi luminis vti solatio, aut qualicumque præsidio, candelam igitur vltro extinxit ipsa, statimque latentem inimicum è sporta in arenam prouocans, *heus tu* (inquit) *porce scabiose, adesdum, hic te exspecto: prodi si audes, experire si quid vales, age in hoc vile corpusculum quæ tibi Deus permiserit, certè in animam nil poteris, a cælesti sponso hæc mihi securissima fiducia est. Congredere cornuta bellua, eya congredere.* Nec mora: prosiliit ferocissimus hostis gigantea mole qua contremuit cella (nil tremente Rosa) Virginem per humeros corripuit, strinxit, contorsit, quasi in minutissimas partes membratim laceraturus obluctantem, vtque terrores duplicaret, fecit eam experiri contactu quàm pilosis, hispidis, ericinis lacertis esset, his inermem iactando, trudendo, premendo miserrimè concutiebat, vt iam singula Virgini ossa viderentur commolita, luxatæ scapulæ, nerui distracti: at sub fragili carne vigebat infractus animus, & corculum in Deo fixum ridebat, despuebat, laxabat furentem cyclopis insaniam. Pluribus horis durauit obscurissima lucta, ingenti probro aduersarij, qui victoriam desperans, vel vnicum saltim gemitum, aut metùs indicium extorquere tentabat, nec poterat. Interea Quæstoris vxor familiam de Rosa interrogans, ab ancillula didicit quo ipsam loco reliquerat cum candela, quòdq; disertè vetuerat euocari ad cænam. Accessit, vidensque nulla ex parte promicare lumen, subduxit pessulum, ta-

citè-

citèque abijt cunctationis exitum præstolatura. Tandem media nox dispescuit longum certamen, prodijt Virgo quàm lassitudine anhela, tam vultu hilaris, ac vltra morem lætissima, vt nemo dubitârit magnum aliquid inter illas tenebras gestum esse. Postridie Gundisalui vxor non destitit, donec enarrante Rosa vniuersam rei seriem prolicuisset, vbi inter alia & hoc notatum fuit, quòd huiuscemodi cõflictuum duri agones constantissimæ Virgini neque peregrini erant, aut minùs frequentes; nec vmquam formidinis sensum expresserant.

Aliquando in hortum oratura processerat, cum de vicinarum arborum opaco vidit obuium sibi antagonistam non iam terrificum sed blandum, candidum, ac penè in Angelum lucis transfiguratum: nam species illi humana erat, sed formosa, decens, vrbana. Doluit Virgo illic præter consuetudinem apparere hominem, vbi ipsa erat sine teste, sine comite. Interim cœpit eminus ille nutibus procum mox & procacem agere. Hìc Rosa mendacem laruam sonoris vocibus detestata lemuri dorsum obuertit, & quæ in ceteris conflictibus generosè steterat, in solo isto (quia de Castitate erat) à nobili fuga victoriam mendicauit, vt verò ad horti ianuã volando magis quàm currendo peruenerat, in propinqua porticu substitit, correptâque ferrea catena nudas sibi scapulas flagris acerbissimis cruentauit, inter fluentes tum sanguinis, tum lachrymarum riuos Sponso suo querula, quòd ipsam ad tempus destituerat, dum in eiuscemodi angustias incideret, nunquam enim sibi præsente ipso tam periculosam laruatæ impuritatis imaginem fuisse occursuram. Sed confestim Sponsus gloriosus Virgini se stitit conspicuum, dixitque: *Audi Rosa, ni tecum ego fuissem, tune victoriam reportasses?* Grande id fuit victrici solatiũ, grandis & eruditione plenissima lectio. Simillima hæc sunt, & planè germana ijs, quæ B. Catarinæ Senensi in certamine haud

quidquam diſpari contigerunt, quando videlicet huic reſpondit Chriſtus: *Dum pugnabas, dum vincebas, intus eram, in tuo corde ſpectator aderam & fidus adiutor.*

Eminebat in Roſa (Confeſſarijs atteſtantibus) mirabile donum internoſcendi ſinceras viſiones ab illuſionibus Sathanæ, & diſtinguendi ſanctas inſpirationes à verſutis ſuggeſtionibus antiqui Serpentis, quod Apoſtolus *diſcretionem ſpirituum vocat*. Quodque admirêre magis, à prima pueritia hoc inſigni munere dotata fuit, quo ſibi & alijs mirificè profuit, vt nulla vmquam Virgini occurrerit tam fallax aduerſarij tentatio, nulla tam fraudulenta ſeductoris vafricies quam non clarè ſtatimq; primo in limine deprehenderit, arguerit, exarmarit.

Mirum, quot quantaſque vno hoc telo victorias contra ſtygios dolos reportarit. Adhuc iuuencula examinanti Confeſſario eruditè recenſuit dignoſcendorum ſpirituum regulas ab effectibus, aiebat illuſtrationes verè Diuinas eſſe cum in anima relinquunt humilitatem, affectum reuerentiæ, agnitionem propriæ vilitatis, ordinem ac vnitatem cordis, gaudiumque in Deo. Ex aduerſo contrarias his impreſſiones, tumorem, confuſionem diuiſi cordis, complacentiam ſui, & inquietudinem erga Deum nonniſi picem improbi autoris redolere. Id porro erat, quod Chriſtus Beatam Catarinam Senenſem, hæc Roſam abſque alio Magiſtro edocuerat.

CAPVT

CAPVT XVII

Rosa persecutionibus, morbis, ærumnis pressa, strenuè sese ad patientiam exercet.

ROsis spinæ non tardè accedunt, sed connascuntur. Idem huic Virgini accidit, nondum primæ infantiæ cunas reliquerat, quando Rosarum speciem, nomen, spinas induit. Nonum ætatis mensem attigerat, cum lactanti Matri aruerunt vbera, lac defecit, & ne aliundè nutrix cõduceretur, obstabat res angusta domi, en primos infanti tribulos. Conabantur pulte liquidiori supplere lactis inopiam, sed perdifficilis ingestio os paruulum diductione cruciabat. Nec tamen plorabat Rosula, sed proprij pollicis inutili suctu famem tacita fraudabat, magis quàm solabatur. Adeo à teneris discebat pati priùs quàm vagire aut loqui.

Creuit ætas, sed pariter cum ætate afflictio, nam vix ambulare ac fari cœperat, cum quotidie ob muliebrem Auiæ, Matrisque de nomine Rosæ controuersiam innocens puella vtriusque persecutioni se vidit miserrimè implicitam. Siue enim inuocata sub Rosæ nomine accurrisset domesticis aut Matri, frendens Auia in paruulam virgis sæuiebat: siue ad Isabellæ nomen respondisset vocantibus, irata Mater expediebat virgidemiam, cædebat immeritam. Sic alternante fœminarum bile patiens Virguncula quoquo se verteret, incidebat in pœnam, & ob hoc ipsum quòd non peccarat luebat.

 Quàm

Quàm ſuauis erat indoles filiolæ, tam aſpera conditio Matris, vt penè videretur ſola patientiæ biga par illud diſſimillimum coniunxiſſe. Virginis modeſtia, ſobrietas, deuotio, ſeculi fuga, ſilentium, vigiliæ impatienti Matri mera delicta erant, quibus caſtigandis non clamores, ſcommata, conuitia, non demum pugni ſufficiebant; & calces, nodoſus ex malo cydonio baculus perſæpè ad manum fuit, hoc puellam iam grandiuſculam frequentiùs delumbare ſolebat, præſertim quando comperta fuit exemplo Sanctæ Catarinæ Senenſis rutilam ſibimet cæſariem præſcidiſſe. Nec mitiores in eam fuere domeſtici; poſtquàm nimirum innotuit eius vitæ ſingularitas, cæleſtium viſorum frequentia & commercium, ac præcipuè illa humanis viribus euidenter ſuperior abſtinentia, qua facilè arguebatur tam modico ac ferè nullo alimento iuuenculam naturaliter in vita ſuſtentari non poſſe, timuerũt germani fratres, ne fortè propèdiem ſoror magno familiæ ſuæ dedecore ad S. Inquiſitionis tribunal raperetur velut ſuſpecta de impoſturis ac fraudibus, aut ſacrilegi mendacij fictæq; ſanctimoniæ palam vel rea, vel conuincenda. Hos itaque timores quotidie ingerebant cum iurgio, his minis exagitabant vndique derelictam. Nec verebatur vltro improuida Mater publicè coram ſuis & alionis confundere filiam proclamando vti hypocritam, ſallacem, ſimulatricem, omniſque ſinceræ virtutis inanem & vacuam. Acceſſit in perſecutionis cumulum incredula quorumdam Confeſſariorum ſeu oſcitantia, ſeu ruditas, dum initio quod ſibi perſuaſerant, nitebantur & Virgini perſuadere, videlicet ipſam itinere non recto aut ſaltim non tuto incedere, vertigine cerebri alijſque noxijs intemperijs laborare, friuolas illuſiones eſſe, quas ipſa ſupernas illuſtrationes credebat. Hæc & ſimilia quamcumque aliam exanimaſſent, at minimè Roſam, cui intus patientia pro chalybe erat, eòque ampliùs, quòd

ex huiuſcemodi prædutis afflictionum cautibus depreheṇ-debat manifeſtiùs, ſe per ipſiſſimas B.Catarinæ Senenſis vias deduci ad ſponſi vnionem. Hinc vice quadam ab illuſtri fœmina interrogata, cur non rogaret ſeraphicam Magiſtram ſuam, vt his ærumnis potenti illius ſuffragio eriperetur, heroicè reſpondit: *quid, putas, ad ea mihi regereret Seraphica Mater mea? quæſitura vtique, egone aliam mihi exoptem ſemitam præter illam quam ipſamet glorioſa calcauit? abſit a me tam ignaua deſidia.* Sciebant ambæ quidquid Roſa à B.Catarina peteret, continuò impetraturam, idque patebit infra, ſed generoſa Diſcipula pluris faciebat Magiſtræ doloroſa Stigmata quàm delicata ſolatia, pudebat Crucifixi ſponſam, vel per momentum extra Crucem ac paſſionem reperiri.

Et ſanè aut numquam aut rarò deerat grandi ei us patientiæ grandis materia, ſiquidem vacantem à Cruce externa grauior occupabat interna, ceſſantique foris perſecutioni agminatim corporis ægritudines ſuccedebant. In Canta ex dira neruorum attractione triennium lecto decubuit cruciatu immenſo, gemitu nullo, niſi quòd compaſſione acerbiùs quàm paſſione torquebatur ex illorum incommodò quorum miniſterijs carere non poterat; vnde in hac alijſque ſuis infirmitatibus ſolebat dicere: *ò quàm ſalubris, quàm iucunda & felix ſors foret crebriori ægritudine diuexari, dummodò proximorum abeſſet incommodum.* Sæpe Virginis guttur & fauces ex inferiorum muſculorum inflammatione acutiſſima inuadebat angina, cui interdum periculoſior ſuccreſcebat cynanche: ſæpius totis pulmonibus & bronchis decertandum fuit cum aſthmate: ſæpisſimè permoleſta iſchias vtrique coxendici grauiter incumbebat, non ſegniùs interim coſtas vellicante pleuritide. Stomachi, pericardij, inteſtinorum dolores ſine lege, ſine numero frequentes conuulſiones inuehebant; iſtique morbi, qui proſternendo cuiuis robuſtisſimo ſat erant ſinguli,

guli, plerùmque bini, terni, quaterni simul, ex diuersis oppositisque causis in languidulam irruebant, mirantibus interdum Medicis, vbinam in exsucco, arido, exhaustoque corpusculo tam diuersi ardores incendium fomitemque reperirent. Virgo sat peritè sentiebat, non tam à noxa vel intemperie humorum quàm à beneuola Sponsi manu hæc sibi agonalia festa prouenire.

Febres tum ephimeras, tum reliquas contumaciores ipsa assuetudo penè in iocum verterat, non item articulares illas manuum, pedumque fidiculas quibus notissima (: attamen pauenda) chiragræ, podagræ, arthritidis nomina insederunt. Hic morbus, quòd vitæ minùs putetur insidiari, pro quantitate miseriæ commiserationem, pro magnitudine doloris remedium nusquam inuenit aut leuamen, nec fortè alius est, qui diuturnam infirmi patientiam aut citiùs abigat, aut voraciùs absumat. Hunc tamen Rosa & hospitio frequenti æquanimiter excepit, & cum inuicta tolerantiæ virtute pacificè vno communi lectulo coniacere fecit. Prodigiosum erat videre tenerrimam Virginem ardentibus iuncturis, tumentibus nodis, inflatis articulis, lancinantibus ex consensu musculis & ligaminibus inter extremos dolorum laniatus decumbere quietam, serenam, placidam, nec gemitu ac leui suspirio cruciatùs suos accusantem. Si rogabatur qui valeret, nonnisi benè sibi esse respondebat, vel comparatione suorum scelerum permodicum esse quod patiebatur. Alijs de morbi atrocitate sciscitantibus aiebat, suaue ac mellleum esse quidquid à manu tam dulcis Sponsi veniebat; alijs de inferorum pœna cogitandum esse, hac vna meditatione acutissimos quosque huius temporis dolores obtundi. Sæpius conuersa ad Sponsum: *Domine*, inquit, *auge auge dolorem, dummodo augeas & amorem.*

De his aliquando familiariùs deuotæ cuidam personæ collocuta, vniuersam hanc morborum seriem inter pre-

tiosos

tiosos ac illustriores sibi à Deo collatos fauores recensuit, subiecitque, nisi hos ipsamet experta fuisset, numquam persuadere sibi potuisse, vnicum miserabile corpus tantorum ac tam multiplicium dolorum capax fore, neq; putare se, vllum cuiuscumque partis aut membri superesse cruciatum, quem ipsa non senserit; nihilominùs semper è Cælo sibi adfuisse præsidium & robur quo vniuersos imperturbatè sustineret, numquam sibi obrepsisse impatientiæ motum quo vel latum pilum discesserit à resignata conformitate ac amussi Diuinæ voluntatis. Proinde se sui pudere, quòd tantis Cæli beneficijs nondum vti par erat responderit, atque ex hoc capite se Creaturarum omnium quotquot per Orbem viuunt meritò ingratissimam esse reputandam, ex quo nimirum viderat eo se modo tractari à Domino, quo ipse nonnisi amicissimos suos tractare solet, nec tamen se pro dignitate redamare, tam amabilem, & amantem Deum: & forsan hic ei sensus erat, quando cũ doloribus vnà augeri amorem flagitabat.

Huc planè referenda videtur celebris illa visio, quam inter diuiniores Rosæ excessus tanti fecêre graues mysticæ Theologiæ professores. Eam hìc, prout ipsamet Virgo paucis ante obitum diebus Doctori Castillo ex fide pacta narrauit, nudo simplicique adtexam filo: suspensa (inquit) in vnitiuo quietissimæ contemplationis lumine vidi fulgorem admirabilis excellentiæ, decoris, ac Maiestatis, quem sine termino quaquaversùs diffuderat omnipræsens ac subtilis immẽsitas. Huius amœni fulgoris centrum insederat arcus multicolor, splendidus, ac multiplici luminum pictura gratiosè variegatus, supraque istum alius extendebatur arcus paris cum inferiori pulchritudinis, ac maiestatis, & hunc in conuexi meditullio conspicuè exornabat gloriosa Crux nostri Saluatoris, purpurata, madida, locisque clauorum perforata, & Crucifixi titulo triumphali insignita.

Porro

Porro interiorem arcum impleuerat Humanitas Domini mei IESV Christi radiosa, clara, prælucida, tanto Gloriæ amictu circumdata, quantum in ea numquam aliàs fueram conspicata, placuitque ipsius dulci Bonitati conferre mihi vires extraordinarias, ac mirè viuaces, quibus acie irretorta liberrimè & prolixè intuerer Magnificentissimum Regem meum in toto decore suo; non enim vti aliàs ex obliquo aut solo capite ac pectore tenus, sed integrum ac totum cernebam à vertice ad plantas vsque, & ex driecto facie ad faciem. Interrupit hìc Virginem Doctor sciscitando, cuius coloris fuerint illi arcus? Respondit: multiplicis ac peregrini, adeò quod nulli prorsus colori in Mundo isto visibili possit vel tenuissimè aptari comparatio, nisi quòd arcuum venustas omnium possibilium colorum varietatem, ac gratiam in se collegisse videbatur cum infinita quadam excellentia & dignitate. Inde pergebat Rosa. Persensi ex vicina Christi humanitate suauiter in animæ meæ fundum defluere inexplicabiles flammas & gloriæ stricturas, adeo quòd existimarim à Mundo corruptibili me penitus iam solutam, & ad perpetuæ fruitionis beata gaudia translatam esse. Post hæc ille speciosus forma præ filijs hominum bilancem & nescio quæ pondera disposuit in propatulo; mox populosæ Angelorum phalanges festiuo ornatu, ac nitore illustres accessere, decora cum reuerentia sese inclinantes Domino Maiestatis: accessere item copioso numero felices Animæ, similiq; adorationis ritu Saluatorem reueritæ scorsim constiterũt. Angeli correpta bilance ac põderibus cœperunt onerare trutinã, afflictiones afflictionibus exaggerantes in cumulum, velut earum molestiam ad amussim exploraturi. At conantibus intercessit Christus, officiumque velut Angelico sublimius arbitrio sibimet assumens manibus proprijs stateram leuauit in æquilibria, & de cumulis impositis afflictiones distribuit præsentibus

ani-

animabus, inter quas & mihi portionem ſepoſuit grauiſſimæ aduerſitatis. Deinde ponderibus denuo impoſitis cumulabantur exaduerſo gratiæ ſuper gratias; cumque accedentes Angeli pararent libram attollere, rurſum intercessit Chriſtus velut omnipotenti ſuo brachio dignam functionem accuratiùs peracturus, & ad proportionem distributarũ afflictionum pretioſos illos gratiarum aceruos inter præſentes animas attentiſſimè diuiſit; neque me præterijt, ſiquidem & mihi ad pondus conceſſæ aduerſitatis gazam inæſtimabilem ſupereffluentium gratiarum admenſus eſt. Notaui adſtantes animas eodem gratiæ theſauro tam diſtentas & ad ſummum vſque refertas, vt ore & oculis exundaret arctata plenitudo. His peractis ſonoram decentiſſimè extulit vocem Saluator: *Nouerint* (: inquit) *vniuerſi, quòd tribulationem ſubſequitur gratia; ſciant abſque pondere afflictionum ad gratiæ cumulos non perueniri: agnoſcant iuxta ærumnarum incrementa augeri pariter charisſmatum menſuram. Nolint errare, vnica hæc & vera eſt ſcala Paradiſi, nec præter Crucem alia supereſt qua in cælum aſcendatur.* His auditis (: pergebat Roſa) inuaſit me validiſſimus impetus quem verbis effari nequeo, proſiliendi in medium fori, vt publicè fortiſſimiſq; clamoribus vociferarer ad omnem hominum ætatem, ſexum, ſtatum: audite Populi, audite Gentes vniuerſæ, ex ore Chriſti vobis denuncio, non adquiri gratiam ſine præuia afflictione, ærumnis ſupra ærumnas concumulatis opus eſt, vt ad intimum Diuinæ naturæ participium ad gloriam filiorum Dei, ad perfectam animæ pulchritudinem pertingatur.

Idem me ſtimulus vrgebat impetuoſiſſimè ad prædicandam Diuinæ gratiæ venuſtatem, angebar, ſudabam, anhelabam, videbaturque anima corporeo carcere teneri iam non poſſe quin eo relicto ſola agilior erumperet clamatura per Mundum: ô ſi noſsent mortales quid ſit

S Gra-

Gratia, quàm formosa, nobilis, pretiosa, quantas in se complectatur diuitias, quas opes, iubilos, delicias, vtiq; ambirent omnes affligi & pati, vltro postularent cuncti molestias, persecutiones, ægritudines, tormenta pro solo Gratiæ opulentissimo lucro assequendo, hoc sanctæ patientiæ mercimonium est & vtile fœnus: nemo quereretur de cruce, si hanc tantorum thesaurorum agnoscerent legitimam stateram.

Interpellauit Doctor, cupiens explorare magis, sub quali specie aut figura Virgini apparuisset Gratia? promptè respondit Rosa, nil eam cum corporeis figuris habere commune, at longè minùs cum colore aut quauis creata pulchritudine, naturam ei omnino Diuinam esse, attamen bene se obseruasse quòd Gratia res sit alia à Deo tametsi Dei imaginem mirabiliter contineat, animamque constituat Deiformem. Tandem interrogauit Doctor, quo genere locutionis intellectuali an vocali Christus verba superiùs recitata protulerit? respondit Virgo, nescire se quo illa nomine apud talium rerum peritos appelletur, modum tamen locutionis hunc fuisse, quòd ab ore Christi promanabat clarus & purissimus sapientiæ conceptus, qui animæ fundum penetrans significabat intus quæcumque vellet intelligi.

Hæc illustris visio tempestiuè Rosam præparauit ad vltimos illos extremæ suæ paralysis dolores qui prǣmaturam ei mortem intulerunt, proinde cum de felici Virginis transitu agetur infra, opportunus de his redibit sermo: neque enim vnico Capitulo tota Rosæ patientia potuit explicari.

CAPVT

CAPVT XVIII.

Rosa varijs indicijs ardentem erga Sponsum amorem prodit.

QVanta in Rosæ pectore flagraret Diuini amoris Aetna, placuit Deo interdum visibilibus signis palam facere, dum ex vultu orantis iussit splendores & flammulas scintillare. Nocte quadam Rosæ dormiendum fuit in vno conclaui cum socia Virgine, hæc circa gallicinium euigilans vidit per tenebras frequentia micare lumina in cubiculo; mox pauidè circumspiciens aduertit non aliunde esse quàm à facie orantis in angulo Rosæ, hæc enim lectulo suo clam ad fundendas preces in pauimentum sese demiserat, & vbi maximè in obscuro se latêre credebat, prodebatur lucidis igniculis per os oculosque inter orandum euibratis, testante prodigio quantum incendium feruebat intus. Hoc ipsum Rosæ insciæ pluries coram diuersis accidisse compertum est.

Nec minùs eiusdem ardoris indices ac fauillæ erant ignita illa suspiria, quibus veluti flabellis cor illud succensum & æstuans simul difflabat calores suos, simul eosdem validiùs succendebat. Crebrum hoc ei in ore erat: *Domine ecquis te non amaret? ego verò mi bone IESV, quando te dignè amare incipiam? heu me! quàm procul disto à perfecta, intima, robustissima tui dilectione! necdum scio congruè te amare. quis pudor! ad quid mihi cor istud, si nondum id pro tuo amore totum diffluxit in cineres!* nimi-

rum propria hæc est superno amori hydrops, vt solum id sitiat quo magis abundat.

Hoc affectu calescens Rosa pro impetrando Diuino amore ex ipsa Diuini amoris ignita pharetra nonnullas iaculatorias collegit in formam precatiunculæ, quam lubet huc verbatim transcribere, quia cunctis ea placuit, multis vsu profuit, amandique tum signis tum stimulis scatet. Hic ei tenor est: *Domine mi IESV Christe Deus & homo, vere conditor & Redemptor noster, quòd vmquam te offenderim equidem mente discrucior, quia es qui es, & quia te amo super omnia. Mi vere Deus & Sponse animæ meæ, tota lætitia cordis mei: ego ego amare te desidero benignissime IESV, amore illo perfectissimo, amore efficacissimo, sincerissimo, ineffabili, intensissimo, incomparabili, incomprehensibili, irrefragabili, inuictissimo, quo simul vniuersi ciues empyrei te diligunt. Insuper concupisco amare te ò Deus cordis ac vitæ meæ, Deus delicium meum, amare te velim quantùm te amat Sanctissima Mater tua, Domina mea Virgo purissima; quinimo te ò salus ò gaudium animæ meæ, te inquam opto amare quantùm tu ipse mi Deus te amas. Concremer ego, deficiam ego, consumer ego igne tui Diuini amoris ò mi benignissime IESV.* Rudis ista rhetorica est in auribus seculi, at schola Diuini amoris hic suam agnoscit reperitque phrasim.

Nouerat ingeniosa Virgo ceteras in se virtutes abscondere, sola Charitas (: quia flamma est) premi ac celari nequaquam poterat. Hinc Rosæ colloquia, salutationes, responsa iugiter amoris diuini mentione condiebantur. Si cum familiaribus, Matronis, Virginibus sermocinandum, prima Rosæ vox erat: *amemus Deum nostrum, amemus.* Si de quacumque persona absente proferendum encomium, rem totam Rosa hoc absoluebat compendio: *Deum fortiter ac seriò amat.* Quotiescumque sacramentaliter confessura procubuerat ad Confessarij pedes,

mu-

munita crucis signaculo erumpebat in hæc verba: *Dominus tecum mi Pater. Deus sit amor noster. O quis donet vt eum perfectè diligamus. Heu! qui eum non diligunt, bonitatem ignorant.* In omni conuersatione vnicum Rosæ oblectamentum erat ac solatium de amore Diuino aut audire aut loqui, inculcare supremam obligationem diligendi Numen quod tantopere nos dilexit & diligit, varios distinguere titulos, modos, stimulos huius dilectionis, denique omne aliud dissertationis argumentum quantumuis diuersissimum comi dexteritate huc inflectere, vt amor & amabilitas Dei in thema reliquorum discursuum succederet, quo obtento mirabile erat audire Virginem aliàs taciturnam verbis aptissimis at vehementer ignitis ratiocinantem de debito charitatis, de affabili bonitate Dei dignantis amari, de pulchritudine Maiestatis tam dignæ amari; tantùm hic Rosæ non deerant vocabula emphatica, hic solùm abundabat fluida eius facundia, hic ei inardescebat spiritus, acuebatur vox, fulgurabant oculi, succendebantur præcordia, nemoque præsentium dubitare poterat, ex abundantia cordis os loqui.

At verò cum sola erat in recessu tugurioli, aut cum putabat à nemine se obseruari, teneriùs simul atque liberiùs prosa, versu, sermone cantu ructabat solemnissima quæq; Seraphici amoris axiomata. Quæstor Gundisaluus vnà cum vxore & liberis aliquando domi suæ clam auscultabat Rosam loco solitario Diuinos amores pijs clamoribus feruidiùs celebrantem; summa contentæ vociferationis hæc erat, inuitabat per ordinem singulos creaturarum ordines ad amorem dulcissimi Creatoris, elementa, Cælos, Angelos, plantas, animalia compellabat, identidem replicando: *amemus Deum, Deum amemus, amor Deus, Deus amor.* Nec perfunctoriè hæc dicebat, duabus ac interdum tribus horis vno defixa loco cœlumque respiciens his vocibus immorabatur, eo calore & impetu, vt audientium

tium corda ad amorem & compunctionem ignata commouerit. Subinde non inueniens modum quo sibi inter hos feruores aut temperaret aut satisfaceret, citharam (: quàm pulsare nunquam didicerat) arripiebat de proximo pariete fortè pendulam, tactuque chordarum moderabatur impetum vocis, suauiter cantillando saucij querimonias amoris, vt omni ritu gestuque sese dilecto suo ostentaret amantem. Contigit aliquando citharæ omnes deesse chordas, nihilominùs Rosa citharizabat, intenta magis interiùs sonanti *decachordo psalterio cum cantico*. Videbatur sub his innocentissimis symphoniæ conatibus Rosa cum puello suo Amore repuerascere, & oblita omnium dolorum indulgebat simplici teneritudini intimorum affectuum: bulliebat corde, & existimans nullos è vicino sibi imminere arbitros, tantilla euaporatione feruentem spiritum solabatur. Accidit tamen quòd abrepta dulcore intrantes & exeuntes domesticos non obseruârit. Vnde pluries de cantãtis ore auditi sunt versus isti numeris Hispanicis illigati, quos vtcumq; latinè reddiderim:

En; inter *flores* pulchrescis, & inter *oliuas*
Iesule, nec molli spernis adesse *Rosæ*.

Lepôres erant, quibus Virgo liberiùs adblandiebatur dignationi sui Dilecti, qui Rosam pauperem (: vtpote Matre *oliua* & Patre *de floribus* natam) minimè fastidierat, ex quo ab ea se permiserat tam tenerè amari. Multa de similibus amantis Rosæ vaporarijs, de anteroticis ad Spõsum aspirijs, & eclogis dicenda superessent fortè non indigna relatu, sed properandum ad solidiora.

Vehementissimæ dilectionis comes & testis est zelus, nec huius in se ardores Virgo celare poterat; hinc tantopere vrebatur, sicubi priuatim aut publicè quidquam committeretur, quod Dei honorem vel in minimo violaret;

ret; certè nec leuissima dissimulabat. In primis otiosas in Ecclesia fabulas (: nobilitatis rusticum malum) adeo detestabatur, vt quamquam timida verborumque parcissima continere se non posset, quin loquaces ob loci reuerentiā debitæ vrbanitatis admoneret, ea tamen moderatione, humilitate, prudentia, vt obsecrare potiùs quàm corripere videretur. Domi quotquot de familia erant, cauebant ne quas coram Virgine proferrent ineptias, verebantur censorium Rosæ adhuc paruulæ supercilium, nouerāt puellam ad suas tam atroces & crebras iniurias patientissimam ea sola tolerare nequaquam posse quibus vel tenuiter Deum offendi existimaret. Hic illi à prima pueritia sensus fuit, nam vbi ceteræ proles pro garrulo rudis ætatis genio aut sordes loquebantur quas nondum intelligebant, aut cantilenas amatorias aliunde forsan auditas innoxiè repetebant, plorabat Rosa, fugiebat, puerile flagitium deferebat Matri, querebatur offendi Deum, quodque alia ratione castigare satis non poterat, in seipsa lachrymis amarissimis vindicabat. Mendacia, quæ puerorum assiduis iocis & loquacitati abesse vix vmquam solent, tam dirè execrebatur, vt proprium suum apophtegma esset: *nec pro cælo nec pro terra mentiendum, quia Deus veritas est*. Hinc si quidpiam falsum etiam bona fide narrabatur ab alijs, pro accurato veritatis zelo placidissimè corrigebat referentem, interloquendo comiter, non sic sed tali modo rem accidisse, non istud sed illud factum aut dictum fuisse. Accidit vnâ circiter hora ante felicem Virginis ad meliora transitum, venire illuc Religiosum quemdam Sacerdotem, quem illa videre ante mortem desiderauerat, huic intranti vna ex adstantibus fœminis bona fide dixit: opportunè venis ô Pater, iam enim Rosa vocari te iusserat. Audijt moribunda, deque veritate scrupulosiùs solicita attenuatum spiritum collegit in vocem, *non* (: inquit) *erremus; te quidem videre ante meum*

obitum

obitum desideraui, idque solum dixi, nil vltra. Nimirum tanta ei inerat cura veritatis, quia Deus est veritas. Lachrymas quia vnicè ad Dei ærarium pertinere didicerat, non patiebatur aliò à quoquam inutiliter profundi, cupiens has soli Diuinæ Maiestati in tributum ab omnibus reseruari; vnde quadam occasione videns plorantem Matrem, quasi Diuinæ Quæsturæ correpta zelo, hem (inquit) ô Mater quid agis? gazam prodigis soli Numinis thesauro inferendam? quin tu potiùs memineris pretiosum hunc liquorem deberi soli Deo in ablutionem nostrorum peccatorum. Tanta Virgini zeloti cura fuit, ne quid vel honori vel tributo cælestis Sponsi decederet.

Eiusdem amicissimi zeli genuina soboles erat immensum illud gaudium quo vernabat Rosa quotiescumq; Dei honorem & obsequium insigni aliquo successu videbat promoueri. Limense emporium fama impleuerat, quamdam mulierem Deo solemniter dicatam, fracto Religionis vinculo è Cantabria profugisse in Indias, ac sub virili habitu in ciuitate *Guamanga* diù errabundam, denique miro Dei beneficio rediisse ad cor, iamque in dicta ciuitate resumpto sacro schemate sub religiosa clausura inter Sanctimoniales degere. Hæc vt Rosæ innotuerunt vidisses flammigerum eius zelum tot succendi affectibus, quot rerum species in diuersa sensum abripiebant. Doluit primùm de sacrilega iniuria, qua Diuinus honor facinore tam fœdo ac publico fuerat violatus, at simul ei tripudiabat animus in victoria Diuinæ gratiæ: compatiebatur lapsæ peccatrici, simulque effusè lætabatur in ea miram Domini bonitatem ac Misericordiam publicè ab omnibus celebrari, huic triumphum, huic festum diem agebat Rosa, non sic lætatura si totius Americæ sceptrum sibi imperiumque sorte vel dono obtigisset. Denique metuebat simul ac sperabat conuersæ peccatricis constantiæ ac stabilitati, verùm in solatij cumulum adfuit superna reuela-

uelatio, qua Rosam Christus ipse securam reddidit de seria reductæ Monialis pœnitudine, adiungens, eam non modò perseueraturam, sed insignem quoque sanctimoniæ gradum adepturam.

Nil erat quod satiaret Rosam amores suos Sponso testificari cupientem, vnde iugiter apud Confessarios lamentabatur, ingratã se esse tam suaui Numinis in se bonitati, nescire se modum aptè colendi tam excelsam amicitiam, dumque agebat omnia, nihil se egisse querebatur. Accidit, vnum ex suis Confessarijs grauiter infirmari, ac tempore quidem valde importuno, siquidem instabat propinquus dies, quo illi habendus erat solemnis ad populum sermo. Misit igitur qui Rosæ nunciarent, improuisa ægritudine se obrui, nec vires sibi futuras ad prædicandum, dolere se ob notabilem defectum qui festiuitatem ex parte obscuraturus erat, maximè cum ingens illustrium personarum multitudo ad concionem (: de qua fructus eximij sperabantur) fuisset inuitata. Rosa tristi nuncio exterrita post breuem deliberationem respondit: de Dei honore & obsequio hìc agitur. Eya itote, dicite infirmo, certissimè ipsum statuta die prædicaturum, tempestiuè aderunt vires vt possit, tametsi non sine conditione alteri onerosa. Conditio autem hæc erat, quòd Rosa interea sui Confessarij febres in se reciperet, prout olim S. Catarinæ Senensi contigit. Nec dubitauit Virgo pacisci cum Deo sub tali onere, malebat enim alienis febribus torreri per omnes medullas, quàm quòd ex concionis defectu gloria Dei in mutila festiuitate detrimentum pateretur. Euênit vtì Virgo prædixerat, paucis ante concionem horis Prædicator conualuit, officioque præclarè functus est. Interea Rosam coquebat febris non sua. Nec tamen sermone abesse voluit, quia febrilem æstum facile superabat exæstuans Diuinæ gloriæ zelus.

Inquietissima vis amoris nihil non comminiscebatur

quo seruiret vnicè dilecto. Comperterat dictante historia, S. Catarinam Senensem aliquando latenti sub forma pauperis Christo dedisse vestem, excogitauit ergo & amans Rosa methodum ac rationē qua Christum indumento spiritualibus lacinijs operosè contexto deuotissimè amiciret. Nusquam is sibi occurrebat pauperior quàm vbi in Bethlehem nascebatur paruulus, nudus, cum inopi Matre extorris diuersorio, algens in stabulo, panniculis obuolutus in vili præsepio. Huc igitur artes artusque omnes intendebat Rosa, vt piorum operum singulari ac pretiosa consutura dignos Amori infantulo vestes præpararet. Lubet hìc simpliciùs ex ipsis Rosæ pugillaribus recitare formulam, qua sibimet Virgo hoc opus præfiniebat, ac ne labente memoria quidquam præteriret, hoc ordine singula notarat in pagella. *IESVS. Anno 1616. fauente & auxiliante IESV Christo suaque benedicta Matre incipio parare vestimentum dulcissimo meo IESV nascituro tremulo, nudo, egeno in Bethlehem. Indusiolum sunto 50. Letaniæ, 9000. Rosaria, 5. dies inediæ in reuerentiam SS. Incarnationis. Panniculi constanto 9. stationibus ad SS. Eucharistiam, nouem trientibus psalterij Rosariani, & 9. diebus ieiunij, pro numero mensium quos in vtero purissimæ Matris exegit. Stragulis, 5. dies esuriales, 5. stationes, totidemque integra Rosaria impenduntor pro honore sui Natalis. Fasciam præbento quinque Coronæ Domini, 5. dies inediæ, totidem stationes in reuerentiam suæ Circumcisionis. Fimbrias ac limbos tam straguli quàm fasciolarum ambiunto 33. SS. Communiones, 33. interuentùs Missarum, 33. horæ mentalis orationis, 33. orationes Dominicæ, Angelicæque salutationes, totidem vicibus recitatio symboli Apostolorum, cum Gloria Patri, & antiph. Salue Regina, item 33. trientes Rosarij Mariani, 33. dies ieiuniorum, & tria millia verberum in venerationem suæ ætatis quam vixit in terris. Denique pro crepundijs puerulo offeram meas lachrymas, suspiria, actùs*

amoris, cumque his animam meam & cor meum, vt nihil mihi remaneat, quia conuenit nihil me possidere.

Conſtat ex deuotæ Roſæ myſtica officina pluries hoc veſtimentorum genus prodijſſe, nam ſubinde amiciſſimis perſonis eadem liberali dono cedebat offerenda, applicanda, circumponenda IESVLO nudo Amori ſuo. Et quid non egit vt is ab omnibus diligeretur? Placuit hic Roſæ ardor Saluatori, tantamque propagandi ſui amoris ſolicitudinem ingenti miraculo obſignauit Deus, quod Capiti ſequenti ſeorſim narrandum ſepono.

CAPVT XIX.

Roſa, vt Chriſtum omnibus amandum perſuadeat, manifeſtum ſudantis Imaginis miraculum impetrat.

IN domeſtico Gundiſalui Quæſtoris oratorio inter alias ſacras Imagines tum venuſtate tum reuerentia celebris eminebat illa quæ virilem Chriſti vultum ſcitiſſimis coloribus ac lineamentis exprimebat in tela. Huic Roſa peculiari deuotione erat addictiſſima, hanc effigiem quotieſcumque diducto velo proſtabat in altari, fixis obtutibus, auidiſſimis oculis hauriebat ac ferè ſorbebat intenſiſſima contemplatione, nimirum ſentiens cor ſuum concaleſcere dum illius aſpectui inhærebat.

Anno igitur MDCXVII. die xv. Aprilis (: qui Sabbathum erat) ad veſperam circa pulſum Angelicæ Saluta-

tionis Rosa cum vxore Gundisalui & filiabus in prædicto Oratorio de more insistebant orationi: detecta erat venerabilis illa Saluatoris effigies, cui ad vtrumque latus binæ ardebant candelæ in altari, ac tertia procul inde lucebat seorsim in mensula. Hic Virgo vltra solitũ cœpit vehementiùs succuti amoris stimulis, vt nec voci temperare iam posset quin erecta in pedes feruidissimè ac sonorè affaretur sacram Imaginem, quasi sola in oratorio fuisset. Summa vaporantis alloquij hæc erat: Domine, ô quando te omnes diligent prout diligi mereris? quousque patieris hominum peccatis te irritari atque irreuerenter haberi? ô quis det, vt cuncti agnoscant, quali quantoque amore dignus sis? vt capiant, non pœnarum seruili formidine, non mera spe mercenaria prẹmiorum, sed propter te amandum te esse? eya fac Domine, fac te amari vt decet, excute pharetram, vibra quaquauersùm ignita purissimi tui amoris iacula; erumpant vbique luculenta cordium incendia, tibi tibi famulentur vniuersi, tibi sese eneruet omne pectus præ violentia charitatis, tibi omnium affectuum sudent balsama, tibi inquam, tibi amabilissime Iesv, qui tanto humani generis amore bullis & æstuas. Inter has similesque voces Quæstoris vxor clam ex oratorio in vicinum atrium se proripuit cum filiabus, ne fortè loquenti Virgini interstreperent, aut liberiores hos impetus respectu importunæ præsentiæ impedirent. Vna tamen filiarum non abnuente Matre irrepsit quasi cãdelas emunctorio in Altari purgatura: statimque velut subitaneo pauore Rosam interpellans, quid video? inquit, en vultum Saluatoris totum sudor operuit. Audiuit hæc foris Mater, & confestim ingressa vidit copiosas sudoris guttulas instar minutissimorum vnionum tota sacratissimæ Imaginis facie conspicuas lucere ac prominere: subnascebantur aliæ alijs, & mutuo attritu resoluebantur in fluxum, diuersisque lineis per pictos capillos & barbam stil-

stillatim decurrebant. Attonita spectaculo, nec ausa propiùs accedere, misit qui maritum domo fortè absentem citissimè aduocaret, is enim Secretarium Ioannem de Tineo tunc è portu Callaoensi Limam reuersum negotiorum causa conuenerat. Venerunt ambo, ignari quid rerum ageretur: vixque oratorium ingressi, vbi vxor cum Ioanne de Benauides & Petro Chiandro familiaribus taciti expectabant, viderunt non sine ictu pietatis effigiem vndequaque velut roris antelucani guttulis confertim madidam & obductam, iamque stillæ ad ipsum vsq; marginem ligneum qui picturam includebat defluxerant, ac nouæ identidem guttæ à fronte, maxillis, oculis succrescebant.

Obest miraculorum fidei præceps credulitas, prodest circumspecta dubitatio, vt seueritate examinis ceu polituræ defrictu simul exploretur soliditas & clarescat veritas. Ita hìc euênit: nam Gundisaluus in primis Angelinum Medorium Romanum qui imaginem pinxerat, in ædes suas aduocauit, vt sudoris originem, si fortè à natura colorum esset inuestigaret. Adfuit pictor, limpidissimi humoris claritatem miratus, digito guttas aliquot delibauit, fricuit, naribus admouit, cumque nihil aut olidum aut oleaceum posset deprehendere, lustratis diligenter omnibus edixit, supernaturale sibi omnino videri quod in imagine gerebatur; coloris, odoris, tactus aliarumq; circumstantiarum experimenta neutiquam fallere, naturæ artisque industrias tali prodigio longè abesse. His minimè contentus Quæstor fidum hominem Andream Lopez ablegat, iubetque è vicino Societatis Iesu Collegio accersiri nominatim Patres Didacum Martinez & Didacum de Peñalosa, sic tamen vt neutri ad quid ea hora vocarentur indicaret. Venit P. Peñalosa cum socio Francisco Lopez coadiutore, nam impeditus erat P. Martinez, & tertia noctis hora imminebat. Intrauit vterq; ac breui

oratione præmissa ad altare propior accessit, sudantem adhuc vultum diu attentèque contemplatus demum petito gossipio leniter humorem abstersit. Verùm quò plus detergebatur plus noui sudoris erumpebat, rursus ergo Peñalosa gossipium quà siccum erat applicuit, rursum guttulis guttæ, riuis riuuli succeslere. Dehinc chartam adhibuit, visurus an fortè ex coloribus oleo temperatis vnctuosa aliqua pinguedo humori inesset; commaduit charta, sed paulò post siccabatur, vnde purè aqueum esse collegit. Quatuor continuis horis & vltra durauit pium ostentum, cunctis per gyrum admirantibus, quòd nullo colorum aut venustatis detrimento vultus ille sacerrimus post sudores pulchrior viuidiorque solito appareret. Nec adeo euanuit hic sudor quin sub barba vsque ad oram marginis vestigia reliquerit multis post annis & lustris palam conspicua.

Supererat publicæ autoritatis legale examen & disquisitio, vt euidentiùs innotesceret miraculi certitudo. Itaq; Limanus Archiepiscopus D. Bartolomæus *Lobo guerrero* capiendis legitimis informationibus Iudicem constituit Doctorem Ioannem *de la Rocca* Parochum & Archidiaconum Metropolitanum, qui coram Notario Iacobo Blãca Presbytero auditis omnium qui spectaculo interfuerant vnisonis testimonijs rei gestæ seriem ex ordine totam excepit, ac tabellioni ritè in protocollum referendam commisit. Interea Gundisaluum, vxorem, familiam grauissimus inuasit timor, ne fortè ob aliquod suum aut domesticorum occultum scelus hoc in suis ædibus portentum accidisset, aut impendentem aliquam Diuinæ vltionis cladem miseris comminaretur. Verùm his facilè Rosa totius arcani probè conscia occurrit, voce tranquilla & placida iubens ne timerent, nihil terrificum, nil sinistrum horridumue portendi, totum hoc quidquid fuerat miraculi eò dumtaxat spectare ac tendere, vt Saluator

quàm

quàm enixè cupiat amari ab omnibus, ipsomet sudorifero vultu æstuque præter ordinem luculentò manifestaret; proscænium istud solius fuisse Diuini amoris reciprocos hominum amores inuitantis: non vnico ore sed poris omnibus clamasse in imagine Redemptorem: *redamate amãtem vos*. Quis enim perciperet laxari in hunc clamorem poros nisi cum sudant? Nondum Rosa loqui desierat cum Gundisalui vxori in memoriam recurrerunt ignita alloquia quibus Virgo Imaginem affata fuerat ante sudorem, conferebat anteriora postremis, & mirè inuicem consonare deprehendit. Nec minus apertè quotquot sudoris spectaculo coram fruiti erant, fatebantur, se sub illius intuitu nouos, acutos, insolitos sensisse Diuini amoris stimulos, idque erat quod Virgo tam ardenter & anxiè flagitârat. Non satiantur sic amantes orare iugiter: *flammescat igne charitas, accendat ardor proximos*.

Neq; hic stetit miraculum quin partu noui miraculi & suã certitudinem assereret, & Rosæ brachium fidemq; liberaret. Paucis ante diebus (:nempe feria 2. Paschatis) Rosa lapsu fortuito terræ allisa brachium grauiter offenderat; Chirurgi tumidis ac liuentibus indicijs territi iudicarunt aut Virginem deinceps mancam ea parte remansuram, aut saltim curationis laborem admodum prolixum incertumque fore, periculum longè minus fuisse intercessurum, si ossa in partes diffracta crepuissent; Rosa patiendi assuetudine ac desiderio fortis hęc quasi de alieno brachio dicta tranquillè excipiebat: nihilominus die quadam familiariter cum Gundisalui vxore de prodigio sudãtis Imaginis conferens, repente se sensit excitari ad fiduciam recuperandæ sanitatis, modò gossipium quod prodigioso Imaginis sudore maduerat, contusis brachij sui neruis ac musculis applicaretur. Quæstoris vxor quasi de virginis ore verbum rapiens confestim gossipium attulit, fascias solui, floccos imponi iubet. Cunctabatur Virgo, metuens præ-

pro-

properè sibi dolores eripi, quos pro Sponsi amore diutiùs tolerare optabat, causabatur se citra Confessarij permissionem nil præsumpturam. Ne tamen oblatam remedij gratiam videretur aspernari, continuò ipsamet Confessarium adijt in Aede S. Dominici, candore quo solebat rem exposuit, nutum expectauit. Con fessarius nil differendum esse edixit, iret, properaret, gossipium apponeret, seseque Diuino fauori submitteret. Factum vt ille imperauerat. Meridiei punctus erat, quando D. Maria Vsategui proprijs manibus Rosæ domum reduci brachium nudauit, gossipium circumduxit, alligaturam reposuit. Mox Virgo in Oratorium se proripuit, ac inde post duas circiter horas egressa brachium vndequaque sanum & flexile ostentauit. Gauisa Domina de modo ac mora curationis inquisiuit; cui Rosa; vix (inquit) in Oratorio ad preces coram S. Imagine me composueram, quando attractu præualido sensi redire ad sua loca distortos neruos, detumescere pulpos, distringi musculos, nec tamen prodire statim volui, donec cœlesti Medico grates ex debito persoluissem; in his nonnihil me distinui; tolle iam gossipium, tolle fascias, quia in tuto sunt omnia. Beneficium tam repentinum totas ædes exciuit in securæ gratulationis lætitiam, mirabantur omnes, & præcipuè Chirurgi qui pridie metuerant oleum & operam perdi, siquidem intractabile viderant brachium & in omnem medelam contumax, vt non vererentur tamquam de incurabili ambiguè mussitare.

Exinde grauior tempestas formidinis Gundisaluo incubuit sed nouo Rosæ solatio mox dissipanda. Serpebat incertus per vrbem rumusculus, sacram Imaginem de priuato Oratorio auferendam iri, velut publico ac celebriori loco dignissimam. Torquebat hæc fama Quæstorem, consortem, filias, quòd ægerrimè paterentur domesticum hunc thesaurum quotidiano suo ac suorum conspectui, deuo-

deuotioni, gaudio ſubduci, præſertim quia pluries à Roſa didicerant, gratioſam hanc Saluatoris effigiem toti domui ſalutarem eſſe, in ea Diuinam miſericordiam ſecretiùs operari ſua magnalia, frequenter ab illa benedictionem ſupernæ dulcedinis emanare. Sed animoſa Virgo, vt comperit anxium Gundiſaluum hac formidine cruciari, ne quidquam dubites, ait, mi Pater (: nam ipſum & vxorem parentum nomine honorare conſueuerat) ne inquam timueris, non enim huiuſcemodi oſtenta nobis indulſit benignus iſte Saluator tamquam propediem his ædibus abiturus; nobiſcum ille habitare dignabitur, certus eſto. Quòdſi ob gratiam nuperrimi miraculi pictura illa hinc auferenda eſt, totum ſimul oratorium cum reliquis eiuſdem ſanctis iconibus auferant neceſſe eſt, quia pleræque miris in nos beneficijs certant, ſcatentque arcanis prodigijs.

Ita eſſe pridem coniecerant ex affectu, deuotione, reuerentia, quam peculiariter modò huic modò illi ibidem Imagini Roſa impendebat, velut inde fauoris Diuini copioſior eam aura afflaſſet. Proſtabat in Altari Oratorij imago Iesv paruuli venuſtis coloribus adumbrata; in hâc Virgo ſæpiſſimè iaciebat ardentes oculos, huic mittebat crebra ex imo pectore ſuſpiria, hanc deperibat, nec toto cautiſſimæ ſuæ modeſtiæ velò ſufficiebat intimos erga illam feruores abſcondere. Obſeruauit hæc tacitè Maria de Vſateguì, prudentique ſolertia demum à Virgine per ambages elicuit quid rerum illic lateret. Fatebatur ingenuè Roſa ad omnem illius picturæ intuitum nouo ſe perfundi calore & gaudio, ſubſultare præcordia, inflammari ſpiritum, eò quòd Diuinus ille puerulus videbatur ſibi nunc blando arriſu ſalutem dicere, nunc ſuaui radiorum effluxu animam transfigere, aliquando etiam curta brachiola foras protendere velut in amplexumRoſæ iamiam vltrò procurſurus. Hæc narrans inardeſcebat, nec

V cohi-

cohibere se poterat quin fortiùs vocē attolleret in parænesim; eya, inquiebat, ô Mater, æstimato hunc cœlestem paruulum, famulare huic Domino, cole, venerare, ama hunc Regem gloriæ, qui sine intermissione ex pusilla icone tam grandia in nos dona congerit, paratus maiora & plura effundere, modò velimus capere. Redibat inde protinus ad eam de qua supra virilem Seruatoris nostri effigiem, asserebat hac se medullitus instaurari ac refici, nonnullosque in anima & corpore effectus experiri simillimos ijs quos in sumptione Sanctissimæ Eucharistiæ percipiebat. Denique ingemiscebat querula, tam raros & paucos esse qui Dominum tam suauem toto ac puro affectu redamarent, hunc sibi dolorem videri prorsus intolerabilem, optabat sibi obtigisse sexum, facundiam, vires, quibus vniuerso terrarum orbi solum IESV Christi amorem persuaderet; nempè idipsum olim Seraphica sua Mater ac Magistra optauerat, & tandem inter hos ardores increpabat seipsam quòd non arderet satis.

CAPVT XX.

Rosam imago Deiparæ in SS. Rosarij Sacello creberrimè solatur, mulcet, instruit.

SVpra-dictis penè gemella sunt quæ hìc narrabimus; at prælibanda sunt ex multis paucula de singulari prærogatiua celeberrimæ huius Imaginis, quæ inde ab introductæ Christianæ Fidei primis initijs prima toti Peruano

uano

uano Regno per publica beneficia innotuit, & priuatim Rosæ nostræ tam eximiè chara fuit atque propitia.

Statua est ex ignoto ligno ad humanæ staturæ proceritatem affabrè sculpta in formosam effigiem Magnæ Deiparæ paruulum IESVM gestantis in vlna, manuque altera Mundo Rosarium suum porrigentis. Hanc Christiani conquirendarum Indiarum auspicem ex Hispanijs secum aduectã inter prima Limanæ vrbis molimina primo ibidem veræ Religionis Templo (: cui à Sanctissimo Rosario coæuum nomen est) solemni ritu collocarunt, adstructo Fratrum Prædicatorum insigni cœnobio. Prosperrimum id propagandæ illic Fidei nomen & exordium fuit, nam simul in hoc Templo quod vnicum tunc extabat, sub tutelari præsidio Diuæ Virginis ad titulum S. Rosarij constituta fuit Parochia, hìc primus instructis catechumenis patuit fons lustralis quo infideles ad veri Numinis cultũ adducti cæpere per S. Baptismi ianuam intromitti ad caulam ouium Christi; hinc demum ad alias quæ paulatim fundabantur sacras Aedes tota Sacramentorum administratio promanauit, ac velut ex vno Augustissimæ Cœlorum Reginæ parthenico Roseto Ver nascentis Fidei in omnem circuitum floridè se diffudit.

Anno 1535. iuxta *Caxaguanam* in Cusco ac finitimis prouincijs gentilium Indorum plusquàm 200000. sub signis erant vt Catholicum exercitum sexcentis nõ ampliùs capitibus numerosum proculcarent potiùs quàm profligarent. Aderant Christianæ phalangi aliquot Religiosi ex Prædicatorum Ordine, ac implorata in opem Regina Sanctissimi Rosarij, dum vtrimque concurrunt acies, visa est vtrimque in aëre conspicua Diua Virgo sub suę Limensis imaginis notissimo agalmate, virgam distringens in hostes, ac nî cederent internecionem comminitans. Perculsi superno spectaculo idololatræ pacem armorum experimento prætulerunt, & obstinatione vnà cum ferro ex-

cussa certatim iugo Fidei cum gaudio succollarunt. Exinde creuit S. Imagini popularis veneratio, cumque famâ tanti miraculi Regnum ac vniuersam regionem peruasit mirifica salutiferæ deuotionis propago.

Demum anno 1643. vj. Idus Maij Rex Catholicus Regnum suum Peruanum cœlesti Virginis Matris præsidio firmiùs contra impẽdentia pericula communiri exoptans mandauit hanc ab vniuersis incolis publico ritu eligi Protectricem, simulque ad aliquam huius sacram Imaginem (: quæcumque illa esset toti regioni celebrior ac de fama beneficiorum illustrior) publici refugij perẽnem tesseram communi voto collectam firmissimè stabiliri. Factum est: cum Archiepiscopo Prorex & vterque tum Ecclesiasticus tum secularis Regni Senatus inito consilio collatisque suffragijs Limanam D. Virginis Sanctissimo Rosario præstantis imaginem elegerunt, & quotannis feria secunda post Dominicam *Quasi modò geniti* instituta publica supplicatione (: cui tum ipsi, tum singulorum Ordinum Regulares & vniuersa tribunalium dicasteria interueniunt) eamdem in suo apud FF. Prædicatores Sacello inuisunt. Eadem vbi festiua Processione effertur in publicum, (:quod annuè fit in die octaua Sanctissimi Rosarij mense Octobri) à dispositis per forum chiliadibus crepera sclopoorum displosione salutatur, fulgente in singularum cohortium explicitis vexillis nomine, tessera, figura imaginis Rosarianæ. Nec reliquum anni tempus vacuum est à perpetuo concursu, præsertim quoties aut terræmotus, aut epidimiæ contagium, aliaue seu publica seu priuata necessitas admonet ciues præsentanei sui asyli. Hæc obiter de Rosea imagine, nunc ad Rosam.

A teneris hic Rosæ quamquam nil minùs quàm ferreæ magnes fuit ac siderites, adeo hac sacra Imago trahebat adeo firmabat virgunculam. Nonnulla attigimus supra: succedant alia. Quando in isto Rosarij sacello Rosa coram

ram Virgineo hoc simulachro Dominicani Ordinis habitum suscepit, adfuit publicæ functioni plorans Mater, viditque filiam blando fauore Deiparæ eleuari in cœlum, vnde perfusa gaudio facilè compescuit lachrymas, cœpitque tacito applausu felici puellæ gratulari. Sublime augurium & obseruatu dignum, nam quæ tanto suffragio dignabatur nouitiam suam, *excelsa supra sidera* hìc operabatur vt *felix cæli porta*. Quoties Rosa sibi aut alijs grande aliquod ac peculiare è cælo subsidium postulare constituisset, supplex ad Aram Sanctissimi Rosarij procumbebat in preces, illic vultum charæ Imaginis speculabatur attentissima, & non sine ingenti fiducia post teneros affatus ab illius faciei pendebat oraculo. Sæpè Quæstoris vxor notabat Rosam à Sacello reducem aliquid noui solatij ipso premendi conatu prodere, plerùmque enim bulliebat lætitiæ feruor vt familiarem & piè curiosam obseruatricem latere indicia aut fallere ex toto non possent; quare domestico necessitudinis iure audebat verecundam vltro compellare dicendo: *hodie ò Rosa vt video rursum pluerunt fauores*; cui modesta Virgo, leui subrisu aiebat: *continuò affabilis illa cæli Regina fauoribus cumulat miserrimam hanc peccatricem*. Memor deinde, eamdem Gundisalui vxorem assedisse examini de quo supra Cap. XIV. atque ex eo plura & potiora resciuisse de arcanis suis cum hac Imagine commercijs, visionibus, alloquijs, paulò fidentiùs deinceps huic Matronæ fassa est magnam eorum partem quæ Examinatori suo pridem aperuerat eo candore quo debebat.

Inter alia de modo, quo Deiparam in hac Imagine sibi loquentem percipiebat, interrogata simplicissimè respõdit, mirabile hoc genus allocutionis sine idiomate, sonitu, motuque labiorum purè sympatheticum esse, ac solum iconis vultum varia serenissimæ frontis eradiatione, velut quibusdam notis ac nutibus tam appositè, dextrè, & per-

perſpicuè exprimere ſenſa & affectus pro re nata, vt nulla exquiſitiſſimorum verborum facundia meliùs præſtare id poſſit; eamdem vultui Diuini Filioli vim ineſſe, vtrimque velut in viuo ac animato libro ſe reſponſa diſtinctè legere multò ſignificantiùs, quàm ſi mutis characteribus deſcripta vel picta decerneret, his velut fiduciarijs intimorum conceptuum indicibus excitari in anima ſua quamdam attentionem luminoſam, qua ſine diſcurſu penetret limpidèque percipiat ſingula, denique in vtriuſque figuræ labijs, genis, oculis quoddam velut arcanæ affabilitatis horologium ineſſe ſignorumque congruam diuerſitatem nulla linguarum peritia explicabilem, humana tamen locutione longè certiorem. Fama erat, Roſam impetrare omnia, quæcumque apud ſacram Imaginem ab Auguſtiſſima Roſarij Regina ſeriò flagitaret. Hinc ſæpè rogata vt hoc illudue peteret, ſi videretur è re publicæ aut cuiuſquam priuatæ ſalutis eſſe, curam in ſe haud grauatè recipiebat, deinde à ſacra Imagine rediens bonos ſucceſſus tanta ſecuritate pollicebatur, quaſi conceſſæ gratiæ diploma recepiſſet.

Accidit permiſſu Dei, quòd inuidus ſathan cuidam regulari Communitati Limæ inſeuerat diſcordiarum zizania. Excreſcebat infelix lolium, quodque initio nonniſi opinionum prœlium fuerat, ipſa repugnandi dulcedine, paulatim degenerabat in amarulentiam voluntatum, non ſine ſciſſura pacis & offenſa Numinis, cui extra fines pacis habitare non lubet. Innotuit Virginis Confeſſario gliſcens malum, iſque Roſæ iniunxit, Sanctisſimi Roſarij Sacellum adiret, ibiq; coram Deiparæ Imagine periclitantis illius Congregationis neceſſitatem Matri miſericordiæ fuſis precibus commendaret, nec curam dimitteret quoadvſq; gratiam & ſuccurſum impetraſſet. Paruit Virgo ad obſequia charitatis mirè procliuis, ſacellum adijt, preces fudit, ſed mœſta præter conſuetudinem animoq;

moq; saucia domum rediјt. Postridie reuersa ad pedes S. Imaginis diutiùs procubuit, feruentiùs orauit, lachrymas addidit, prolixæque moræ æquanimi patientia fauorem expectauit à solo Deiparæ vultu pendula, nec surrectura de loco, donec exauditam se intelligeret. Tandem repentina hilaritate perfusa in pedes se erexit, & gratijs Virgini Matri deuotissimè persolutis læta domum properauit. Quæstoris vxor vtraque vice frontem Virginis domum redeuntis tacitè obseruarat, ac diuersitatem mirata, quid nouæ rei gereretur interrogauit. Huic Virgo succinctè quantùm oportuit eam scire respondit. Verùm paulò post à Confessario solicitiùs examinata, nec ausa quidquam reticere, totam ingenuè seriem exposuit, vt pridiè inter supplices preces vtrumque tum Deiparæ, tum Filioli vultum inuenerat non modò chalybis instar præ durum, asperum, inexorabilem, sed & seuerè minacem, austerum ac manifesta indignatione caperatum: vt frustra conata fuerat Filium emollire per Matrem, vt tristissima domum redierat post insolitam hanc repulsam. Deinde vt postridiè multis demum lachrymis Dei Matrem flexerat ad intercessionem negante Filio placari se posse illi cœtui tam obstinatè discordi, vt tremuerat afflictum cor suum, percipiendo alternos Matris, Filijque affatus, quibus illa gratiam, hic iustitiam ac pœnas vrgebat, vt denique Matris suauissimæ præualidis gemitibus cesserat exarmata ira Filij, vt iste iam placatior benigno arrisu Matrem, deinde & Rosam indulgētissimè respexerit: exinde gratiam in tuto iam esse, ne dubitaret Confessarius, breuì effectum manibus contrectandum. Ità euênit: nam paulò post mirabiliter coaluerunt diuisi animi, euanuit pomum discordiæ, dissilijt sathanæ cuneus qui fissuras diduxerat. Notēt, quicumq; Religiosis communitatibus diuisionis machinas inuergunt, quàm abominabilē Deo, quàm gratam cacodæmoni, quàm perniciosam proximis operam præstēt. Sed ad alia.

Non

Non abs re fuerit paucis ſubnectere, quæ Roſæ cum alia Deiparentis imagine non ſculpta ſed picta in Gundiſalui oratorio contigerunt. Repræſentabatur coloribus in tela Genitrix Virgo dormientem paruulum Iesvm complexa ſinu. Roſæ videbantur in hac imagine omnia ſpirare, ac viuere, ſæpiuſque fatebatur hanc apud ſe peculialiter magno in pretio eſſe quòd inde ſuauiſſimis interdum ſolatijs fuerat delibuta, Iesvli ſomnum, & Mariæ vigilias ignem ſuis medullis inijcere, vt nec paruuli manſuetiſſimum ſoporem audeat interrumpere, nec tamen vigilem Matrem poſſit ſine canoro ſuccenſi cordis alloquio præterire; at ſub hoc affectuum duello animam ſuam liquefieri ex arcano Dilecti alloquio, quaſi dicat: *Ego dormio; & cor meum vigilat*. Accidit, quòd in oratorio Maria de Vſateguì coram Roſa, & duabus familiaribus inſtituta de beneficijs Beatiſſimæ Virginis ſpirituali collatione incideret in magnalia, quæ ad Imaginem Deiparæ in *Atocha* vico Matritē ſibus vicino manus ſuperna dignatur operari, Roſa in præſentem Imaginem defixis oculis auidè quæ dicebantur auſcultabat: ſed cum Matrona ſenſim ad alia diuerteret, inſolita verborum emphaſi interpellauit Roſa, perge (: inquiens) ò Mater, perge de hoc argumento plura quæ noſti diſſerere. Matrona facilè animaduertit inter Imaginem & Roſam ſingulare quidpiam geri; vnde digreſſis alijs ſecretò extorſit à Virgine, cur interpellaſſet, vtique myſterium ſubeſſe, quod reſcire ſua intererat omnino ſe ſcire id velle. Roſa, vt prodigium quod viderat non ſuo, ſed Matronæ merito tribueret, imò (: ait) myſterium ſuberat, nam interea dum tu miracula narrabas abſentis Imaginis de *Atocha*, hæc præſens edebat ſigna inuſitatæ lætitiæ, mouebat in nos colūbinos ſuos ocellos, attollebatur nouo corpulentiæ typo extra telæ ſuperficiem velut inde ad nos exitura cum ſopito Filiolo, ſpargebat arcanas dulcedines, renidebat, radiabat auguſtior,

nunc

nunc paruulo ſuo nunc nobis maternè adblandiens. Et nonne ſub tanta gratia dignum erat Reginæ noſtræ laudibus diutiùs immorari?

Sed redeundum tantiſper ad Sacellum Roſarij, cui Roſa toto anno per omne ſabbathum flores quos ipſa coluerat, faſciculatim aut mittebat aut deferebat. Mirati ſunt, quicumque Roſæ hortulum norant, eius areolis numquam deeſſe flores quos Altari dedicaret; ſiue enim hoc germen alibi ſuſtuliſſet conſueta variantis anni temperies, ſiue ardentior Sirius vbique torrida ſiccitate hoc terræ ſolatium corruperat, ſemper in modico Roſæ viridario intacti vernabant pulluli quos in proximum ſabbathum cœleſti Antophoræ conſecraret. Maluiſſet auro gemmiſque rigentem cycladem ſubinde offerre ſacræ Imagini florum loco, ſed obſtabat inopia. Verùmtamen & hanc ſuppleuit ingenioſæ deuotionis induſtria, nam vt quotannis Reginā m Sanctiſſimi Roſarij bis ſpirituali veſte amiciret, materiam, artem, formam excogitauit lōgè pretioſiorem, ad modum quem ſupra Cap. XVIII. deſcripſimus. Vnius idea reperta fuit in Virginis pugillaribus, hoc tenore: *Memoria. Pro veſtimento quod ego Roſa de S. Maria indignum mancipium Reginæ Angelorum ordior contexere Virgini Dei Matri auxiliante Domino. Primò Tunicam interulā conficiunto 600. Salutationes Angelicæ, totidemque vicibus recitanda Antiphona Salue Regina, cum 15. diebus ieiuniorum, in reuerentiam puriſſimi gaudij ex nuncio Angelico, quòd in ſuis caſtiſſimis viſceribus humana carne induendum erat æternum Patris Verbum. 2. Pannum huius amictùs contexunto 600. Salut. Angel. totidem vicibus Salue Regina, 15 Roſaria, & 15. dies ieiunij, in reuerentiam lætiſſimi gaudij, dum viſitabat Cognatam ſuam Elizabeth. 3. Oras ac fimbrias huic veſtitui circumdanto 600. Salut. Angel. toties Salue &c.* (vti ſupra) *in reuerentiam altiſſimi gaudij, dum pariebat Filium ſuum Dominum meum IESVM Chriſtum. 4. Fibulas*

apponunto 600. Salut. vt ſupra, *in reuerentiam intimi gaudij dum benedictum Filiolum ſuum offerebat in Templo, 5. Collari impenduntor 600. Salut. Salue, ieiunia, vt ſupra, in reuerentiam feliciſſimi gaudij, dum amiſſum triduo Filium inuenit in Templo inter Doctores diſputantem. 6. Ramuſculum Virgineis ſuis manibus geſtandum componunto. 33. orationes Dominicæ, totidem Salutationes Angelica, cum verſu.* Gloria Patri, Salue Regina, *totidemque Roſarijs laudum Diuinarum, & rurſus totidem Roſarijs de laudibus Virginis, in reuerentiam. 33. annorum, quos Dominus meus IESVS vixit in terris.* Et paulò infra: *iam hoc veſtimentum confectum eſt; benedictus ſit Deus, eiuſque Mater Sanctiſſima prægrandi ſua pietate ſuppleat defectus meos, & auſui det veniam. Laus tibi Chriſte.* Simile at multò operoſiùs veſtimentum Diuæ Virgini conſuere cœpit prima die anni MDCXVI. in huius textura ſumptuoſa Dominicarum orationum, & Angelicarum Salutationum numerum Virgo non iam centurijs (: vt ſupra) ſed chiliadibus diffiniebat. Verùm ſingula quæque ſuæ deuotionis exercitia minutim proſequi non vacat, præſertim cum ex innumeris innotuerint pauciora.

CAPVT

CAPVT XXI.

Rosæ in salutiferum Crucis signum religio. Imaginem S. Catarinæ exornans ab ea vicissim honoratur.

SOlitariæ in horto cellulæ (: de qua supra) prima & ferè tota supellex Crux erat Virgine procerior altiorq; vt pleniùs tum Caluariæ supplicium meditanti ingereret, tum pijs nouæ Magdalenæ complexibus cōmodiùs stringi posset. Illam quot osculis Rosa dissuauiarit, quot lachrymis humectarit, quot ignitis suspirijs adusserit, quàm tenacibus vlnis ad liuorem vsque sibi interdiu noctuque adstrinxerit, quàm crebra & supplici adoratione coluerit, non omnino domesticos latuit, qui interdum per rimulas insciam obseruabant. Sicubi in Templis, sacellis, ædibus frequens viuificæ Crucis simulachrum incurrisset in oculos, singula mœsto obtutu & calente gemitu salutabat, in omni familiari consessu, conuersatione, societate Crux (: si qua prostabat) Rosæ sol, ipsa Cruci heliotropium erat, ad huius aspectum cor Virginis pulsu validiori, & concitato videbatur in horologium transmutari. Præcipuè in maiori Dominicæ Passionis hebdomada, à Cruce fidelium adorationi palam exposita diuelli non poterat, huic assidebat immobilis, hanc dilapso frequentiori populo cominus tenerrimis basijs obterebat, in hanc eminus acclauabat oculos, nec alio vel ad momentum respicere

poterat. Quin vſqueadeo menti Virginis inſederat Sanctæ Crucis Religio, vt vbicumque à fortuita trabium cōmiſſura, in feneſtrarum clathris, in decuſsatis ſepium bacillis, in oſtiorum cardinibus, in vectibus, in ipſis demum feſtucis ac paleis, aut alio quouis reiectaneo figura Crucis occurriſſet, hanc ſine attenta ac tacita veneratione nuſquam præteriret.

Subinde Roſam ad ſacras ædes proceſſuram comitabatur honeſtatis cauſa germanus frater, doluitque toties ſibi cum ea ſubſiſtendum eſſe quoties Soror ibidem ad ſtipulas de terra ſubleuandas ſeſe inclinabat. Animaduertit fortuitas Crucis figuras eſſe quas in proiectis ſtipulis aura vel caſus effinxerat, has autem Roſa iacere humi, & commeantium pedibus neglectim proculcari nō ferebat. Hinc Ferdinandus (: id fratri nomen erat) tot morarum impatiens, ac velut ſuperfluæ pietati ſororis admurmurans, putaſne (: inquit) decere Virginem, toties in publico ad leuandas paleas explicare faciei operimentum? quid cogitabunt, quid dicent obuij, hærere te in plateis, vt tranſuerſas vbique ſtipulas fatuo labore diuarices? Quòd ſi hac ratione Crucis figuræ proſpectum cupis, vtique ingentem tibi ſumpſiſti operam, imò ridiculam, cui à prætereuntium ſannis, ac ſarcaſmis totum ſit prœmium.

At grauiter modeſtèque replicuit Virgo: ah frater nimio dolore crucior, dum video, contemptim iacere ſolo & calcaneis proteri qualemcumque rudiſſimum typum illius adorandæ Crucis in qua innocens Agnus Dei ſuæmet vitæ inæſtimabili pretio nos redemit. Scio hæc retrimenta ſine ſcrupulo aut culpa promiſcuè calcari ab alijs, horum incuriam nec damnare auſim, nec arguere præſumo, ſed neque illis diſplicere meritò queat meæ deuotionis ſimplicitas. Denique ſubſannent, rideant, cogitent de me, vt lubuerit, ego quoad potuero, non ceſſabo à cura, ne Crux Domini mei, vel in abiecta, viliſſimaque ſtipula

vſquam

vsquàm conculcetur. Addebat (mirum dictu) ad istud quod puerile, nimisque fœmineum alijs videbatur Crucis honorandæ studium se stimulis tam excelsis ac serijs excitari, vt repugnandi modus aut ratio numquam sibi ad manum sit; proinde & hoc inter alia complura condonandum esse ardori suorum affectuum, maximè si verum foret quod aliunde obscura persuasione acceperat, ex sacris Indulgentiarum thesauris aliquod repositum esse lucrum fidelibus, quicumq; hoc simplicitatis religioso obsequio S.Cruci reuerentiam exhiberent.

Rosa in suo hortulo plantauerat libanotim, Rosmarinus vulgò dicitur, eiusque tres arbusculas distinctis cespitibus ità in Crucis formam coegerat, vt singulæ glebæ seorsim accuratam montis Caluariæ figuram vndequaque exprimerent. Gaudebat inter flores & odorifera plantaria pariter & Crucem oculis suis continuò obuersari. Placuit multis nouum amœnitatis artificium, quod irrigante gratia sub hortulanæ deuotione feliciter adoleuerat. Verùm operante Magistro P.F.Alphonso Velasquez Rosæ Confessario ex tribus vnica dumtaxat Rosæ hortulo mansit residua, siquidem is alteram poposcit sibi, alteram Proregina dono eiusdem obtinuit, summaque cura penes se nutrire studuit, sed incassum, vix enim dies perpauci effluxerant, cum Crucifer cespes apud Proreginam funditus exaruit, manifesto indicio, propriam sibi defuisse Crucis & Caluariæ hortulanam. Narrauit Virgini Confessarius dolorem Proreginæ, at subrisit Virgo monuitq; huiuscemodi Cruces inter seculares Aulæ pompas & assidua Mundi commercia virere non posse: vetuit tamen emarcidum arbusculæ cadauer proijci, iussitque ad se remitti propediem resuscitandum. Vix in quartum diem exsucca plantula penes Rosam fuit, cum speciosior quàm ante fuerat vndique reuiruit, nouis ramusculorum comata pullulis, nouo radicularum ac medullarum succo rediui-

diuiua, plexilique virgularum obedientia in pristinam Crucis figuram reformata; cui Rosa in ornamentum extractabili ficulneæ medulla complusculos cœlestes genios ordine aptissimo circumposuit, & Crucis basi accubuam Sanctæ Mariæ Magdalenæ icunculam peritè adiecit, sicq; renatam, ornatam, pampinatam remisit Confessarius Proreginæ, miranti libanotiin suam sub Rosæ manibus tam celeriter, tam amœnè, tam plenè reuixisse. At Virgo id totum gloriæ Crucis tribuebat, quod & S. Catarinam Senensem iugiter fecisse meminerat.

Digrediendum nunc ad huius Seraphicæ Magistræ imaginem Crucis ac Stigmatum characteribus insignitam, quacum Rosæ plurimùm fuit commercij, nec sine prodigijs. Limæ ab annis centum & ampliùs floret sub inuocatione B. Catarinæ Senensis deuota secularium Confraternitas: huic solemne est quotannis ter in publici circuitus festiuam processionem sublimi gestatorio efferre conspicuam Sanctæ suæ Tutelaris statuam coronis, floribus, multoque gemmarum fulgore ac pretio decenter adornatam. Porro quæ statuæ ornamenta conquireret, tractaret, circumponeret, vna hac Rosa (: dum vixit) nulla repe- riebatur aptior, dignior, peritior, quia prototypo nulla aut deuotior aut similior. Ita cunctorum suffragio vni Rosæ delatum hoc religiosæ pietatis officium. Ipsa diligenter collectis vndequaque monilibus, velis, torquibus, floccis, lemniscis, omnique pretiosa supellectile (: cuius nulla vmquam pars amissa fuit quin tota rediret ad Dominos) operi strenuè incumbebat, assumptis fidissimis adiutricibus in laboris ac meriti participium. Sed dum circuibat charam Iconem, dum vestiebat, dum plicas distinguebat, temperare sibi à lachrymis, ab osculis, ab alloquijs præ ardore non poterat; affabatur, venerabatur, dissuauiabat sacram Imaginem, ac si præsentem è cælis haberet Magistram suam. Quadam vice inter suspiria, exciderunt Vir-

gini

gini (: at perfunctoriè, & submissè) hæc verba: nosti vtique Mater mea dulcissima, quòd si 15. aut 16. pataconum mihi facultas esset, vestirem te pro genij mei dictamine nouo candidiorique amictu. Et ecce post paululum sociabus nil minus cogitātibus adfuit illustris fœminæ *Hieronymæ de Gama* ancilla Aethiopissa, cumque pecunia litterulas attulit, quarum hic tenor: *Salue Rosa Soror. Conijcio te nunc in exornando gloriosæ Matris Senensis simulachro occupari; en 16. patacones quos penes me reperi, his vtere ad Seraphicæ Imaginis ornatum, si opus est. Vale.* Suspexit in Cœlum Rosa, & ô (inquit) suauissime Iesv, quàm fidelis amicus es! Mox niuei candoris Attalicam emit, nouamque Iconi vestem aptauit.

Dum Rosa oblongam trabeā (:scapulare dicimus) Iconi amiciendæ consuit, mittit in Conclaue vbi hæc stabat, *Philippam de Montoya* conciuem suam vt inde serici fili glomerem sibi apportaret. Iuit illa, viditque Imaginis vultum insolito splendore fulgidiùs radiare. Expauit insperato gaudio, remque trepida ad Rosam in proximo cubiculo nentem retulit. Verùm hæc minimè admirans respondit paucis: numquid vidisti Soror, quàm sereno indicio dignatur approbare Seraphica nostra Mater quod agimus? placet ei, quòd ambæ in elaborando ipsius scapulari iucundè occupamur. Alio tempore optabat Rosa caryophylli copiam ad manū esse, qua sacram Imaginem condecoraret. Abnuebat præsens anni temperies, quæ in illis Regionibus mense Maio id genus flosculorum ignorat. Quæsitum diu in Rosæ hortulo, sicubi fortè in caryophyllorum areola, vel noduli apparerent propediem erupturi in florem, at inuentum nihil. Iteratur bis ter frustrata perquisitio, sed eo vespere nec spes residua fuit. Nihilominùs Rosa quod futurum erat spe bona præcipiens aiebat: potens est Dominus concedere quod optamus, quinimò hac ipsa nocte in honorem Sanctissimæ Trinitatis vna

hæc

hæc virgula (: digito monſtrabat ſurculum nulla fœcunditatis nota tunc vſquam turgidum)tria nobis caryophylla protrudet. His dictis fœminas (: *Catarina & Franciſca de Montoya* vocabantur) dimiſit domum ridentes, quòd illo anni tempore ex languido, ſterilique frutice caryophylla expectaret, imò promitteret. Poſtridie ſummo manè (: ſiquidem is Proceſſioni decretus erat dies) properarunt ad Roſam, vt quod in ornanda Imagine reliquum erat, cum ea perficerent. Roſa tunc in oratione defixa venientibus innuit, hortum adirent, atque in nomine Sanctiſſimæ Trinitatis tria inde caryophylla confeſtim ſibi adferrent ſacræ Iconi coaptanda. Replicuit Catarina: tu verò chariſſima non meminiſti, nos heri tecum inutili quæſtione floris totum aliquoties hortum permeaſſe, nec vſquam vel nodulum in ſtylis aut denticulum reperiſſe in ſcapis qui huic integro Menſi pubem vllius floſculi polliceatur? Verùm inſtitit Roſa efficaciori imperio: itote Sorores, trinum quem dixi florem maturrimum, decuſſatum, repandum ocyus adferte; quid hæſitatis? quid cunctamini? qui virgam Aaronis florere iuſſit, prouidit & nobis. Iuerunt, & vt Virgo dixerat inuenerunt, tria caryophylla de illomet quem pridie Roſa indicarat cauliculo trepidæ carpſerunt, apportarunt, ſuæque diffidentiæ veniam precatæ cum Roſa in gratiarum actionem Deo ſe proſtrauerunt, inſimul admirabundæ ac lætæ, quòd illa die ſacra Imago cum ornatu tam peregrino in publicum erat proditura. Quodque mirabilius eſt, ab eo tempore quoad Roſa ſuperuixit, eius hortulo nulla anni parte recentia caryophylla defuerunt.

Alia vice Roſa ad veſtiendam Sanctæ Catarinæ Iconem cum alijs adiutricibus vocarat Mariam Euphemiam de Parejas viduam. Huic periculoſè infirmabatur ancilla domeſtica Franciſca nomine, quæ ſimul nutricis fungebatur officio, & tunc quidem Viduæ filiolum Ioſephum

la-

lactabat, sed medicus vi crescentis morbi perterritus mandarat pridiè, ne infans ab ægra lac sugeret. Attamen Euphemia ægram suam domesticis anxiè commendans ad Rosam perrexit communi pietatis officio suam operam adiunctura. Finitis demum omnibus, ac Imagine decenter exornata Rosa fatigatis sociabus compatiens, ite (: inquit) respirate, lentaque deambulatione pariter vos reficite, nam lassæ estis. Respondit Euphemia: deambulare me iubes, cum non ignores quæ me domi meæ expectet afflictio? quin tu potiùs apud hanc Seraphicam Matrem qua polles & gratia, & fiducia, vitam ac valetudinem ancillæ meæ exora. Annuit Rosa, statimque ad præsentem Imaginem amica, qua solebat familiaritate conuersa dixit: heus tu gloriosa Mater, num acerbam huius fœminæ afflictionem non vides? succurre huic necessitati, nec distuleris solatium, nunc experiar quàm chara sint tibi Stigmata nostri Redemptoris; per illa te obtestor, periclitanti Franciscæ salutem impetra. Dixit, viduamque consolata bene sperare iussit, Sanctam Catarinam Senensem cui modò ipsa famulata erat, famulæ suæ discrimini minimè defuturam. Rectà domum festinauit Euphemia, illic Franciscam suam depulso periculo conualescentem inuenit, adeo vt postridiè iubente Medico rursus infanti nutritias vt antè præbuerit mammillas.

Aliquando eadem quæ supra *Francisca de Montoya* Rosam in exornanda S. Catarinæ Senensis Icone per totam noctem adiuuerat, completoque opere dum non nihil quietura discedebat, vt post aliquot horas festiuæ Processioni interueniret, Rosa digressam Beatæ Catarinæ impensiùs commendauit, rogans vt ipsam tueretur ab imminenti periculo. Nec sine fructu abijt solicita intercessio: nam dum gyrantem processionem hinc inde pro magnifico applausu vario fragore excipiũt sulphurata missilium ignium crepitacula, vnum istorum rectà Franciscæ oculum petijt

inque ſupercilium impegit, nullo tamen Franciſcæ damno, non quòd deeſſent nocendi vires, nam idem à Franciſca impetu obliquo reſiliens aliam corripuit fœminam, eique cum togæ lacinijs intimam ſubuculam raptim ſuccendit. Franciſca ſat certa ſe incolumitatem ſuam Roſæ orationibus debere, Virgini euentum retulit, ac pro beneuola cura gratias egit. Cui Roſa: quidni curam tui peculiarem haberet Seraphica noſtra Mater per totum hunc diem, poſteaquam tu integram hanc noctem in eius obſequio mecum laborioſam exegiſti?

B.Catarina in reliquas Imaginis ſuæ veſtiarias & excultrices tam munifica vtique in ſuam Roſam illiberalis non fuit. Vnicum paradigma dabo, & finiam. Anno M.DC.XVI. menſe Auguſto Roſa Beatæ Catarinæ Iconem in præcipua S.P.Dominici ſolemnitate circumferendam de more veſtierat, eamdem tranſacto feſto deueſtiendam in domo Gundiſalui Quæſtoris exſpectabat. Allata eſt, ac oratorio domeſtico illata, vt ibi pretioſo ornatu quem cōmodatò à diuerſis Roſa acceperat exueretur. Verùm biduo vel triduo ante horrenda arthritis dexteram Virginis manum per omnes articulos importuniſſimo cruciatu inuaſerat, vt non modò operi vel tenuiter attingēdo prorſus inutilem reddiderit, verùm etiā pro immunitate mōſtruoſæ inflationis Medicum terruerit grauioris mali atheromata ſuſpicantem. Intumuerat manus ad æqualitatem doliolorum quibus mella ſelectiſſima ex Hiſpanijs Limam deferuntur, vt iam neque digitorum vllus moueri, multò minùs forficem aut quiduis aliud tenere poſſet vel apprehendere. Dies erat Sancti Laurentij Martyris, quando ſub veſperam Medicus inſpecta manu purulentam meliceridem aut aliud quodcumque genus apoſtematis ſubeſſe ratus lenta cataplaſmata decreuit applicanda, iuſſitq; in diem poſterum diſtrahendo ſanguini venam in læuo brachio aperiri ſcalpello. Gundiſaluus, qui fortè cum

Medi-

Medico aderat, trifti manûs fpectaculo ęger oratorio abf-ceffit velut nimiæ compaffioni impar. Sed magis dolebat Rofa, quòd illo die, qui fibi anniuerfarius erat affumpti Dominicani habitus, prohiberetur Seraphicæ Matris fuæ feftiuum habitum folito Religionis minifterio contrectare. Itaq; corā S. Imagine (: quæ adftabat mēfulæ impofita) procubuit, breuiterq; orauit. Mox confurgens hilariori voce popofcit forfices ab vxore Gundifalui, quæ illic cū alijs ad opus fubftiterat. Hæc lufum aut iocū arbitrata fubrifit, inter rogans qua manu hos arripere velit, fat fciēs in dextra fic tumere digitos vt nullis forficum anfulis immitti queāt; ficque velut per ludum anguftiores quos reperire potuit forfices porrexit. Nec mora: hos Rofa digitis induit, opus arripuit, cœpitque fedulitate liberrima gemmas, torques, monilia fuo quo adhærebant ordine difnectere, fila ligaminum aptè diffuere, nodos incidere, ornatum per partes concinnè deponere, Imaginem nudare. Exclamauit denuò Matrona: quid agis Rofa? parce manui ad ifta iam inutili; nofter hic labor & cura efto. Pergebat alacris Virgo, nec aliud replicuit, nifi quòd idem ille, qui fibi manus dederat, quas veftiendæ S. Imagini impenderet, nunc dextram fanarat, qua eidem deueftiendæ famularetur. Poft horulam fuperuênit Quæftor, videnfque Rofam vtraque manu expeditiffimè operantem adftupuit, ac leniter interpellans, itane (inquit) dextra tua valet vt ad ifta fufficiat? ceffa, videamus manum. Vidit, illamque finiftræ nihil abfimilem reperit, fanam, valentem, agilem. Marcebat ftupore lætiffimo Quæftor, ac tacitè in vxorem refpiciens pēdebat attonitus ab ore narrantis, vt Virgo fe in preces ipfo abeū te proftrauerat, vt breuiffimo interuallo fana in pedes fe erexerat, vt ftrenuè laborem forficibus poftulatis fuerat aufpicata. Maluit deinde ab ipfo Virginis ore modum repentinæ curationis edifcere; refpondit illa: fe breui illo quo coram Imagine orarat fpatio fenfiffe re-

ducem in articulos vigorem, illosque detumuisse statim violento spiraculo, vt solet aëre plena vesica dum premitur, sicque vnà cùm tumore omnem pariter euanuisse dolorem.

Accersitus postridie Medicus examinauit manum deinde Virginem, quæ quod pridie dixerat simplicissimè confirmauit totam rei gestæ seriem grato animo in suæ Seraphicæ Magistræ fauorem, & gratiam refundens. Accessit beneficio, quòd exinde nunquam in posterum arthritis manum illam inuasit quoad Rosa superuixit. Verùm præstantius fuit alterum, quod intus Rosæ animam dulcorabat eodem illo momento quo foris conualescebat manus; fassa est, modico illo tempore quo cum sancta Catarina Senensi de curanda sua dextera supplex egerat, simul in intimos cordis sui recessus largum insolitæ suauitatis rorem depluisse, qui etiam inde exundârit in corpus. Nec mirum si medicinæ cælestes à centro ad superficiem soleant operari, ac priùs animam quàm corpus attingere. Sed mirum est hæc Rosæ nequaquam fuisse mira, vtpote cui à B. Catarina Senensi ceu Matre penè quotidiana erant ex mutuis commercijs solatia.

CAPVT

CAPVT XXII.

Rosæ feruidus in SS. Eucharistiam affectus, cultus, deuotio. Pro ea ad agonem Martyrij se accingit:

SI talia acciderunt Rosæ Virginem Senensem vestienti ex aliena substantia, longè mirabiliora accepit ab illo mirabili Sacramento, in quo Christum vestiunt aliena accidentia. Hunc cibum *parauit in dulcedine sua pauperi Deus*, attamen recolendum, cui dixerit: *Cibus sum grandium, cresce & manducabis me*. Rosa nondum vltra pueriles annos creuerat, iamque hunc manducabat, sed ipsam Confessarij iam spiritu grandem repererant, quando tam tenellæ suæ ætati permiserunt accubitum in sacro Conuiuio quod *præbet delicias Regibus*. Quinimò de illorum consensu bis quot hebdomadis puella reficiebatur Diuino hoc pabulo; maluisset frequentiùs, at tunc nondum ei licebat sine Matre adire Ecclesiam. Quàm benè mellifluus Bernardus in suo exclamat Iubilo: *Qui te gustāt esuriunt*! nam Rosæ à frequenti Communione adeo increuit pascentis Sacramenti esuries, vt paulùm adultiori sacra synaxis ter in singulas hebdomadas fuerit permittenda. Neque id satis erat, nam si qua interueniebat aut festæ diei celebritas aut solemnis statio, etiam quater, imò quinquies intra septimanā diuino hoc edulio auidissimè fruebatur. Confessarij quò penitiùs animæ statum

nosse

nosse cœperant, faciliùs hanc ei frequentiam indulgebant, vnanimiter attestantes in Processu, tàm limpidam se inuenisse in eius spiritu munditiem, tamque nitidam innocentiæ puritatem, tantam insuper Eucharistiæ famem, tam robustum deuotionis calorem, vt exinde nunquam ausi fuerint à participatione tanti Mysterij Virginem distinere. Vnde facile obtinuit, vt tum in Paschate, tum in solemnitate Corporis Christi quotidie per totas Octauas sibi licuerit vesci hoc delicato Pane Angelorum. Qua in re vt humanum effugeret plausum nec de singularitate notari posset, singulis his diebus studiosissimè variabat horam, nunc maturiùs nunc seriùs ad S.Communionem accedendo, cœlestis enim thesaurus (: monente Gregorio) absconditur vt seruetur: & qui facit quod nemo, mirantur omnes.

Hìc verò notatu dignum est, quòd Virgo in tanta Communicandi frequentia, simulq; tanta immaculatæ suæ conscientiæ serenitate nihilominùs quotiescumque ad Diuinum epulum accedendum erat, toties sacramentalem Confessionem præmittebat, nec perfunctoriè, sed ea solicitudine examinis, eo contritionis stimulo, eo gemituum ac lachrymarum apparatu, ac si per hebdomadas & menses vtroque Sacramento penitùs caruisset. Pridie sacræ Communionis asperiùs emacerabat corpusculum flagellis & rigido ieiunio, vt famem animæ comitaretur esuries corporis: venturo Sponso adornabat secretum mentis thalamum affectibus reuerentiæ, humilitatis, ac desiderij, accendebat piarum meditationum lumina præcipuè ex Ludouici Granatensis libello qui de Oratione inscribitur; vaporabat habitaculũ cordis sui pretiosis odoribus ignitarum aspirationum, totamque omnium suarum potentiarum ac virium familiam colligebat in obsequium chari hospitis postridie ad ipsam diuersuri. His verò exercitationibus tantum insumebat studium & curam, ac si per

totam

totam vitam suam pro illa dumtaxat vnica vice communicandum sibi fuisset.

Porro in ipso ad tremenda illa mysteria accessu quis fuerit Virgini attentissimæ deuotionis ardor, quæ vultûs gestuumque religiosa compositio, quod bullientis spiritus incendium, aliter describi non potest, quàm si ipsammet quis Catarinam Senensem Eucharistico bolo excipiendo procubuam huc transcribendo delineet. Verùm Angelico ad hoc opus foret tum calamo tum penicillo. Nec tamen omnino id latêre permisit Altissimus, dum pluries in vultu Rosæ visibiliter scintillare fecit interioris flammæ indices euibrationes atque stricturas, tunc cum anima sumptione Diuinæ hostiæ succendebatur.

Quadam feria secunda Pentecostes in sacello Rosarij sacris operante P.Fr. Antonio Rodriguez Prædicatore generali, Rosa cum alijs fidelibus adgeniculabat cancello Altaris Eucharistiam recceptura. Ad hanc vbi Sacerdos cum sacratissima Hostia peruênit, faciem Virginis totam flammeam vidit & medullitus expauit, nondum gnarus quid indicaret mira hęc & improuisa coruscatio. At postea ex crebriori eiusdem prodigij successu didicit Rosam esse, cui ad sacratissimę hostiæ cōtactum interior subitò micabat amoris rogus, tam viuidus ac potens vt vel exteriorem faciem mutaret in facem. Magister Fr. Ludouicus de Bilbao post Missam in eodem Sacello dum Virgini S. Synaxim porrigit; notauit sæpius, vultum ipsius cœlesti splendore perfusum, ita quòd præ fulgoris vehementia sibi tremuerint oculi velut impares illi sidereæ claritati, quam gratiæ venustas conspicuè accenderat, & panis Angelorum in Angelicam (: vtì aiebat) pulchritudinem mirificè transformarat. Magister Fr. Ioannes de Lorenzana simillimo ostento feliciter perculsus occasionem inde obtinuit penitiùs Rosam cognoscendi, quam illactenus numquam de facie nouerat. Litarat & ipse in Rosarij Sacello, & post

sa-

ſacrificium promiſcuo populo ibidem communicaturo Sacramentum diſtribuebat. Ad Roſam vt venit, (quæ vt S.Hoſtiam ſumeret, illo momento vultum orâ pallij reducta detegebat) vidit ſpeciem humana formoſiorem, claram, niueam, fulgentem, ac cæleſti quadam pulchritudine obradiatam; Tranſiuit, certus eiuſcemodi coruſcum decorem à mortalitatis noſtræ regione non eſſe. Mox cogitabundus ait intra ſe: quæcumque eſt hæc Virgo, ſublimi apud Deum gratia polleat neceſſe eſt, vtinam animæ ſuæ tam lucidæ ac flagrantis intimum ſtatum noſſe liceat. Factus eſt deinde voti compos, dum minimè cogitabat, nam ſuperna prouidentia hunc poſtea Roſæ non modò Confeſſarium dedit ſed & Præceptorem, cui Virgo obedientiam vſque ad mortem velut regulari ſuo Superiori exhibuit. P.Fr.Bernardus Marques dum adhuc Nouitius ſacrificantibus in Sacello Roſarij ſubinde miniſtrabat, ac de more poſt Sacerdotem ablutionis ſcyphum communicantibus circumferebat, quotieſcumque coram Roſa cum ſcypho ſubſtitit, ſenſit à Virgine tamquam è clibano aut fornace vaporare ardores, vt interdum putârit ſibi manum cõmburi qua pateram ſeu porrigebat ſeu reſumebat. Verùm tunc myſterij ob ætatem ignarus, tacitèque mirari contentus præteribat, ſed poſt annos 15. ab obitu Virginis iam Sacerdos iudicioque maturior prodigium vti acciderat ſub fide iuramenti enarrauit, adijciens ex eiuſcemodi ſacris ardoribus ſibi iuuenculo rude cor nihilominùs concaluiſſe arcana veneratione præſentis Sacramenti, quod ſuſcipi tanta religione & æſtu viderat.

Voluit Deus per extima hæc & ſenſibilia vtcumq; manifeſtari foris, quanta deuotionis pyra flagrabat intus. At huic cum accedebat corporaliter is qui *ignem venit mittere in terram*, non aliter atque inter Seraphim videbatur ſibi Roſa ceu tota empyrea ambulare in medio lapidum ignitorum. Hinc in ipſius anima mirabiles illi effectus

tam-

tamque isti Sacramento connaturales ac proprij, quos nemo nouit, nisi qui accipit. Iubentibus Confessarijs obtemperans Virgo conabatur ex his nonnullos indicare, sed penè in singulis hærebat verbis, causata vocabulorum inopiam, nec aliter de ijs fari nouerat, quàm quòd ineffabiles dictitaret. Aiebat tamen, ex Virginea Dei carne in animam suam diffundi quamdam admirabilem mansuetudinem cœlestis Agni, simulque vegetari se inusitato robore ex nobilitate huius nutrimenti, instaurari ac refici vires per quamdam velut nouam transubstantiationem sui spiritus in hoc Diuinum alimentum, suaue, succosum, potentissimum; interea clarescere in corde suo placidam altioris sphæræ serenitatem, pacem, temperiem nulla comparatione explicabilem.

Porro de immésitate gaudij ex arcta vnione cum Sponso amicissimo, de fruitionis altitudine, de spirituali sapore veræ dulcedinis vbi gustatur in suo proprio fonte, de fructuum præstantia, copia, sagina, deque similibus pigebat tentare quemcumque sterilis elocutionis modum, sat erat in his, aut planè elinguem fieri, aut compendio protestari, nil esse iucunditatis, lætitiæ, iubili in isthoc mundo inferiori, quod vel vmbra-tenus assimiletur gaudio istius pretiosi conuiuij, vbi infinita animæ fames incidit in pastum Deo dignum, in cibum filiorum, in mammillam Verbi Incarnati, quod solum *esurientes replet bonis*. Ex ore Virginis hæc audierat Confessarius P. M. de Lorenzana, qui adstans eidem iam moribundæ, dum pro extremo viatico sacram hostiam in extasi sensim deglutiebat, hæc pauca subiecit: Filia, nunc fruere Sponso tuo, ac sola cum solo deliciare, quia verè dulcissimus est, pete vt more suo ijsdem nunc bonis te repleat quibus solebat. Alius itidem Rosæ Confessarius meminerat dicere solitam, quòd in Sanctissima Communione sibi videbatur ipsummet è cœlo Solem in pectus recipere, nam quid-

quid Sol visibilis operatur in mundo, dum luce & calore omnia recreat, dum terram floribus & fructibus obornat, dum maria vnionibus, montium viscera gemmis ac pretiosis metallis ditat, dum auiculas cæli lætificat, plantas & animalia vegetat, omnesque vasti hemisphęrij angulos diffusa amœnitate collustrat, succendit, deaurat, id totum in nudis animæ suæ spatijs efficere Dominicæ carnis realem præsentiam. Et forsitan ob id Virgini datum fuit diuinitus, quòd plerumque species sacramentales in eius stomacho ad septem vel octo horas perdurarēt, antequam ventriculi calore dissoluerentur, nempe vt interea sub hoc diuino Sole fortiùs incalesceret deuotum pectus, & viuifica Sacramenti coniunctione vegetiùs foueretur.

Ne isti Solares effectus omnino laterent abditi, prouidit Christus, dum ex ipsismet foras redundare fecit vsque in Rosæ corpusculum duo prodigia, robur & saturitatem. Robur ex S. Communione deprehendit in filia Mater, nam quotiescumque Rosa S.Synaxim receptura Templum adibat cum parente, ex pridianis ieiunijs, flagris, ac vigilijs tam fessa, attenuata ac debilis erat, vt sæpe per viam in angiportis hinc-inde fuerit vtrique subsistendum quoad lassa Virgo recuperaret anhelitum. Sed Diuinæ buccellæ refecta pabulo, cum à Templo redibat domum, præibat Matrem, & hortabatur sequi, velut si in fortitudine cibi illius vsque ad montem Horeb fuisset ambulandum. Corporalem verò ex Eucharistico pastu saturitatem ipsamet Rosa tum Confessarijs tum domesticis fassa est. Nam reuersa domum & vixdum euoluta palliolo rectà properabat ad secretum cubiculi, ibi in seram vsque noctem se recludens meditabatur suscepti beneficij magnitudinem, neque in vllius prodibat conspectum aut conuersationem. Rogata cibum sumere, maximè quòd pridiano exhausta ieiunio videretur refectione indigere, meminissetq; diem dominicum à lege ieiunij exsortem esse,

respon-

respondebat, præ ingenti satietate à mensa Domini alium se cibum admittere nondum posse, adeo vt citra extremam vim & cruciatum nec panis bolum glutire, nec aquæ guttulam sorbillare se posse aduerteret. Vt ergo ita esse reipsa comprobarunt, desiere cibi mentionem importunè ingerere, sicque Virgo cum sua saturrima inedia vsque in vesperam, subinde in sequentem vsque diem perseuerabat. Accidit, quòd Rosa per integram quamdam Octauam permissu Confessarij dietim Altaris Sacramento pasceretur, & tunc quidem integro illo octiduo ab omni abstinuit corporali alimonia, eò quòd superna illa saturitas non tãtùm reliqui edulij omnem abegerat appetitum, sed planè cuiuscumq; alterius alimenti reddiderat pro illo tempore incapacem. Simillima hæc sunt ijs quæ de S. Catarina Senensi prodit vitæ suæ historia, vt patêret euidentiùs, vno vtramque spiritu excelluisse.

Ceterùm quanta religione solita fuerit Rosa venerari hoc Sacramentum, sicubi aut immolabatur in Missæ sacrificio, aut prostabat adorandum in Altari, vtcumque supra attigimus. Missas quidem auscultabat omnes quotquot in Aede FF. Prædicatorum celebrabantur; his intererat vsque ad meridiem tanta quiete ac silentio, quanto nec lapis in suo defigitur centro. Et reuera proprium Rosæ centrum S. Hostia erat vbicumque eam poterat visu assequi, huc toto ferebatur amoris pondere, adeo vt horis integris vix (: aut fortè ne vix quidem) nictu vnico cilia demisisse, multò minùs faciem vel ad momentum ab ara deflexisse notata sit. Noti ignotique ponè transibant coram geniculata Virgine, ac ferè incurrebant in oculos, nec tamen ipsa quemquam tunc nôrat, nec vel leuiter mouebat palpebras, intentissima ijs quæ gerebantur in Altari, quorum intuitum forsitan alieni obiecti intercursus nec obiter eclypsabat. Idem Virgini erat immotæ attentionis tenor, quando in hierotheca expositum vene-

rabile Sacramentum adorabatur à populo, vt fit in publicis 40. horarum ſupplicationibus : illic à manè vſque ad veſperam continua & prorſus immota geniculatione hærebat Roſa oblita prandij, neque vel aquæ guttulam acceptabat in refrigerium contenta iubilo atq; delicijs quas percipiebat ex corporali Sponſi præſentia. Sic per totam quæ feſto SS. Corporis Chriſti appendet ſolemnem octauam integros illos dies tranſigebat coram patulo extantis Sacramenti tabernaculo, mirantibus præcipuè Confeſſarijs, vnde tam extenuato corpuſculo vires ſuppeterent ad genuflexiones tam prolixas, continuas, arduas cum dierũ inedia ſuſtinendas. Videbatur fortitudo lapidũ fortitudo eius, & caro eius ænea, id quod inuictiſſimus Iob ſibi deeſſe querebatur. Porro quatuor poſtremis vitę ſuæ annis in maiori (:quam vocamus) hebdomada, quàm diu ſacrũ Chriſti corpus adorabatur clauſum de more in monumento, nec noctu inde recedebat affixa tumulo Roſa, nec loco vbi feria v. genua fixerat ſurgebat, donec poſtera die Paraſceues Diuinus ille theſaurus (: cum quo ſemper erat cor ſuum) transferretur rîtu ſolito ad tabernaculum.

Interim eſuriei, ſitis, laſſitudinis immemor, tota occupabatur cum dilecto, ea quidem veneratione ac reuerentia, vt toto 24. horarum decurſu nec ſedere coram illo, nec muro contiguo tantiſper acclinari præſumeret.

Neque ſegnior erat ad cultum huius adorandi myſterij, etiam quando extra conſpectum erat. Quotieſcumque in colloquio ſeu proprio, ſeu alieno ore nominabatur ſanctiſſimum Altaris Sacramentum, Roſa capitis totiuſque corporis profunda inclinatione reuerentiam teſtabatur. Sicubi audiſſet eminus campanis ſignũ dari ad eius adorationem, vel *ſacris* eiuſdem *Solemnijs* tintinnabula præſonare, ſubitanea intimæ lætitiæ ſigna cohibere non poterat, quin cor & caro ſua exultarent in Deum viuum.

ſuc-

ſuccendebatur viuidior in facie color, & exultabat ſpiritus eius in Deo ſalutari ſuo. Auſcultandis verò de ineffabili hoc Myſterio ſolemnibus panegyricis nuſquam ſatiari poterat, illoſque ſemel auditos penè verbatim poſt annorum interſtitia recitabat mira felicitate memoriæ. Nullus ei manuum labor iucundior erat, quàm quo Altare, tabernaculum, aut in Maiori hebdomada S. Sepulchrum veniebat exornandum. Hinc tanto deuotionis ſtudio ſuebat lintea quæ *corporalia* dicimus; mappas & pallas altarium, operimenta calicum, vela bombycina, & quidquid textile ad ſacram hanc ſupellectilem ſpectare poterat, omni pietatis ingenio, arte, elegantia conficiebat. Inſuper viuis floribus neutiquam contenta pretioſiores è filis ſericis fingebat verſicolori artificio; addebat eiuſdem ſumptûs & operis ramuſculos praſinos, porraceos, herbidos, omnique viroris amœnitate variegatos. Non probabatur Matri ſumptuoſa Filiæ deuotio, ægrèque ferebat tantum temporis ſubduci alijs Roſæ laboribus qui parentes & inopem familiam ſuſtentabant. Itaque Virgo vt Matri ſatisfaceret, poſt diurni laboris penſum aliquam noctis partem conficiendis Altarium ornamentis ſeponebat. Verùm & hoc Patri ſpirituali (: forſitan ſuggerente & exaggerante Matre) viſum filiæ vires excedere, ſed huic grauiter reſpondit Roſa: nolim haberi tam delicata, vt pro Sponſi mei ornatu vnicæ noctis labor aut nimius mihi ſit aut moleſtus: quæ enim tam ſocors aut otioſa fuerit nupta, cui durum ſit noctem impendere ornamento & cultui quo maritus eget vt poſtridie decenter in publicum prodeat!

Denique erga Sanctiſſimæ Euchariſtiæ myſterium is Roſæ affectus erat, quo maluit pro illo ſanguinem vitamque expendere quàm flores. Nec longè abfuit præſentanea occaſio. Anno MDCXV. menſe Auguſto circa litora Peruana in Oceano *Pacifico* hoſtilis comparuit Batauo-

uorum classis, oramque totam improuisa exterruit. Vbiq; conclamatum ad arma, & interim Clerus vterque (: vt fit in publicis periculis) Diuina imploraturus præsidia Limæ per omnes Ecclesias SS. Corporis Dominici Sacramētum exposuerat palam ab imbelli multitudine adorandum. Tandem ipso Beatæ Mariæ Magdalenæ sacro peruigilio visa est formidabilis illa hæreticorum classis acie disposita in ipsum Limensis emporij portum (: *Callao* indigenis dicitur) rectà procurrere, velut in Vrbis excidium militares suas copias effusura in terram. Mox tota vrbe trepidatum est, iussique cum Ciuibus Ecclesiastici arma corripere, siquidem certum erat, Caluinianum hunc hostem non solis incolarum fortunis & iugulis, sed & sacrorum profanationi, Templorum spolijs, Religionis exterminio sæuissimè inhiare. Inter hæc Rosa, quæ cum honestis Matronis in Ecclesia sancti Dominici exitum horum tumultuum expectabat, soli metuebat prostanti in ara Diuinissimo Sacramento, cui vtique sacrilegæ manus perfidæ gentis parcituræ non erant, fortasse nec pedes, quin illud ausu horrendo protererent, humique proiectum rabie blasphema proculcarent. Tristius interea nuncium superuênit vsque ad Rosam, nempe inimicos Fidei ex alto nauium in lembos, inde in arenam prosultare manipulatim, & ad portas Ciuitatis globatim procedere. Inanem hunc rumorem ipsa publici timoris caligo pepererat, sed tamen sexum inermem qui cum Rosa in Templo substiterat, sic perculit vt propemodum exanimaret. Sola Rosa tantùm abfuit quòd sibi metueret fugamue aut latibulum circumspiceret, vt potiùs triumphanti similis ingentis lætitiæ signa cohibere nequiuerit, rata nimirum adesse felicissimam totque suspirijs optatam horam, qua posset pro honore prostantis ibidem Sanctissimi Sacramēti vitam animamque profundere. Itaque socias obiter secum in D. Hieronymi sacellum traxit, illic exporrecto in hila-

hilaritatem vultu pauidas hortari cœpit ad ſubeundum ſecum martyrium, occaſionem hanc nimis pretioſam eſſe ac fortunatam, videlicet non quomodocumque ſed ſub ipſo S.Hoſtię conſpectu hoſtiam cadere, coram & pro Diuina illa victima victimam cædi, pro expoſito Chriſti corpore animam exponere. His facie rutilante prolatis exemit vaginâ forfices, ſibique veſtem quà longior in terram defluebat, alacriter præcidit, manicíſque in cubitum vſq; replicatis quod reliquum erat tunicæ intra cingulum vſq; ad talos attraxit, cothurnos ſubere ſubleuatos exuit. Interrogata quid ageret, quid ſibi vellet hac nouitate, ad agonem (inquit) me ſuccingo, nolo mihi impedimento ſint panni luctaturæ ac morituræ pro Sacramento: in breui hac veſte expeditior cōſcendam ſuperiorem Aræ crepidinem, illic pro Chriſti corpore corpus meum vulneribus obijciam, nec cedam donec impiorum bipennibus vndique perfoſſa cadam; quinimò precabor hoſtes ne vno ictu repente me conficiant, ſed lenta crudelitate articulatim corpuſculum hoc totum deartuent, inque modiciſſima frustula partes ſingulas comminuant, vt dum in me excarnificanda occupabuntur, differant ſaltim iniurias quas eheu! poſtea irrogabunt præſenti Sponſo meo.

Hæc ita pronunciabat, vt ex oculorum ſcintillis, ex impauidi vultûs conſtantia, ex viuaci tono heroicæ vocis ceteroque geſtu animoſæ Viraginis facile conijceretur Roſam pro Euchariſtico Altaris Agno leænam induiſſe: nec circumſtantes fœminæ ſuiſmet credebant oculis, videntes Amazonem, quæ hactenus nonniſi viua manſuetudinis idæa fuerat. Mirabantur Virginem modeſtiſſimam in publico reuoluto circa humeros pallio, veſte curta, proiectis crepidis, liberrimis brachijs, alto præcinctu, ſoliſque Roſarij globulis precarijs ferociter obarmatam ſpe martyrij vltra laceſsere fatalem horam, ac morti pugnaciſſimè minitari. Interim ipſa velut moræ iam impatiens

nunc

nunc experiri inceſſum, nunc ad Aram ſacramque Hoſtiam, mox ad Eccleſiæ fores proſpectare, ſi quà venirent hoſtes quibus velocior ad Altare conuolaret, certa ibidem occumbere; iam venis arterijſque omnibus bulliebat Virgini ſanguis effundi auidus, verùm dum exſpectat, dum agoni ſe præparat, dum ſocias exemplo, geſtu, hortatu inuitat, nunciatur hoſtem longiùs abire à litore; & ita erat: nam Archithalaſſus morbo correptus receptui cecinerat, ac paulò poſt à ſuis in rupe portui oppoſita ſepultus eſt. Roſa diſploſo aliorum metu cœpit verecundari ipſa de breuitate tuncatarum veſtium, & vt decenter rediret domum, neceſſe fuit in prædicto ſacello noctem expectare cum dolore erepti martyrij, quamquam gratularetur patriæ liberatæ, ac præcipuè inuiolatæ Templorum religioni.

Defuit ergo non martyrio animus, ſed animo martyrium toties & ante & poſtea votis ardentiſſimis exoptatum; nam crebrò deflebat ſortem ſuam, quòd pro conditione ſexus infidelium regiones adire non poterat pro Chriſto millies mortem quæſitura: dolebat ſe non illis temporibus, lociſque natam vbi tyrannica perſecutio Chriſtianorum ſanguine orcheſtras, fora, amphitheatra purpurabat; inæſtimabilis ſibi videbatur illorum felicitas, quibus datũ fuerat vltima gutta ſanguinis obſignare fidei characterem, ſæpe cum gemitu dicebat familiari *D. Franciſcæ Vrtado de Buſtamante*: vtinam idonea ratio moduſue occurreret adornandi fugam ad barbarorum prouincias, vt illic ab idololatris pro Iesv Chriſto immaniſſimè trucidemur. Deniq; cum aliud nõ poterat, oblectabat ſe imagine, ac meditatione ſuppliciorũ, quæ ſigillatim omnia pro Sponſi amore deſiderabat in ſe experiri.Ità cupiebat cum ſancto Martyre Ignatio mundus Chriſti panis inueniri pro illa charitate qua Chriſtus *Panis Angelicus fit panis hominum*.

CAPVT

CAPVT XXIII.

Rosæ eximius pro periclitantium animarum salute zelus.

QVæ tam masculè ardebat circa Mysterium quo verum Christi corpus velatur, non poterat mystica eiusdem membra negligere, sicubi videbat hæc ancipiti perdendæ salutis discrimini patêre. Nouerat æstimare animas ex infinito pretio quo redemptæ sunt: hinc quoties ad interiora meridionalis Americæ montana flectebat oculos, cruciabatur medullitus, illachrymans perditioni tot barbarorum qui post illa niuosa altissimarum costarum iuga formicatim innumeras sed inaccessas conualles populabant, auitâ adhuc idolomania obcæcati. Deplorabat inconsolabiliter vicinum Chili regnum, vbi dietim per myriades peribant animæ; ex quo feroces incolæ excusso Regis & religionis iugo redierant ad pristinæ gentilitatis vomitum. Nec solis suis occiduis Indis condolebat, sed quidquid nationum vastissimi Chinarum tractus, aut Orientis Imperia continent, Rosæ quotidiana plangendi materies erant. Optabat visceratim discerpi ac retis instar obpandi latissimæ viæ qua tot miserabiles animæ ruebant ad infernum. Hic nimirum spiritus erat Seraphicæ suæ Magistræ, quæ & ipsa optauerat (: si fieri posset) suopto corpusculo obturari gehennæ fauces, ne tam populosæ animarum cateruæ illuc deinceps immigrarent, suæq; frustrarent lytrum redemptionis.

Accidit, vnum ex Rosæ Confessarijs tractare de sua missione ad annunciandum vicinis Barbaris Euangelium.

Hunc itaque ambire Virgo, hortari, ſtimulare vérbis ardentiſſimis, obſecrare ſeriò, nil metueret, maturaret iter, ſubueniret pereuntibus, Deo acceptius obſequiũ præſtari non poſſe, Apoſtolici pectoris & dignitatis id eſſe munus cui Diuina adſiſtentia deeſſe nequeat, denique in tanti ſudoris mercedem ac ſolatium ſat fore, ſi vel vnicum apud infideles infantem per Baptiſmi ianuam ad ſuperos tranſmitteret. E contra ille experimentum quærens eius qui in Virgine loquebatur Chriſtus, velut ambigenti ſimilis extenuabat vires ſuas ceu tanto miniſterio parùm idoneas, exaggerabat difficultatem operis, famem, ſitim, ferarum pericula, æſtum, laſſitudines, exilia, demum & venena quibus gens illa truculentiſſima minimèque hoſpitalis in exteros Fidei præcones ſæuire ſolebat. Verùm tamen ſubdebat, plurimũ ſe præſidij ac ſpei in Roſæ orationibus, ieiunijs, ceterorumque bonorum operum fido ſuffragio collocaſſe. Hìc Virgo, tametſi de ſuis pijs operibus humillimè ſentiret, nihilominùs vt iturienti quantacumque poterat calcaria figeret, concepta ingenti fiducia promiſit vniuerſo exercitiorum ſuorum merito ſe illi in ſancta expeditione ſuccurſuram, dummodo is viciſſim pro rata ipſam participem vellet totius ſpiritualis lucri quod ex infidelium conuerſione erat reportaturus. Annuit Confeſſarius, vtpote ſat conſcius quanta coram Domino ſpirituum ponderatore eſſet Virgo, cum qua de mutuo fœnore paciſcebatur. Sic tandem vtrimque ex pacto conuẽtum eſt, quòd Roſa huic Confeſſario medietatem cederet omnium fructuum quos interea ex toto bonorũ operum exercitio ſe cõcumulaturam ſperabat: ac viciſſim ille dimidium lucri tranſcriberet Virgini ex conuerſione animarum, quas ſua prædicatione in viam ſalutis erat attracturus.

Eodem feruore ſpiritus nitebatur pia Virgo Religioſos viros (: quotquot aptos nouerat :) ad gentilium conuerſionem

ſionem ſuccendere: præſertim ſui Ordinis Fratres rogabat, monebat, obteſtabatur, huc huc ſuos in literis profectûs intentione tempeſtiua deſtinarent, hunc generoſum, præclarum, ſublimem ſtudijs ſuis finem ſcopumque præfigerent, vt reſiduis Americæ plagis quidquid idololatriæ vſquam ſupererat profligent, vt in horreum Domini copioſos Indorum manipulos comportent, vt millenas animarum chiliades ab æternæ damnationis voragine eripiant; non nimis hærendum eſſe in ſubtilitatum apicibus, non languendum circa inutiles vocularum controuerſias, malè locari tot ſcholarum labores, tot noctes inſomnes, tot diſputationum clamoroſas raucedines, ſi tantis parta ſudoribus eruditio proximorum ſaluti Fideique propagationi non impendatur, ſi ad metam inertis otij, ad vanitatem plauſumque inanis pompæ, vel in temporario laureatæ frontis honore prætumidè conquieſcat, oſcitet, deſideat. Aſſeuerabat graui ſenſu & impetu, ſe niſi fœminam natura finxiſſet, hoc primum in votis fuiſſe habituram, vt decurſa ſtudiorum literariorum encyclopædia ſe totam miſſioni Euangelicæ deuoueret, cupida adire gentes ferociſſimas, belluinas, anthropophagas, dummodo ſuis Indis adhuc gentiliſmo implicitis opē ac remedium ſua catecheſi, ſudore, ſanguine impertiret. Nec ſinebat Virginem tantæ commiſerationis affectus quieſcere, vnde rationem excogitauit, qua (: niſi morte præuenta fuiſſet) ſperabat in Apoſtolicæ miſſionis negotio ſupplere per aliū quod per ſemetipſam præſtare non poterat. Nimirum cōceperat animo adoptare ſibi alicunde pupillum inopem & vndiq; deſolatum, quem à primis vnguiculis ipſa materno ſtudio ad virtutem & literas educaret ex pijs familiarium ſibi Matronarum eleemoſynis: huic puero mox à teneris propoſuerat firmiter ac ſenſim implantare auida Euangelicæ miſſionis deſideria cum paruulo gradatim adultura, ac interim prouidere vt in pietate ſacriſq; diſci-

plinis accuratiſſimè formaretur, donec grandior factus ac Sacerdotio ritè initiatus iam cēſeri poſſet idoneus operarius ad laborandum in conuerſione gentilium. Tunc verò ſtatuerat Virgo hoc vnicum ab alumno exigere diuturnæ alimoniæ maternæque ſolitudinis præmium, iret, properaret ad Gentes Chriſtianæ legis ignaras, trophæum ſalutis in medio barbararum nationum erigeret, & quotquot poſſet animas à reſtibus diaboli ſtrenuè explicaret. Hoc ſupplemento credebat Roſa vtcumque ſatisfactum iri generoſo ardori ſuo, quo vltra fœmineam menſuram ac modum auida ſitiebat ſalutem proximorum.

Nec tepidior ei zelus & cura fuit erga periclitantes Chriſtianos, ſi quos nouerat aut per culpam mortalem à ſtatu Diuinæ amicitiæ infeliciter excidiſſe, aut capitali aliquo vitio ad certum interitum illaqueari. Pro his verè miſeris quotidie cruenta ſibi infligebat verbera, gemebat, ſuſpirabat coram offenſo Numine, nullique parcebat lachrymarum ſumptui, vt talibus ſinceram ſcelerum pœnitentiam vitæque ſeriam emendationem à Deo exoraret. Aiebat, ſi quoquo modo ſibi licuiſſet Prædicatoris fungi officio, vtique ſe opertam horrido cilicio, nudipedem, ſqualidam interdiu noctuque per omnes Limenſium vicos, & compita circumlaturam crucifixi Redemptoris imaginem, & vbique per fora, per triuia, per angiportus idemtidem clamore lugubri vociferaturam: reſipiſcite, ô reſipiſcite peccatores, recedite à vijs peſſimis quibus pecudum inſtar ducimini ad macellum ſtygij Lanionis, fugite, declinate lubrica infeliciſſimæ æternitatis præcipitia qui vnico eoque incertiſſimo fugacis vitæ momento diſtatis à gehenna, agnoſcite periculum cui vos implicuiſtis, miſereamini veſtrarummet animarum oues perditæ, quas bonus Paſtor per ſpinas & tribulos, per ſudores ſanguineos, per vulnera & crucem requirit vt ſaluet; ô feſtinate reuerti ad hunc propitium Redemptorem quem ſi

nunc ſpernitis, nulla ſupererit in inferno redemptio. Hæc plerumque miſericors Virgo tam luculento efferebat pectoris incendio, tantoque inflammati cordis affectu, vt non rarò audientes compunxerit, neque iam Roſa priuatim inter familiares, ſed Ionas inter Niniuitas videretur reipſa ordiri pœnitentiæ concionem. Aderat fortè P.Fr.Antonius Rodriguez titulo, gradu, officio Prædicator generalis: ad hunc conuerſa Virgo pari tum feruore tum fiducia (: quam regebant modeſtia & charitas) ſic illum affata eſt: Aduerte ô Pater, quòd Diuina clementia te eſſe concionatorem voluit vt perditos ac obſtipos peccatores ad frugem reducas. Igitur caueto, ne tuæ facundiæ diues talentum in plauſibilibus acutorum conceptuum floſculis inutiliter conſumas; apage hos inanium argutiarum calamiſtros, faceſſant theatricæ oſtentationis cothurni & phaleræ, memineris à Domino te conſtitutum piſcatorem hominum, robuſtius tibi laxandum eſt rete in capturam peccatorum; hoc age obſecro, hoc vnicum ſtude & conare, vt quàmplurimas flagitioſas animas vorticibus eximas, vt ab ima vitiorum charybdi perituros euoces, & ad ſalutaris pœnitentiæ ſecurum litus educas.

Euênit, dum adhuc Matri cohabitabat Roſa, iuuenem genere quàm moribus nobiliorem *Vincentium Monteſium Venegas* in eadem platea haud procul à Roſæ ædibus ſortiri domicilium. Is miratus Virginis eximiam pulchritudinem, at vnà certus nuptias ſperari non poſſe, quærebat occaſionem qua ſaltim oculos liberiùs paſceret in Roſæ pudiciſſima venuſtate. Igitur Matrem adijt, prætexens aliquot ſibi ex tenui carbaſo pretioſis collaribus opus eſſe, hæc ſe velle à Roſa confici, quam conſtabat eo opificio victum parentibus lucrari. Sedebat labori manuum cum puellis intenta Roſa, cui Mater innuit, audiret Vincentium, deque pretio ex more & æquo coram ſe conuenirent. Iuuenis coram Virgine ſedere iuſſus comiter ex vrba-

bano ritu sciscitari cœpit quì valeret, venisse se pro demandando opere conficiendorum aliquot collarium: petijt in singula quot vlnæ melioris telæ forent necessariæ, quibus impendijs quo loco aptiùs emenda materies, intra quod tempus absolui possit opus. At Virgo diuinitus edocta secretum quod corde premebat Vincentius, efflictim misereri cœpit fœtentis animæ, in qua stagnabant lubricæ iuuentutis impura desideria; oculisque cum gemitu in cœlum eleuatis, ô (: inquit) bone IESV! quàm longanimis est patientia tua! tu verò nobilis Vincenti ignosce, & locum da veritati quam tibi dictura sum: longè alias quàm de collaribus cogitationes versat cor tuũ; vis ingenuè tibi dicam ad quid veneris? at parco rubori tuo; iuueniliter agis, & doleo vices tuas. Dole etiam tu, ac resipisce. Mendacium est quidquid ad Deum non ducit, animã interimit quidquid carni petulanti lenocinatur. Agnosce Vincenti periculum tuum, corrige animum vanæ oblectationis nimio venatu districtum, stude cautiùs ambulare in semitis mandatorum Dei ne pereas: en quidquid coneris tegere, non latuit Sponsum meum intentio tua. Hac improuisa Virginis concione ictus Vincẽtius deiecit oculos, seseq; introspiciens aliquantisper obmutuit. Denique iam mutatus ab illo qui paulò ante fuerat, sic Virginem affatus est: sentio in te loqui Christum, qui solus me tibi sic detegere potuit vt intima praui cordis mei penetrares; cedo igitur pio & ignito hortatui tuo, sequar inuitantem ad meliora Deum, tu illum mihi propitiũ fac reddas, vt quod hodie in me cœpit perficiat. Addixit Virgo suarũ precũ fida subsidia, comiterq; dimisit hominem, qui exinde iuuenilibus desiderijs valefaciens grauem ac sobriam viuendi rationem instituit, adeo vt singulis octiduis minimùm semel animam suam pœnitentiæ Sacramento expiare, ac Diuino epulo reficere adsueuerit, lætus incidisse in Rosam, quæ & cœlitus infelicis animæ suæ sta-

tum

tum didicerat, & salubres aculeos seriæ compunctionis nouerat opportunè suffigere minùs exspectanti.

Prodigium erat si qua persona cuicumque vitio obnoxia Rosam accessisset nec ab ea melior discessisset. *Maria de Mesta* pictoris *Medori Angelini* coniux impatientiæ ac præcipitis iracundiæ pugnaci morbo iam penè sibimet ipsi facta erat intolerabilis: quauis re minima turbabatur ac turbabat, manu prompta, minax clamoribus, & sonora rixandi intemperie totarum ædium implacabilis tempestas. Detumescente animi procella dolebat interdum, ac damnabat ipsamet suæ ferocitatis effrenem impotentiam, at biliosa complexio & longa assuetudo callum vitio induxerant. Aliorum suasu an casu incertum, semel Rosam in hortensi cellula degentem inuisit. Confestim Virgo arrepta occasione grauem ac neruosum de tranquillitate animi sermonem instituit, breues ac salubres adquirendæ mansuetudinis aphorismos præscripsit, æquanimitatis ac patientiæ apta consilia ingessit, sicque instructam à se dimisit. Mira res: fœmina ab illo die sedatior ac mitior visa est induisse tractabile pacis ingenium, tolerabat corde quietissimo domesticos tribulos ac molestias, & si repetino aliquo flamine succendebatur bilis, hanc sola recordatione mansuetissimæ Virginis mira facilitate sopiebat, breuìque eò peruênit in patientiæ studio, vt iam vltro à Deo plùs ac plus aduersitatum postularet. Sanè Rosam verecundæ taciturnitatis amantissimam solus animarum zelus disertam fecerat, nec vmquam ei facundia defuit qua sequelam virtutis fugamque vitiorum efficaciter persuaderet.

Virum quemdam professione Religiosum illa non minùs sordida quàm fatua ac monstruosa fumantis *Tabacci* ingluuies vsque ad præsentissimam corporis animæque perniciem deduxerat, ita vt de vtriusque remedio conclamatum ferè putaretur. Os homini intus omnino fuli-

gineum

gineum, camini ſpeciem referebat, olidæ nares mucebāt cremore fauillaceo, atra nebula vexatum cerebrum ſtillabat in pectus, & obſtructis pulmonibus raucum aſthma vocalem obſidebat arteriam, nec tamen ceſſabat miſer à noxio ſuctu accenſæ fiſtulæ. Proteſtabatur Medicus, diſsuadebant, rogabant amici, demum Prælati regulares ſeueriſſimis inhibitionibus addidere mulctas, præcepta, dirarum ac cenſurarum fulmina, ſed in caſſum, quia contumax vitium triginta & trium annorum poſſeſſione ac mora nimiùm inualuerat, nec videbatur aliud pereunti ſupereſſe remedium, niſi quòd Roſa poſt tot aliorum hortamenta, conſilia, inuectiuas, poſt tot Superiorum correptiones, minas, clamores, ſuam exſereret ardentioris facundiæ mirabilem ſuadam, hominique loqueretur ad cor, & eius ſaltim animæ ſalutem omnipotenti Numinis dexteræ cōmendaret. Facile annuit Virgo miſerta periclitantis, maximè quòd ſciret, ipſum non iam obſtinatione voluntaria, aut obedientiæ contemptu, ſed ſola infirmitate reſiſtendi violento ac annoſo vitio ſic obbrutuiſſe in abſurditate intemperantiæ omniū vecordiſſimæ. Et ecce, à Virginis alloquio vix quinque dies effluxerant, quando Virum inuaſit omnimoda *Tabacci* nauſea, mox & horror, ac vehemens abominatio, ita vt deinceps non modò facillimè ſeſe abſtinuerit ſorbitione tubi cretacei, ſed neq; ampliùs ſufferre potuerit odorem huius infauſtæ fornaculæ, quam delicijs & cupedijs humanæ fatuitatis accenſere is ſolus potuit, qui Iob 41. ſic depingitur: *de naribus eius procedit fumus, ſicut ollæ ſuccenſæ*; & denique hic etiam per Europam inuenit qui ſecum fumos helluentur. Roſa in vnico ſanauit hanc inſaniam, curatura plurimos vbi ritè fuerit implorata. Neque hìc ſtetit Virginis beneficium, ſimul cum vitio inueteratum aſthma pectoris, hæmorrhagiam, flatuumque tormina depulit, quibuſcum miſer illa per annos plus-minus xiv. fuerat colluctatus. Quin &

vſque

vſque ad animam tranſijt energia ſaluberrimæ correctionis: nam mens illa ad ſobrietatem mirabiliter reuocata cœpit tractare attentiùs æternæ ſalutis negotium, emundare conſcientiam, reformare ignauos mores, veternum excutere, gratulantibus cunctis qui vmquam antea in tabe illius vitij putreſcentem defleuerant. Nempe ſic Roſam exaudierat qui nouit totum hominem ſanum facere in Sabbatho.

Vnum addidero & finiam P. F. *Petrus de Loayſa* Dominicanus probè conſcius zeli & charitatis qua flagrabat miſericors Roſa in opem periclitantium proximorum, indicârat Virgini, decumbere in Cœnobio cumque mortis angoribus trepidè luctari N. eiuſdem inſtituti Religioſum à Medicis pridie derelictum; addebat torqueri ægrũ vrentibus ſcrupulis, affligi non certitudine vicinæ mortis, ſed incertitudine vitæ melioris, eò quòd meritis ſe vacuum agnoſceret, contremiſcere pauidum, ac ſudare ad continuam ſeueri Iudicis, quem aditurus erat memoriam, denique ſubuerendum eſſe, ne nimia formido grauiori periculo implicet deſolatum. Intimè hæc ſauciabant cor Virginis prompto compaſſionis affectui tam flexile ac morigerum: vnde actutum iniunxit Petro, infirmum adiret, ſuoque ex nomine iuberet fidentiùs ſperare de immenſa optimi, & benigniſſimi Numinis miſericordia: ſe quidem precaturam pro felici ipſius tranſitu, at ſimul ex nunc offerre ſe de ſuorum piorum exercitiorum qualicumque cenſu quidquid moribundo ad ſupplendam meritorum vacuitatem opus ſit, imò totum is ſibi vendicet, & ſi quod bonum opus à Roſa vmquã per totam illius vitã hactenus prodierat, integrè à ſe in ægrum dono liberrimo translatum velle, hoc ipſe velut ſuum Iudici exhibeat, deſinatque interim abiectè & humiliter ſentire de magnifica liberalitate Altiſſimi. His ad plenitudinem ſolatij adiecit, velle ſe (: modò Deus permiſerit

ſerit) ab obitu conueniri à defuncti anima, vt ſi fortè vlterioribus ſuffragiis eguerit, ſtatim adiuuetur. Fideliter vniuerſa ad infirmum retulit Petrus, & confeſtim immodicus ille pauor gaudio lætioris ſpei locum ceſſit, acceptauit æger munificam Roſæ largitatem, haud ignarus quantum opulentiæ in dono tot meritorum latêret, ſicque munitus demum ſalutaribus Sacramentis conceptaque ingenti ſalutis fiducia tranquillum, placidum, ſerenum ſpiritum reddidit Creatori, pactus ante cum Petro, quòd tam ipſum, quàm Roſam à morte inuiſeret, ſi eam ſibi facultatem Dominus indulgeret. Verùm poſt fratris deceſſum non leuis cura momordit Petrum, quid eſſet, quòd iuxta condictum defuncti anima non comparebat. Sed exemit ſolicitudinem Petro ſecura Roſa, dixitque cum defuncti anima feliciter ac bene agi, iam illam regioni lucis adſcriptam frui perenni refrigerio, vt ei nequaquam opus fuerit redire ad alterutrum, pro ſtipe ſuffragiorum emendicanda. Nimirum tanto viatico illam hinc abeuntem ditârat profuſa miſericordis Roſæ liberalitas, cui nil tam pretioſum aut charum eſſe potuit, quod animarum ſaluti non impenderet.

CAPVT

CAPVT XXIV.

Rosa pro modulo facultatum coporalibus misericordiæ operibus proximos iuuare satagit.

MIrabitur, quisquis legerit, Rosæ pauperrimæ funus publicis mendicorum Limensium eiulatibus, thrænis, lachrymis fuisse celebratum, vociferante egenorum turba, veram pauperum Nutricem ac Matrem fato acerbissimo & præmaturo sibi ereptam fuisse. Quid enim tenuium parentum inops filia partiri alijs indigentibus potuit vix sibi alendisque genitoribus sufficiens? & tamen sibimet necessaria subtrahens dispersit, dedit pauperibus, ac memor cœlestis Lapicidæ qui (: vt relatum supra Cap. XI. inter dotalia pacta solicitudinem alendorum parentum à Rosa in se transtulerat, ipsa de consensu Matris manum suam aperuit inopi, & palmas suas extendit ad pauperem, cum his diuidendo eleemosynas, quas insperatò receperat.

Semel cuiusdam occulta seu arcta necessitas ad Virginem relata fuit, sed cum aliud vnde subueniret ad manum non esset, octo dierum alimoniam (: contenta interim solo pane & aqua) sibi detraxit pro egentis subsidio. Alia vice Gaspar flores Virginis Pater sat grande volumen candidioris telæ (: donatum an emptum nescio) domum attulit, vt inde coniux Maria de Oliua sibi

gregique tot filiorum de omnibus quæ ad munditiem spectant copiosiùs prouideret. Illa sciens filiam Rosam pro ægritudinum frequentia ac munditiei studio pluribus ex eodem lino indigere, seorsim huic notabilem illius telæ partem (xxxvi. vlnæ erant) attribuit, vt ipsamet sibi pro arbitratu ad vsus proprios sudaria, pepla, fascias, gremialia, vela, mantilia, tegmina, vittas, ceruicalia, mappas, omnemque necessariam candidi nitoris suppellectilem formaret ac sueret. Rosa, vel admirata munus tam copiosum & affluens, vel vt humiliùs parenti gratias ageret, mihine (: inquit) omnem hanc lini portionem donas Mater? respondit illa: Tibi filia, vtere prout lubet, fac inde quæ vis. Arripuit Virgo postrema hæc verba, statimque nec palmo illius telæ retento sibi, totam donauit secretò duabus Virginibus tam genere quam virtute nobilibus, at pauperrimis, quasque nouerat clam domi ingentem rerum omnium penuriam pati. Mater vt vidit filiam nil minùs quàm de conficiendis sibi linteis cogitare, suspicata quod erat, causam quæsiuit, cur traditam sibi telam candidam, subtilem, bonam tardaret suis aptare vsibus; respondit filia: iam aptata est vt aptari meliùs non possit, quinimò nunc primùm illa decorè canduit, ex quo in eleemosynam conuersa est. Replicuit Mater, at ego tuis impendi vsibus præceperam, solicita ne quid desit quando infirmaberis. Subrisit Virgo, & nonne (ait) potestatem mihi disertè fecisti vtendi vt vellem? vsa sum, nec mihi deincps vbi decubuero ex morbo, quidquam defuturum puta, Dominus abundè prouidebit. Ita planè accidit, nam paulò post à maternis ædibus translata in Dominæ Mariæ Vsetagui contubernium pietate Matronę linea supellectile adeo non eguit, vt etiam abundarit. De hac Virginis in diuinam prouidentiam admiranda fiducia seorsim Cap. seq.

Possidebat Rosæ Mater in suo mundo muliebri duas

pallas, seu oblonga & à vertice in terram vsque demissa pallia, fœmineum ac decens tegumentum quotiescumq; proceditur in publicum. Horum alterum domi fortè in sedili à Matre depositum conspicata Rosa liberè corripuit & inopi cuidam Virgini donum fecit. Mater vbi frustra totis ædibus suum requisiuit pallium, suspicionibus indulsit, pene vsque ad temerarium iudicium, quòd vicinorum aliquis clam irrepsisset domui, pallamque neglectim à sede pendulam sublegisset. Filia ne quos innocentes oneraret furti imputatio, lepidè affata Matrem, quid (: inquit) iacturam tuam incertumque autorem dubitabunda incusas? ecce me pallij tui furem domesticam sed innoxiam, quia plus tibi proderit amissa palla, quàm si intactam possideres. Hanc interim ego donaui Montoyæ pauperrimæ, quæ quòd huiuscemodi veste careat, Ecclesiam decenter adire, missisque & concionibus adsistere non potest. Tibi ô Mater alterum superest pallium nouum adhuc ferè intactum, quod priusquàm vel modicùm veterascat, Diuina bonitas non vno sed pluribus te pallijs ditabit. Euênit quod Virgo prædixerat, nam exigui temporis interlapsu vir illis in ædibus numquam antea visus nec aliunde cuiquam illic domesticorum notus intrauit, Rosæ Matrem poposcit, eidem xl. libras argenteas pro nouo pallio coemendo porrexit, abijt. Similiter ijsdem ferè diebus *D. Maria de Sala* vltro per famulum misit serici subtegminis aptam materiam quanta conficiendæ nouæ pallæ sat erat. Denique eiusdem materiæ totidem vlnas quæ pallio muliebri sufficerent, deuota persona obtulerat Limano Fratrum Prædicatorum Conuentui, hic Rosæ Matrem ea donauit: sic intra pauculos dies Maria de Oliua pro vnico suo pallio quod Rosa egenæ Montoyę dederat, tria recepit noua ac meliora, didicitque animosiùs fidere tum vaticinio filiæ tum prouidi Numinis largitati.

Extra mœnia in extremis Limanæ vrbis pomærijs habitabat *Ioanna de Bobadilla & Azeuedo*, Virgo illustris parentelæ, sed orphana, ac virtute quàm censu ditior, nam amissis parentibus in arcto res erant, miseramque sat premebat occulta frugalis œconomiæ angustia. Accesserat in afflictionis cumulum vorax & purulentus sub mammilla cancer, qui liuidis ac tabificis incrementis vergebat in carcinoma, & tardante remedio exitium minabatur. Ioanna tàm inops consilij, quàm periculo & calamitati impar non inueniebat rationem qua discrimini occurreret citra peius discrimen: nam vt eò vbi habitabat vltra amnem, quotidie accerseret ex vrbe Medicum, obstabat viæ longinquitas, nec enim tunc (vti hodie) Limæ amplitudo vsque ad illa vlteriora trans fluuium spatia procreuerat; siue ad lentam curam migraret tantisper in Ciuitatem, deerant peregrinæ & inopi sumptus quibus semestre hospitium conduceret. Fuit qui gratis offerret ædes suas, at honesta & timida virgo se ignotam ignotis credere noluit. Demum oranti in templo sancti Dominici Rosæ innotuere omnia, sibique hanc desolatam & perplexam reseruari mox intelligens, modum quo subueniret promptè inuenit. Ioannam secretò adijt, metum anxietatemque ponere iussit, vacare in maternis ædibus locandum pretio conclaue idoneũ & vsui peropportunum, eò concederet, ac de menstruo locationis sumptu paciscеretur cum Matre, sibi deinde curam procurandæ solutionis totam relinqueret. Paruit Ioanna, & insperatum beneficium verecunda hilaritate acceptauit. Hilarior tamen fuit Rosa, qòud talem nacta esset cui tam occultè & piè viscera suæ misericordiæ impertiret; sicque fidens Diuinæ prouidentiæ reperit quod in singulos menses clam Ioannæ adferret in exactam solutionem hospitij, pacta dumtaxat silentij fidem. Post menses quatuor aut quinq; Ioanna integrè conualuit, suumque foris habitaculum

sana

ſana repetijt, hoc vnum dolens, quòd hoſpitæ palam referre grates minimè liceret. Verùm poſt Roſæ obitum ſoluta promiſſæ taciturnitatis vinculo beneficium liberrimè omnibus prædicauit.

Roſæ quoad Matri conuixit, nil iucundius accidere poterat, quàm ſi permitteretur cuiuſcumque ſortis aut conditionis pauperes perſonas morbis afflictas paternis inferre ædibus, vt illic ſuiſmet manibus aſſiduè miniſtraret languentibus, nec ſolius tecti, cubilis, ſtrati, ſed & medicamentorum, ciborumque ſolatio egentes affatim reficere conabatur. Sicubi in vicinia aut nota domo reſciuiſſet quodcumq; vile mancipium ex ægritudine decumbere ac negligentiùs haberi, ſibi confeſtim illius depoſcebat curam, multiſque precibus exorabat Matrem, annueret languentem in ſuas ædes deportari ad curam ſolicitiorem. Recuſabat interdum auſtera parens, quòd exiſtimaret filiam raró ſanam ac iugiter valetudinariã priuſquàm in aliorum curam ſe intromitteret, debere charitatis ordinem à ſemetipſa auſpicari, ſuæque magis quàm alienæ valetudini proſpicere. Subinde tamen ne miſericordem immiſericorditer contriſtaret, ei indulſit pro domeſtica ſua tenuitate operari quæ poſſet, non quanta vellet. Mox illa primò obuium mendicabulum inuitabat ad lares proprios, huic abſtergebat, vngebat, alligabat purulenta viſcera, huius mundabat veſtes, reficiebat laceros pluderones, repurgabat ſubnatas plicatim ſordes, lauabat pedes & impetiginoſum verticem, nulliq; miniſterio deerat quo illius fami, ſiti, preſſuræ leuamen adferret. Nec (: quod ferè illi regioni præter morem eſt :) vllum Virgini diſcrimen erat originis aut nationis, quin ex æquo & indifferenter egentibus Hiſpanis & Indis, Aethiopibus, candidis, mixtiſque (: quas *Mulatas* vocant) prompta charitate ſuccurreret. Pari commiſeratione vernaculas, peregrinas, ſeruiles, ingenuas, notas, ignotas, agreſtes, & indigenas

pro-

prosequebatur, solo euidentioris indigentiæ respectu habito. Inter has verò mendicas ac miserabiles nulla tam pannosa aut sordida, nulla tam deformis aut vlcerosa, nulla tam aspectu horribilis aut intolerabilis fœtore, quã Rosa vel dedignari posset, vel præ nausea auersari. Nulla ægritudo tam putrida ac fœda, nullum vlcus tam tetrum aut saniosum, nulla scabies tam crustosa aut fluida, cui Rosa medelam, famulatum, curam offerre, cui virgineas admouere manus, dimouere spurcitiem, applicare, mundare, mutare emplastra defugeret. Hac ambitione pia Virgo obibat mulierum valetudinaria quotiescumq; honestæ comitiuæ aderat occasio, quærebat per ambulacra infirmas præ ceteris horridas magisque porriginosas, his mira alacritate componebat lectulum, eluebat vasa, parabat edulia, neque tam vile, tetricum, abiectum obsequium commodari infirmis poterat quod non ipsa vltro prensaret.

Accidit die quadam, ab infirmæ mulieris cura Virginem tantisper ad maternas ædes diuertere: sensit curiosa Mater in veste filiæ insolitam mucidi putoris graueolẽtiam; inde coniecto in illius togam attentiori oculo notauit hinc inde, respersim aliquid purulentarum sordium fortuitò adhæsisse pannis ex aliena sanie, quam Virgo in detersione vlcerosæ mulieris inscia contraxerat. Indignata parens substomachabatur filiæ, quorsum (inquit) hæc tuæmet incuria? non quidem ad hoc tibi religiosus iste candicat amictus vt eum alienis spurcitijs deuenustes, neque Te Rosam appellauimus vt sic oleres; quãdo te murinis ac suaueolentibus chirothecis vti iubebam, repugnasti paruula, at nunc adulta si musco fragrare non vis, muco saltim ne fœteas alieno. Subrisit Virgo, blandèque subintulit: Christi bonus odor sumus dum ministramus infirmis; charitas delicata non est, nec proximum fastidit, memor nos omnes ex eodem esse luto ac cœno; mor-

talitate hæreditaria cũcti putrescimus, nec est qui suæ corruptionis non circumferat sentinam: itaque Mater parum putato, quòd tunicam obiter maculaui improuida, longè fœdiùs ipsum Redemptoris vultum rheumata, sputa, saliuæ turpium carnificum pro nostris sceleribus deformarunt.

Aliud in hoc genere vix imitabile præstitit Rosa quod silendum non est. Decumbebat in ædibus viduæ D. *Isabella de Mexia* quædam ex domesticis famulabus putri humore febriumque æstu prætumida; huius ministerium & curam vtpote in familiari domo permissu Matris sibi Rosa assumpserat. Contigit ex medicinæ consilio ægrotanti phlebotomiam adhiberi, extractumque venâ sanguinem in angulo seponi dum Medicus ad eum inspiciendũ rediret. Tardauit is vltra biduum, atque interea sanguis ab ipsa scaturigine iam notatus de putredine horridiùs obputruit, seroso virore, flauis nigrisque maculis ac ramosa sanie vndequaque pinguis & decolor. Tandem adfuit Medicus, obiterque examinato sanguine ac notatis in eo periculosi morbi critirijs fœtentem massam de more proijci imperauit. Rosa pro compassionis affectu diligentiùs peluim qua coagulus sanguis asportabatur intuita sensit ab imo fundo sibi euerti stomachum, alterari in faucibus saliuam, totisque se visceribus in vomitum propendere. Dissimulauit vt potuit, famulumque properè cum pelui abeuntem rogauit hanc sibi ferendam tradi, se non tantùm vacuaturam quod inerat, sed insuper vas ipsum nitidè mundaturam. Facile cònsensit homo tali se putore exonerari: at Virgo sibimet indignata quòd horruisset, cũ pelui clam secessit in angulum foras, ibique semetipsam durè obiurgans: itane (: inquit) strenuè ac seriò studuisti dilectioni proximi, vt nauseæ tibi sit miserabilium infirmitas? hoccine te docuit Seraphica tua Magistra! sic nondùm didicisti omni hac putredine te viliorem esse ac pu-

tridiorem? veni delicata, veni tenellula, experire meliùs, disce pleniùs num te deceat sic fastidire miseram & coæqualem tuam, in qua non minùs quàm in te ipsa splendet imago tui Creatoris. His cum fremitu in se prolatis (: obstrue nares lector:) peluim ori apposuit, totumque illum saniosum cruorem (: dicam, an cruentam saniem) ausu heroico sensim epotauit; mox panno, ne quid in labijs residuum notari posset, os abstersit, ac peluim elutam, defricatam, nitidam reportauit. Latuit eius Matrem generosum facinus, at Isabellæ (: Deo mirabiliter disponente) innotuit, quæ & pannum quo Virgo labia deterserat, fortuitò demum inuentum studiosiùs in facti memoriam asseruauit. Deinceps nemo (: opinor) dubitabit, Rosam B. Catarinæ Senensis fuisse germanam Discipulam.

Hinc sanè credibiliora fiunt, quæ sequuntur. Quæstori Gundisaluo tum communione officij tum pari virtutis & amicitiæ studio necessarius intimèque familiaris erat *Ioannes de Tineo Almanza* Regiæ (: quam vocant) Cameræ Chartophylax & Quitensis Tribunalis supremus Circitor, vir pietate ac religione spectabilis. Hic vt erat in Quæstoris ædibus frequens ac penè domesticus, ibidem ex negotiorum occasione Rosam persæpe viderat, sæpiùs de illius sanctimonia vitæque singularitate mira audierat, ita de Virgine sublimiter, vt dignum erat, sentiebat, præsertim quòd sciret, Gundisaluum Rosæ precibus meritisque pluries grauissimis infirmitatibus fuisse liberatum. Contigit Ioannem ex cruciatibus stomachi periculosè ægrotare, ita vt accito Confessario tamquàm vitæ incertus animam per exomologesim duxerit expiandam. Interea memor viscerum charitatis quibus erga ægrotos nôrat Virginem abundare, summis precibus egit per Quęstoris coniugem, vt Rosam adduceret in tanto sibi periculo bene precaturam. Euicit tandem illa accedente Confessarij nutu, vt Virgo Quæstoris vxori se comitem fore promitteret ituræ ad

ægrum inuiſendum. Obſtabat, quòd Roſæ pro pudore virgineo durum & inſolitum erat viri quamquam familiariſſimi & infirmi ſubire conſpectum, at ſuperabat tum pia commiſeratio quæ negare iuſta ſolatia ægris neſciebat, tum humilis obedientia, quam Roſa *Mariæ de Vſateguì* velut ſecundæ matri deberi agnoſcebat. Itaque his tuta præſidijs cum honeſtiſſima Matrona & pediſſequis inviam ſe coniecit, priùs tamen ad Aedem Sancti Dominici Miſſæ ſacrificio intereſſe voluit, ac interim præmiſit qui nunciaret ægro, ſe, vtì petierat, à templo mox ei cum Matrona adfuturam. Senſit infirmus illomet puncto temporis quo nuncium acceperat, dolores ſuos mitigari. Intrauit deniq; Roſa iacentis cubiculum, ſalutauit ægrum ſed ea cõpaſſionis ac miſericordiæ dulci affluentia, vt nec circumſtantibus ſanis ambiguum fuerit loqui in modeſtiſſima Virgine Deum totius conſolationis. Verùm Ioannes vultu Roſæ obſeruato notauit in eodem maieſtatem Angelicam, teſſeram pacis, & viuam ſpem incolumitatis. Nec mora; confeſtim omnis dolor euanuit, infirmum ſomnus qui omnino diffugerat, blandè corripuit, mox altùm obdormiſcens (: Virgine interim cum comitibus domum reuerſa) integrè ſanus euigilauit. Compendium id fuit, quo Roſa celeri adiuta miraculo nec deeſſet operi miſericordiæ, nec in alienis ædibus præter Virginum morem diutiùs hæreret. Nec minor ipſi cura fuit citiſſimè abeundi, vt plauſum effugeret quem meritò timebat.

Plura huiuſcemodi curationum miracula in alium tantiſper locum tempuſque differo, hìc vbi de ſola Roſæ miſericordia agitur, vnum adijcere fas eſto, ſed lepidum, nam vſque ad bruta animantia clemens Roſæ ſuauitas & tenera extendebatur commiſeratio, ſiquidem teſte Salomone Prou. 12. *Nouit iuſtus iumentorum ſuorum animas, viſcera autem impiorum crudelia*. Erat *Mariæ de Oliua* in ſuo domeſtico gallinario miræ pulchritudinis pullus gal-

linaceus, ludebat in eius tergore, & alis versicolor & amœna striatarum plumarum varietas, collum quædam velut purpura decorè incinxerat, postrema corporis pro pennarum arcuata venustate in iridem videbantur desinere, denique toti domui vna hæc speciosa bestiola in delicijs erat, gaudebantque omnes hanc à Matrefamilias nutriri, & asseruari in spem sobolis quando creuisset, nam sperabatur illi simillimos fore pullos; quos procrearet. Creuit pullus, sed ea inerat ventricoso pigritia, vt iugiter cubarit humi, & vix vmquam visus sit vltro in pedes attolli, numquam auditus cucurire. Pertæsa Mater, quòd crederet frustra ab ignauo progeniem exspectari, in mensa coram marito, & filijs constituit illo vespere pullum cetera inutilem iugulare, ac postridie comedendum apponere. Hìc adstans Iuuencula Rosa miserta est bestiæ, & innocenti simplicitate conuersa pueriliter ad auem, *Canta* (: inquit) *mi pulle*, *canta ne moriaris*. Vix puella verbum protulerat, cum sub oculis omnium pullus repente assurrexit in pedes, alisque fortiter excussis canorè & hilariter cucurriuit. Mox altis ac prætumidis passibus totum conclaue perambulans ad Rosæ nutum pluries toto distento pectusculo alacriter cantauit. Risere quotquot aderant, reuocata subitò mortis sententia, plaudebat cantu repetito pullus cum plaudentibus, spatiabatur velut altè præcinctus, colloque arrecto stridulus idemtidem renouabat domesticorum acclamantium cachinnos. Exinde sæpius per diem sonoris cantibus impleuit viciniam, numerabat vices familia & nonnumquàm quindecies cantasse breui horarij quadrantis spatio deprehendit. Neque spem Matrisfamilias fefellit, cui nimirùm paulò post à pulcherrimo hoc gallo pulcherrimi fuere pulli. Tantùm vel in bruti animalis salutem valuit vnica vox miserentis Rosæ. Profectò & hic quæri posset, *quis dedit gallo intelligentiam*, qua obediret sanctæ puel-

læ iubenti iugulum dare cantui, ne daret cultro? sed ad grauiora.

CAPVT XXV.

Rosæ magna in Deum fiducia, crebrò in suis suorumque necessitatibus explorata.

A prima pueritia Rosam suam præuenerat Christus in benedictionibus dulcedinis, edocens confidere in adiutorio Altissimi, vnde per totam deinceps vitam securissima erat, se iugiter in protectione Dei Cœli commorari. Hinc tantopere afficiebatur initio Psalm. 69. *Deus in adiutorium meum intende, Domine ad adiuuandum me festina*. Hunc versum iugiter ferebat in ore, hunc inter labores manuum submissa vocula suauiter cantillabat, hunc sedens, stans, ambulans deuotissimè iterabat, nec satiabatur frequenti illius repetitione, præsertim cum aliunde resciuit postea, eumdem versum Beatæ Catarinæ Senensi perpetim in vsu, ac delicijs fuisse. Rogabat interdum Latinam horum verborum emphasim doctiùs ac profundiùs sibi enucleari, sed numquam in talem incidit interpretem qui meliùs ipsâ intimam faui huius dulcedinem aut experimento nosset, aut aptis indicijs explicaret. Interrogata, cur ex tot millibus vnicè hunc versiculum amasset præ ceteris, respondebat, Seraphicæ Matris suæ totum illo solatium contineri, singulas huius syllabas turgere quodam arcano succo familiaris in Deum confidentiæ, nec suo palato aliud his tam proprijs verbis sapidius posse occurrere.

Tria

Tria potissima erant, de quorum assecutione Virginem dubitare non sinebat cœlitus concessa fiduciæ certitudo. Primum æterna sua Beatitudo, alterum perpetua & numquam interpolanda Dei amicitia, postremum infallibilis ex alto succursus in quibusuis tum necessitatibus tum repentinis periculis. Transeundum per singula.

Quærebat Sponsi pietas occasionem, qua charam Virginem priuilegio singulari securam redderet æternæ felicitatis, quapropter semel eam permisit nonnihil concuti pauida formidine circa prædestinationis suæ arcanum omni animæ tremendum. Angebatur innocens Rosa considerans perire se posse, caligabat trepida recogitans iudiciorum Dei abyssum multam; sed non tardauit festinus ad adiuuandum Dominus, quin cor illud contritum & humiliatum opportunè recrearet, blando affatu sic eam alloquens: *Filia, ego neminem condemno, nisi volentem condemnari; igitur ex nunc tranquillo animo esto*. Dici non potest quàm sublimem, inuictam, solidam fiduciam hæc paucula cordi Virginis impresserint, plus enim ipso proferendi modo quàm verbis sibi significari intellexit; nec deinceps eam permisit Sponsus in æternæ salutis anchora fixam vllo incertitudinis fluctu turbari.

Doctor Ioannes Castillus aliquando inter alia sciscitabatur ex Virgine, an Prædestinationis suæ certam notitiam cœlitus reuelatam accepisset? rudis iuuencula hæsit ad *prædestinationis* scholasticum vocabulum, cuius propriam vim, ac etymon haud satis assequebatur, nec de illo aliud audierat, quàm significari mysterium impenetrabile, nec temerè vlli mortalium perscrutandum. Itaq; simplex ac timida negauit tandem, quidpiam sibi innotuisse de Prædestinationis subtilissima notione. Verùm vbi prudens examinator per idoneas periphrases dilucidiùs quid sciscitaretur explicuit, Rosa diffiteri ampliùs nec debuit nec potuit, superna illustratione admodùm tempe-

pestiuè se didicisse, quòd ab æterno electa erat ad cœlestem gloriam, idque miro Dei beneficio se tanta certitudine tenere, vt limpidiorem huius reuelationem nequeat desiderare. Manifestiùs hæc patuere in vltimo Rosæ moribundæ decubitu, siquidem felicissimi sui transitûs ad beatam requiem adeo certa erat, vt etiam præscierit ab omni purgatorii mora immunem se fore. Cumque nonnemo præsentium dixisset, prægrandem & omnino rarissimam esse hanc gratiam, sat prosperè agi cum animabus hinc migrantibus dum pro residua mortalis vitæ scoria detergenda ad purgatrices flammas mittuntur, se sibi id optare animitus: statim Virgo præ ingentis fiduciæ alacritate se ipsa robustior animosè respondit: ego verò Spõsum habeo qui prægrandia & rara dare potest, neque pusilla aut mediocria dumtaxat per diffidentiam ab illo speranda sunt. Hinc vicinam mortem non aliter ac certam Paradisi ianitricem læta aspexit, nam vt primùm Rosæ denunciarunt medici naturam succubuisse morbo, nec aliud restare præter decretorium diem, impauida nihilùmque turbata respondit, oppidò se lætari tam grato nuncio, solùm mirari se, cur metuerint citiùs exspectanti indicare.

Memorabilius est quod Rosam dum hortensem suam cellulam incolebat, salutis æternæ securam reddidit. Orabat Virgo, & in mentis excessu vidit circa se vndique solum conspersum rosis. Admiranti vnde ver tam repentinum adfloruisset, en conspicuus adfuit paruulus Iesvs purissimæ Genitricis innixus vlnis, ac Rosam blandè compellans iussit extemplò sparsas rosas in repandam sinuosæ vestis laciniam colligere. Collegit illa quas potuit, sinuque pleno se stitit Diuino puerulo; Is ex omnibus vnicam sibi in donum poposcit, qua gratanter accepta subintulit: *hæc Rosa tu es, huius prouidam curam mihi assumo, tu de reliquis vt magis volueris disponito.* Intellexit

Virgo

Virgo sapiens quorsum delicati Sponsuli verba tam seria ac pretiosa tenderent, gaudebat se teneri in dextera Saluatoris velut Rosam electam; meminerat de quibus ille promiserat, Ioan. 10. *Non rapiet eas quisquam de manu mea, ego vitam æternam do eis*. Porro præ magnitudine gaudij, quòd se videbat Rosam acceptabilem tutò vernare in pugillo Paruuli, nesciebat nec anxiè quærebat, quid de reliquis ipsa Rosis ageret, nisi quòd breui consilio subitaneum inde sertum confecit, ac cœlesti Infanti reuerenter imposuit, qui Virgini suauissimè arridens data benedictione disparuit. Suspicata est postmodum, rosis ceteris quas per terram sparsas viderat, significari pientissimas Virgines per Limam sparsas, quas tandem aliquando colligi oportebat in nouellum sanctæ Catarinæ Senensis Monasterium, vt illic religiosæ professionis nexu votiuo colligatæ Sponsum Virginum casto famulatu coronent, vicissim ab illo gloria, & honore coronandæ. Ità accidit, verùm nonnisi post Rosæ obitum. Qua de re infra loco proprio Cap. XXVI.

Pari imperturbabilis certitudinis fruebatur solatio felix Rosa in securitate gratiæ, Diuinæque amicitiæ: nam præterquàm quòd post quindecennales illas horrēdarum obtenebrationum eclypses (: de quibus supra Cap. XIII.) quotidie in suo ad diuinam vnionem reditu noua illustratione comperiebat sese in Sponsi fauore confirmatam; alijs quoque vicibus Rosæ promissum fuit à Domino nūquam se permissurum quòd vel ad momentum dulci amicitiæ suæ fœdere excideret. Quidam ex Virginis Confessarijs dono tam inæstimabili tacitus adstupuit. Is erat P. Fr. Petrus de Loaysa Ordinis Prædicatorum, qui cupiens euidentiùs experiri, quàm firmiter in tantæ promissionis fide sibimet constaret Virgo, in quadam eius Confessione rem puerilem ac minimam cœpit attollere tamquam dubiam, ac solicitiori dignam examine, visurus quid im-

pro-

prouisus nec fortè inutilis hic terror operaretur in Virgine, quam tanta (: vt nouerat) Diuinæ gratiæ securitas possidebat. Mirabatur cordata Rosa inusitatum rigidi censoris amphibolon, permisitque illum ad satietatem loqui. At demum certa se Dei amicitiam non violasse, animaduertit quo tenderet illa ambiguæ explorationis occulta industria: vndè præfata veniam modestè replicuit: iustè moneor cum metu & tremore salutem meã operari; atq; vtinam sìc operer vti debeo; peccatrix sum, equidẽ fateor, & vt fatear hìc prouoluor. Verùm (: quę Sponsi mei summa est benignitas intra me sentio tam infallibiles suæ erga me non interruptæ hactenus dignationis syngraphas, vt faciliùs mihi persuaserit quiuis me saxum esse aut paleã, quàm quòd dulce Numen à me auersum sit. Mi Pater, neque si vastos cælorum orbes quis huîc telluri complicuerit, in eam me sententiam flectet qua credere possim, Dei permissu me noxam mortalem commisisse; scio quid ille mihi tametsi indignæ pollicitus sit. Ego in Domino confido, non quòd ità præseruari merear, sed quia ille *fidelis est in omnibus verbis suis*: Adquieuit conscius veritatis Confessarius, breuiter excusans, quòd sola probandi spiritûs gratia censoriam hanc disceptationem excitarat.

Eadem vis confidentiæ in Deum à prima ætate Rosam aduersùs quaslibet mortalis vitæ difficultates, pauores, incommoda præualidè obarmarat. Maria de Oliua Rosæ Mater singulari complexionis indole tenebras & spectra metuebat, nec facile aut noctu prodibat ad secretiora domûs, aut ad vesperam sine comite sese vel proprio fidebat horto. Idem pauoris genius Rosam filiam ex materna crasi velut hęreditarius insederat, nec tamen ideo puella orationi dedita solitudinem ac loca obscuriora deuitabat. Accidit quodam vespere in noctem procliui & magis vmbroso, quòd Rosa adhuc tenera diutiùs moraretur in

horto, quò se ad meditandum receperat. Mater filiam quæstura venit, sed comite marito, quia vt dictum est ad nocturnos terrores timidissima erat. Rosa vt vidit eminus vtrumque parentem ad se venire, processit obuia, sed euntem occupauit cælitus immissa cogitatio quæ deinceps omnem exarmauit formidinem, docuit fiduciam, infudit securitatem: en (: aiebat intra se) venit per hortum Mater nec more suo trepidat, hoc solo iam impauida quòd maritum suum ad latus præsentem habeat, & ego quæ iugiter & vbique Sponsi mei præsentiâ munior, ego quæ tam fidelem, solicitum, fortem comitem non ad latus sed in corde circumfero, timebo in posterum *à timore nocturnâ*? confidit illa in homine mortali, didicitque ad illius fragilem adsistentiam tantisper solitos metus ponere, & non confirmabit me pariter confidentia *in Deo salutari meo*, vt nil vmbrosum deinceps expauescam? tam profundè animo iuuenculę insedit robusta hæc cogitatio, tam fũditus euacuauit congenitam formidandi procliuitatem, vt ex eo momento seipsam mirata sit Rosa, quòd noctu, interdiu, domi, foris, ad nullius periculi, monstri, belluæ pauebat occursum, vnico præsentis Sponsi præsidio animosa.

Nec defuit occasio qua manifestaretur illa heroica virginei pectoris soliditas inter discrimina ardua ac repentina. Degebat in quodam Indorum pago cum parentibus duodennis filiola, vbi die quadam cum Matre ac fratribus domum rediens in patenti area obuium vidit Taurum ferocissimum, qui elapsus stabulo vinculisque partim ruptis partim raptatis cursu præcipiti illuc ruebat vnde veniebat cum comitibus Rosa. Exanimis subito pauore Mater cum filijs circumspiciebat fugam. Sola Rosa impauido gradu fixa perstitit, Matremque ne fuga periculum iam nimis propinquum irritaret hortata est, vnà promittens, immanem belluam innoxiè transituram. Nondum Rosa

(: fixis interim in cœlum oculis) verba finierat, cum ferox ac torosum animal terrifico mugitu instar turbinis præteruectum procul in alias personas impetum fecit, velut si Rosam eiusue imbellem comitatum ne vidisset quidem. Palpitabant ceteris anhela præcordia etiam post periculum, at Rosa nec mutato leuiter colore monuit sperandum firmiùs in adiutorio Altissimi, & maximè tunc, quando periculi vicinitas omne effugium interclusit. Alia vice Limæ cum Matre ac honestissimis Matronis in quadriga reuertebatur à festiua celebris Ecclesiæ statione. Transeundum erat per amplissimum vrbis forum, vbi tunc metu dilapsa clamosi populi multitudo ferocienti Tauro spatium fecerat, confusaque vociferatione & lapidum iactu furiosam bestiam pro voluptate spectaculi sæuiùs irritabat. Prosultu cursuque flexuoso dextrorsum læuorsum properabat minax animal, cauda rigidè arrecta, spumante ore, boatu horrisono, naribus ira fumantibus, arenas calcibus iactabat in aëra, & sicubi in truncum, pannum, aut studiosè obiectum pileolum offenderat, atroci & crebra impactorum cornium vi infodiebat solo. Denique iam satis omnia terroribus impleuerat Taurus, quãdo venientem eminus rhedam conspicatus rectà in illam librauit cursum. Expalluerunt quotquot cum Rosa erant fœminæ, prosiliere foras quæ citiùs poterant, spemque salutis in fuga collocabant, ipse auriga circumspectabat trepidus qua parte tutiùs in terram descenderet seseque in pedes conijceret. Sola iterum Rosa oculis in cælum iactis & illinc reductis exemit trepidis metum, sticit fugam velut minimè necessariam, affirmans Taurum vsque ad rhedam neutiquam procursurum, sed via qua veniebat retrocessurum. Dixerat & respondit euentus, stupentibus vniuersis non magis Tauri velocem absque nocumento reditum, quàm Virginis animum quouis metu superiorem. At ipsa in summis periculis summè secura oc-

cinebat cœlesti Sponso: *non timebo mala quoniam tu mecum es.*

Cui tanta inerat Diuinę protectionis fiducia in vitæ periculis, vtiq; in necessarijs vitæ sperandis subsidijs minor esse non potuit. Die quadam in paternis ædibus defecit numerosæ familiæ panis, neq; vel tēpus coquēdi supererat vel nummi ad manū erant vt aliunde procuraretur. Nunciatum fuit Rosæ vacua esse penuaria, neq; vel crustam reliquam esse ab vltima pistura. Mirabatur Virgo tam celeriter absumi potuisse annonam quam pridie reposuerāt, vtique in biduum suffecturam. At iam certior facta penuriæ, nihilque territa breui labiorum motu visa est rem Deo commendare. Mox ingenti fiducia panariam arcam aperuit, plenamque reperit panibus vltra domûs illius morem candidis, azymis, ac saporosis, testante eorumdem figura illic inusitata ac peregrina, hos nequaquam à domestico panificio prodijsse. Alio tempore in eadem domo pernecessarium illis regionibus condimentum mel defuit, eiusque cupa fundo-tenus exhausta arescebat. Maria de Oliua seu ignara seu immemor penuriæ bis ter in caueam misit qui de vase omnibus noto mel adferrent; renunciarunt singuli, nonnisi vacuam sese ollam reperisse. Compatiebatur Rosa communi tot capitum necessitati, & secretissimo instinctu iussa sperare optimè de Dei prouidentia dixit matri: si mandas, descendam ego in nomine Domini, visura num quid residui mellis inueniam. Descendit, ipsamque cupam inuênit vsque ad supremum labrum recenti melle plenam. Hæsit illi spectaculo verè mellifluo tota domus attonita, eòque magis, quòd nouo prodigio mel cœlitus datum integris octo mensibus toti familię sat fuit in vsum quotidianum. Ecquis vidit vmquam, à Rosis suppleri apum officia?

Gasparem Flores patrem Virginis premebat molesta ægritudo corporis, simul marcebat afflictus mœrore animus

mus ob 50. librarum debitum cui præ inopia soluendo non erat. Tristabatur perplexa mater, hinc importunitate creditoris inde necessitatibus domûs, & cumprimis ægri mariti sensim impar. Vtriusque angorem vt resciuit filia, claue qua solebat cordialis in Deum confidentiæ tentauit opulentum æterni Prouisoris gazophylacium; vixq; in Templo preces fuderat, cũ inde domum redeunti adstitit vir planè ignotus at vultu modestè decorus ac voce comis; hic Virginem obiter salutans, simul inuolutum strophiolo argentum porrexit, iubens illo præsentem necessitatem parentum subleuari; nec aliud moratus illicò abscessit. Videbatur ex pondere & permodico inuolucri tumore parum metalli inesse sudariolo, at vbi Rosa id domi explicuit, ipsam argentearum librarum quinquagenam quam Pater debebat reperit, ægrique lectulum cum nummis adiens idemtidem repetebat, plurimùm Diuinæ bonitati fidendum esse, hanc modò succurrisse medio peropportuno, quantùm sufficiat ad amoliendam duri creditoris molestiam. Videbantur Gaspari narrari insomnia, donec filia explicato linteolo 50. libras vti acceperat promptè adnumerauit.

Eiuscemodi peregrinis ac inexspectatis subsidijs pluries egena domus recreata fuit, ne sanctæ filiæ constans ac robusta in Deum confidentia fraudaretur. Hoc nimirum suæ quondam nouellæ Sponsæ inter paraphernalia & antidôra pollicitus erat cœlestis Lapicida, de quo supra Cap. XI., adeo quòd Gundisalui Quæstoris vxor, quæ Virginis arcana præ alijs nouerat, rem in familiare adagium conuerterit, dicere solita: *numquid iterum empyreus Lapicida tuo monitu excussit loculos?* Quinimò erga locupletissimum hunc Sponsum ea erat Rosæ fiducia, vt ausu liberali Virgo pauperrima frequenter & palam in se receperit prouidere de toto sumptu ad excitandum à fundamentis nouum sanctæ Catarinæ Senensis Monasterium,

dum-

dummodo in diebus suis appelleret quod solũ tunc deerat Regiæ permissionis diploma. Verùm ex quo in huius mentionem incidimus, seorsim Cap. seq. narranda sunt, quæ circa fundandum illud Monasterium Virgini cœlitus & promissa & ostensa fuerunt: hìc breuiter quod præsenti capiti sufficit superestque in coronidem, subnecto & finio. Domi Rosa cum deuotis virginibus mira ac seria fiducia sermocinabatur de fundatione prætacti Monasterij; at Mater fastidio impar filiam quasi manifestè insomnijs rerum impossibilium delirantem obiurgauit coram omnibus, desine (inquit:) ineptire fatua, memento non esse plebeiæ sortis, aut patrimonij vulgaris negotium Cœnobia fundare; tu verò eâ præsidentiâ loqueris, ac si in tantæ fabricæ sumptuosa impendia tibi in promptu iam essent bis centies mille libræ argenti. Humiliter replicuit modesta filia: vtique si ad mortalem opem, si ad hominum manus respicerem, faterer vltro impossibilia esse quæ tracto, at scito Mater, me altiùs collocasse fiduciam meam; illumipsum *in quo omnes thesauri*, fideiussorem habeo, huius liberalitati diffidere mihi iam non licet. Successum videbunt hi oculi tui, lætaberis, imò tuopte experimento probabis quod dico.

CAPVT

CAPVT XXVI.

Rosæ diuinitus reuelatur efflorituram in vrbe Limana S. Catarinæ Senensis Cœnobium, tempus occulitur.

ILLustrioribus Limensis emporij ornamentis demum accessit nobile, spatiosum, elegans Beatæ Catarinæ Senensis Monasterium, numeroso sacrarum Virginum collegio dicatum sub regulari S.P. Dominici instituto. Anno salutis MDCXXII. (:hoc est quinquennio post Rosæ beatum ad superos abitum:) fundatrice illustri & opulenta vidua D. *Lucia Guerra de la Daga* loco situq; commodissimo stetit in Lima celebre hoc Cœnobium, & introducto candidi velaminis nouitio Gynæceo cœpere Diuina celebrari. Creuit subitis ac prodigiosis augmentis recens Parthenon, ita quòd hodie vltra ducentas numeret Sanctimoniales Sponso Deo sub inuiolabilis clausuræ religiosa custodia militantes. Viget in hoc casto pietatis Sacrario diurnus & nocturnus Dei cultus, deuota festorum pompa, canonicus officiorum ordo, iugis virginei chori psalmodia, sacræ supellectilis & Ecclesiæ accuratus nitor, apparatuum magnificentia copiosa. Nec ab extimo decore quidquam dissidet interior exactæ obseruantiæ pulchritudo, orationum, mortificationum, exercitiorum assiduitas, perfectionis studium, vniformis morum puritas & sanctimonia, disciplinæ rigidus tenor, perque omnes angulos

viua

viua & prorſus angelica virtutum omnium exemplaria. Porro celeberrimo tot illuſtrium heroinarum contubernio dignè aptèque reſpondet auguſta nobiliſſimæ fabricæ amplitudo, fontes, horti, vireta, porticus, dormitoria, periſtylia, officinæ, item poſſeſſiones, latifundia, ſeruitia, prouentus annui & inſtructiſſima totius abundantiæ œconomia, ſic quòd inclytum hoc Monaſterium intra primam annorum quadragenam tot cœli benedictionibus perpetim irrigatum exemplo, fama, ſplendore in eum profecerit gradum, quo poſſit grandioribus præcipuiſque totius Europæ Monaſterijs æquiparari.

Denique iſtud eſt, quod integro ferè ante fundationem decennio toties Roſæ nunc per ſymbola & figuras, nunc manifeſtè in propria forma ac typo fuit diuinitus præmonſtratum. Iſtud eſt, quod Virgo tam ſecurè, ac fidenter, tam crebrò & palam, tam libenter ac liberè dulci ſuæ patriæ vaticinando promittebat, ea quidem aſſeuerationis firmitate atque conſtantia, quaſi illud iam conſtructum ante oculos habuiſſet. Sola temporis & anni quo conſtruendum erat circumſtantia ob altiores Diuinæ Sapientiæ fines Virginem diu latuit, ſeròque didicit ſe illud corporeis oculis non viſuram: cæterà complures qui viſuri eſſent digito monſtrauit, perſonas quæ illic Deo famulaturæ eſſent (ac inter has Matrem propriam) deſignauit, numerum diffiniuit, locum prædixit, futuræ ibidem fabricæ plantam ac ſyſtema in tabella delineauit, primum incruenti ſacrificij myſtam nominatim expreſſit, quid multa? primam futurarum Monialium Præfectam (*Prioriſſam* dicimus) ex vultu agnouit, ſpiritu ſuo imbuit, oſculo pacis quodammodo initiauit. At preſſiùs & ſeriatim currendum per ſingula.

Dudum expertus propheta monuit, *intelligentia opus eſſe in viſionibus*. Dan. 10. Hanc verò in negotio de quo agimus Roſæ non defuiſſe ad aſſequendum in ſymbolicis

præuiſionibus genuinũ oſtenti ſenſum, patebit ex ſequẽtibus. Conſederat ſolitaria in horto domeſtico colligendis floribus intenta Virgo, iamque effrondibus roſis gremium impleuerat, cum arrectis in cœlum oculis, & arcano intus dictante ſpiritu cœpit non ſine deuotis ſuſpirijs iactare in altum ſingulas roſas, velut ſuperno eas hortulano commendans. Superuênit germanus virginis frater, ac ſororem innocenti ludo ſe oblectare nec ſerium quidquam ſubeſſe autumans acceſſit familiariter, quidque ageret interrogauit. Illa myſterium celans, hoc (: inquit) quod vides me agere; perrexitque vt ante iactare in ſublime roſas. Germanus nil vltra ſimplicem iocum & animi oblectamentum ſuſpicans replicuit: ſpargam & ego roſas in aëra, & fortè quàm tu iaciam altiùs. Atticuit Virgo, ſed loqui cœpere prodigia, nam ecce quas frater ſurſum proiecerat leuiſſimo delapſu mox reuoluebantur in terram, ex altera parte quas Roſa in ſublime ſparſerat, hærebant in aëre, ibidem in conſpicuam ſanctæ Crucis figuram aptiſſimè coibant, eidemque cruci à ſuccedentibus roſis decorus per circuitum formabatur limbus. Myſterij *intelligentia* hìc fratri defuit, non item Roſæ, quæ poſtea à conſcijs prodigij interrogata, quidnam putarit hoc aerio roſarum ſuppendiculo portendi, reſpondit candore impauido, his præſignificari futurum apud Limenſes ſuos inſigne Sanctæ Catarinæ Senenſis Monaſterium, in hoc quàmplurimas præſtantis ſanctimoniæ roſas certatim commigraturas, vt in cruciformem arctioris vitæ regulam coaptatæ è ſublimi perfectionis gradu terram deſpiciant, ipſiſque hic mundus crucifixus ſit, & ipſæ mundo.

Alia vice oranti Roſæ diuinitus oſtenſum fuit miræ amœnitatis pratum, vndique liliorum candore ac roſarum purpura (: tametſi ſparſim, & ſine ordine) variegatum. Placebat Virgini bicolor tot vernantium plantula-

rum venuſtas & gratia, maximè vbi deintus reſponſum accepit, omnes & ſingulas vni *Dilecto candido ac rubicundo* ſeruari in coronam. At diſplicuit patêre ſpatioſum ac nobile pratum cuilibet Viatori, imò communem, & publicum illic tam iumentorum quàm hominum quaquauersùs commeantium frequentari tranſitum: proinde feriò metuebat floſculos tam decoros, tam eximias terræ gemmulas prætereuntium veſtigijs improuidè conculcari. Sed ſimul timorem exemit ſuperna irradiatio, Roſam erudiens, tempus fore, quo ſelectum illud germen floridæ propaginis colligatur in vnum Sanctæ Catarinæ Senenſis *hortum concluſum*, ſeptoque proprio ſegregetur à profani ſeculi commercio, roſis porrò lilijſque ſignificari puras ac Deo dilectas Limenſium Virginum animas, quæ quidem hinc inde per Vrbem ſine ordine ſparſim habitabant, & ſuo tempore in cœtum clauſtralem fore congregandas, vbi tutiſſimæ ſint ab omni ſecularis calcanei protritu, ſolique æterno Numini fragrent odorem ſuauitatis, donec inde translatæ in Sponſi paradiſum eidem nectantur in immarceſcibilem gloriæ coronam. Dum his cœleſtium decretorum arcanis auidiſſimè inhiat auſcultatque Roſa, videbatur interim ſuis manibus floridum hoc ſertum paulatim connectere, Sponſoque imponere, qui viciſſim oſtendit illud ſibi gratiſſimum, & intimè charum eſſe. Roſam ingenti ſolatio perfudit hæc viſio, quòd obliquè per eam intelligeret, ſuo præcipuè labori ac merito hoc donari à Deo, quòd Lima tali aliquãdo ſacrarum Virginum aſceterio velut monili pretioſo erat condecoranda. Et quotieſcumque hoc ſuaue oſtentum ſuis referebat, vnà teſtabatur florituras in illo Monaſterio præclaras Dei famulas, quæ virtutum odore ac ſanctitatis fama glorioſè excellant.

P. Magiſter Fr. Ludouicus de Bilbao Virginis Confeſſarius tametſi reliquis eius dictis plurimùm deferret, huic tamen

tamen eiusdem vaticinio scrupulosiùs addubitabat, eò quòd ad humana respiciens ne quidem è longinquo videre poterat vel minimam verisimilitudinis stricturam, quæ tanti moliminis vllum aliquando successum promitteret. Quin potiùs omnis vndequaque tum ratio tum regiminis potestas videbatur inexorabiliter obstitura, præsertim cum pro conditione temporis abundè sat Monasteriorum esset in Ciuitate nouella, cuius tunc ætas primam annorum centuriam nondum expleuerat, plurimùmque adhuc distabat ab ea qua hodie tumet amplitudinis vastitate. Animaduertit Rosa Patrem incredulum de euentu ambigere, ac grandi fiducia sic eumdem affata est: quid hæsitas mi Pater! te viuo ac vidente stabit in Vrbe hac illud quod sæpe dixi B. Catarinæ Senensis Monasterium. Pone, suppone vt volueris, obstitura vetantium imperia, adde his in obnixum vniuersam hanc nostram Americam, imò totum potiùs terrarum orbem, adiunge per hypothesim totius orci vires, artes, potentiam, denique finge animo quidquid obstaculorum potes concipere, attamen te superstite, te viuo & oculato teste Monasterium quod dixi exstruetur, habitabitur, florebit. Locum tibi designaui, illic erit. Et te quidem æterno suo decreto selegit Deus, qui primus ibidem Sacrosanctam litabis hostiam in solemnitate, qua primus illic fabricandæ Ecclesiæ lapis ritu celeberrimo collocabitur in fundamentis. Tunc memineris hæc modò fuisse tibi prædicta à vili muliercula. Totum euênit prout Virgo prædixerat, nam anno 1622. accedens ad eam functionem Ludouicus inter solemnia sub missa recordatus est vaticinij, peractoq; sacrificio palam adstãtibus enarrauit, quàm asseueranter, clarè, disertè ante complures annos Rosa superstes quod illa die locoq; gesserat, prænunciarit.

Aliquando coram domesticis inter familiaria colloquia, dum Beatæ Catarinæ Senensis tractabantur glorio-

sæ prærogatiuæ, & iusta encomia, sensim ad futurum sub eius tutelari nomine Monasterium deuolutus est sermo. Hic Virgo primùm ingenuè fassa ac protestata est, se quidem illud mortalibus oculis minimè conspecturam, attamen quotquot illic adstabant reliqui certissimè illius intuitu, præsentia, solatio fruituros. Res cum risu excepta ab omnibus, nec deerant quibus Rosa videretur præ nimio in Seraphicam Matrem studio insanire; maximè postquàm is qui in se receperat exorare Matriti facultates Regias nouæ fundationi necessarias, Limam vacuus rediit, ne spem quidem permissionis vnquam obtinendæ secum apportans. Terruissent hæc quamcumque aliam, aut saltim eripuissent loquēdi fiduciam, sed Rosam nec terreri, nec timidiusculè silere permittebat ipsa supernæ reuelationis firmissima certitudo, adeo vt quod verbis idoneis adstruere satis non poterat, expressis in assula notis architectonicis conaretur euidētiùs adumbrare. Vnde arrepta coram incredulis tabella & cera, futuri Monasterij extēporaneum formauit archetypon, ea tum peritia tum securitate, vt spectantes rapuerit in stuporem. Describebat breui linearum ductu murorum ambitum, qui sub prima futuri Cœnobij exordia minus spatij complexurus erat, notabat angulos, flexas, confines, quo loco templum, quo situ porta, officinæ, porticus, dormitoria forent disponenda, nec aliud dolebat quàm quòd ceteri non æquè vt ipsa totam Monasterij imaginem in viuo radio præsentem habebant.

Indignabatur præ ceteris Rosæ Mater, nec æquo ferebat animo tam crebram, & seriam domi forisque mentionem fieri nouelli Cœnobij, quod filia tam assertè & imperterritè notis atque ignotis præfigurabat. Nullus apparebat negotij tam ardui procurator, nemo fundator, nemo fautor aut suasor, nullibi auspex vel patronus; abhorrere omnes tanquàm rem humanitùs impossibilem, taxare Virginem

nem tamquàm aut chymæris delusam aut affectui pertinaciter indulgentem. Ipsemet Doctor Ioannes de Castillo (: quem Rosa ob notam viri sanctimoniam tanti faciebat) conabatur Virginem ab hac persuasione diuertere, quòd opinaretur difficultates planè insuperabiles fore. Idem Quæstoris Gundisalui, idem Confessariorum erat iudicium. Hinc Mater anxia, sibique & familiæ probrum metuens arguebat filiam, quòd contra tot prudentum arbitria plus sola ipsa sapere velit quàm oporteat, concordi omnium peritorum sententiæ obstinatè refragandum non esse, Rosam ceu vanam prophetidem cum dedecore propediem vulgi fabulam fore, denique rationi non contumaciæ in his parendum esse, promissum Monasterium citiùs in Vtopia aut spatijs imaginarijs quàm Limæ constiturum. At Rosa tot contradictionibus alacrior voce humili sed læta replicuit: eya Mater dulcissima, hìc demum cessent verborum pugnæ, tu magno tuo emolumento experieris quàm durum sit contra stimulum calcitrare, in Sanctæ Catarinæ Limensi Monasterio quod prædîco tu-ipsa inter primas candidum Sanctimonialium indues habitum, illic tu velaberis, ibi solemniter profiteberis, ibi Religiosa vitæ reliquum consummabis. His auditis adeo exarsit Mater irritari se putans, vt filiam à cōspectu suo abegerit, altùm vociferans, egone Monialis ero! ego ad quam regularis vitæ ac statûs nulla vmquam cogitatio aditum inuênit, ego necessariæ dotis inops, cātandi ac psallendi ignara, curis secularibus innutrita, spiritu vacua, clausuræ impatiens, onusta prolibus, ego in claustrum me abdam? hac ætate velabor, profitebor religionem seueram, arctam, difficilem? apage, sat nugarum est, ad Calendas græcas hæc impleta videbimus. Initium anni MDC. XXIX. non vidit Calendas græcas, vidit tamen Mariam de Oliua Sanctimonialem in nouello Sanctę Catarinæ Senensis Monasterio, vbi post mariti obitum

sexa-

sexagenaria religiosis S. P. Dominici filiabus deuotissimè aggregata, cum sacra Ordinis veste nomen Sororis *Mariæ de S. Maria* assumpsit, exactoque probationis anno solemnia vota emisit, ac plena dierum sancto fine quieuit. Carebat inops vidua dote legitima, quæ quater mille libris argenti in singulas ibidem velandas erat diffinita. Verùm ne Mariæ obstaret egestas prouiderat omniscia cura Numinis, inspirans Fundatrici, vt in ipso fundationis programmate reseruarentur loca nonnulla gratuitæ receptionis digniorum sed inopum personarum, eoq; priuilegio gauisa est Rosæ mater.

Superest de ipsamet Cœnobij Fundatrice ac prima eiusdem Præfecta memorabile ac luculentum Rosæ vaticinium. Illustri Matronæ *Isabellæ de Mexia* domi famula erat *Mariana* nomine, cui grauiter ęgrotāti Rosa (: vtpote illis in ædibus pene domestica) more suo ex charitate ministrabat. Ea occasione honestæ fœminæ tum Isabellam tum ægram inuisuræ frequētes accedebant. Die quadam inter alias adfuit prænobilis nec virtute minùs quàm parentela & opibus clara D. *Lucia Guerra de la Daga*. Hæc Rosam (: de qua memoranda audierat) illic infirmæ Marianæ seruitio piè districtam conspicata, eidem cœpit deuotiùs affici, & captata affandi occasione, post mutuos vltro citroque vrbanæ comitatis ritûs impensè Virginem rogauit, sui meminisse vt velit in quotidianis ad Deum precibus sanctisque exercitijs, Rosa iam intus moneri se sentiens, affectu reciproco Matronam vinxit, offerendo modicum id quod posset, illaque fortiùs instante promisit, se in singulas hebdomadas peculialiter certum diem selecturam, quo ipsam Deo commendaret. Lucia hoc solatio diues ac domum reuersa quiescere non potuit, dum Rosam planè iam suam denuo conueniret. Venit cum prætextu commendandi maritum & filiolam, nam Virginis apud Deum suffragio tunc forsitan magis indigebant.

Rosa,

Rosa, velut si Luciæ cor penitiùs inspexisset, eamdem familiariùs quàm pridie cōplexa, nil de marito nil de filiola filijsue tunc respondit, Matronam verò nouo sibi beneficio implicuit, ipsamque tandem nō in lucrum vnicæ per quot-hebdomades diei, sed plenè in omnium suorum exercitiorum amicam communionem & participium arcano Dei impulsu stimulata admisit. Necdum sat capiebat ipsamet, vnde aut cur ita ageret, donec præter morem oculis à terra in vultum Luciæ attentissimè coniectis cœpit exultare spiritû, suffundi colore inusitatæ lætitiæ, palpitare calidis præcordijs, ac demum hilaritate modestissima Luciam deosculans, *Euge* inquit, *Mater, ingenti suo operi te Deus reseruauit*. Idque crebriùs liquenti gaudio replicans simul decenti osculo attonitam minimèque repugnantem dissuauiabat.

Dici non potest ex Virginis spiritu quos quantosque mox spiritûs hauserit felix Matrona: diriguit, sensitque Rosæ tum affatu tum afflatu mutari se medullitus, serpebant dulciter per omnes animæ suæ venas ignotæ flammulæ, cor in varias deliberationes repente dilatatum erigebatur totum ad cœlestia, quasi pulsu citatiori vociferans: *Domine quid me vis facere?* Sic affecta domum redijt, per viam sic Deum alloquens: Domine, si ex tuo æterno placito tuique nominis gloria est, quòd ego à seculari isthoc ad Religiosum aliquando statum transeam, perge operari in me quod mirabiliter cœpisti, en toto cordis affectu meipsam tibi offero, vnà cum prolibus & vniuersa mea substantia; tuum erit dimouere obstacula, quibus me tam ineluctabiliter nosti implicitam. Exinde in mulieris animum velut connexo agmine immigrarunt simul Religiosi statûs efficax desiderium, simul spes viuacissima, simul indubia certitudo pertingendi ad hanc metam, euadendi retinacula, perrumpendi innumeros obices quos sola Diuina manus poterat dimouere. Nondum

tunc

tunc Lucia trigeſimum ætatis annum exceſſerat, ſuperſtes erat maritus in plurimos (: vtì videbatur) annos victurus; circumſtabat matrem ſoboles numeroſa, quatuor nempe filij & vna filiola, premebat magnarum opum vaſta œconomia, nec tamen hæc religioſæ vocationis certitudinem in animo Luciæ ſeu conuellere potuerunt ſeu delibare, adeo quòd de ſanctioris propoſiti executione cum ſuis tam ſecura tractare ſolebat, ac ſi diſpoſitis omnibus de proximo velum ſibi imponendum exſpectaret.

Accidit interea, R.P. *Ioannem de Villalobos*, qui tunc Societatis Ieſu Nouitiatui Limenſi Rector præerat, ad ædes D. *Iſabellæ de Mexia* diuertere, vbi in Roſæ colloquium incidens, poſtquàm de certitudine futuri Monaſterij Beatæ Catarinæ Senenſis varius vtrimque alternârat ſermo, didicit à Virgine, ſe illic pridie locutam eſſe cum *Lucia de la Daga* annis quidem iuuene, at maturitate indolis graui; de ea nũc plura ſe nolle dicere. Intellexit vir religioſus ac prudens quorſum Roſa tũ loquendo tum reliqua ſubticendo alluderet, tacuit tamen, donec poſt Roſæ obitum Lucia pro more Sacramentali confeſſione animam expiatura accederet. Hìc Matrona Confeſſario detexit, ſe magni ac perardui moliminis opus animo verſare, fundationem noui Monaſterij ſub Sanctæ Catarinæ Senenſis tutela ac nomine, huc ſe impelli diuinis ſtimulis, quibus omnino parendum ſit; huc ſe vires, opes, cogitationes omnes conuerſuram. Viciſſim Confeſſarius illo temporis puncto memor verborum quæ pridem à Roſa audierat, Luciam edocuit, illud-ipſum eſſe, quod Virgo Matronæ promiſerat, quando eidem prædicebat, magno cuidam operi ipſam à Deo reſeruari. Proinde non diffideret vaticinio tantæ Virginis: rem tam arduam validiſſimis obſtaculis, remoris, ac difficultatibus haud caſſituram, verum-tamen in ipſo tempeſtatum ſummo furore

rore ac motu tranquillissimè sperandum fore in superno auxilio quod Rosa iam Sponso immortali conregnans facillimè sit exoratura.

Ita fuit: nam Luciæ maritum, paulò post & proles omnes ex ordine Deus ab hac luce euocauit, obstacula nouæ fundationis vndequaque innumera, & potentissima sustulit, duros repugnantium animos ad fauorem pij operis flexit: supererat Luciæ nobilissima parentela, quæ viduam generis, ætatis, opumque intuitu ad secundas nuptias ita vrgebat, vt penè adigeret. Verùm ipsa Roseæ prædictionis memor, & consilij tenax restitit, vicit, triumphauit, rebusque ex voto imò supra votum feliciter compositis nouo Sanctæ Catarinæ Senensis Monasterio auspicando, struendo, dotando amplissimas suas facultates, denique & se ipsam dedit, & cum sacro velo nomen *Sororis Luciæ de Sanctissima Trinitate* assumens prima nouelli sui Asceterij Præfecturam gessit, ac Religionis spiritum, quem ab osculo Rosæ pridem conceperat, hortatu, cura, exemplo mirificè in subditas Moniales propagauit, ac demum sanctimoniæ fama celebris ibidem extremum clausit diem. Hunc successum habuit Rosæ prædictio, vnde factum est, quòd Sanctæ Catarinæ Senensis Monasterium Limæ ex euentu apud consciam plebem sæpissimè Rosæ Monasterium (: hoc est diu ante vaticinio Rosæ prænunciatum) promiscuè amet appellari.

CAPVT XXVII.

Rosæ alia complura Deo reuelante arcana patefiunt.

IDem(:de quo paulò ante)R.P. *Villalobos* Societatis Iesu iurata fide testatus est, suo se experimento spiritum propheticum deprehendisse in Virgine. Petierat à Rosa precum suffragium pro felici exitu occulti negotij, sed ardui, quodque vt sileretur à ceteris primus silebat ipse. At Rosa (: quod numquam solita erat) in loquentis vultum oculis paulisper defixis, velut si illic tamquam in aperto codice legisset arcanum, verecundè subrisit, ac taliter respondit Patri, quòd is haud obscurè collegerit, illo momento cœlitus innotuisse Virgini totam secretissimi negotij seriem; vnde stupore attonitus ad P. *Antonium de la Vega Loaisa* eiusdem Societatis Virum integerrimum rem detulit, qui R.P. Philippo de Tapia Callaoensis Collegij Rectori simillimum cum Virgine accidisse palam asseuerauit.

Filia Quæstoris Gundisalui *Michaela de la Massa* secretam quamdam cogitationem versabat animo, quam nulli mortalium communicarat, neque communicare decreuerat. Huic Rosa familiariter se applicuit, totamque illam cogitationem velut ex pugillaribus accuratè recitauit, ac saluberrimi documenti aphorismos miranti præscripsit.

Maria de Mesta Pictoris *Medori Angelini* coniux cum solo marito nemine conscio tractârat de vtriusque profectione in Hispanias, deque necessaria pecuniarum quantitate

titate ad vitam illic honestè & commodè sustentandam. Inde Rosam adijt collocutura de alijs, quæ sibi tunc pressiùs instabant. Virgo sermone obiter deflexo etiam ad id, quod latere putabatur, ita respondit, ac si de eo pariter fuisset interrogata; nempe approbauit proficiscendi consilium, commemorauit summam pecuniariam, quam fœmina cum marito in reliquæ vitæ sustentaculum pari arbitratu constituerant, dixitque hanc ambobus (:eò quòd prole carerent) sat fore; Mirata est mulier, fassa plus à Virgine dici non potuisse, si ipsa amborum secreto consilio tertia adsedisset. Longè mirabilius videbatur F. Ioãni Miguel Ordinis Sancti Dominici Religioso, cum è lõginqua peregrinatione Limam reuersus, atque in D. Hieronymi Sacello Virgini seorsim colloquens, ab ea seriatim, & exactè sibi narrari audiuit quæ Fratri procul in aliena regione acciderant, nec humanitus inde potuerant in Rosæ notitiam peruenire; quin & abditissimas suæmet conscientiæ latebras Virgini patuisse euidenter agnouit.

In templo sancti Dominici Rosa cum Matre honestisq; fœminis substiterat, Deo precibus commendatura extremum agonem *Mariæ de Vera*, quæ in ædibus *Didaci de Requena* Argentarij decumbens vltimam vitæ horam expectabat. Superuênit triste nuncium infirmam expirasse. Territæ mulieres dolenter respexere in Rosam, hæc in Cœlum; at subitò ad circumstantes reductis oculis, non plangamus (inquit) nam amica nostra mortua non est, viuit *Maria de Vera*, tantùm oremus Deum, vt conualescat. Vixit, conualuit, sed alio Rosæ miraculo, de quo in Mantissa.

Cuidam Religioso Societatis Iesu, viro planè Apostolico summisq; virtutibus obornato insederat(: nescitur vnde) firma, tenax, & immobilis persuasio, illo se anno (;qui erat 1615.); certissimè ex hac vita migraturum; cupiebat sanè dissolui, & esse cum Christo, vnde captata occasio-

ne dum semel Quæstoris coniugi loquebatur adstante Rosa, vtriusque orationibus humiliter & enixè commendabat suum ab hac vita transitum, velut ante proximi anni Calendas indubiè futurum; exhorruit Gundisalui vxor, at Rosa leniter subridens, nequaquam (: ait) mi Pater hic annus te nobis eripiet, ita tibi secura spondeo. Ille ex aduerso contendebat rem fore certissimam, nec aliud sibi accidere posse felicius, quàm si paulò post celebratum Missæ sacrificium iuberetur spiritum suo reddere Creatori, id vnum se ardenter optare, imò & sperare. Inualuit sensim apud optimum Patrem instantis sui termini concepta opinio, vt à Collegio ad Nouitiatum, seu Tyronum domicilium migrans non socijs tantùm, sed ipsis quoque arboribus, muris, tectis valedixerit, velut domũ priorem numquam reuisurus. Cruciabant hæc piã Gundisalui coniugem, quæ tantum suæ conscientiæ moderatorem dolebat præmaturè amittere, proinde in Rosam quotidie anxia respiciens quærebat millies, verane sint quæ illa prædixerat de Confessario suo diutiùs superuicturo. Vicissim millies replicuit Virgo, & Matronam iussit securam esse. Nihilominus hæc trepidabat, quoties Missæ sui Confessarij intererat, metuens ne ille sui desiderij compos illâmet hora peracto sacrificio abiret è viuis. Denique in sacratissimo Diuini Natalis peruigilio dum Matrona confessura Patrem adibat, per ipsam Rosa eidẽ significari iussit, deponeret iam tandem inanissimam vicini sui obitus persuasionem, sciretque se grandioribus Dei obsequijs reseruari non moriturum priùs quàm foris cõplures animas operosa conuersione in viam salutis adduxerit, interque illas peculiariter eminere quinque præcipuas suo Apostolatu dignas, & verò Numini adquirendas. Hoc Rosa centies timidæ Quæstoris coniugi ad solatium occantârat, hoc ipse demum euentus plenè comprobauit, nam & Pater post Rosam annis nouem superuixit,

uixit, & in conuersione perditorum hominum, fructus quos illa prædixerat admirabiles reportauit, vtpote qui ex viris sui instituti primus adijt montana, quibus hodie nomen *Sancta Crux* de la Sierra, vbi plurimas Dæmoni animas eripuit, ac demum Limæ anno MDCXXVI. sancto fine quieuit.

P. Fr. *Bartholomæus Martinez* Ordinis Prædicatorum Limensis Cœnobij sanctæ Mariæ Magdalenæ Prior, & Rosæ Confessarius euentu ambiguo luctabatur cum morbo grauissimo, & extremè periculoso, iamque corporis cura ferè deposita Medicis suadentibus accelerabantur vltima migrantis animæ remedia. Inuisit ægrum P. M. Fr. *Ioannes de Lorenzana*, conceptoque repentinæ fiduciæ instinctu iussit infirmum bene sperare, eò quòd illo momento in Ecclesia viderat coram S. Hostiæ tabernaculo pro salute ægri luculentum ardere cereum, Rosam intelligens, qam illic ardentissimas fundere preces eminus obseruârat. Vix verba finierat, cum superueniens Sacrista F. *Ioannes Fernandez* ait, à Rosa in Templo coram Sanctissimo Sacramento geniculatâ illuc se missum, vt Bartholomæũ certum faceret, ex illa ægritudine quantùmcumque iam cõplorata neutiquam sibi mortem imminere, bono proinde animo esset, valetudinem citiùs quàm sperari poterat redituram, eò quòd priùs ipsum oporteat Diuinæ gloriæ in quodam singulari ministerio strenuè famulari. Bartholomæus, cui Virginis anima intimè perspecta erat, nil hæsitans fidem dictis adhibuit, eadem hora metum, & morbum abiecit.

Magister Fr. *Ludouicus de Bilbao* itidem per annos 14. Virginis Confessarius sopitis quas extinctas crediderat febribus timere sibi desierat, cum velut ex insidijs morbus redijt multò quàm ante violentior, ac recidiuum ad extrema reduxit pericula. Iam perplexi hærebant Medici, & pharmaca adhibere destiterant, iam æger (: cui natura

tura vocem dederat ſonoram, & liquidam) præ anguſtia obſtructi pectoris, viriumque languore vix quæ intelligerentur proferre poterat, nihilominùs qua licuit vocis tenuitate ac nutibus mandauit indicari Roſæ diſcrimen ſuum, quidque ipſa de morbi huius ſucceſſu, & exitu ſentiret, ſibi liberrimè renunciare iuſſit, vt ſi moriendum ſit continuò præparare ſe poſſit ad momentum, à quo pendet æternitas. Ceterà Virginem obſecrabat, ne in hoc ancipiti ſe deſtitueret, aut quidquam ſaluti ſuæ congruum disſimularet, hoc ſi vllum aliud dicendæ veritatis tempus eſſe, nunc vel maximè ab ea ſe filialis beneuolentiæ ſancta obſequia exſpectare. Virgo tametſi ſpiritualis ſui Patris angoribus condolebat, nihil tamen periculi commemoratione exterrita paucis at vultu alacri reſpondit: ad ſerium illud vltimæ reſpirationis momẽtum omni anniſu, cura, ſolicitudine ſe parare numquam intempeſtiuum, ſemper laudabile eſt ac ſalutare. Verùm tamen infirmitas iſta non eſt ad mortem, conualeſcet infirmus, & in proximo Sanctiſſimi Roſarij triumphali feſto coram vniuerſo populo diſertè è ſuggeſtu perorabit. Interim mittam illi medicum meum, hunc ad lectuli caput iugiter ſub oculis habeat, nec de recuperanda valetudine diffidat. Miſit deinde Patri quam vnicè habebat in delicijs breuem paruuli Iesv iconem decenter veſtitam, ſuum (: vti aiebat) medicum, quem deinde à conualeſcente repetijt, nuncians abſq; hoc ſibi nimiùm ſe ſolitariam videri. Credidit Roſę vaticinio Ludouicus, Medicum deuotè coluit, vires omnium admiratione integerrimè recuperauit. Vnicum ſupererat in quo plurimùm hæſitabat, nimirum haud videns quomodo ſibi obuenire iam poſſet cõcionandi munus in propinqua Sanctiſſimi Roſarij ſolemnitate, quandoquidem pro illo anno hæ vices non ſuæ erant, ſed ſui Prouincialis M. Fr. *Gabrielis de Zarate*, nam huic per ſortem (: vt ibi moris eſt) vno menſe ante hoc ſermocinandi

di onus obtigerat. Nihilominùs & hoc in Ludouico impleri debuit, siquidem Prouincialis paulò ante festum ægritudine correptus prædicare non potuit, ignarusque vaticinij sermonem habendum Ludouico demandauit.

Limæ in sancti Dominici Cœnobio *Ioannes de Soto* Religionis habitum impetrarat, sed morbum comitialem cui obnoxius erat, silentio presserat. In probationis anno fraus deprehensa *Alphonsum Velasquez* cœnobiarcham permouit, vt de Patrum cõsilio clam statuerit inutilem Nouitium honestè ad seculum remittere. Iam decreta erat executioni dies, & Nouitiorum Magistro *Petro de Loaysa* iniuncta dimissio, neq; humanitus quidquam horum Rosæ innotuisse poterat. Adfuit tamen pia Virgo primo diluculo, & per Fr. *Blasium Martinez* Sacristam rogauit vnà cum Priore Magistrum Nouitiorum ad se in Templum descendere, priùsquam opus conceptum exsequeretur. Venère ambo, mirati quid Virgo hora tam insolita ac præmatura sibi vellet. Respondit illa, se occurrisse supplicaturam pro Nouitio iamiam exuendo, simulque rogauit decretum expulsionis rescindi. Substomachans ad hæc Patrum vnus replicuit: nescis Rosa quàm malè hoc intercessionis beneficium colloces, at scito iuuenem pro quo rogas, emittendæ professioni prorsus inidoneum esse. Aequanimiter hanc repulsæ asperitatem tulit mitissima Rosa, attamen subiunxit: Videbitur decretum Altissimi diuersum esse, vestroque fortius; nam Nouitius ille ad solemnem Professionem ritè pertinget, & Ordinem Pietatis ac Religionis exemplo insigniter illustrabit. Totum euênit vti Virgo prædixerat.

Tres germanæ sorores, *Philippa*, *Catarina*, & *Francisca de Montoya* Rosæ conuersatione & exemplo erudiebantur ad pietatem. Ex his *Philippa* & Catarina desiderabant spreto seculo Religiosum sancti Dominici habitum ac tertij Ordinis amplecti institutum. Sola *Fran-*

ciscæ

cisca paulò tenaciùs adhærescebat mundo; totisque præcordijs abhorrebat à seculi diuortio : displicebat religiosa vestis pannosa simplicitas, oblectabat nitidioris cultûs fimbriata ostentatio, tenebat venusti capillitij fœmineus amor. Coarguebat interdum Rosa nimium Franciscæ incrispanda cæsarie studium, ac dicebat: hos tuos, quos tãto nunc affectu colis capillos ego recisos aliquando visura sum, ne dubites. Demum prædixit apertiùs, Franciscam (& si tunc repugnantem) vnà cum germana sorore Caterina tertij Ordinis sancti Dominici Monialem fore, at Philippam quæ tunc eiusdem instituti flagrabat desiderio in oblatas tandem honestas nuptias consensuram. Respondit successus vaticinio, nam Philippæ ardens Religiosi status desiderium cunctis adstupentibus migrauit in Franciscam, illa maritum, hæc sancti Dominici habitum vnà cum Caterina Sorore obtinuit, capillos, pompam, seculum feruore ac lætitia inenarrabili eiurauit.

Aliud nobile par Virginum, *Maria & Ioanna Vrtado de Bustamante*, quamquam intima ac familiari Rosæ amicitia gauderent, nil minùs quàm de amplectendo Religionis statu cogitabant. Attamen cum his die quadam in domestico horto coambulans Rosa impetu superno ac repentino sic vtramque affata est: scitote bonæ Sorores, vos ambas vnà cum Auia vestra *Ludouica* Sanctimoniales fore in Monasterio quod dicimus SS. *Trinitatis*, & ego diem illum victura, ac visura sum. His tertia supererat germana Soror *Francisca* nomine quàm è contra tantum accenderat desiderium subeundi tertium Ordinem sancti Dominici, vt vix aliud cogitare libuerit, aut loqui. Communicato demum cum Rosa consilio responsum ab ea retulit, quod postmodum euentus comprobauit, nimirum ipsam nec sancti Dominici nec alterius Ordinis Monialem sed legitimi mariti coniugem fore: Ità accidit; nam anno MDCXV. nempe biennio ante Rosæ obitum binæ

Soro-

Sorores Maria & Ioanna vnà cum Auia in Sanctissimæ Trinitatis Monasterio velatæ sunt, ac prior *Mariæ de la O*, altera *Ioannæ à Iesu*, vltima *Ludouicæ à Cruce* nomen assumpsit. Francisca nupsit *Hieronymo de Villalobos.*

Ioanni de la Raya & Mariæ Euphemiæ de Parejas vnicus adolescebat filius *Rodericus*, quem ipsi à teneris destinârant sacræ militiæ Societatis Iesu tempore suo adscribendum. Creuit puer, at nullo religiosæ inclinationis indicio. Applicatus scholis manifestiùs tam Ecclesiasticum statum quàm litteraria quæuis exercitia abhorrere visus est quidquid ex aduerso vterque parens seu palam cuperet, seu operosiùs suaderet. Afflicta mater delitescentem in hortensi cellula Rosam adijt, dolorem exposuit, precum subsidia enixè flagitauit. Rosa, vt erat accelerandis mœstorum solatijs promptissima, statim quidquid suæ apud Deum orationes valerent Euphemiæ addixit. Mox aliquàntulùm cœlos intuens, postque breuem morulam in se reflexa, nil (: inquit) ambigito, Rodericus tuus post menses admodum paucos Religiosam induet togam, sed non illam quam tu vnicè volebas Societatis Iesu. Sauciarunt postrema hæc verba Euphemiam, vnde replicuit: ah quàm medullitus mecum tristabitur maritus meus, vt audierit filium nostrum illi Societati non fore aggregandum. Respondit blandè commiserans Virgo: quin tu potiùs adora Diuinam prouidentiam quæ tibi hæc tempestiuè constare voluit, vt sensim maritum ad iustam æquanimitatem disponas, ne frustra abstrigillet spiritui vbi vult spiraturo. Sinite in Roderico operari Diuinam potiùs voluntatem quàm vestram; & quàm primum filius tuus regulare institutum amplexus fuerit, vide me moneas, & vt Altissimo grates referam pro beneficio quo nos affecit. Tres circiter abiere menses quando Rodericus inflammari se sensit impetuoso ac subito Religiosæ vitæ desiderio, iamque vltro parentes,

quandoquidem ita ipſis collibitum erat, incunctanter ſeriòque agerent cum Patribus de ſua in inclytam eorum Societatem admiſſione. Reſciuit hoc Roſa, iterumque dixit Euphemiæ: certo certiùs Religioſum videbis filium tuum, atæquè certum eſt, ipſum Societati Ieſu adſcriptum non iri, rudior Seraphici Franciſci tunica illum expectat. Nil minùs tunc aut cogitabat Rodericus, aut optabat cum maritò Euphemia. Quin potiùs cum primorimoribus Societatis iam pertractata, concluſa, parata erant omnia, ſolæ conſenſuri P. Prouincialis expectabātur litteræ, ſed (: Numine ſic diſponente) tardarunt illæ, atque interea Rodericus clam parentibus Cœnobium Sancti Franciſci adijt habitum petijt, admiſſionem obtinuit, monitiſque & demum flexis ad conſenſum parentibus octiduo poſt ſolemni ritu in pauperem Fratrum Minorum Ordinem adlectus eſt. Mater de Nouitij conſtantia mœſtè anxièque ſubdubitans, quod delicatum puerū tantis metuebat auſteritatibus vix parem fore, denuòRoſam adijt, ſolicita, puſillanimis, inquieta, præſertim ex quo reſciuerat filium inter Quadrageſimales rigores nōnihil infirmari. Sed Virgo diffidentiam mulieris leniter perſtringens, tam modicam (ait) fidem habes in auxilio Riginæ Sanctiſſimi Roſarij, cui nouitium Rodericum commendaui? ſcito illum in Ordine ſuo perſeueraturum, & ſuppone te illum iam videre profeſſum. Quid multa? Rodericus mox vt lineam ſubuculam cum lanea commutauit, conualuit, exacto probationis anno ſolemnia vota emiſit, diuque in Seraphica Religione pius & exemplaris Sacerdos ſuperuixit.

Nobilis Hiſpani Leonardi de Roya mancipium Maria Perez cum hero clam viuebat in ſtatu damnabili. Compuncta demum, ſuæque animæ ſalubriùs proſpectura, cum modum non videret quo aut periculoſo contubernio ſe explicaret, aut ſeruili conditione preſſa ingenui

viri

viri legitimas assequeretur nuptias, Rosæ calamitatem suam fidenter aperuit. Compassa Virgo ancillam bene de Dei misericordia sperare iussit, fore quòd Leonardus ritè ipsam vxorem duceret. Credidit aflicta mulier in spem contra spem, felicique experimento comperit, Rosam non ex vano prompsisse solatium.

Mariæ de Mesta Medori Angelini Pictoris coniugi duæ simul ancillæ Aethyopissæ domo aufugerant, earumque altera Antonia nomine etiam claues heræ tunc pernecessarias asportarat. Questa est Virgini iacturam suam, quòdque domum rediens aut arcam vestiariam cuius clauis subducta erat vi effringere, aut in diem posterum aliunde necessariam vestem mutuò petere cogebatur. At subitò respondit Rosa: neutrum facies, nam reuersa ad limen tui domicilij priusquàm de sella prodeas, occurret tibi in ostio, qui Antoniam à fuga sponte in ædes redijsse nũciabit; alteram fugitiuam scito cras ad te reducendam. Abijt *Mesta*, & in domûs suæ limine, antequam gestatoria sella exscenderet maritum in valuis obuium habuit nunciantem redijsse cum clauibus Antoniam. Vicissim marito reposuit *Mesta*: & crastinus dies alteram nobis restituet profugam. Vtrumque contextu Rosa prædixerat, vtrumque *Mesta* postridie impletum vidit.

Decreuerat Peruani Regni Excellentissimus Prorex Gundisaluum de la Massa Quæstorem implicare procul à Lima functioni honorificæ at perarduæ, quæque virum exigebat summæ tum experientiæ tum fidei ac integritatis. Misit igitur qui Gundisalui consensum elicerent Regiæ (: quam vocant) *Audientiæ* Senatorem, & Fisci procuratorem, quibus honoris & auctoritatis gratia proprium suum adiunxit Confessarium. Quæstor legationis dignitate perculsus, simulque tum seriam Proregis mentem tum negotij difficultatem probè intelligens, spatium quasi deliberaturus petijt, maximè quòd tunc ob classem

propediem inde Hiſpanias petituram expediẽdis infinitis litteris ſuiq, officij ratiocinijs diſtringebatur ne domo, vel ad vnum diem abeſſe poſſet: reuera autem hæc prætexebat, vt per longioris moræ inducias effugeret ipſum periculoſæ plenum opus aleæ. Profecta claſſe tres ſupradicti non iunctim ſed ſinguli ad Gundiſaluum redicre, ac pluries quidem, premebat enim negotij grauitas & Regis obſequium. Tandem 15. Aprilis quaſi peremptoriè monitus, poſtridie hora præfixa ſeſe à Prorege ad colloquium in palatio exſpectari, facile agnouit iam nullum ſupereſſe exoſæ profectionis effugium, vnde illomet veſpere poſt cœnam cogitabũdus ac triſtis angorem ſui animi ſolis coniugi Roſæque aperuit. Vxor metu diſpalluit, ſed neutiquam Roſa, quæ die poſtero ab Oratorio veniẽs, Quæſtorem iam-iam domo exiturum ac Proregi ſeſe ſtiturum vultu alacri affata eſt: vade inquit, nec formides, lætior ad nos redibis è palatio, quàm hinc exieris; & ne ſuperfluis te morer, ſecurus eſto, arduum illud negotium quod ſubuereris, in alium transferetur, tu planè immunis eris. Dubitanti Quæſtoris coniugi idem bis ter conſtantiſſimè inculcauit, adijciens: nec ſi videris vtrumque mariti pedem immiſſum ſtapedi, aut plateæ iam adequitantem, credideris profecturum. Manebit is tecum Limæ, nec emittetur foras ad moleſtiſſimæ functionis periculum. Mira res: Quæſtor ſubitò intromiſſus ad arcanum Proregis colloquium, ab eodem varijs ſermonibus detentus per horam & dimidiam, illo momento temporis quo iam adamantini decreti inſinuationem pauidus exſpectabat, comiter dimiſſus eſt, nec Prorex toto ſeriæ cõfabulationis ſpatio odioſam illam commiſſionem verbulo attigit, tametſi quatuor integris menſibus ſtuduiſſet hanc per ſupramemoratos Quæſtori inuito efficaciſſimè perſuadere. Eadem longo poſt tempore ſic alteri iniuncta fuit, ac ſi de illa numquam tractatum fuiſſet cum Gundiſaluo.

Fer-

Ferdinandus Flores de Herrera germanus Rosæ frater Patris exemplo militiam secutus vsque in *Chilæ* Regnum penetrarat, vbi & vexilliferi honore in sua centuria functus est. Huic leucis plus-minus quingentis *Lima* distāti Rosa soror epistolam scripsit, (: nam diuinitus didicerat, illum in *Chile* honesto matrimonij iugo succollasse). Hac solicitè hortabatur fratrem, quandoquidem hunc statum amplexus erat, Christiani patrisfamilias obligationi inter militares strepitûs accuratè satisfacere haud negligeret, domum suam ad Dei timorem ac pietatis obseruantiam studiosè formaret, liberos quos illi superna benedictio datura erat, optimis moribus imbuere, sanctèque educare satageret, ac primum quidem matrimonij sui fructum filiolam fore, à Deo peculiariter signatam in facie qnam videlicet purpureus conspicuę rosæ character esset ornaturus. Hanc itaque mox ab ortu parens dicaret offerretque Augustissimæ Deiparæ, siquidem hæc filiola puritate & innocentia vitæ multùm placitura erat Altissimo. Ita euênit: nam post biennium circiter nata est Ferdinando prima hæc soboles, secumque ab vtero matris attulit rosæ typum in vultu tam bellè & accuratè effigiatum vt nec penicillo venustius depingi potuisset. Adoleuit cum hoc signo paruula, mirantibus quotquot Rosæ litteras pridem viderāt. *Didacus Gonzales Montero, Christophorus de Aranda Valdiuia*, alijque centuriones ac Chilensis militiæ Præfecti certatim adibant *Ferdinandi* ædes, deuotò hoc spectaculo coram fruituri, nam & puella (: iuxta Rosæ vaticinium) mirè à teneris propendebat in religionis ac pietatis exercitia. Tandem præmaturè vtroque parente orbata remansit sub tutela pupillari, donec *Franciscus Lasso de la Vega* Chilensis Regni Gubernator & præses ob Rosæ tunc defunctæ piam & vsque in Chile celebrem memoriam in se officium curamque suscepit vltro, vt orphanam suo sumptu è Chile *Limam* transmitteret,

teret, vbi Auiæ *Maria de Oliua* (: iam tunc Moniali) in S Catarinæ Senensis Monasterio sanctissimè conuixit, ac singulari virtutum exemplo mirabiliter coruscauit.

Isabellæ de Mexia nobili Matrona ancilla erat Aetyopissa, *Speranza* nomine, quod vltro sibi (: ac si Christiana esset) imposuerat. Hęc à promontorio Africæ Hesperium olim, nunc *Caput viride* appellatur, ab interiori Lybia per mare Atlanticum abuecta in Indias, primùm quidem in Isthmo *Panamæ* seruierat, exinde Limam deducta iam à sexennio ancillabatur Isabellæ. Accidit eā grauiter infirmari, quapropter supplex Rosa tum Isabellam tum suam Matrem exorauit, concedi sibi Speranzam in maternis ædibus suo ministerio cōmodiùs procurandam. Vt allata fuit, repente Virgo perplexum quid secum mussitans, demum apertè dixit Matri: sentio, Speranzam non esse baptizatam. Aegra ex aduerso malum pudorem obstinatione peiori obarmans contendebat peruicaciter, in *Panama* se sacro Baptismo tinctam fuisse, & vt fidem conciliaret mendacio, fingebat nomina plurium quos interfuisse iactabat, comminiscebatur Patrinos numquam natos, locum, annum, ritum, omnia, præter veritatem. Perfacile ipsi fuit tum Dominæ suæ tum Mariæ de Oliua ceterisq; imponere, adeo vt Rosam velut importunè molestā arguerent. Verùm ingemiscebat Virgo idemtidem suspirans ac palam deplorans infirmam non baptizatam. Superuênit prouidente Numine post dies vndecim Gundisalui Quæstoris mancipium Franciscus qui Speranzæ ex Africa Panamam, inde Limam iugiter comes fuerat: is interrogatus respondit simpliciter, se semper credidisse, quòd vtique intra hoc sexennium Speranza Limæ baptizata sit, nam quòd in Panamà Baptismus ei non obtigerit, habere se compertissimum. Hìc tandem conuicta mendacij, sed admirans vnde id Rosa potuerit diuinare sic coram omnibus orsa est loqui: dum ex Panamà huc

in ædes Isabellæ veni, reliquæ ibidem Aethyopissæ me per ludibrium *equam* appellitabant quòd baptizata nondum essem; at ego conuicij impatiens replicui audacter, æquè vt illas Christianam me esse. Abinde ne pudefierem, mendacium meum pertinacia tueri conata sum vsque in hodiernum diem. At nunc à Rosa (nescio quo modo) deprehensam me fateor, & Baptismum flagito. Confestim Virgo acciuit vicinum Sancti Sebastiani Parochum Licentiatum *Quixanum*, huic rei seriem infirmâ annuente exposuit; baptizatur Speranza, moriturque postridie.

Nemo audebat interrogare lætam hoc successu Rosam, vnde arcanum Speranzæ statum didicisset, nam hunc ei non potuisse humanitus Limæ innotescere, apud omnes in confesso erat, ex altera parte Virginis cœlitus infundi abstrusas notitias pridem constabat Matri, quæ inter alia legendi scribendique scientiam non acquisitione sed Diuina infusione irrorasse minorenni filiæ grato experimento compererat. Res demum ita patuit. Docuerat Mater filiolam Rosam vtcumque singulas nosse alphabeti literas, iamque in eo erat, vt de ijsdem in syllabas combinandis puellam instrueret, simulque in pagella rude exemplar dederat, vt inde calamo charactères formare disceret. Malebat Rosa totum hoc tempus orationi dare, sed Mater suspicans filiolam puerili more discendi tædium ac laborem defugere, induxit Confessarium vt coram se iuuenculam de neglectu redargueret. Fecit ille bona fide quod iussus fuerat, sed Rosa postridie oratione præmissa Matrem adijt, librum oblatum expeditissimè legit; insuper programma exhibuit sua manu eleganter conscriptum; nempe meliùs docuerat Vnctio quàm *Oliua*, & idem qui Sanctæ Catarinæ Senensi artem legendi scribendique supernè infuderat, dignatus est & Rosam pari infusionis compendio diuinitus erudire. Porro ne his minutioribus immoremur, tandem hoc

Mà-

Magiſtro ſuæ mortis diem,locum, horam edocta nemini dulciùs quàm ſibi ſuoq; funeri felix vates præcinuit. Verùm id commodiùs proximo Capitulo ſeruatum eſto.

CAPVT XXVIII.

Roſa mortis ſuæ præſcia grauem vltimæ ægritudinis luctam fortiter excipit, inuictè ſuſtinet.

DVriùſne premat certitudo mortis, an horæ ac diei incertitudo, problema ſit, illic decretum hìc ſecretum affligit mortales, niſi quod ſolis Dei amicis mori ſit lucrum, & inſuper nonnullis horum eximio fauore Numinis ſecretum diei & horæ reueletur. Hinc & Roſa quotannis feſtum Diui Bartolomæi (: quo ſe morituram præſciebat) tam pretioſum & charum fuit; hoc ſtudio ſingulari colebat deuotiùs, nec ſuo contenta ieiunio,aliquot innocentes puerulos induxit, vt ſecum in huius feſti peruigilio ieiunarent, hi verò etiam poſt Roſæ obitum perrexerunt eiuſdem Apoſtoli recurrentes Vigilias ſpontaneo celebrare ieiunio, nec aliam norant piæ conſuetudinis rationem dare, quàm quòd ſic à Roſa fuerant inſtituti. Mirabatur curioſa Mater, quid filiæ tam peculiare cum Sancto Bartolomæo verteretur, donec tandem audiuit à Virgine, hunc ſibi diem aliquando fore nuptialem, quo ad Sponſi thalamum eſſet euocanda.

Adhuc

Adhuc mortalitati Virginis supererat circiter triennium, quando ex graui morbo decubua videbatur omnibus iam vitæ marginem extremum attigisse; nemo dubitabat intra pauculos dies è viuis abituram: domestici velut iam mortuam plangebant, cum subinde num adhuc spiraret ambigerent. Adstitit inter alios Confessarius P.Magister Fr. *Ludouicus de Bilbao*, cœpitque voce lachrymosa affari Virginem ijs formulis quibus ad postremum agonem solicitiùs animari solent moribundi. Audiebat quietè & auidè Patris spiritualis vltima solatia gemens Rosa, illiusque hortatui promptè se accomodans nunc contritionis actûs feruentissimos, nunc humillimæ resignationis tranquilla suspiria, nunc anhela supernæ Patriæ desideria facili conatu frequentabat. Verùm vt vidit cicumstantes velut re perdita liberiùs singultire, ipsumq; Confessarium lachrymas tenere non posse, cohibere nec ipsa potuit roseum commiserationis affectum, vtque cõsolaretur ceteros, ita allocuta est Patrem: depone metum, abige intempestiuum mœrorem, ac certus esto, me nequaquam ex hac licet tuo omniumque iudicio comploratа ægritudine morituram. Heu! longiùs abest meta ad quam propero, attingam demum, sed non modò. Quòd si nunc morerer, bis mihi moriendum foret, nam qui vltimò lethum mihi allaturus est dies, procul distat, nec opinandum, hanc Sponsi voluntatem esse, vt bis moriar. Mirabatur Confessarius hæc tanta cum securitate ac fiducia proferri à Virgine, quam sciebat nec temerè loqui solitam, nec in re tam abdita quidquam asseueraturam, nisi diem sui transitûs diuina reuelatione compertum habuisset.

Annum denique suæ ætatis trigesimum-primum Rosa attigit, quem minimè se finituram dudum prænouerat. Vnde quatuor ante obitum mensibus valens ac sana Gũdisalui vxorem sic allocuta est: scito Mater, me quarto

ab hinc menſe viam vniuerſæ carnis certò ingreſſuram. Vltimę infirmitatis meæ dolores qui me conficient atrociſſimi erunt, ſed omnium erit immaniſſimum tormentum ſitis, cui vt tunc ſubuenias, ex nunc obnixè & anxiè te precor. Memento ne mihi torrridis faucibus aridiſque viſceribus tua materna viſcera imploraturæ lympham deneges qua indigebo. Pollicere hodie Mater, quòd in illo mortifero extremæ ſitis incēdio me non deſtitues, quin poſcenti aquam præbeas. Attonita his dictis Matrona, & Virginem attentè intuita, vt vidit tam ſeriò cernuèq; ſupplicem, promiſit fide bona, ſe poſcenti daturam quoties & quantùm aquæ foret petitura. Interim dolebat tam prope imminere decretorium Roſæ diem.

Porro & locum (: ſed integro anno ante) eidem Matronæ prædixerat: nam quodam veſpere inter ſpiritualia colloquia ſubitò præter morem interpellans Roſa vultu amœniſſimo modeſtiſque lætitiæ ſignis diducto in hæc verba erupit: ſcito Mater, me non alibi quàm hìc in domo tua & hoc loco naturæ debitum ſoluturam, & ſi videris me in parentum meorum ædibus vltima ægritudine corripi, non ambigas, hìc non illic ſoluar mortalitatis nodo. Nunc ergo per omnia noſtræ amicitiæ iura te obteſtor, ne quando hìc exſpirauero corpuſculum meum alijs fœminis committas veſtiendum feretroque aptandum, ſoli tibi ac genitrici meæ hanc curam pro amore Dei aſſumito, vobis ſolis vltimum hoc pietatis in me officium ſupplex commendo.

In celebri arcuum viſione (:de qua ſupra Cap. XVII.) pius Saluator tempeſtiuè corā fulgido innumerabilium Angelorum exercitu reuelauit Virgini totam ſeriem immanium dolorum quibus vltimò lancinanda ac præparāda erat ad beatam immortalitatem; hos tam acutos, ſæuos, multiplices fore, vt ceteri quos illactenus pertulerat iſtis collati vix nomen doloris mereantur, ſingula

exha-

exhausti sui corpusculi membra proprium habitura equuleum, vt nullum alteri aut succurrere possit aut cruciatum naturali consensu partiri, sitim eamdem quæ in Cruce exanguem torsit Redemptorem arida Rosę viscera fauces que occupaturam, intimas ossium medullas ardore intolerabili depascendas, nec vllum ex tot simul atrocibus morbis solitum naturæ ordinem, periodum, leges, aut interualla admissurum, eò quòd præternaturalis futura sit tot mortalium tormentorum exlex congeries. Rosa ne tantæ amaritudinis calicem expauesceret in Sacello Rosarij velut in horto Gethsemani sese tum voluntati Patris æterni, tum adiutorio Virginis-Matris ardenter commēdauit, quando annuente Deipara ibidem apertiùs didicit prope adesse diem, quo totum hoc mortiferi promulsidarij absynthium sibi strenuè sit epotandum. Superuenit fortuitò *Ioannes de Tineo Almansa* familiaris, qui Virginem obiter salutans eius se precibus commendabat. Vicissim Rosa flammante vultu (: quem serium istud Deiparæ colloquium vehementer accenderat) precum subsidia ab illo flagitauit perplexè aliqua interserens, quæ Ioanni sat erant, vt intelligeret, tunc Rosæ præcisum vicini obitus sui diem fuisse reuelatum.

Denique triduo ante fatalem postremæ ægritudinis syncopem Rosa vltimò adijt parentum ædes, fortè clam valedictura suæ ibidem hortensi cellulæ tot secum cælestium deliciarum consciæ. Illic se Virgo solitariam ac sine arbitris putans cygnæos exorsa est modulos, suæque morti iam propinquæ dulciter præcantillauit. Obseruabat insciam è vicino angulo Mater, audijtque filiam arguto fluidorum rythmorum iubilo blandientem Sancto Patri suo *Dominico*, cui impensè cōmendabat Mariam de Oliua Matrem suam, crebrò inculcans ac repetens; hanc breuì (: se moriente) mansuram solam; proinde huic orbæ ac derelictæ suam è Cœlo impenderet tutelam, quam

tandem adoptaturus esset in filiam. Percelluit Matrem arcanus horror, & tunc quidem dissimulauit, fortè subdubitans non admodum seria esse, quæ metricè ac per cantilenam efferuntur non quia vera, sed quia obuia: donec tertius dies (: qui mensis Augusti primus erat) aperuit non poëticè sed propheticè cantatos fuisse migraturi oloris thrænos, nî mauelis dicere iubilos.

Calendis Augusti Rosa sub vesperam sana ac vegeta suo sese cubiculo incluserat, exspectatura illic promissos vltimi sui accubitûs dolores, quorum anteambulones ac strategos sentire iam cœperat. Et ecce sub noctis medium auditur miserrimè eiulare. Accurrit Quæstoris vxor cum filiabus & ancillis, inueniuntque ægram toto corpusculo extensam per solum; rigebant membra sine motu, sola pectoris anhela palpitatio & languidæ vocis querula raucedo Virgini scintillam vitæ inesse arguebant. Instabat anxia Matrona, interrogabat, vbi quid potissimùm doleret, quid demum haberet mali, sed Rosa præ tenuitate spiritus tunc respondere aliud non potuit, nisi quod verbis intercisis diceret: malum quidem se nullum habere, at ipsissimam mortem in intimis viscerum suorum penetralibus liberrimè dominari. Interrogata, velitne aduocari Medicum? *Cælestem* respondit, & obticuit. E terra interim sublata in lectulum nec mouere se poterat nec quiescere, frigidus sudor stagnabat in pallida fronte, luctabatur velut ingenti mole pressa spirandi facultas, discordes artericarũ temporumq; pulsûs certabant de palma vehementiæ, & incertis interuallis nũc tumor nunc tremor exangue corpusculũ oberrabant. Tantùm in hoc Virgini bene erat, cum subinde libero suspirio IESV nomen tenerrimè Pronunciabat. Manè facto acciti Confessarij infirmę adstiterunt, mirantes viuum illud ac taciturnum omnium dolorum simulachrum. Adfuere & Medici, statimque explorata vi pugnantium morborum hærebant in

mutuo intuitu marcidi, fatentes aceruum tot cruciatuum omni humana patientia superiorem videri, neque dolores illos omnino naturales esse, altiores hic sæuire paroxysmos quos artis suæ experientia nondum agnouerat. Nimirum hic ille calix erat quem Sponsus biberat, quem Sponsæ miscuerat, ac tam diu ante præmonstrarat.

Confessariorum vnus rogauit Virginem, saltim Medico exponeret quid sentiret; cunctantem adegit imperio, credens ab humili modestia non à tormentorum excessu prouenire silentium. Audito præcepto mox obedientia doloribus robustior fuit, & quamquam Rosa creberrimis experimentis omnium penè morborum nomina didicerat, hunc tamen (: vtpote peregrinum) nonnisi per similitudinum periphrases explicare valens ita respondit: scio me commeruisse quæ patior, at nesciebam tantum pœnarum in corpus humanum cadere ac per singulos artûs distribui posse; videtur candentis ferri globus mihi per tempora adigi, & à summo vertice vsq; ad infimam plantam dextri pedis ignitum veru transmitti, cuius me vehementia quodammodo in altum attollit: simili ardore transuersim à sinistro latere per meditullium cordis ignitus pugio me peruadit, (: obseruet lector in hoc duplici ac decussato ardoris tormentò Crucis formam exprimi) caput meum candenti galeæ videtur inclusum, illic sine intermissione validis puncturis ceu malleorum ictibus vndique contunditur; ossa mihi sensim resoluuntur in puluerem, medullæ instar cinerum aruerunt, singulas iuncturas singuli obsident cruciatus quibus nec nomen, neq; tormentum cui eos comparem inuenio. His quidem ad extrema paulatim me deduci comperio, sed quia dolorum meorum intensioni accessura est certa in pluscalos dies extensio, simul efflictim compatior labori ac molestiæ qua domum istam diutiùs quàm vellem oneratura sum. Ceterà consummet in me Dominus totum quod

col-

collibitum est sacrosanctæ voluntati suæ, ego neq; mortem nec morte diriora supplicia hæc recusabo.

Auxere hi sermones vertiginem Medicorum, fluctuabant in mutuo aspectu confusi, perplexi, attoniti, nam hinc notissima Rosæ virtus & sanctitas non sinebat quemquam de dictorum suorum veritate ambigere, inde aberant indicia quæ lethalis morbi suspicionem confirmarent, cum nec febrile quidquam pulsaret in venis, nec insolita tot simul alterationum vicissitudo vllum foras emitteret critirion alicuius morbi quem schola Aesculapij nosset. Ceterùm Virgo clam suo Confessario P. Magistro de Lorenzana aperuit, frustra Medicos in exploranda huius morbi specie laborare, cum totus præter naturam esset, ac aforis immissus via multiplici vndequaq; à peripheria ad centrum tēderet, mutuisq; occursibus alij alios paroxysmi summa affectionum varietate intersecarent, proinde non alia hìc quàm immedicabilis Iobi patientia sibi opus fore, vt quoquo modo singulos Crucifixi Sponsi sui dolores membratim experiretur. Ergo rogauit obnixè Gundisalui coniugem, sibi permitterent saltim per aliquot dies sic iacere absque humano alloquio, fortè vt sub solitario hoc silentio quietiùs intimos & inexplicabiles suos dolores intingeret vltimis doloribus crucifixi Amoris, cui se membratim confixam in Cruce sentiebat. Verùm interrupit qualemcumque istam crucis quietem superueniens Rosæ Mater, quæ intromissa ingenti suo terrore infirmiorem reperit filiam quàm sibi fuerat nunciatum; itaque molestè & anxiè vrgebat ægram; diceret qua parte grauiùs doleret. Breuiter respondit filia, omni ex parte sibi malè esse, hoc solo dempto quòd verè hi crucis dolores erant. Sed neutiquam hoc responso contenta Mater, ac fortè persuasa ex taciturnitate patientis filiæ retardari opem medicinæ, voluit exponi sibi minutim singula, vidensque luctari infirmam, eò quòd nesciret

vnde

vnde incipiendum aut quæ nomina danda morbo tam anonymo ac præternaturali, imperiosiùs per virtutem sanctæ Obedientiæ adstrinxit filiam eloqui secreta quæ non nouerat. Rosa memor nullibi quàm in Cruce ampliorem obedientiæ patêre locum, ab ipsa mutuauit loquendi vires & spiritum, perque eadem similitudinum compendia (: siquidem aptiùs non poterat) explicuit Matri, se velut oblongo ignito iaculo à vertice vsque ad calcaneum transuerberari miris ardoribus, quibus totum sinistrum latus videbatur eleuari, simillimo torre sese transuersim penetrari à latere ad latus, hac vstulatione sibi ossa incinerari, (: nimirum Crucis holocaustum erat) medullas ac tendines frustillatim candenti forcipe euelli, passim per fibras oberrare acutissimum gelu, ipsâque tot flammularum antiperistasi sæuiùs irritari, mandibularum cardines tamquam filo chalybæo arctissimè strictos ad omnem oris motum luxari à iunctura, aures & tempora velut ingesto candenti orbiculo dispunctim torreri, os & fauces interiùs hiantibus plagis cruentè vlcerari, guttur cum tunsillis instar pumicũ emarcuisse prę ariditate ac siti,(: & quidni in cruce audiatur *Sitio*?)craniũ velut incudem ictibus creberrimis ac lacertosis affatim contũdi, nec vllum ex omnibus his supplicijs vel ad momentum interquiescere. Hæc sunt (: inquit) Mater mea dulcissima, quæ tibi vtcumque adumbrare potui, vt obedirem, cetera ne ruditer quidem possum, nec si possem caperes. Fleuit turbata Mater, hoc maximè plorans quòd præter lachrymas non habebat quo filiæ dolores inungeret. Sed Virgo pietate saucia conabatur has inutiles afflictæ Matris lachrymas sistere, rogans cohiberi fletum, quasi Sponsi verbis diceret *Nolite flere super me*.

Illuxit interea sextus Augusti dies, Christi Transfigurationi sacer, at Rosam is non in Thabor sed in Caluariæ

riæ monte inuênit, fortiùſque defixit. Videbantur intim Virginis dolores aduocaſſe in ſuum adiutorium reliquam naturalium morborum cohortem, ne aut vllum pœnarum genus tantæ patientiæ deeſſet, aut vlteriùs ambigeretur infirmitatem Roſæ lethalem eſſe. Prima adhoc feſtum accita comparuit lateris ſiniſtri paralyſis, qua totius corporis læua pars à ſummo deorſum eneruata in lethalem ſtuporē diſtabuit, vt inde inciperet Roſa per partes emori. Sola lingua ſingulari Dei beneficio intacta ad pietatis vſum viguit vſque ad extremum halitum, reliqua ex eo latere membra ſic obtorpuere vt numquam ad officium redierint, quidquid demum vnguentorum, defrictionum, fomentorum magis ad cumulandam moleſtiam quàm ad conciliandum leuamen impenderetur. Ex ſolo pondere ſentiebat ægra, adhuc ſe brachium pedemque alterum habere, ceterà, ſiue erigenda tantiſper in lectulo, ſiue in alterum latus vertenda manibus egebat alienis, plus condolēs aliorum incommodo quàm dolens ex proprio. Succeſſere aut potiùs acceſſere paralyſi varia minoris notæ ſymptomata, verùm 17. Auguſti inflammata vtrimque coſtarum membrana notabilem adiunxit pleuritidem, huic ſe paulatim adſociauit raucum anguſti pectoris aſthma, vt ardorès qui intus velut in clibano aſſabant viſcerum reliquias, non ſine nouo cruciatu leuamen admitterent rari ſuſpirij. Pleuritidem auxit iſchiadum acerbus dolor, cholica, hypochondriarum dira conuulſio, accenſa in pede dextro nodoſa arthritis; denique continuæ febris cauſtica intemperies reliquorum morborum confudit diſtinctionem, tamque potenti, varia, & concumulata vredine opus fuit, vt vnica hæc Roſa fatali demum marcori ſuccumberet; mirum, non ſuccubuiſſe citiùs, at glorioſiſſimum martyrij genus eſt lentè, imò articulatim mori.

Aceruatos tot dolorum ac morborum cumulos æſtimabat,

mabat, acceptabat resignato animo serena, & constans Rosa, velut manu Christi admensos sibi ex illa mirabili statera, quam in visione Arcuum attentissimè obseruarat, secura tantis afflictionibus successuros totidem cumulos gratiarum, nempe *æternum* illud *gloriæ pondus*, de quo Apostolus 2. Corin. 4. cui nomen *Gratia consummata*. Hinc illa inter acerbissimos cruciatus placida ac suauis animæ quies, hinc illud fiduciæ ac spei infractum robur, quod multos, ac præcipuè spirituales suos Patres abripuit in stuporem, hinc illa festiua & blanda cum Dilecto soliloquia, *Domine plus, plus: imple adorandum & sanctum beneplacitum iustissimæ voluntatis tuæ, imple trutinam, superaccumula doloribus dolores, at memento simul augere meam patientiam*. Suspirabat interdum, at sine gemitu: *Domine in adiutorium meum intende, nam sine illo nil possum*. Subinde cum laterum dolore vrgebatur ad sanguinis vomitum, familiari idiomatis sui rythm o alloquebatur Sponsum, *Domine, tantùm ne in ira corripias me, nec arguas in furore, dum vis quòd mea crimina detergam hoc cruore*. Audita est aliquando Crucifixum quem iugiter gestabat inter amplexûs, dulci teneritudine sic affari: *mi Iesu, quando à te poscebam dolores, credebam illos mihi mittendos quibus à prima iuuentute me exercuisti, at nunc aliter tibi visum est, benedicta sit abundantia tam copiosæ misericordiæ tuæ*. Cuidam ob rigidos paralysis stupores sibi familiariter compatienti mira vultus animique serenitate respondit: aliquando se tractasse cum Deo, de adoptando mendico puerulo, quem ipsa educaret in spem Euangelij inter barbaros propagandi (vt supra Cap. XXIII. narratum est) verùm nunc binos sibi datos esse, quorum vnum sinistro genu, alterum læuo brachio exceperat portandum ac nutriendum. Hoc penè ioco indigitabat molem emortui genu & brachij, quibus grauiori pondere sua paralysis insederat.

Paulatim ſubuerebatur (: nec ſine cauſa) Virgo ſapiens, ne tot ſimul morborum continua & atrox violentia ſibi rationis vſum eriperet, totamque cerebri temperiem diſſiparet; maximè vbi tot dies noctesque planè inſomnes, tot motuum viciſſitudines, tanta occipitis inflammatio, ac temporum inquietudo certam ferè caliginem ac iudicij eclypſim minabantur. Itaque humilis Roſa voce tremula flebilique ſupplex obſecrauit domeſticos, ſecum rogarent Deum, vt ex ea dumtaxat parte mitigaret vim morborum qua menti liberoque vſui rationis nocere poterant. Reſpexit humilitatem ancillulæ ſuæ Diuina pietas, illique integrum expediti iudicij & linguæ vigorem peculiari prodigio inter aſſidua exhauſti cerebri deliquia immunem ſeruauit vſque ad extremum halitum. Attamen ſæpè inter hos angores Virginem ab vſu exteriorum ſenſuum abduxit vel morbi vehemētia vel contēplationum exceſſus, adeo vt ſomno leniter ſopita putaretur, vnde nonnullis etiam de infirmæ ſalute paulò meliùs ſperare collibuit, quòd eam crederent pauxillum dormiuiſſe. Præ ceteris ſolicita Mater laborabat perſuadere filiæ, hæc rediturae valetudinis ſigna eſſe. Verùm ſubridens, morique certa Virgo replicuit, nil minùs quàm ſoporem fuiſſe quod viderant, nec tales eſſe cruciatus ſuos, qui aut vnici momenti ſtarent inducijs, aut cum ſomno poſſint vel tantillam inire ſocietatem; proinde non dubitarent breui ſe conſummandam iri, at priùs amarum hunc paſſionis ſuæ calicem amore Sponſi ad imum vſque fundum ſibi exhauriendum fore.

Crucis archipincerna ſitis immaniſſimè Roſam torquebat imò torrebat in dies vehementiùs; itaque in Gundiſalui coniugem obtutu miſerabili, cernuo, lachrymoſo, frequenter, languidè, doloroſè reſpiciens orabat ſupplex, tantillum aquæ ad refrigerium ſibi porrigi, fel (: cui pridem aſſueuerat) cum aceto iam in delicijs reputatura, ſi

im-

impetrari potuisset. Matrona quàmuis commiseratione efflictim saucia negabat id sibi per Medicos licere. Vrgebat Rosa, meminisset datæ fidei, qua quarto ab-hinc mense promiserat valenti ac sanæ, quantùm aquæ in vltima ægritudine flagitaret, se promptè daturam. At excusabat illa, se iam promissum implere non posse. Vnde Virgini cruciabiliter arescenti vnum id superfuit, cum moriente Sponso clamare: *Sitio*.

CAPVT XXIX.

Rosæ marcor extremus, suaue deliquium, & mors pretiosa.

ADfuit demum acceptabile tempus, quo Rosa non tam Sirij, quàm sitis ardoribus exsucca, dolorum spinas cum vita exueret in Sponsi Paradiso amœniùs renascitura. Lethalia decumbentis signa dissimulari iam non poterant, erantque Virgini acceptissima, quòd his quasi fideiussoribus liberior sibi concedebatur campus submota corporis curâ tractandi de sola anima. Igitur crebriùs accitis Confessarijs tenerrimam conscientiam exomologesi pluries iterata quàm-diligentissimè expiauit, semel quidem generaliter de tota vita sua, deinde frequentiùs at breuiùs, semper tamen cum sonoro pœnitudinis intimæ singultu & lachrymis se accusans, ita quòd procul auditi gemitus non paucos compunxerint, mirantes Virginem in summis corpusculi tormentis adeo ge-

mendi parcam nunc in leuiſſimis animi morbis enarrandis tam amarè altùmque ingemiſcere.

Poſthæc triduo ante felicem tranſitum complicatis in ſupplicandi ritum manibus, voce flebili Diuinum Viaticum, extremamque Vnctionem petijt. Vt audiuit, epulum Euchariſticum ſibi adferri, viuido colore ſuffuſa coruſcantis auroræ inſtar gratiosè rubuit, mox gaudio ſuo impar in altiſſimam extaſim diriguit, attonitis quotquot aderant, quòd nihilominùs aptè expeditèque reſponderet Sacerdoti qui de more Sacratiſſimam Hoſtiam manu tenens interrogabat quæ ſub illo articulo ſolent interrogari. Suſcepto Diuino Sacramento pallida & exanguis nullo vel minimo labiorum motu ſic fixa hæſit, vt diu inter adſtantes dubitatum fuerit, num Sacram Hoſtiam in ſtomachum tranſmiſiſſet: denique P. Magiſter *de Lorenzana*, metuens ne fortè Virgo tam aridis morboque adſtrictis faucibus glutire non poſſet, quæſiuit ſolicitè quo ſtatu res eſſet. Roſa ad Confeſſarij vocem repente ſibi reddita reſpondit, iam Hoſtiam ſacroſanctam per guttur ad intima deſcendiſſe. At ipſe memor admirabilium effectuum quos inſtar ſolis operari ſolebat in Virgine hoc viuificum Sacramentum, (: vt fatentem ipſam retulimus ſupra Cap. XXII.) breuiſſimè illam hortatus eſt, frueretur nunc Sole ſuo. Appoſitè; nam vno eodemque die in Zodiaco Sol menſis Auguſti ex *Leone* tranſibat in *Virginem*, & Sol Euchariſticus verè Auguſtus vltimò Virginem Roſam virgineo ſuo corpore adimplebat. Certè & hæc Virgo inter morbum & mortem velut inter *Leonem* & *Libram* media erat, nam ille *quaſi Leo ſic contriuerat omnia oſſa eius*, hæc æternum gloriæ pondus appendebat Virgini in ſtatera, de qua Cap. XVII: ſed ad alia.

Quàm immobilis riguit dum ſacrum Viaticum ſumebat in extaſi, tam alacri omnium ſenſuum officio Extremam Vnctionem moribunda excepit, verè *oleum lætitiæ*, quo

quo sese potiùs ad triumphum quàm ad agonis conflictum sensit animari, vtpote salutis adeo iam certa quòd insuper nosset absque Purgatorij ignis contactu se recto itinere ad Sponsi nuptias profecturam. Sæpiùs coram adstantibus voce quantùm potuit elata & clara orthodoxæ Fidei professionem replicuit, non sine iubilo ac pene addito cygnæo cantu protestans, se vti hactenus vixerat ita iam mori filiam Sanctæ Romanæ & vniuersalis Ecclesiæ, se credidisse semper & credere quidquid credendum proponit ac docet Magistra fidelium Apostolica Sedes, numquam se (: dum sui compos sit) ab huius fidei solidissima firmitate recessuram. Proxima huic cura fuit, se palam ac deuotè S. P. sui Dominici sobolem profiteri, vnde candidum sui Ordinis intersigne quod *Scapulare* dicimus, foris super stragulas coram se continuò & patulè extensum videre ac videri voluit, tamquam proprium religiosæ militiæ vexillum, sub quo meruerat vsque ad extremum spiritum, estque hæc vestis illa, qua Virgo-Mater nascentem Fratrum Prædicatorum Ordinem ceu pannis infantiæ suismet manibus inuoluerat. Porrò gauisa est Rosa, cum à P. Lorenzana suo Confessario quod numquam sciuerat tunc primùm didicit hunc perpetuum in Ordine morem esse, quòd moribundis Religiosis illo modo sacrum Scapulare insternatur. Hinc Rosa moritura tenerius suum osculabatur scapulare, quo quasi *viam lacteam* sibi signari ad sedes empyreas sentiebat.

Inuiserat Rosam morti vicinam P. F. Bartolomæus Martinez Prior Limensis Cœnobij ad Sanctæ Mariæ Magdalenæ, vir admodum religiosus & Dominicanæ ibidem Obseruantiæ vigil zelotes, cui per quinquennium Virgo conscientiæ suæ latebras solita fuerat aperire. Ab hoc ægra humillimis precibus flagitauit sibi verbatim prælegi formulam exquisitissimam summèque efficacem, quâ moribunda veniam à Deo exoraret pro omnibus, qui Ro-

ſam in totius vitæ ſuæ decurſu moleſtijs, damnis, vlloue genere iniuriarum affecerant. Annuit pius Pater, illiuſq; præeuntis verba ſequebatur Virgo Crucifixi iconem manu ſtringens, nec ſatiari poterat his verbis tenerrimis: *Pater ignoſce illis*. His illanguebat tota affectuum dulcedine; horum repetitione inardeſcebat medullitus, nec fatigabatur orationis prolixitate, modò in eadem verba ſæpius recurreret. Expleto hoc pietatis officio blandè ac ſuauiter Patri gratias egit, quòd in opere tam pretioſo ac ſerio aptam ſibi methodum viamque recitando præiuerat, qua vtcumque imitaretur Diuinum in Cruce Agnū pro ſuis aduerſarijs extremè deprecantem. Hinc in ſe reflexa domeſticos Gundiſalui Quæſtoris acciri demiſsè petijt, & quamquam ex his neminem verbulo aut minimo vmquam nutu offendiſſet, à ſingulis & omnibus voce lachrymoſa ac ſupplici orauit ſibi condonari, ſi qua in re vlli nocuerat ſiue incōpoſito morum exemplo, ſiue tarditate obſequiorum, aut tetrica ſingularitatis moleſtia; dolebat ſe ipſis adhuc ferè per biduum oneri fore, rogabatque ne prope terminum amittere velint longanimitatis ſuæ fructum, ac patientiæ meritum, haud procul abeſſe horam quæ domū Gundiſalui à fœtidæ Roſæ longo faſtidio inutilique pondere liberaret. Nemo aderat, cui tantæ humilitatis verba lachrymas non excuterent, nam vt tenerrimè Roſam ſuam diligerent, ſat fuerat ſingulis ipſam nouiſſe, eiuſque ſanctitatem, innocentiam, animi demisſionem, candorem, & obſequendi affectum tantis experimentis comprobaſſe.

Sciebat Quæſtor, Virgini (: prout ſub Dominicani Ordinis habitu atque Obedientia vixerat) in votis eſſe, non alibi quàm ad Fratrum ſuorum pedes ſepeliri, at metuebat vir prudens, ne fortè poſt Roſæ obitum de condendo tanti funeris theſauro lites inter Parochiam & ſancti Dominici Conuentum exurgerent; nec tamen audebat hu-

humillimæ Virgini honorificum illud periculum aperire. Tandem ingenioso consilio suggessit Virgini, quòd legitimum obtinendæ apud FF. Prædicatores sepulturę desiderium potiùs mendicando quàm testando notificaret per scripturam in hunc vsum à Gundisaluo iam præparatam. Facile consensit ac subscripsit Rosa, existimans agi de solo humilitatis exercitio, eumque Ordinis sui morem esse. Aliàs de corporis sui aut cura aut loculo ne quidem cogitabat, intenta soli spiritui, adeo vt familiares Matronarum visitationes difficiliùs quàm noua dolorum auctaria admitteret, siquidem vt illas tanquam onerosas ac superfluas honesta sæpius excusatione rogabat impediri, ita hæc magis magisque gaudebat cumulari. Hinc inter acutissimos ischiadum cruciatus vox illa frequens: *vre, preme, stringe Domine, ne parcas, quantùmcumque pungas aut vellices, pro meo demerito parum est.* Notarunt plerique in Virgine, iisdem gradibus quibus debile corpusculum fatiscebat in mortem, attolli spiritum in vigorem & securam hilaritatem, adeò vt penè horaria lętitiæ incrementa nec voce nec vultu satis potuerit dissimulare, velut protestans cum Apostolo, *cum infirmor tunc fortior sum.* Quidam vir Religiosus diris eius torminibus compatiens hortabatur pati fortiter, terminum iam in prospectu esse, hoc æstu animam feliciter purgari à cruditate vt Sponsi palatum æternùm oblectet. Respondit Virgo: at hoc-ipsum est quod Sponsum rogo, ne cesset me exquisitis ardoribus excoquere, donec ei maturescam in fructum qui rectà hinc mensæ ipsius inferri mereatur.

Sub vitæ finem crebriora Virgini fuere dulcissimorum raptuum interualla quibus paratæ cælestis gloriæ sapores iam summis labijs prælibabat. Paucis ante obitum horis ab eiuscemodi prægustu in se rediens ac suis gaudijs impar P.Fr. *Francisco Niceto* cum alijs iuxta ibidem vigilanti ingenuè at secretò dixit: proh! Pater, si residuæ

vitæ

vitæ meæ breuitas id permitteret, quàm excelsa, quàm pretiosa, iucunda, eximia tibi de Dei suauitate, de læta ipsius Curia, de regione æternitatis narranda haberem! vado nunc cum tripudio ad perenniter contuendam pulcherrimam illam faciem, quam toto peregrinationis meę exilio quæsiui, toto desideriorum æstu concupiui. Aderat morienti filiæ afflicta mater, aberat Pater, quem lecto decubuum propria infirmitas continebat domi; attamen rogatu Virginis, quæ vltimam vtriusque parentis benedictionem exspectabat ad Gundisalui ædes portari se fecit: Hìc ad primum conspectum attenuatæ & exanguis filiæ itum in singultûs & lachrymas, nec vlli circumstantium ea fuit pectoris durities quam ista lugubris spectaculi teneritudo non emolliret in plorandi societatem. Interea fletuum nimbo vtcumque discusso Rosa placidè summaque reuerentia Parentis manum deosculata est, simul blādè ac imperturbatè exposuit, sibi nunc modicissimam vitæ quam parens dederat partem superesse, in huius extrema linea sese amborum benedictionem supplici demissione præstolari. Hanc vbi obtinuit, pari obseruantia in Gundisaluum eiusque vxorem respiciens, quandoquidem & hos vti secundos parentes coluerat, pariter ipsorum benedictione voluit ad arduum illud iter communiri. Deinde propiùs accitis qui aderant duobus suis germanis fratribus seriam, grauem, ac sententiosam parænesim dixit, ac inter alia solicitam parentum curam, honorem, obsequium efficacissimè commendauit; quasi ad Crucifixi Sponsi exemplum dixisset: *Ecce mater tua*. His expeditis aduocauit ambas Quæstoris filiolas quas ob innocentiam rectamq; indolem impensè amauerat, his energia mirabili inculcabat timorem Dei, virtutis studium, amorem parentum, quibus satagerent tranquillam & lætam conciliare senectutem. Nec minori emphasi reliquos per ordinem domesticos affata est, quemque decenter admo-

admonens officij & christianæ pietatis; videbatur non foemina sed Apostolus prædicare.

Tantus in Rosa concionandi spiritus ac vigor P. Magistro de Lorenzana Confessario persuaserat, ipsam ea saltim nocte haud morituram. Nox erat, & sancti Bartolomæi peruigilium, vnde Confessarius solemni Matutinarum officio domi interfuturus parabat discedere ad cœnobium, postridie rediturus. At Virgo sciens non integras quatuor horas sibi tunc superesse, postremam ab eo benedictionem enixè flagitauit quasi paulò post ad Dominum migratura. Sed respondente illo commodiùs hanc differri posse in crastinum, tempus non defore, sat tempestiuè se postero manè adfuturum, Rosa grauiter modestèque arridens subiecit: scito mi Pater, hac nocte cum ineunte sancti Bartolomæi festo me abituram ad festa sempiterna, iam cœlitus inuitata sum ad splendidum illud ac solemne conuiuium, iam præfixa est hora, & non vis quòd vadam dum patent fores? Hæc vultu tam sereno ac gratioso, tranquillitate tam secura & hilari proferebat, quasi iam in Paradisi vestibulo expectaret cum lampade, dum *media nocte clamor fieret: ecce Sponsus venit*.

Et reuera vbi medium noctis adfuit, Rosa hoc sese clamore sensit accersiri, candelam benedictam placidissimo nutu petijt, crucis signaculo velut rem magnam aggressura, frontem, os, pectus communijt, germano fratri quid ageretur adhuc dubitanti innuit se migrare, iussitq; ceruical subtrahi, vt capite ad nudum lecticæ lignum acclinato sentiret in cruce se mori: denique sensibus planè integris, pleno iudicio, fixis in cœlum oculis, nullo vel minimo pauoris aut horroris signo in facie, dum postrema hæc verba pronunciabat: *Iesus, Iesus, Iesus mecum sit*, quietissimè expirauit. Nimirum vt Rosa infans ab his verbis auspicata fuerat primam orandi formulam, ita his-

ipsis immortua quasi tesseram suæ innocentiæ ac infantilis simplicitatis ad Limen supernæ patriæ inuariatam reportauit, anni sui trigesimi secundi quinto mense vix inchoato.

Eodem festiuæ noctis diluculo *Aloysia de Serrano* procul in ædibus parentum matutino somno implicita resciuit deposuisse tūc Rosam cum S.Bartolomæo mortalitatis exuuias. Inter vtramq; pactum fuerat, quòd quæ prima ex hac luce migraret, Deo permittente alteram sui transitus admoneret. Stetit promissis Rosa, & illamet nocte in forma corusci luminis Aloysiā suauiter excitans sese ad lucis regionem tunc perrexisse indicauit. Verùm de luminosis Rosæ post obitum apparitionibus sermo copiosior Mantissæ reseruetur. Redeundum hìc ad virgineum Rosæ cadauer, quod respirare credebatur quando spirare desierat. Viuidus faciei color, labella rubentia modicèque velut in suauem risum diducta, oculi integri lucidaque amœnitate subfulgidi diu ambiguam reddidere præsentibus Rosæ mortem, donec adhibito speculo nullum in ea superesse halitum innotuit. Apud Rosam vt vltimus sic primus hic speculi vsus fuit.

Dum vestitur tractabile cadauer, dum aptatur in feretro, dum floribus inspersum effertur in anterius conclaue spectante Matre, ingerebatur vniuersis luctuosa plangendi licentia, nec tamen vlli præsentium libuit planctibus indulgere, siquidem repentino prodigio sic omnes peruasit arcanus quidam lætitiæ sensus, vt tota domus insperatâ metamorphôsi deuotis turgere solatijs, ac nuptiali propemodum gaudio innatare videretur. Matri quid acciderit, iam superiùs in fine Cap. III. relatum est. Idem reliquæ Gundisalui familiæ, idem extraneis quotquot aderant intimæ ac secretæ iucunditatis inhæsit stimulus. Vniuersim decem & nouem personæ ingenuæ præter domestica promiscui sexûs mancipia Rosæ morientis lectulum

lum mœsto silentio ambierant, & vbi Virgo spiritum reddidit, singulæ occulta quadam spiritûs suauitate à plãctu in plausum vltro se adigi compererunt. Vna præsentium vt viderat exspirantis Rosæ grabatum numerosa Angelorum corona circumdari, ita notauit iam circa defunctæ feretrum eosdem alternante concentu festiuissimè tripudiare. Eadem Quæstoris coniugi clam fassa est, aulam peramplam in qua prostabat expositum Rosæ cadauer, vndiq; totam micuisse luminoso illapsu cælestis gloriæ, item iuratò asseruit, religiosæ cuidam personæ triduo ante felicem Rosæ transitum à Christo fuisse reuelatum, Virginis mortem fore admirabilem & sepulturam gloriosam, insuper vetuisse ne Virginis funeri circumponantur panni atro colore lugubriter pullati, sed candidi, niuei, solemnes, quiq; non exequias indicent sed triumphum. Denique inualuit eòusque prodigiosa lætandi sympathia, quòd dum exspectabatur diei adradiantis diluculum, nõnullæ ibidem deuotæ fœminæ sacrorum hymnorum sonoro cantu per vices liberrimè se oblectarint, protestantes non lesso illic sed iubilo esse locum.

Illuxit demũ clarior dies, & ecce Quæstoris palatium subito hominũ concursu plenũ fuit nemine vocante. Mirabantur domestici, vnde aut quo modo nũcium defunctæ & calentis adhuc Rosæ tota Vrbe diffũdi potuerit horâ tam intẽpestiua. Nec publici pręcones, si vicatim emissi fora & compita stentoreis implessent clamoribus, primo mane tam densum collegissent populũ, quantus vltro ex omni platea ad Gundisalui ædes confluxit, nulla humana diligentia excitus. Adfuit inter primos vir grauissimus P. *de Lorenzana*, & in feretro similem dormiẽti Rosam conspicatus vocem tenere non potuit, quin palã exclamaret: benedicti genitores qui te procrearũt, benedicta hora quę te nascentem excepit, benedicta tu à Domino felicissima *Dominici* filia, quæ nunc frueris vultu beatifico tui Crea-

toris; obijsti prout vixisti, baptismalem gratiam nulla vmquam lethali noxa interpunctam, immaculatam totius vitæ innocentiam, virginei candoris infantilem puritatem intulisti cœlo, sequere sequere nunc Agnum quòcumque ierit. Interea circumfusi promiscuè nobiles, ignobiles, aduenæ, ciues, Indi, Hispani certatim Rosaria sancto corpusculo applicuerunt, flosculos religiosæ iacentis vesti instratos carptim vndique diripuere, hic manum ille pedes raptim deosculari studebat, nec deerant qui pio furto hinc limbum tunicæ, inde veli extremitates paratis forficibus modò clam mox palam inuaderent, vt breui stipatoribus opus fuerit contra rapacem deuotionem. Qui remotiùs substiterant, defixi hærebant in niueo & gratioso Rosæ vultu, quem florida corona velique candor venustissimè commendabat. Tentarant pluries familiares Matronæ adductis palpebris oculos defunctæ Virginis obtegere, sed frustra, nam sensim eò redibant vnde attractæ fuerunt, solamque oculorum medietatem operiebant, quasi Limenses suos etiam post mortem Virgo pupillis columbinis amaret dulciter intueri.

Creuit accurrentium multitudo & cum multitudine importunitas, vt nec ostia domûs sat laxa paterent confertim irruentibus, nec abituri exitum in tanta pressura inuenirent. Omne atrium, ambulacra, angulos confusa turba impleuerat, vt Gundisaluo necesse fuerit, posticum suarum ædium aperire, quo per aliã viam sese euoluerent qui venturis locum cedebant. Aliquàmdiu remedium istud profuit, donec etiam illa ex parte ingressum tentare cœpit confluxus spectaculi auidissimus, qui neque insignioribus personis intromittẽdis aut emittendis spatium dabat. Igitur Peruani Regni Excellentissimus Prorex armatæ suæ custodiæ prætoriam cohortem eò celeriter destinauit, portisque ædium adstare iussit, ne indigesta tot agminum collisio exardesceret in tumultum. Mirata est

vbi-

vniuersa ciuitas, tantopere se totam sponte commoueri ad cohonestandum funus pauperrimæ Virginis, obscurorum parentum humilis filiæ, quæque dum vixit adeo sese ab omnium oculis, notitia, plausu occultarat; sed impleri debuit, quod cælitus prædictum erat, fore sepulturam illius gloriosam.

CAPVT XXX.

Rosæ funebris conductus, exsequiæ, tumulus.

TOti iam Limæ buccinante fama innotuerat, Rosæ cadauer sub vesperam Quæstoris domo efferendum esse ad sepulchrum, & ecce plateas, fora, vicos quà transeundum, aliquot horis ante impleuerat effusa populi multitudo. Viæ pro dignitate Vrbis spatiosæ & amplæ; à Quæstoris domicilio vsque ad sacram Aedem Prædicatorum mille circiter passuum iter erat, nec tamen sat capiebant numerosam plebem tempestiuè per omnia compita agglomeratam, quam nec præco, nec templorum excelsa tintinnabula, sed sola cuiusque singularis deuotio inuitârat. Illustrissimus Limæ Archiepiscopus prodierat funebri pompæ honorem suæ præsentiæ impertiturus, sed vsque ad Gundisalui ædes per densissimas spectatorum myriades eluctari diffidens, permeatu frustra tentato maluit ad D. Dominici Templum deflectere, ibique virgineum funus sub valuis exspectare. Interim non secus atque ad publicam supplicationem longis agminibus diuersisq; vijs ad ædes Quæstoris confluxere pia variorum titulorum Sodalitia, nemine aut iubente aut ro-

gante

gante, vel ſtipendium offerente; Proceſſerunt & Religioſorum Mendicātium Ordines ſub diſtinctis Labaris; mox & Metropolitanum collegium vltro adfuit præter exſpectationem & morem, cum aliàs numquam (: niſi dum effertur proprius Archiepiſcopus,) ſoleat humādis corporibus interuenire. Acceſſit demum ampliſſima Senatorum Curia ad obſequium, quod vix alteri præterquam ſuis Proregibus vita functis præſtare conſueuit. Cæterorum qui eadem ſpontanea deuotione confluxerant illuſtrium ex omni equeſtri ordine virorum ratio aut numerus in conferta multitudine iniri non potuit; cunctiſque vnum fuit ſtuporis argumentum, illic ſe videre congregatos quò nullus conuocarat. Eadem Matronarum cæterique fœminei ſexûs ambitioſa pietas, ac viſendi ardor: quàcumq; funebris proceſſio ducenda erat, vtrimque palatiorum ac domuũ feneſtras, pergulas, arcûs occupârant numeroſæ proſpectantium facies, vndequaque ex porticibus, muris, tranſennis eminus venturo ſpectaculo inhiabant centeni milleni oculi, ipſa ædium tecta leniter accubua ſub imbelli ac populoſa omnis ætatis turba procul nigricabant. Tanti nimirum erat, obſcuri & vix noti militis pauperem filiam efferri ad ſepulturam. Certè numquam aliàs ſic viſa eſt vniuerſa Lima commoueri.

Prodijt denique ſub veſperum è Gundiſalui laxatis foribus mortuale pretioſi pignoris feretrum, cui ſpontaneos humeros primum ſuppoſuit Capitulum Metropolitanum, eo honoris obſequio quod ſolis Archiepiſcopis vitâ functis præſtare ſolet. Inde poſt emenſam graui tardoque inceſſu primam plateam ventum ad quadriuium, vbi feretro depoſito ſucceſſit in piæ ſarcinæ baiulatum Senatus Curiæ Secularis. Poſt hunc deuotiſſimè ſuccollarunt primores Ordinum religioſorum, partiendo vices per vicos & terminos compitorum. Muniebant

vtrin-

vtrimque portantium latera Excellentissimi Proregis armati stipatores, tum vt per densam multitudinem vi & clamore laxarent vias, tum verò vt à deuota rapacitate populi reliquias poscentis protegerent virgineum cadauer, nam vt singuli velut in tumultu Rosam acclamabant *Sanctam*, ita violentiores ac valentiores passim inhiabant sandapilæ, auidi paratique inde decerpere quidquid possent, nî hastatorum bipennes quasi sepem obiecissent. Certè si cupidissimæ huic turbæ quod libuit licuisset, periculum erat ne sacri corpusculi pars modica aut nulla ad Templum perueniret. Nec tamen sub tam vigili ferreaque custodia caueri potuit, ne vbi ad Valuas Ecclesiæ ventum est, cadaueri partes vestium, corona, & palma deesse notarentur, ibidemque pro ablatis alia fuerint reponenda.

Dum in Templi limine (; quod Rosa adhuc mortalis tam sedulò triuerat) mortua sistebatur, ad aspersionem lustralis aquę quibusdam videbatur noua hilarescere iucunditate virginea facies in niueo veli candore rosea, inque purissimi amictus nitida serenitate formosior, collo totoque corpore flexilis, vt pene exclamaretur: *non est mortua puella, sed dormit*. Illatam Sacello maiori excepit tumulus gradatim à pauimento eleuatus, at illustriori ostento ibidem Virgo Deipara videbatur excepisse Rosam suam, nam sub ijs ferè motibus in alio Sacello prodigiosæ Imaginis cui à Rosario nomen est, repente splendidus vultus micuit spectãtibus qui propiùs adstiterant vniuersis. Mox cò confluxit torrens ingentis populi, & pauori gaudioq; medius palam soluitur in lachrymas; inualescit supplicum clamor, vt non defuerint qui suspicarentur Imaginem portentoso insuper sudore commaduisse; sed re diligentiùs explorata compertum fuit nonnisi meros splendores esse, at insolitos, festiuos, benignos, quibus Virgini ea ipsa Regina Virginum publicè

applau-

applaudebat. Sed redeundum ad Rosam in suo iam tumulo spectabiliorem, & reciproca accensi vultûs suauitate renidentem, huc enim totus populi refluxus incumbebat, sed opportunè tumulum circumsederant cœnobij Patres dignitate ac senio grauiores, tum ne thesaurus ille diriperetur, tum vt eidem decenti ordine admouerent debiles & mancos, qui spe (: haud inani) obtinendæ curationis accedebant. Verùm de his in Mantissa. Paulò remotiùs constiterat hastatum Proregis satellitiũ, vt confusam molem irruẽtis populi distineret si posset. Vix tamen potuit, nam prementium tanta vis fuit, vt Lessi mortualis cantoribus in altaris crepidinem eluctandum fuerit ad lugubre officium vtcumque solito cantu explendum.

Assistebant ritui funebrium Limanus Archiepiscopus, Regius Senatus quem *Audientiam* vocant, Collegia Metropolitanum & Curiale, Regularium Prælati, & equestris ordinis nobilitas conspicuè numerosa. Itaque dispositis omnibus, dum inchoandum erat officium sepulturæ quo Rosæ corpus è Templo efferretur ad fossam in Aula Capitulari præparatam, subitò per omnes latissimæ Ecclesiæ angulos tanta insonuit promiscuæ multitudinis vociferatio, tam inconditus ac flebilis deprecantium vlulatus, vt metu confusionis ac tumultûs supersedendũ, funebrique processione abstinendum fuerit, admonito populo, vsque in posterum diem charissimi illius pignoris sepulturam differri. Sub huius promissionis ac certæ spei solatio persuasum multis vt domum secederent postridie ad tumbæ spectaculum commodiùs redituri. Sic agminatim & sensim dilapsa plebeia frequentia proceribus aperiri cœpit liber aditus spatiumq; accedendi propiùs ad venerandum corpus famulæ Dei, manûsque innocentissimas deosculandas. Rursus interea succreuit curiosa multitudo, rursus etiam circa tumulum conglomerabantur impetuosæ turmæ, quas vt vidit Archiepisco-

piſcopus, geſtu, ſignis (: vox enim audiri præ ſonoro ſtrepitu non poterat) Patribus innuit, vt corpus Virginis in Sacriſtiam deportarent. Verùm nec ibi ſat tutum fuit ſequente ac premente turba. Igitur ad ſecuriores pluribuſque valuis diſcluſos receſſus intra Nouitiorum adyta comitante cum paucis Archipræſule tranſportādum fuit; inſtabant ſequacium agmina, vim portis illatura, niſi Religioſorum cuneus locique reuerentia interceſſiſſent. Demum etiam inde vltimo ſimplicium Nouitiorum Oratorio illatum eſt, ibique ſub excubitoribus à Priore conſtitutis pernoctauit. Hìc tandem Archiepiſcopus ſolitudine pium feruorem acuente in genua procubuit, manui Virginis reuerenter apprehenſæ pluries deuota oſcula fixit, eamque non ſolùm in iunctura, ſed in ſingulis digitorum articulis ac ſi viueret, tractabilem ſenſit. Aderant nonnulli è Senatorio ordine, magnæque felicitatis loco habebant, poſſe illic de genu fimbriam virginei habitus oſculari, nec vlli horum ea fuit pectoris conſtantia quæ lachrymas temperaret.

Poſtridie adliuente matutino crepuſculo iuſſi cuſtodes venerabile pignus è Nouitiorum domicilio in maius Eccleſiæ Sacellum vbi pridie conſtiterat retulerunt, inque eiuſdem tumuli reclinatorium ſublimarunt. Deinde laxatis templi foribus admiſſus populus vndatim irruit, cancellos omnes, ſubſellia, pegmata, ſcamna confertim impleuit, felicem ſe quilibet arbitrabatur, ſicubi loco editiori potuiſſet ſtationem occupare. Verùm vbi æs campanum ſolito maturiùs funebri Miſſæ & ſolemni exſequiarum officio ſignum dedit, ſubitò reliqua templi capaciſſimi amplitudo ſuperuenientibus anguſta fuit, neque enim (: vti pridie) ſoli incolæ, ſed & remotiores accolæ à ſex & ampliùs leucis accurrerant, nemine inuitante. Circumſtetere denuo Proregis ſtipatores, at ij ſi pridie impetum plebis ſuſtinere vix potuerunt, hac die

ne vix quidem potuere. Certatim omnis ætas & sexus vrgebat aditum, hic calculos precarios, ille cerea Agnorum Dei amuleta, alius sudarium, numisma, coronulas & quidquid charum ad manus erat, contingendo sacro corpori eminus cominus suppliciter prætendebat. Hinc turba languentium aut mutili corporis vitio miserabilium penè cum iurgio flagitabat accessum, vt feretrum contrectando speratam apprehenderet sanitatem; inde infantes per obstantium capita sublimes mittebantur ad salutiferum contactum sacri cadaueris. Nec tanta militum ac religiosorum cautela, vigilia, custodia sat fuit, ne pluries Rosæ defunctæ vela, capilli, vestes frustillatim a solertioribus diriperentur captandarum reliquiarum prætextu, adeo vt ante sepulturam de integro sexies fuerit reuestienda. Tota deinceps cura erat saluandi exanime illud corpusculũ ne ante sepulturam importunis vellicationibus discerperetur, iam enim notatum erat, vnum ei deesse digitum, ferro an morsu occultè detruncatum, non liquet.

Inter hos motus collectis in chorum cœnobitis proceditur ad solemne Missæ sacrificium, adsistente in Pontificalibus ornamentis Illustrissimo D. Petro de Valentia Guatimalæ Episcopo, qui aduenerat (intromissus per Sacristiæ posticum; nam aditus per oppletum multitudine templum haud patebat) officium sepulturæ post Missam proprijs manibus peracturus. Resonabat vndequaque Ecclesia perpetuis vocibus Rosam *Sanctam* proclamantium, ita vt neque canentem Religiosorum Chorum foris audiret populus, neque ad chorum pertingeret vox Sacerdotis aut Ministrorum Altaris; pulsu ac tintinnabulis signum dabatur choro cum respondendum erat Sacerdoti, sed frustra fuere omnia præualente secularium clamore: tandem necesse fuit cantores choro egressos ipsummet altare vbi litabatur circumdare, vt è propin-

quo

quo viciſſim audirent & audirentur. Sic ægrè demum inter ſonoros templi ſtrepitus quaſi canoro quodam ſilẽtio ac rituum nutu conſummata fuere Diuina myſteria. Deinde Antiſtes è throno progreſſus ad feretrum, thuris & luſtralium aſperſionũ ceremonias inter conſuetos pſalmorum & Reſponſoriorum modulos obibat decenti põpa, velut mox ad vltimam efferendi humandique ſacri corpuſculi proceſſionem accingendus. At rurſus nouis ac validioribus ingemuit clamoribus ſtipata turba, rurſus denſato cuneo vndique irruebatur in ſuggeſtum tumuli, Roſam ſuam alij vltimò cõtrectare, alij extrema eius manibus (: ſi poſſent) aut veſtibus dare oſcula, alij ſaltim poſtremo eam intuitu eminus ſalutare importuniſſimè contendebant, iterum laborabatur ſub auido tot Roſariorum, crucum, numiſmatum affrictu, denuo Virginis habitus tentabatur forficibus. Ergo prudeus Antiſtes vlterioris violentiæ procliui metu conuerſus ad Priorem & grauiores Patres monuit diuertẽdum eſſe præſens periculum hac altera dilatione ſepulturæ, ſibi nequaquam id tempus videri idoneum, quo poſſit ſacrum illud cadauer per tot hominum globos ac manus integrum deduci in foſſam. Aſſenſere conſilio Patres, ſtatimque nutu, ſignis, vocibus perſuaſum vulgo, Roſæ ſepulturam ex placito Illuſtriſſimi Præſulis in horam commodiorem conſultò reſeruari. Gratiſſimis auribus hoc nuncium admiſit turba, maximè vt vidit Epiſcopum depoſitis omnino Pontificalibus ornamentis rhedam conſcendere, ac domum properare.

Fauebat confirmandæ populari credulitati publicum argumentũ ex conſtanti virginei cadaueris tum pulchritudine, tum ſuaueolentia miraculoſa, quæ duo veluti fide-iubebãt nullum fore ſeu deformitatis ſeu corruptelæ aut graueolentiæ periculum ſi vel in pluſculos dies ſepultura differretur. Omnium hactenus patebat oculis

uariata defunctæ Rosæ species qualis à primo exhalati spiritus momento fuerat; per triginta & sex horas idem perstiterat placidissimi oris decor, labiorum venustas, oculorum semipatentium viuax fulgor, & manuum candor; inter tot suffitus halitus & lumina, sub aëre tam humido, calido & ex concurrentium refluxibus puluerulento nulla Rosæ vultui insederat fuligo, nulla genas tinxerat flauedo vel horridus pallor, in maxillis, in naribus, in palpebris nil flaccidum, decolor, triste, aut emaciatum, perseuerarat eadem flexilium membrorum tractabilitas, eadem niuei vultus gratia & amœnitas, deniq; videbatur adhuc non mortua sed sopita. Porro mirifica cælestis odoris, qui à sacro corpusculo spirabat, fragrantia ne quidem cessauit in sepulchro, nam post decem & nouem menses (: vt cap. seq. narrabitur) exhumata Rosa eumdem seruabat ac præsentibus adhalabat odorem; quem quidem in die sepulturæ alij rosaceo simillimum, alij velut ex liliorum, rosarum, balsamorum totiusq; florilegij mixtura compositum perceperunt; verùm cordatiores his altiorem, suauiorem, nobisque Paradisi exulibus peregrinum & incognitum iudicarunt.

Hinc populus dilationis iam securus imminente meridie à templo diffluxit ad ædes proprias. Euacuata vtcumque Ecclesia de more adductæ pessulisque firmatæ sunt fores, nec alia sperari poterat tumulandæ Rosæ opportunior hora, quàm qua totus Religiosorum Conuentus regulariter pransurus existimabatur. Itaque vbi tantilla ab incursibus libertas fuit, repente adornatur funebris processio, silent campanæ, at cantu submisso psallũt Fratres; deportantur in ædem capitularem pretiosa Virginis Rosæ lipsana, illic in præparatam è cedro arcam reclinata ferreis vndique clauis occluduntur, denique fossa obruratur, & cocti lateres tenaci calce reuincti insternuntur. Sic tandem in tuto locatis Rosæ exuuijs, omnique

nique precum & hymnorum ritu ex rubrica Ordinis peracto itum ad refectionem. Verùm non diu ſtetit vnda populi, quin poſt meridiem velut ex inducijs ad templum copioſior affluerct. Aſt vbi illic quæſitum oculis charum pignus abeſſe conſpexit, turmatim in clauſtri periſtylium irruit, ædem capitularem impleuit, & Roſam liberrima vociferatione *Sanctam* inclamans, dum plus non poterat, puluerem ſepulchri terramque reliquiarum loco certatim aſportauit. Inde continuo rhedarum ordine & commeatu per menſem & ampliùs perſonæ illuſtriores proficiſcebantur ad paternam Roſæ domum, viſuræ ac veneraturæ hortēſem cellulam quam Virgo ſolitudinis ſtudio inhabitarat; conquiſitum vndique apud Roſæ parentes, apud Quæſtorem Gundiſaluum, ſi quid ſuorum vtenſilium, pannorum, aut pauperrimæ ſupellectilis obtineri poſſet, grata memoria aſſeruandum.

Augebatur quotidianis incrementis deuota populi frequentia circa ſepulchrum, ob eximia quæ palam inde crebreſcebant beneficia curationum, nec videbatur tantæ Virgini debitis honoribus ſatisfactum, quoaduſque ſolemniores exequiæ (: quibus ipſe Prorex intereſſe popoſcerat) nondum fuerant celebratæ. His igitur conſtituta dies 27. Auguſti, velut quæ Proregi minùs videbatur negotijs ſuis impedita. Sed quia hæc Dominica erat, quæ (: niſi pro præſenti defuncto) lugubribus officijs interpolari facile non debet, hortatu Archiepiſcopi eligitur dies vicinior minùs impedita. Verùm hæc deinde non vacauit Proregi, ſicque pluries inter hunc & Archipræſulem variata die tandem ambo in quartam proximi Septembris ex abrupto conueniunt, quod vtrique poſtea tanto fuit iucundius, vbi intellexere hanc diem ex Romani Calendarij cenſu alterius S. Roſæ Viterbienſis anniuerſario honori eſſe dedicatam, neque in illam ſe humano conſilio ſed diuino impulſu concorditer incidiſſe.

Ad-

Adfuere igitur ambo die præfixa, cum vniuerso tum Ecclesiastico tum seculari Magistratu. Rursum tota sedibus remota ciuitas Sancti Dominici ecclesiam impleuit. Dictum illic pro concione de felicis Rosæ mirabili vita & encomijs, peractum pompa funebri Altaris ministerium, temperauit sonoras confusi populi inquietudines dolorifica sacri cadaueris absentia, sed nihilo segniùs itum in vota, & dum ad Aram Sacerdos pio Numini commendabat defunctam Rosam, voce non impari sese populus commendabat Rosæ.

Quando hæc agebantur Limæ, celeberrima Rosæ fama rapido cursu totius penè Regni oppida, vicos, municipia permeauit, vbique festiuis applausibus ac publicæ lætitiæ signis nouæ cælorum ciui acclamatum. *Potosi* trecentis leucis à Lima dissitum illactenus Rosam neque de nomine nouerat, verùm vbi beatum Virginis transitum percepit, totum repente impulsu altiori in communem gratulationis impetum efferbuit, sonuere in turribus æra campana, micuere luminaria, increbuere voces & laudum acroamata. Sic passim regio Peruana (: etiam vbi Rosa dum vixit penitus ignorabatur) mortuam celebrauit vniuersali iubilo, acclamatione, votis, quòd sibi cuncti populariter ab ea solatium, tutelam, suffragium pollicerentur. Nec fefellit pia fiducia, vt in appendice Mantissa summatim recensebitur.

CAPVT

CAP. XXXI.

Rosæ ſepulchrum Ordinarij autoritate mutatum ſolemni corporis translatione.

VLtimis Exequijs tam magnificè ſplendidèque peractis credebatur, populum ſenſim à confluxu & importunitate deſtiturum, vt pleraque ſolent tractu temporis elangueſcere: ſed contra euenit; nam ipſa miraculorum celebritas & multitudo in dies ad inuisēdum Roſæ ſepulchrum plures pluresque accerſebat. Quin vulgaris tota Vrbe fremebat querimonia, ſacrum Virginis corpuſculum loco nimis abdito ſitum eſſe, vbi ob clauſuræ leges nec omnibus horis nec ab omni ſexu viſitari poterat. Idem paulatim cum querula plebe cenſuere nobiles ac primores, demum & Eccleſiarum Prælati, Præfecti Regularium, Senatores, alijque celſioris notæ priuatis ſuffragijs in eam conuenere ſententiam, conſtantibus tam accolarum quàm incolarum votis condeſcendendū aliquando fore, de pretioſi illius pignoris in locum celebriorem Translatione iam ſeriò tandem eſſe cogitādum, *Roſam* communem Limenſium theſaurum, piorum ſolatium, afflictorum remedium publico deberi. Sed exſpectandum erat Limenſis Archiepiſcopi officioſum arbitrium. Is verò de ſtatu rei ardentiſſimoque omnium ſtudio admonitus confeſtim eadem die 27. Februarij 1619. Decretum expediri iuſſit huius tenoris: *Coram Illuſtriſſimo Dom. Bartolomæo Lobo Guerrero Archiepiſcopo Limano*

Regiæ.

Regiæ Maiestatis Consiliario &c. lecta & inspecta fuit petitio &c. Dixit, quòd attentis rationibus in ea relatis, vniuersalique & publica acclamatione, qua in tota hac ciuitate & Regno Rosa de S Maria monialis tertij Ordinis S. Dominici proclamatur Sancta, *dabat facultatem, illius corpus è sepulchro quod nunc occupabat, transferendi in alium decentem locum intra S. Dominici Ecclesiam, vbi magis videbitur Patri Magistro Fr. Augustino de Vega dicti Ordinis Prouinciali. Signatum ab eodem D. Archiepiscopo coram me Doctore Ferdinando Vecerril. Gratis.*

Ergo Translationis actui designatur ipsum S. Patriarchæ Ioseph peruigilium, dies nimirum xviij. Martij; citiùs enim noui conditorij fabrica cum suo ornatu absolui non poterat. Vt obitus Virginis mortem Christi exspirantis in Cruce per complura symbola expresserat, ita & sepulchrum eius fore gloriosum diu ante fuerat reuelatum. Nunc verò etiam quædam Resurrectionis dominicæ reuiuiscebat imago, nam vt Christus parte feriæ vj. toto Sabbatho, & initio Dominicæ iacuerat in tumulo, sic Rosa parte anni MDCXVII. toto anno MDCVIII. & initio anni MDCXIX. quieuerat in sepulchro, in quo & datum ei fuerat nō videre corruptionem, & corpus æquè odoriferum inde prodijt sicut intrarat. Solæ Virgineæ manus tot osculis fideliū millies obtritæ, (:forsan & auidorum ferro dentibusue vndique pertentatę) nonnihil de primo candore remiserant. Hæc notata fuere ab ijs qui ipso Translationis die summo mane effossum Rosæ cadauer è veteri tumba lignea transposuere in nouam itidem cedrinam at intus forisque deauratam & duplici sera præmunitam. Igitur omnibus ritè ordinatis die qua supra domesticus Religiosorum cętus frequentissima vndique ceterorum Regularium caterua stipatus à Choro rectà processit ad Aedem capitularem, præeunte Crucis vexillo cum acolythorum quaternione, binisque thuribulis,

bulis, subsequente Prouinciali in sacra diploide cum sacris Ministris itidem pretiosè tunicatis. Adfuit paulò post Archiepiscopus cum suis, comitante S. Officij Iudice ordinario D. Feliciano de Vega Canonico Metropolitano, & Archipræsulis Vicario Generali. Recitatis de more Orationibus, dataque aspersione & suffitu sex Sacerdotes linteati stolisque ac manipulis decori Arcam cedrinam subleuarunt in humeros, itum ad Ecclesiam conchiliatis peristromatis, holosericis aulæis, velis byssinis à summo deorsum obpalliatam. Premebat baiulantium vestigia Archiepiscopus, inde reliqui ex ordine proceres Virique illustres, vbi sub templi foribus tumba deaurata promiscuæ multitudini in conspectum venit, festiuus vndique clamor ad astra increpuit, confusæque vociferationes plaudentium, lachrymantium, implorantium omnem reliqui cantus ecclesiastici auditum surripuerũt. Dum sarcophagus coram principe Ara in sublimem tumulum huic vsui sumptuosè adornatum attollitur, Archiepiscopus ad latus Euangelij consedit in throno; Prouincialis assumpta *casula* cum Ministris ad altare facturus accessit, Phonasci & cantores ex dispositis odęis symphoniæ modulos inchoarunt, verùm populus vni Virginis tũbæ iconibus ac Rosarijs contingendæ intentus circa tumulum laborabat. Huius circuitum faces cereæ xxx. occuparant, tumbæ verò gradatim circumstabant in xxiv. argenteis candelabris totidem bilibres candelæ; totum deniq; contabulationis systema cõtegebant phrygij operis peripetasmata, & stragula auro turgido latè fimbriata. Denique vniuersa hæc scena non tam funeris quàm triumphi videbatur.

Post decãtatum Euangelium in editiori suggestu comparuit facundus prædicator dicturus ad populum; is erat P.M.Fr. Ludouicus de Bilbao primarius Limanæ Vniuersitatis Cathedraticus, & in S. Officio Censor, qui vt plu-

ribus annis Rosæ confessiones exceperat, ita plùs ceteris illius spiritum, exercitia, arcana lumina, Sponsiq; fauores habebat exploratos. Vidisses mox omnes arrectis auribus diriguisse immobiles, & in multitudinis tam verbosæ frequentia repentinum silentium desertæ solitudinis quietem figurabat, solo ardentissimo studio auscultandi. Dictum ibi de Virginis baptismali innocentia nullo vmquam mortali piaculo violata, de illibato mundissimę pudicitiæ flore, de pœnalium exercitiorũ austera duritie, de miris illustrationibus, de seraphicis ardoribus, & quidquid intra horarij sermonis compendiũ substringi potuit. Rari erant, quos sub concione tum sacri cadaueris præsentia tum recens ac viua gestorum memoria non medullitus compungeret, multis etiam lachrymæ fluebant, ab omnibus reuerentiæ repetitum in suggestu Rosæ nomen patulo sed taciturno gestu excipiebatur.

Finita panegyri, & solemni sacrificio ad Aram consummato Archiepiscopus Pontificalem assumens habitum cum pedo & infula processit ad tumulũ, sacris Ministris & quatuor ex Metropolitano Collegio dignioribus medius. Peracto ibidem reliquo precum, antiphonarum, psalmorumque ritu Prouincialis cum ceteris religiosorum Ordinum Prælatis (: Sacerdotali singulos amiciente stola) tumbam è tumulo demissam suscepit in humeros, sicque adstante Archiepiscopo, & circumstante diuersorum Tribunalium & ciuilis Curiæ Magistratu illata fuit propriæ cryptæ ad dextram summi altaris affabrè in hũc vsum elaboratæ, quæ tota intus oblita auro reddebat fulgores quos arcuato sinu recipiebat à luminibus. Eamdem foris muniebat ferrea crates itidem inaurata, & inclusi pignoris tam patula prospectui quàm raptui arcta & aduersa. Sanè deuoto populo nil hac translatione gratius potuisse accidere testatus est confluxus, qui exinde vt liberior sic quotidie numerosior fuit, adeo vt tandem

de

de alia translatione fuerit cogitandum, ne vicini summi Altaris ministeria interturbarentur quotidie immodesto concursu populorum, quos partim veneratio partim miraculorum & gratiarum frequentia attrahebat.

De Altari ad Altare tantisper se transire protestabatur S.Hieron. quando à suo Tractatu de altari thymiamatis transibat ad scribendam epist. 8. Virgini Demetriadi. Idem videbatur circa Virginem Rosam accurrentium sensus: nam ab ara maxima subitò conuertebantur ad propinquum Virginis sepulchrum velut ad secundam aram, hìc perpetuus tumultus erat offerentium vota, suspendentium anathemata, deponentium grallas & scipiones, deniq; aliter consulendum fuit reuerentiæ sacri Tabernaculi prostantis in ara maiori, ne huic assiduè obuerterentur dorsa hærentium ad Virginis sepulchrum quod & locum presbyterij incommodabat, siquidem hoc in Ordine Prædicatorum *ad cornu epistolæ* (:vt vocant) construi solet. Ergo collocandis Rosæ exuuijs alius demum commodior electus est locus, ipsum videlicet B. Catarinæ Senensis Sacellum ab ara maxima ad læuam sat dissitum; Videbatur tam simili filiæ deberi iste sinus Seraphicæ suæ Matris ad quietem, si tamen quies dicenda erat, cui tanti quotidie strepitus & clamores deuotæ plebis circumsonabant, licet minori impedimento rituum Ecclesiasticorum, quibus solis aræ maximæ spatium esse liberrimum oportebat.

Interea Limam peruenere litteræ Apostolicæ, quibus autorati Iudices commissarij nouum ibidem erexere tribunal ex formula à S.Rituum Congregatione præscripta, ad effectum examinandi Testes de Vita & gestis ancillæ Dei Sororis Rosæ à S.Maria. Itaque examini datum initium anno MDCXXX. die xvij.Maij, sed ob multitudinem Testium (: CLXXXIII. fuere:) variosque morarum obices vsque in Maium anni MDCXXXII. durauit

perquisitio: cui de more ad complementum supererat visitatio tumbæ & reliquiarum famulæ Dei. Igitur deputati inspectores Ioannes de Texeda & Ioannes de Vega, Doctores Medici, Ioannes de Valenzuela & Bartolomæus de Tiuico Secretarij cum Aloysio de Molina chirurgo. Hi coram P. Magistro F. Gabriele de Zarate tunc Prouinciali aperta arca lignea repererunt Virgineum corpusculum expleto ferè post obitum anno quintodecimo consumptis vndequaque indumentis, & ossibus integris; & adhuc sicca hinc-inde carne obductis. Porro odorem exhalabant nō qui cadauerum esse solet, sed quo fragrant siccatæ ad Solem rosæ; Iurauit tamen primus Medicorum, peculiarem simul interhalasse suaueolentiam, quæ præsentium non olfactum dumtaxat mirificè recrearit, sed & animos improuiso solatio perfuderit, atque arcano deuotionis sensu omnes demulserit. Hinc ijdem inspectores aulam Capituli adiere lustraturi primum Virginis sepulchrum, è quo fideles certatim hauriebant puluerem ad varia morborum genera depellenda. Illic singuli successiuè manu immissa explorarunt cauam modicæ scrobis profunditatem, ex qua nonnisi quatuor aut quinque pondo terræ videbantur eruta aut asportata. Cæterùm aliundè plurimis constabat testimonijs, complures pulueris modios ex illomet foramine (: quod vnicum patebat, vbi Virginis defunctæ caput iacuerat) fuisse illactenus effossos varièque per Regnum distributos. Vnde non leuis coniectura fuit, vt S. Raymundi ita & Rosæ veteri sepulchro hoc datum esse diuinitus, quòd in locum sublati pulueris alius continua scaturigine perpetim subnascatur.

Accidit demum anno MDCXL. quòd Ord. Præd. in Romana Curia Procurator generalis litteris priuatis Limam scriptis admonuerit Patres, habendam esse rationem exactissimam Apostolicæ Cōstitutionis Vrbani VIII.

anno

anno MDCXXXIV. die v. Iulij emanatæ, quæ incipit: *Cœlestis Hierusalem ciues* &c. Doluerunt Patres, integro ferè sexennij spatio nullum penitus exemplar imò nec tenuissimam famam huiuscemodi Constitutionis in illum vsque diem Limensibus innotuisse: sed quid mirum in tanta regionum distantia, perque tot hostium classes, piratarum insidias, & naufragiorum crebra discrimina? Verùmtamen Patres ad primum saltim priuatę illius epistolæ conspectum subitò parendum rati, ex norma dictæ Constitutionis, quidquid intempestiuum Venerabilis Rosæ cultum sapere forsan videbatur, eadem nocte aboleuerunt. Repentina isthæc mutatio postridie deuoto populo visa est intolerabilis, quærebat loco solito Rosam, asylum ac solatium suum, reposcebat à Sancta Catarina Senensi alteram hanc Limensem Catarinam, impletur Sacellum questibus, & quæ vulgi sub pietatis obtentu esse solet suspicandi, iudicandique temeritas, spargitur, Rosæ veneranda lipsana aut furto inscijs Patribus sublecta, aut his conscijs clam in Hispaniam destinata esse. Inde credula & ignara multitudo densatur concursu, inualescit fremitus, nec leue imminuit periculum innoxijs Religiosis, dum rudis & impetuosa plebs iam ad conuicia & minas ferociter progressa primo affatu aut non capiebat aut abnuebat capere facti rationem. Tardè demum, nec sine labore persuasum est importunis, sic consulendum fuisse illustrioribus qui ab Apostolico throno sperantur Rosæ honoribus, nullum in Romanorum decretorum obedientia detrimentum esse, inobedientiam sanctæ Virgini placere non posse, huius pretiosas exuuias loco tutissimo sub primi sepulchri custodia Limensibus adseruari, verùm circa illas (: Summi Pastoris mente in similibus iam percepta) nihil extra lineam SS. Rituum audendum fore vel permittendum. Aegerrimè adquieuit vis populi, hoc vno contenta, quòd acceperat, Rosæ suæ reliquias in tuto esse.

CAPVT

CAPVT XXXII.
Et vltimum.

Rosæ elogia ex pluribus notiora.

ANno quo Rosa mortalitatem exuit, Prouincia Peruana Ord. Prædic. Limæ in Comitijs suis congregata libello Actorum ibidem impresso apud Francum à Canto 1617. §. *Denunciationes.* hęc primo loco inseruit: *Denunciamus, admirabilem quamdam Sororem nostram obijsse,* &c. post pauca: *habitu tertij Ordinis nostri (: anno vigesimo ætatis suæ decurrente) recepto, ita vitæ monialis institutum in domo paterna manens, & Regulæ & S. P. N. Dominici constitutionibus inhærens obseruauit, vt omnibus alia Catarina Senensis (: quam ab ineunte ætate totis viribus imitari conabatur) in hoc terrarum orbe degens videretur. Orta fuit celebris hæc Virgo pijs parentibus Limæ anno Domini 1586. à quibus religiosè educata, & maximè à Diuino Sponso ita illuminata, vt quintum annum agens ad perfectionis culmen assiduis ieiunijs ac pœnitentiæ asperitate pertingere conaretur. Pertigit ergo mirabili abstinentia, pœnitentiaque insigni. Pro lectulo equuleo varijs testulis intertexto vtebatur, argenteam coronam ad modum spineæ coronæ capiti circumpositam habebat; ferrea catena vsque ad sanguinis effusionem corpus singulis noctibus crudeliter affligebat. Patientia fuit incredibili, humilitate rara; puritate tam animæ quàm corporis insignis. Diuinis reuelationibus admirabilis, Orationi ac contemplationi*

ita

ita ſemetipſam dedit, vt ad vitã vnitiuam ſumma cum animi tranquillitate & omnium admiratione peruenerit; ad cuius orationis exercitium eam per multum temporis ſacra Deipara Virgo ſingulis noctibus excitauit. Prædita fuit ſpiritu prophetico, quo multa futura prædixit. Ac tandem cæteris virtutum generibus inſignita, præclara ſanctitatis ſuæ relinquens exempla, feliciter in eadem ciuitate obdormiuit in Domino, die 24. Auguſti. Humata eſt in hoc noſtro Conuentu eiuſdem Limenſis ciuitatis in Capitulo Fratrum. Adfuit Illuſtriſſimus Archiepiſcopus Limenſis & Illuſtriſſimus Epiſcopus de Guatimala; cætuſque Cathedralis & Secularis proprijs humeris feretrum Sanctiſſimæ iſtius Virginis magna animi deuotione portantes: cuius puriſſimũ corpus præ multitudine gentis, languentiumque omnium incredibili & inaudito affectu illud tangere ac deoſculari deſiderantium biduo inſepultum remanſit &c. clariſſimis miraculis illuſtratum.

Anno dein proximo, nempe MDCXVIII. Generalia eiuſdem Ordinis Comitia Vlyſſipone celebrata in ſuis Actis Hiſpali apud Franciſcum de Lyra 1619. impreſſis, §. *Fratres & Sorores qui glorioſè obierunt.* ſuccinctè idem denunciant his verbis: *In prouincia S. Ioannis Baptiſtæ de Pirù obijt Soror Roſa de S. Mariæ tertij Ordinis, quæ in omnibus S. Catarinam Senenſem ad viuum expreſſit.* Eadem ad verbum habet appendix Dominicano Martyrologio *Indiculus Beatorum &c.* pag. 103. §. *Soror Roſa de S. Maria* &c. Iiſdem vtitur Illuſtriſſimus F. Ioannes Lopez Epiſcopus Monopolitanus in ſua Hiſtoria Ord. Præd. par. 5. lib. 3. cap. 31. Roſam appellans *viuum ectypon ſeu effigiem vitæ ac Sanctitatis B. Catarinæ Senenſis.*

Venerabilis Conuentus Limenſis religioſorum PP. S. Mariæ de Mercede captiuorum, litteris ad Vrbanum VIII. Pont. Max. prolixè at eleganter ſe diffundit in laudes huius Virginis: merebantur illæ (: cum alijs aliorum

haud

haud imparibus) totæ huc transcribi, sed ne in panegyrim videatur desinere Synopsis historica, sufficiet hic pauca excerpsisse. *Rosam* (: inquit) *auream* Sanctitatis Vestræ manibus immittit quarta *Dominica* Quadragesimæ, ijsdē hodie *D. Dominicus Rosam* pariter immittit *auream*, quæ vt auro cælesti abundauit, *post aurum* terrestre *non abyt*, *fecitque mirabilia in vita sua*. Hanc suo *Rosario* implantauit Deipara, promouendo eam ad gloriosum habitum Prædicatorum, in quo admiranda suorum heroicorum operum *mysteria* ipsammet in *Rosetum* aptè transformarunt, & (: vt de Eugenio dixit Cassiodorus) *gerebat nomine quam possidebat meritis dignitatem*; sicq; (: vt in B. Agnete quondam mirabatur Ambrosius :) *eius ne nomen quidem vacuum est luce laudis*. Sic totus hic nouus orbis sentit de benedicta Virgine Rosa, cui (quod terra non potuit) cæli dedêre nomen *Rosa de S. Maria*, Crucem ipsius filo appenderunt rigores verberum, cilicia, claui, aculei, zona ferrea, obsonia fellea. Tota illius vita protestabatur cum Paulo: *absit mihi gloriari, nisi in Cruce Domini nostri IESV Christi*, siquidem nil ei iucundum erat extra crucem, in hac vnica cum *dolorosis* versabat *mysteria* tum *Gaudiosa* tum *Gloriosa*. Mirum; huic Rosæ tam humili sese inclinasse procerarum arborum cacumina, dum orabat in horto, sed mirabilius, quòd eadem *sicut Palma exaltata* (: vel iuxta aliam lectionem *maritata*) fuerit *in Cades*, quando pronuba Cœli Imperatrice *Rosam* sibi *in Sponsam cordis sui* subarrhauit Filius Dei. Hæc filia *Oliua* numquam oleo caruit, *neque extincta fuit in nocte lucerna eius*, nam gratiam in Baptismo semel accensam vsque ad obitum nulla ei obtenebratio interpolauit. Prophetici sui spiritus æternum monumentum est Limense S. Catarinæ Senensis Monasterium, in quo demum & Mater Virginis (: vti hæc prædixerat) velum assumpsit, potita sacræ clausuræ *horto concluso*, quem filia

opra-

optarat ſibi, dum quinquennis votum puritatis virginalis emiſit: at Sponſus maluit ipſam *ſpecioſam in campis*, vt plurimas adoleſcentulas odore ſecum traheret ad ſequelam. Lima Regũ ciuitas feliciſſimã ſe arbitratur, dum Sanctitati Veſtræ ſupplex hanc Virginẽ ſibi dari flagitat Tutelarem, ambit habere Matrem, quam genuit filiam, Ciuitas Regum Reginam florum, ita huic Roſæ inſcriptum nomen ciuitatis Regum lepidè ſoluet ænigma Menalcæ apud Virgilium: *Dic quibus in terris naſcantur nomina Regũ inſcripti flores*? huiuſcemodi floribus quidni ſperare liceat *fructus honoris & honeſtatis*? nec tuis Beatiſsime Pater *gentilitijs Apibus* quidquam ad mellificandum offerri poteſt aptius hac Roſa, quam iuſtis Eccleſiæ honoribus inſigniendo mira dulcedine fideles implebis vniuerſos. Hoc orant

Præſentatus Fr. Didacus de Boerques Commiſſarius Prouincialis.

Magiſter Fr. Gaſpar de la Torre.

Magiſter Fr. Ludouicus de Teca.

Anno MDCXXXI. literis prima Iunij Limæ exaratis Don Petrus de Bedoja & Gueuara ſuo & reliqui Limenſis Magiſtratus nomine ſic eundem Pontificem alloquitur: *Gratias immenſæ Dei potentiæ, cui in his remotis Occiduarum Indiarum partibus quondam idololatriæ ſpineto obſitis complacuit plantare Roſam tantæ virtutis odore celebrem, quæ ſub tertio Ordine Fratrum Prædicatorum, vſque adeo horum irrigatione profecit, vt ad perfectionem ſeculo noſtro rariſſimam pertigerit, fidem in dies magis magiſque faciente cælo, per noua prodigia quibus ſepul chri ſui terra coruſcat. Debet natalem ſuum huic Ciuitati Regum Angelus iſte incarnatus, & nos illius vrbani Gubernatores attenta tam ciuium noſtrorum quàm vniuerſi Regni communi acclamatione Sanctitati Veſtræ humiliter ſupplicamus &c.* Eodem tenore ac publico nomine iterum

Limensis Senatus anno MDCXXXII. xij. Iunij supplices ad Vrbanum VIII. litteras dedit.

Hoc pariter anno MDCXXXIII. die xx. Aprilis, Ordo B Ioannis Dei epistolam qua Rosæ apotheosim efflagitat, sic orditur: *Beatissime Pater, Venerabilis Rosa de S. Maria tertij Ordinis Sancti Dominici, nata in hac Peruana Metropoli, Virgo fuit tam admirabilis virtutis in vita, & post mortem tam miraculis illustris, vt ad omnes Limæ incolas quà seculares quà Regulares pertineat eius procurare honorem & exaltationem &c.*

Eodem anno, 1. Iunij ex nomine totius Societatis Iesu in Regno Peruano Nicolaus Mastrillus Duran Prouincialis Apostolico throno sic preces suas exposuit: *vt communibus Vrbis & Regni huius desiderijs mea meorumque adiungam, obligatione trahor, singularem cum ceteris fauorem ac spirituale solatium in eo recepturus, si Virgo à Deo huic regioni data in peculiarem omnigenæ virtutis idæam, postque felicem suum transitum dotata cælitus tot eximijs prodigijs per manus Sanctitatis Vestræ honorem Canonizationis ac titulum Limanæ Tutelaris adepta fuerit, quo vigor ac stimulus addetur eiusdem patriotis, vt maiori ardore imitentur fidem & virtutem Sanctæ Virginis, &c.*

Eodem anno ac die Prouincialis PP. Eremitarum Sancti Augustini, *hæc* (: scribit :) *fertilis Rosa primus est partus, quem cum notoriæ sanctitatis auctario hæc patria cælo dedit, ceu fidei suæ primitias. Tametsi enim inter huius regionis vernaculos plurium & porro insignium Seruorum Dei veneremur memoriam, antecellit benedicta hæc Virgo in iure patriæ. Nata est in hac Peruana Metropoli, in eadem adoleuit & vixit approbante simul natura & gratia. Sanctitas in ea annorum prætergressa est terminos, ac moriendo in ætatis vere, demonstrauit eximijs miraculis quantùm cursus suarum virtutum temporis velocitatem*

ante-

anteuerterit. Ad eius sepulchrum infirmi & ærumnosi vitam & salutem inueniunt &c.

Quinta Iulij eiusdem anni Minister Prouincialis PP. Minorum S. Francisci ex nomine sui Ordinis atq; Prouinciæ suis ad Vrbanum VIII. litteris hęc interserit: *Canonizationi ancillæ Dei Rosæ de S. Maria tertij Ordinis Prædicatorum causas suggerunt vita eius tam inculpata, mors tam gloriosa, miracula tam numerosa & eximia, denique summa & incomparabilis ædificatio huius Regni tam in Fide nouelli &c.*

Die xij. eiusdem mensis & anni epistola nomine Ecclesiæ Metropolitanæ Limensis eidem Christi Vicario inscripta sic orditur: *Iustum non est, vniuersali horum Regnorum acclamationi vocem deesse huius Aedis Metropolitanæ, pro apotheosi Venerabilis Virginis Rosæ de S. Maria conciuis nostræ, cuius vita admirabilis & post obitum prodigiosa miracula tantum in omnibus his Regnis accenderunt deuotionis affectum, vt perspicuè appareat, velle Christum D.N. eamdem pariter glorificare in terris, perq; liberalissimas manus Sanctitatis Vestræ dare nobis Tutelarem & Aduocatam huius patriæ suæ, cuius ex hoc primo fructu præclarus honor velut à capite harum amplissimarum Regionum ad singulas pertingat, &c.*

Anno MDCLIII. Antonius de Leon Pinellus in supremo Indiarum Regio Senatu Relator &c. Libro suo de Vita Serui Dei Turibij Alphonsi Mogrouecij Limensis quondam Archiepiscopi impresso Matriti sic de Virgine nostra commentatur: *Soror Rosa de S. Maria tertium Sancti Dominici Ordinem professa monialis, Virgo purissima, Limæ patriæ suæ splendor, pœnitentia, oratione, exstasi, supernis illustrationibus admirabilis, cælo in eius vita ac morte grandia per ipsam prodigia operante. Obijt coronata virtutibus, opulenta meritis &c. Illius funebribus interfui, vbi is fuit concursus & acclamatio, qualis Sanctorum*

corpora solet comitari &c. Refert se deinde ad Didacum de Corduba in Theatro Limensis Ecclesiæ cap. 11. Bonauenturam de Salinas in memoriali Peruano cap. 5. & alios, qui huius Virginis cum laude meminerunt.

Denique huic tum Capiti tum Libro grauem ac decorum aptet epilogum honorifica Relatio facta per Eminentissimum ac Reuerendissimum D. Cardinalem Azzolinum in Congregatione Sac. Rituum habita coram S. D. N. die xv. Septembris, anni MDCLXIII. hoc tenore: *Serua Dei Rosa de S. Maria die 20. Aprilis anno 1586. Limæ orta catholicos, honestos, ac pios parentes habuit Gasparem Flores & Mariam de Oliua. Nomen ei ex baptismate Isabella: sed propter roseam vultus speciem à Matre Rosa nuncupata, ex suo in Deiparam obsequio Rosa de S. Maria voluit appellari. Sexus ætatisque ineuntis teneros adhuc sensus firmauit virtute robusta, & parentum monita simul ac vota adulta probitate, & multiplici pietatis vsu præuenit puella, iuuenis excessit. Tantus enim eius amor in Deum, tantus in Deiparam cultus, tanta sensuum & carnis castigatio, morum & cogitationum munditia, vt argentea corona caput redimita, ad instar spineæ quam Christus passus est, ferreaque catena Virgineum corpus singulis noctibus dilanians, sicut lilium inter spinas virginitatem custodierit, quam cum se totà & Deo vouit perpetuam & seruauit.*

Annum agens vigesimum Sancti Dominici tertio Ordini nomen dedit, cuius institutum in ædibus paternis miræ pietatis & virtutum omnium exemplo coluit. Oratio, rerum Diuinarum contemplatio, ieiunia, corporis afflictio, Mundi contemptus, proximorum bonum, Deo per charitatem prorsus heroicam adhæsio eius vita fuit, pro statu viæ perfectissima. Ac proinde prophetico spiritu, exstasi, raptuque multiplici, signis, alijsque supernaturalibus donis à Deo aucta, in hæreditatis suæ consortium tandem euocata, post prolixi morbi constantem in Domino tolerantiam, Ec-

clesiæ

clesiæ Sacramentis ritè pièque susceptis obijt die 24. Augusti, anno 1617. insignem in ipsa morte suæ sanctitatis famam relinquens, quæ & in eius vita & post obitum plurimis fuit signis à Deo cœlitus confirmata.

De Sanctitate, Virtutum ac Miraculorum fama, Processibus autoritate ordinaria confectis, & referente bo. mem. Cardinale Peretto in S. Rituum Congregatione examinatis decretum fuit die 22 Martij 1625. posse si Sanctissimo videretur ad specialem inquisitionem autoritate Apostolica deueniri. Precibus inde Regis Catholici, ciuitatis Limanæ, & Ordinis Prædicatorum prodijt Commissio fel. rec. Vrbani VIII. & eius vigore datæ fuerant litteræ Remissoriales & Compulsoriales ad Archiepiscopum Limanum, eoque impedito vel absente ad Episcopum Guamangæ cum duabus Dignitatibus. Confectus itidem coram Archiepiscopo, Decano, & Archidiacono Ecclesiæ Limanæ Processus in specie anno 1632. die 12. Iulij, & 23. Iulij anni 1634. Sacræ Rituum Congregationi Romæ exhibitus, seruatis seruandis recognitus, apertus, & per interpretem à Cardinale de Torres (: Peretto defuncto) subrogato explicatus. Verùm superuenientibus anno 1634. nouissimis eiusdem Vrbani decretis destitum hactenus in causa.

Cum autem fama sanctitatis Seruæ Dei, deuota in eam populorum studia, vnà cum diuina signorum confirmatione in dies augeantur, per Procuratorem ad id specialiter constitutum humillimè petitur à Sanctitate Vestra admitti & signari Commissionem, quæ proponitur pro reassumptione Causæ in statu & terminis in quibus reperitur, ad formam nouissimorum Decretorum.

Et videtur esse locus gratiæ, cum omnia afferantur ex ijsdem Decretis prærequisita, nempe supplicationes

Nouem diuersorum Ordinum, ac illustrium Virorum Limensium.

Tres Regis Catholici,

Tres

Tres Reuerendissimi Cardinalis de Aragonia,
Binæ Magistri Generalis Ord. Prædic.
Fides decreti Capituli Generalis eiusd. Ord. ad idem à Sanctitate Vestra communi nomine petendum;
Mandatum Procuræ in personam F. Antonij Gonzalez specialiter per solemne instrumentum constitutum, à Generali Ordinis confirmatum.

Demum perseuerantia & augmentum famæ Sanctitatis, Venerationis, & Deuotionis populorum, & Miracula supra CXIX. ex processu Remissoriali in specie autoritate Apostolica confecto, inter quæ habetur sanatio à lepra, & plurimæ à paralysi alijsque grauissimis morbis.

(L. S.) D. Cardinalis Azzolinus.
Bernardinus Casalius Sac. Rit. Cong. Secr.

Clausit Virginis Rosæ mortalem vitam annus ætatis suæ trigesimus secundus, claudat pariter vitæ historiam Caput trigesimum secundum. At liceat finire mellifluis Bernardi verbis, serm. de S. Malachia: O Rosa electa, *magna fuit super Te Diuinæ dispensatio pietatis, quæ Te paruam fecit in oculis tuis, magnam in suis; quæ magna fecit per Te saluans patriam tuam, magna fecit Tibi introducens Te in gloram suam.*

FINIS.

MAN-

MANTISSA

Signorum, Gratiarum, Miraculorum, quibus Diuina Bonitas ROSAE Sponſæ ſuæ immortalem Gloriam dignata eſt mox ab illius obitu creberrimè manifeſtare.

T*Empori tacendi tempus loquendi* ponè ſubiungit Eccleſiaſtes cap. 3. Bonum factum. Ne de *Miraculis* Roſæ ſcriberem, huc-uſque *tempus tacendi* attinuit calamum. Nunc Maiorum adnutu *tempus loquendi* ſucceſſit. Ergo quod pollicebar in Prolepſi hic præſto, adiecta hac paucorum capitum Mantiſſa, quæ ex autenticis Proceſſibus *Signorum*, *Gratiarum*, *Miraculorum* delectum exhibeat: non plenum catalogum. Dabunt alij copioſiora.

CAPVT I.

Roſa poſt mortem & ſæpiſsimè & multis apparet Glorioſa.

ALoyſia de Serrano (:cuius memini ſupra Cap. XIX.) vt Roſæ adhuc mortali familiaris & chara fuerat, ita ab immortali meruit frequenti apparitione familia-

riùs

riùs honorari. Inter eas hæc illustrior fuit, qua vidit coram Diuino solio augustissimam cœli Reginam stantem, ac miri fulgoris coronam manu gestantem, velut nouam hospitem expectaret ad illius solij limbum solemniter coronandam. Parte altera niueus candidarum Virginum chorus mediam complexus Rosam tunc recèns defunctam hilari & canoro agmine deducebat ad Deiparam. Singulis Virginibus singulæ erant in manibus palmæ, in verticibus coronæ, Rosa palmam deferebat vt ceteræ, at nondum coronam. Aloysia gaudio ac stupori impar dum reliquo inhiat coronationis spectaculo, disparuit visio. At postridie tertia Rosæ apparitio gaudium cumulauit. Nimirum vidit tunc Aloysia Rosam eodem quo pridie nuptiali ac festiuissimo Virginum agmine decorè circumdatam, nec sola iam palma, sed & immensæ gloriæ corona insignitam, cui seorsim applaudebant dispositæ Angelorum phalāges,& beata plurimorum Sanctorum caterua iubilo publico suauissimè gratulabatur. Aloysia sibi reddita, at sibi non fisa spiritualium suorum Patrum arcano examini vtramque visionem exposuit: hi verò ex effectibus concorditer decreuerunt, fuisse immissam diuinitus, omnique fallaciæ periculo caruisse.

Quæstori Gundisaluo de la Massa (: qui coram Apostolicis Iudicibus id verbo scriptoque testatum reliquit) secretò fassus est vir illis diebus mysticæ Theologiæ peritia & contemplationis sublimitate clarus, quòd intra tres hebdomadas ab obitu Rosæ proximas minimùm viginti & duabus vicibus conspicua sibi fuerit gloria huius Virginis intuitu nunc imaginario nunc intellectuali; at inter reliquas visiones vnam excelluisse purè intellectualem, qua puritatis suæ virgineus candor cum sua inæstimabili dote & floridissima aureola ostendebatur absque omni figura corporea, perque simplicem irradiationem

tran.

tranquillæ notitiæ. Hunc reuelationis modum vt planè defæcatum sensuque superiorem, ita ineffabilem fuisse, taliq; obiecto apprimè dignum existimauit, & vt par erat æstimauit.

Doctor Ioaanes del Castillo Medicus, anno post felicem Virginis transitum quintodecimo iurauit coram Apostolico secundi examinis Tribunali, sibi per visionem imaginariam apparuisse Rosam in medio cuiusdam fulgidissimi luminis quod ipsammet Diuinæ Maiestatis claritudinem ac speciem referebat. In huius amœnissimo cētro comparebat Rosa amicta habitū S.P. sui Dominici mirabiliter candente ac radioso, cuius incomparabilem decorem protestabatur se verbis assequi non posse. Facies Virginis gratia ac splendore micabat infinito, corpus eiusdem vndique circumdederant rosæ candidæ atque purpureæ sine numero; manum dexteram occupabat ramus index nitidissimæ virginitatis, nec minùs è ramo quàm de rosis continuò scintillabant densa gloriæ fulgetra. Quin & pluries sub eiuscemodi visione Rosa suauiter affata est spectatorem suum, multa ac sublimia illi edisserens de felicitatis suæ excelso fastigio, quæ humanæ linguæ idiomate efferri non possunt. Quidam ex Virginis Confessarijs ab ore eiusdem Doctoris accepit, plus quàm quinquagies gloriosam beatæ Rosæ apparitionem sibi cœlitus illuxisse. Ipsemet vltro in postrema anni 1631. depositione coram ijsdem Iudicibus persanctè asseuerat, integro sex mensium spatio interdiu noctuque se diuinitus admissum ad tantæ Beatitatis spectaculum, ac toties, quoties mentem destinatis horis eleuabat in adyta contemplationis, ostensam sibi fuisse Rosam inter agmina Beatorum. Vt paulatim cessauit hæc apparitionum gratiosa frequentia, non cessauit tamen ex lege vrbanitatis Rosa per aliquot exinde dies cœlesti ephæbo suas vices committere: Angelus erat tenera duodennis puerili

ſpecie quotidie inuiſens Doctorem ex Roſæ nomine, deque huius ineffabili gloria ſemper nouum aliquid ediſſerens. Sicque his demum viſionibus comiter impoſitus eſt finis. Porro eamdem Roſam videre in Sponſi ſui paradiſo vernantibus roſis floridè circumſeptam, aureoque diademate redimitam pluribus à Deo conceſſum fuit, præſertim Viduæ cuidam fama virtutum tunc celeberrimæ, cui ſe Roſa ſæpius in cæleſti lumine ſtitit conſpicuam, non ſine officioſo Angelicarum myriadum comitatu: Semel hanc in imaginaria viſione ſic allocuta eſt virgo: *Laborandum eſt ò Mater, nam permagna res eſt cæleſte præmium. Mihi quidem hìc abundè retributum eſt pro eo quod laboraui*. Dixit facie in ſerenum riſum feſtiuè diducta, ac niueo Dominicani habitûs ſui nitore admodum ſpecioſa: Interdum huic viſa eſt Roſa in hortis empyreis iucundè ſpatiari cum Chriſto, qui pauculis paſſibus ante ſe Virginem præmittebat. Aliquando conſpiciebatur deliciari inter garyophyllos & lilia, velut cum ijs certans de floridæ amœnitatis immarceſcibili prærogatiua.

Conſideratione haud perfunctoria dignum puto, quod in his viſionibus de Roſæ erga patriam affectu ac ſolicitudine compertum lego. Vidua ſupradicta paucis à Virginis obitu diebus priuatim orabat in Eccleſia, ac Roſæ quam pluries in choro Beatorum conſpexerat, Limanam ciuitatem & Regnum Peruanum ſupplex commendabat: mox rapta, intellectuali viſione conſpicata eſt Roſam Diuina luce coruſcam; audijtque blandè reſpondentem ſibi: *Planè ſic fiet ò Soror, & quidquid conſentaneum fuerit gloriæ huius dulciſſimi Numinis quo fruor, me petente ſumma illa Bonitas concedet. Probè memini eorum quæ mihi vt peterem fuere commendata*. Concordat huic viſioni altera, quæ ex depoſitione iurata Sororis Caterinæ de S. Maria refertur in Proceſſu: nimirum, piæ cuidam

per-

personæ ſæpius (: at per ſoporem) apparuerat felix Roſa, edocens quàm iucundo bonoque ſtatu res ſuæ erant. Bis tamen eidem ſolito clarior illuſtriorque apparuit, primò quando venerat illius animum confortatura inter aduerſitates quas quidem tunc patiebatur grauiſſimas. Secundò, cum ſupra Virginis ſepulchrum manifeſtè eamdem vidit in aëre flexis poplitibus ritu ſupplicum intercedentem apud Deum pro Lima dilecta patria ſua. Nec mirum, duabus his vicibus Roſam ſolito fulſiſſe glorioſiorē, nam vbi in priori de patientia agebatur, oſtendenda fuit eodem quo Seraphica Mater ſua *patientiæ ſpeciali priuilegio decorata*, in poſteriori quæ patriam concernebat, debuit vtique ardentiſſimus erga conciues amor poſt mortem luculentiùs rutilare. Porro vt viſionis ſincera aſſereretur veritas, in muliere comperta fuerunt à peritis vera diuinæ reuelationis critiria, profundior humilitas, agnitio ſui nihili, alta mentis tranquillitas, gaudium ſpirituale nouis diuini amoris incendijs inflammatum.

Prodigioſius eſt, ac plurium ſignorum benefico concurſu fœtum quod referam. Decumbebat in Limano SS. Roſarij cœnobio, iamque extremis agonibus ſe præparabat P. Magiſter F. Auguſtinus de Vega Ord. Præd. tūc Prouincialis Peruanus. Conclamatum erat de vita hominis, ceſſatum à pharmacis, & ab omnibus Medicis deſertus infirmus, ſola Roſa ſui iam in paradiſo ſecura curam ægroti totam in ſe tranſtulit. Dormiebat procul ſuis in ædibus Chriſtophorus de Ortega homo ſecularis ac fortunæ infra mediocrē; huic Roſa nocte concubia ſe clarè viſibilem obijcit, mandat primo diluculo cœnobium adeat, Prouincialem moribundum conueniat, ei denunciet, ex hac quantùmuis complorata infirmitate nequaquam ipſum è viuis abiturum, priùs illi ſub Epiſcopali infula tantiſper ſudādum fore pro Dei gloria, antequam huius mortalis vitæ moleſtijs exuatur. His dictis glorio-

ſa Virgo diſparuit. At Chriſtophorus tantæ præſentiæ mira dulcedine ac cœleſti gratioſæ dignationis affatu præproperè deſtitutus erupit in clamores : ah (: inquit) Sancta Virgo Roſa nunc nunc à me receſſit. Expergefactus hac vociferatione filius Thomas de Meſa qui propè dormiebat, à Patre totam rei geſtæ ſeriem percepit, ſed incredulus multis obteſtatus eſt Patrem vanitati inſomniorum temerè ne crederet. Replicuit Pater, ſe verò non per inſomnia, ſed expeditis liberrimiſque ſenſibus & vidiſſe & audiſſe Roſam hæc ſibi ſeriò præcipientem. Inſtabat filius, ſaltim interea quieti ac ſopori ſe redderet. Negauit ſe poſſe Chriſtophorus, ac viſione ruminanda intentiſſimè occupatus vigili impatientia diem expectabat. Vt illuxit, monita à filio coniux omnia dixit egitque, ne maritus viſionem relaturus domo abſcederet, nunc obſecratione nunc iurgio Virum interpellans, ne ludibrium ſibi ac familiæ ineptiſſima fallacis ſomnij narratione accerſeret; nil fore certius, quàm ipſum febrilis enthuſiaſmi aut delirij arguendum iri. Verùm Chriſtophorus tam propoſiti ſui tenax quàm de nocturni ſpectaculi veritate indubius hilari fiducia cœnobium adijt, infirmum ſalutauit, imperata expoſuit, ea frontis conſtantia, animique ſecuritate, vt breui vel ſola dicentis alacritas omnem ambigentibus excuſſerit credendi formidinem. Mira res, non tardarunt manifeſta experimenta conciliare dictis integram fidem, nam ab illo ipſo momēto quo Chriſtophorus loqui deſierat, cæpit æger Prouincialis morbi diſceſſum lentis indicijs aduertere, deinde Virgini Roſæ ſe commendans totus conualuit, denique ad Epiſcopalem mitram aſſumptus in Paraguay ſatur vitę in Domino obdormiuit.

Doctor Balthaſar de Padilla Metropolitanæ Limenſis Canonicus & Pœnitentiarius de mandato ſui Archiepiſcopi domum viduæ cuiuſdam adierat cum Notario,

ſub

ſub iuramenti fide excepturus quæ de Roſæ vita ac prodigijs afferrentur. Dum igitur examen peragitur, apparet viduæ fulgida Roſa, vultu hilari ac familiariter iucundo, geſtu verò ac nutu hortatorio, velut mulieri animum faciens ad dicenda quæ poſcebantur, & ſingula approbando ratificans quæ de ſuis encomijs in tabulas referebantur. Seorſim id poſtea anno 1630. Vidua Iudicibus Apoſtolicis aperuit, addens, Virginem tunc quidem ſibi fuiſſe conſpicuam eo veſtimentorum ſchemate quo viuens dignoſci ac tegi conſueuerat, facie tamen multò lętiori & exporrecta, quaſi quę pro obſequio gratiam ſpiraret.

Alteri perſonæ ſpiritualibus exercitijs gnauiter addictæ obtigit alibi conſpicari viſione imaginaria Beatam Roſam eo loco quem tunc deputati Iudices excipiendis teſtium de ea reſponſis ac depoſitionibus deſtinarāt. Videbatur ipſamet Virgo conclaue perambulare, cum cura omnia circumſpicere, ſuis candidis manibus ordinatè ſingula diſponere, polire, adornare, ſimulque indicabat iſta ſe agere, quòd illic iuſta honoris ac veritatis tributa à mortalibus eo die erat receptura. Simillimum eſt, quod refert D. Maria de Vſateguì Gundiſalui Quæſtoris vxor, hoc addens, glorioſam Virginem in ea functione viſam alacriter ipſa graphiaria inſtrumenta Notarijs diſponere, chartamque digerere, proteſtando gaudium, quo ex Diuinorum in ſe beneficiorum iuridica in terris comprobatione mulcebatur. Verùm an hæc viſio à ſuperiori diuerſa ſit an eadem, haud facile diſcreuerim.

Hìc verò ſubticendum non eſt, quod anno 1631. Mariæ de Buſtamante in Limenſi Sanctiſſimæ Trinitatis Monaſterio profeſſæ Moniali accidit, ipſa iuratò id referente. Bona fide hæc coram Apoſtolicis Iudicibus in cauſa Venerabilis Roſæ explicarat omnia quæ norat. Verùm vt ſexus iſte ad ſeueram publici iuramenti religionem facile

cile trepidat, ac velut inter fulmina censurarum suæ conscientiæ metuit, post examen anxiam Mariam graues inuasere scrupuli, ne fortè aut per imperitiam respondendi, aut per linguæ memoriçue cespitationem plus vel minus quã exacta veritas & rigor illius Tribunalis exegerant, dictitasset. Fluctuabat misera inter saxũ & sacrum; hinc vrgebat animi inquietudo ad nonnulla ex dictis seu moderanda seu retractanda, sed vnà cum reluctante summa verecundia obstabat, quòd determinatè quid in suis dictis corrigere teneretur nesciebat; inde dictabat animus nulla opus esse retractatione, at interim delicatæ conscientiæ deerat secura tranquillitas. Inter has angustias dum nocte quadam in sua cellula solitaria obdormierat, sensit alieno se motu & imperio (: at absque terriculamẽto) blandissimè à somno excitari. Excitata consedit in lectulo, totoque sopore facile discusso tacita & attenta mirabatur, ad quid, vnde, aut à quo illa hora fuisset in vigiliam reuocata; dumque sic omnia versans animo auscultat & hæsitat, ecce vox lenis ac dulcissima sedenti allabitur ita inquiens: *nihil dubites Maria, neque angaris, etenim Rosa verè sancta est*. Mirum dictu: eodem momẽto sensit Maria se scrupulo suo liberatam, euanuit inquietudo & timoris anxietas, rediit cordi suo tranquillissima malacia, ita vt noctis residuum potuerit sub placido lætę securitatis silentio transigere, certa tantam tamque repẽtinam animi quietem aliunde quàm desursum infundi sibi non potuisse; sciebat præterea, scrupuli sui morsus nemini præterquàm sibi ac cœlo notos fuisse, cumque maximè nocturnis horis soleret ad omnem peregrinum strepitum expauescere, sub voce præmemorata non tantùm nihil expauit, sed planè refecta est.

Plura huius generis superessent, at coronidem imponat Didacus Hyacinthus Pacecus Hispalensis, qui Limæ ex quotidiano hypographicæ artis lucello victitans à

Didaco

Didaco Morales in Causa Venerabilis Rosę Notario exẽplandis transcribendisque Processuum seu Actorum voluminibus adhibebatur. Itaque iussus fuit in Causa prædicta bis mille folia intra certum temporis spatium scribendo absoluere, eo quidem pacto ne illo cui semper assueuerat charactere vteretur fluido, laxo, facilique, sed alio morosiori, quadro, & adstricto, quem illic *nothum* appellat amanuensium vulgus. Paruit scriptor, at primo die quo laborem orsus est, præ difficultate insueti characteris desperauit se vmquam tot folijs exarandis parem fore, siquidem (: vt disertè ipsemet coram Iudicibus Apostolicis sub iurata fide deposuit) adeo sibi inter scribẽdum lassabantur digiti, stupebat brachium, diuaricabantur nerui, vt sæpius exclamarit, vereri se, ne ex tanta fatigati pulsûs attractione citiùs ipse deficeret, vsumque manus perderet, quàm iniunctum opus absolueret. Igitur die quadam, cum à primo diluculo vsque ad vesperam scribendo laborasset, enormiter fessus, totoque brachio dolens cubitum se recepit, dubius ne fortè postridie vlteriori scriptioni inutilis surgeret. Sub eo tædio obdormiscens vidit felicem Rosam ad se intrantem gradu placido ac festiuo, vultu propitio ac læto qui terrere nequaquam posset; & vt certiùs nosceretur quæ esset, illa effigie, habitu, ornatu apparuit, prout ipsam in tabula scitè depictam aliquot diebus ante Scriba noster conspexerat. Tacuere ambo, sed Rosa leniter accedens dextrum iacentis brachium inter cubitum ac pugnum comiter arripuit, validè at successiuè strinxit, diuque sic attinuit, nec nisi post moras admodum prolixas placidissimè dimisit, simulque disparuit. Euigilans Pacecus, ac mysterij ignarus voluebat animo quid sibi voluerit hæc dulcis apparitio, quid brachij apprehensio, quid illa diuturna & tenax constrictio? an fortè (: inquiebat) conscia meæ instabilitatis, & indolis, qua facile

ab

ab vna ciuitate in aliam, de Regno in Regnum transcurrere soleo, constantiæ me admonuit, firmitatem imperauit? Inter has cogitationum vicissitudines sese vestiens sensit dextrum lacertum solito agiliorem, at necdum suspicatus quid rei esset, prosequendæ scriptioni vti pridie se denuo totum applicuit: Scripsit ab aurora vsque ad Salutationis Angelicæ pulsum vespertinum nulla digitorum lassitudine, nullo neruorum cruciatu, brachio leuissimo ac supra morem expedito. Agnouit ex tunc salutiferæ apparitionis opportunum beneficium, perrexit totos reliquos dies scriptioni laboriosæ citra laborem impendere, comperit infatigabile robur manui suæ inditum ex imaginariæ visionis contactu virgineo, sicque consummauit opus bis mille foliorum, quæ amodò pauca sibi videbantur præ admirabili scribendi facilitate. Finito volumine obstupuere omnes quotquot Pacecum nouerant, eiusque quadrum characterem festinè, fluidè, indefessè tot chartis illitum considerabant. Hinc ad grandiora miracula transeundum.

†

CAPVT

CAPVT II.

Roſa à morte in peccatorum ſubitis conuerſionibus & obſtinatione cordium emollienda mirabilis.

QVale quantumque Diuinæ omnipotentiæ molimen & opus ſit Conuerſio peccatoris, & quàm altè cœli terræque creationem excedat, item quando ipſa miraculoſa cenſenda ſit, legat qui voluerit apud S. Thomam 1.2.q.113.art.9. & 10. Ex his ad Roſam, celebrem Peccatorum apud Deum cauſidicam vt conuertantur & viuant.

Præſentatus P.F. Nicolaus de Agaero in ſua encyclica ad totum Ord. Prædic. Prouinciam Peruanam (: cui tunc vti Vicarius generalis præſidebat) ſcripta die primo Septembris 1617. dum admirabilem Roſæ vitam, obitum, prodigia ſtrictim ſuis denunciat, inter alia refert, ad ſolum Virginei corpuſculi in feretro contactum quàmplurimos repentino compunctionis ſtimulo ita fuiſſe perculſos, vt ſtatim ibidem coram vniuerſa multitudine cœperint elatis vocibus deteſtari ſua ſcelera, deplorare vitam ante actam, reſolui in gemitus ac ſingultus, humiliari coram Altiſſimo in lachrymoſam criminum confeſſionem, audiente, ſpectante, mirante innumera circumſtantium turba. Nonnulli (: vt fit) liberioris vitæ, ſolo curioſitatis ſpiritu adducti vt defunctam pulcherrimam Vir-

ginem propiùs cum alijs contuerentur in sandapila, ad ictum primi intuitus exarserunt in subitum intimumque dolorem peccatorum, rigarunt ora lachrymis, protestantes alio quàm venerant spiritu se iam recedere, posthac emendationi vitæ ac emundationi morum se operam daturos efficacem. Forsitan idcirco prouiderat Deus pater misericordiarum, quòd toto ferè biduo palam prostaret in tumulo inhumatum Rosæ suæ corpusculum, vt eius spinæ tam multis fierent in salutem, nam iuxta mellifluum Bernardum feliciùs numquam pungeris quàm vbi compungeris.

Mater Virginis Maria de Oliua anno MDCXVIII. xv. Februarij coram deputatis Iudicibus inter alia recensuit, post exequias filiæ successiuis interuallis ad se venisse complusculas etiam ex regularium Ordinum familijs deuotas personas antea sibi penitùs ignotas, quæ vt suam notoriam egestatem liberali aliquo subsidio subleuaturæ accesserant, ita singulæ profitebantur, hac ratione se mera gratitudinis tributa pendere Virgini Rosæ, cuius intercessionibus vitæ suæ optimam se mutationẽ debere sciebant, lætæ nunc alias se esse ab eo quod fuerant, eoque felicitatis nonnisi post imploratum Rosæ in cœlesti curia interuentum se pertigisse asseuerabant. Certè operosius & fortè rarius miraculum est languidum ac tepentem in Dei obsequio spiritum repente ad seria religiosæ perfectionis studia erigi validèque succendi, quàm criminosum ab enormitate sceleris ad qualemcumque frugem reuocari, siquidem hic plerùmq; nouit periculum suum, ille inertiæ ac securitati altiùs indormiscit.

Admiratione præ multis dignum est, quod de quodam insigni peccatore ijsdem Iudicibus eodemq; mense & anno ex certa sua (:vti protestatur) scientia aperuit P. F. Bartolomæus Martinez Rosę quondam Confessarius & Limę tunc cœnobio FF. Prædicatorum ad S. Mariæ Magdalenæ

Præ-

Præfectus. Quidam profligatæ conſcientiæ vir aſſiduè quidem cum alijs viuificæ Pœnitentiæ & Euchariſtiæ Sacramenta frequentabat, ſed nonniſi in animæ ſuæ mortem & exitium, numquam enim toto ſacrilegæ vitæ ſuæ decurſu ritè integrèue confeſſus fuerat, ac longiſſima annorum ſerie in hoc luto computruerat. Accumulabantur ſceleribus ſcelera, at videbatur omnis occalluiſſe ſyntereſis, imò in dies obbruteſcebat magis, & prolapſa vſque in profundum impietas contemnebat. Non defuit tamen aliena pietas, quæ miſerrimum Roſæ recèns tumulatæ commendaret. Mox ille quaſi ab annoſo lethargo euigilans cæpit ſentire intus ſibilum illius auræ tenuis at potentiſſimæ, qua Deus afflat corda obſtinatorum vt inſtar ceræ liqueſcant. Exhorruit infelix vbi ſe circumſpexit immerſum labyrintho tam cænoſo & ineluctabili, verùm Diuina bonitas vnà cum acutiſſimis pœnitentiæ ſtimulis miſericordiæ fiduciam ingerebat. Quid multa! generalem de totius vitæ ſuæ delictis exomologeſim amariſſimo doloris ſenſu perfecit, ex horrendis omnemque modum ac numerum ſupergreſſis flagitijs nullum ſubticuit, & conſcientiam quam callus obduxerat, timor Domini in eam emolliuit teneritudinem, vt deinceps minimos quoſque exceſſus tamquam prægrandes pauidiſſimè ſenſerit atque eluere feſtinarit.

Idem P. Martinez in eodem examine ſanctè aſſeruit, ſibi non tantùm proprio in excipiendis Confeſſionibus experimento, ſed & aliunde ex concordi plurimorum Confeſſariorum teſtimonio conſtare liquidò, poſt imploratum Roſæ in cœlis auxilium innumeros tum Limæ tum in vniuerſo Regno ex infima ſcelerum abyſſo emerſiſſe in portum veræ pœnitentiæ, ſinceraque confeſſione & lachrymis animam expiaſſe. Iam ante (: nimirum 11. Decembris anno 1617.) idipſum Iudicibus indicarat P. Antonius de la Vega Loayſa Societatis Ieſu, quondam San-

cti Officij Commissarius, diuersorumque Collegiorum successiuè Rector, qui & singulariter ponderandum esse monuit, hoc genus beneficij inter validiora & excellentiora solidæ sanctitatis argumenta ex communi SS. Doctorum sententia meritò computari. Eidem relationi disertè in illo Tribunali subscripsere P. Fr. Franciscus Nieto, & Magister Fr. Ioannes de Lorenzana, ambo Virginis olim Confessarij, de quibus supra. Consonat his per omnia P. Fr. Petrus de Loaysa, additq; duo notatu digna: primum est, paucis à Virginis obitu diebus tantam fuisse eiuscemodi conuersionum frequentiam, quòd Limæ in publicis officinis vbicumque tortilia disciplinarum flagella, setarum cingula, & variæ sortis cilicia vendebantur, subitò defecerint hæc mortificationis ac pœnitentiæ instrumenta, ob emptorum multitudinem. Alterum, quòd ipse ex plurimis ad seriam pœnitudinem tūc conuersis duas nouerat insignes peccatrices, quas probrosæ vitæ deuia nodosis inferni retibus tenacissimè implicuerant, sed ambæ ad odoriferam Rosæ famam compunctæ, eiusque validis coram Altissimi throno precibus commēdatæ nodos impuritatis feliciter exuerunt, & in calle virtutis constantem fixere pedem. Non potuit, vti in miraculosis corporum, ita in his animarum curationibus annotandis procedi vsque ad singularia personarum nomina; imò nec decuit, sat esto Limenses aliosque in vniuersa Peruana regione Sacramentalis pœnitentiæ administros communicatis generatim indicijs adstupuisse tantæ morum mutationi in populo, à die qua Rosa in Sponsi sui paradiso cæpit agere suorum ciuium aduocatam: vidisses certatim fœminas abiecto vestium luxu simplicioris modestiæ habitum domi forisque ostentare, audiuisses in regularium peristylijs & claustris nocturno tempore per omnes angulos cruentis flagrorum ictibus pœnitentiam velut tympanistriam acediæ ac tepori bellum indicere

cere, comperisses Confessariorum vbique sedilia planctu & gemitibus obsideri. Denique tam publicè notum tamque populariter crebrum fuit hoc prodigium, vt prænominatus Martinez vir grauissimus & religionis pietatisq; fama inter eximios clarus neutiquam in dicto Tribunali dubitarit iuratus asserere, videri sibi, quòd à tempore quo Peruuia nostris detecta patuit, nullus vmquam claruerit prædicator, qui tot ac tantis stimulis gentes illas ad virtutem impulerit, tamq; vniuersalem pœnitentiæ spiritum, tam luculentum deuotionis incendium excitârit. Mira res, tantùm valuisse vnius Rosæ salutiferos aculeos ad tantorum compunctionem.

Accidit (: referente apud Iudices coniuge Quæstoris Gundisalui) duas Matronas cosedere obiter ad confabulandum. Harum altera correpto qui fortè patulus adiacebat libello vidit succinctè in eo vitam, gesta, obitumq; Virginis Rosæ contineri. Cœpit ergo per otium lectitare auscultante altera; sed huic ferè euênit quod olim duobus aulicis vitam Sancti Antonij Abbatis fortuita curiositate legentibus: nam dum altera quasi fallendo tempori lectitabat, hæc velut subiectis cœlestium flammarum tædis succendebatur, sentiebat tam inusitatis at planè Diuinis ardoribus paulatim se imparem fieri, dissimulauit tamen, ne pretiosæ lectionis ignitam dulcedinem intempestiuè abrumperet. Succreuit interim flamma charitatis, nec celari vlteriùs potuit arcanum incendium; exclamauit mulier, haud assueta sic in Deo liquefieri & bullire. Mirantur ambæ, in roseis illis breuium pagellarum foliolis tantum latuisse ignitabulum, sed Rosam meritò dici *Lampadem amoris* non sat intellexit qui primus dixit Philostratus.

P. Ioannes de Villalobos è Societate Iesu, Rector Limani Tyrocinij seu Domus Nouitiorum vir in ascetica palæstra exercitatissimus de semetipso hæc recensuit eidem

dem Iudicum Tribunali: se Rosæ vltimos spiritus trahenti adfuisse prope mortem, eaque occasione clam petijsse à moribunda, confestim vbi ad Sponsi cœlestem thalamum pertigisset, satageret impetrare sibi à Numine gratuitum illud ac singulare donum quod ipse tunc mente volutebat. Spopondit intrepidè agonizans Virgo, ac paulò post quàm exspirasset comperi (:inquit) manifestis indicijs, spiritui meo donum illud ob Rosæ in cœlis interuentum fuisse mirabiliter impertitum. At Quæstor Gundisaluus sacramento affirmat, sibi fassos esse complures tum seculares tum Regulares quibus rogata Virgo idem in agone promiserat, statim ab eius felici transitu se ex superno Sancti Spiritus myrothecio sensisse arcanas cordis sui vnctiones, supernorum luminum stricturas insolitas, noui nominis calculos candidos, quos (: vt monemur Apocal. 2.v.17.) nemo scit nisi qui accipit. Nimirū apophoreta hæc erant quæ Rosa promiserat, dum moriēs ad solemne conuiuium se dixerat euocari. Confirmat ista (: sed breuiter) laudatus supra P. Antonius de la Vega Soc. Iesu, alijque. Sed ad emollitiones cordium obstinatorum Rosa mediatrice factas reuertamur.

Francisco & Alexandro de Coloma germanis fratribus matertera erat Maria de Xuara mulier prædiues & opulenta, sed animo in consobrinos implacabiliter auerso & obstinato. Alebat idē Franciscus suis impendijs Limæ sex cōsobrinas, & duos cōsobrinos, sed neq; illarū nec horum vlli afficiebatur pertinax fœmina, adeo vt neq; dignaretur alloquio: quinimo vbi testamentum suum condidit, perquàm studiosè cauit, ne quid vlli prædictorum (:tametsi posteriores octo notoriè indigerent) de suis facultatibus legaret, sed ne meminisset quidem. Accidit demum Francisco & Alexandro necessitas aliò tantisper proficiscendi relictis interim Limæ tot inopibus consobrinis. Hìc Franciscus suis orphanis acerbè condolens, & quò se

ver-

verteret ignorãs, Rosam vnicam suæ perplexitatis Ariadnam implorauit, inuenit; ipsa videlicet proxima ante discessum nocte Virgini (: cuius effigiem coram habebat) totam miserabilium ærumnam anxiè commendans obsecrabat, suo apud Omnipotentem cordium domitorem interuentu emolliret saxeam illius auersi cordis duritiem, sanguinis ac humanitatis sensum obstipæ materteræ inderet, innocentibus ac pauperiei lubricitate periclitaturis succurreret. Mira res: postridie summo manè Franciscum matertera accersit, quem toto xviij. annorum spatio videre noluerat, venienti exposuit noctem se duxisse inquietissimam, tristem, insomnem, iugiter sibi ante oculos obuersante suorum consobrinorum desolatione; quos consideraret omni humana ope tam indigos quàm destitutos: itaque domum quantocyus repeteret, totam horum calamitosorum cateruam in conspectum suum adduceret, velle se omnes amplecti ex ordine, domique sue honestè alere.

Insuper Francisco iniunxit, vnà publicum Notarium aduocaret, aliud se coram eo testamentum rescisso priori condituram. Franciscus tot simul gaudia non capiens, inque matertera matrem Rosam tacitè deuenerans paruit festinus & lubens, cateruam miserabilem adduxit, hic itũ in oscula, in dulces lachrymas, in teneros amplexus, recipiuntur in domesticum contubernium octo inopes, mutatur è vestigio inofficiosum testamentum, consobrinæ cum consobrinis totius opulentiæ scribuntur ex asse hæredes; ipsi denique Francisco (: nam ordine presbyter erat) Capellaniæ titulo 140. Patacones (: quos vocant) in annuum reditum assignantur certis ædibus trãscriptis in hypothecam. Rosis ad corda subigenda, mulcenda, conciliandа vim philtri inesse obscurè innuit Dioscorides, clariùs ostendit Rosa nostra Limana.

Ludouica Barba nil minùs versabat animo quàm candi-

didum S.P. Dominici assumere habitum. Eius confessario Rosa dum vixit, aliquando prædixerat certòque asseuerarat, Ludouicam omnino illomet habitu fore amiciẽdam, imò hunc ardentissimè ambituram. Hoc vbi Ludouicę ex ore sui Confessarij innotuit, cœpit vaticinij euẽtũ anxia metuere, habitũ ipsum cordicitus abhorere: imò si qua eminus illius suscipiendi aut præteruolaret mentio aut illaberetur cogitatio, velut ad Medusæ conspectum obrigescebat pauida, repugnabat animo, cor obdurabat. Interim Rosa clausit extremum diem, & quasi mors vatis mors esset vaticinij, cœpit Ludouica euacuare inutilem metum, secura numquam suæ menti incidere posse huiuscemodi propositum, faciliùs Poëtarum fabulosas metamorphoses quàm talem obfirmati sui cordis mutationem reipsa euenturam. At fefellit mulierem ipsa resistendi fiducia ac pertinaciæ certitudo: ecce enim subitò à morte Virginis elanguit illud contumacię robur, euanuit annosus horror, patuit vltro cordis ianua cælesti inspirationi. Exclamauit cum Paulo, *Domine quid me vis facere*? Inde Rosæ sepulchrum adijt, Virgini causam supplex commendauit, obtineret sibi à Sponso salubrem electionem illius status qui maximè ipsam aptaret Diuinis obsequijs, promoueret in via æternæ salutis. Nec mora, exaudiuit Ludouicam Rosa, Rosam Deus, ac repente illius cordi impluit ignitum at peregrinum desiderium sacri habitus Dominicani. Aestuauit repente mulier, bullijt, arsit illo affectu quem semper fugerat, & si vmquam timuerat de eo vel leuiter cogitare, grauiùs nunc timebat pij propositi exequendi opportunitatem sibi aut elabi aut retardari. Discruciabatur suspicioso angore, quasi non posset appropinquare felix hora, quæ ipsam voti cõpotem efficeret. Igitur Confessario suo eminus conspecto festina accurrit, cor effudit, multisque lachrymis obtinuit accelerari gratiam, qua confestim adhuc illamet
die

dic in numerum Sororum Tertiariarum adlegeretur, assumpto nomine *Ludouicæ de S. Maria*. Porro vt primùm in candido S.P. sui Dominici habitu se circumspexit, solatijs ex alto copiosis tota permaduit, nec sufficiebat explicare animi sui contentissimam voluptatem, hoc vnum dolens, quòd tantæ felicitati diu obstiterat corde pauido & obstinato.

Ludouica de Mendoza coniux Alphonsi Gonzalez de Sancto Martino paulò post Sanctæ Virginis obitum videns eamdem populariter tot encomijs celebrari, incredula, seu pro fœminea resistendi dulcedine seu pij affectûs contumaci algore fidem sanctitatis eius concipere aut nequibat ant nolebat. Quantulum enim (: cogitabat) perfectionis gradum spatio vitæ tam exiguæ assequi potuit fragilis puella annum ætatis trigesimum primum vix nuper egressa? vnde Rosæ inter plebeios natæ & educatę, manuum suarum labore sustentatæ, in seculari domo domesticè moratæ ac mortuæ tantarum virtutum schola patuit, aut scala tam sublimium contemplationum in promptu fuit? clament miracula, at Ludouica dubitabat, acclament populi, magis ipsa obsurdescebat: ergo quæ ita cor suum ne crederet obloricarat, validiori pulsanda fuit ariete vt se dederet. Repentino angore correpta est vt manibus pedibusque se putarit demutilatam; neque id satis, grauiorem sensit in suo spiritu procellam, caligo, pauor, tempestas mentem obsederant, cor turbatum quodam velut terræ-motu succutiebatur. Hìc demum illa euidenter agnoscens ab vnica sua pertinaci incredulitate hos esse paroxysmos, subitò manus dedit, duritiem posuit, animoque trepidè in Deum eleuato supplex protestata est, se credere, se corde toto fateri, quòd Rosa verè Sancta sit. Et en repente conquieuit horrida commotio, siluit tempestas, redijt serena tranquillitas. Sic pro

Sponsæ honore zelabat ille Sponsus cui venti & mare obediunt. Verùm à spiritualibus ad corporalia Beneficia tandem hìc descendendum.

CAPVT III.

Rosæ defunctæ attactu, odore, veneratione, mors, morbi, pericula depelluntur.

TAmetsi P. Antonius de la Vega Loaysa Soc. Iesu in suis facundissimis Responsis disertè ac sæpius monuerit deputatos Iudices, totam Rosæ vitam à primis incunabulis vsque ad extremum halitum continui perpetuique *Miraculi* loco censendam atque habendam esse, attamen visum ipsis progredi ad specialiora, quæque micuere post eius vitam in beneficio alieno.

Primum in his meritò sibi deposcit locum resuscitatio mortuæ filiolæ semestris, Magdalenæ de Torres. Huic pater erat Gregorius de Torres agricola, mater Ioanna Michaela, ambo victitantes opere rustico in suburbanis Limæ ad viam *Melambò*. Hi dum anno 1627. mense Octobri prope Vrbem rusticabantur in prædio Balthasaris de la Cona, ibidem febris cum diarrhæa tenellam filiolam inuasit, demum & extinxit inter materna brachia. Nil profuerant adhibita pro illius ætatis captu remedia, nil matris

matris ſolicitudo & lachrymæ, charæ prolis animulam mors delibauit in vlnis afflictæ genitricis. Iacuit ab illo veſpere vſque in claram poſteræ diei lucem exanime corpuſculum, ſine calore, ſine motu. Iam ad effodiendum tantillo cadaueri ſepulchrum paratus adſtabat ſarculus, comportabantur floſculi nectendi in modicam corollam. Sed mater ipſo noctis illius conticinio memor aliquid penes ſe eſſe reliquiarum quæ Roſam attigerant, inopiæ ſuæ ſcriniola excuſſit, particulam veſtis cum ramuſculo Gineſtæ (: cui Virgo olim indormierat :) inuenit: cum his properauit ad algidum cadauer, cępitque longis & anxijs precibus Roſam inuocare in auxilium, denique fide iam robuſtior ac velut Roſæ viuificos è reliquijs odores pro-licitura, patellæ carbones, his ramuſculum & alterius particulæ aliquot filamenta impoſuit, mox defunctam filiolam ſuffumigauit. Fumo viui occludunt oculos; mortua aperuit, nam ecce illo momento quo ſuffitus infantem attigit, hæc reuixit; & diductis ocellis quos dolens mater pridie occluſerat, lætam reſpexit. Interfuere ſpectaculo infantis pater, ſoror, aliuſque iuuenis, qui iunctim in genua prouoluti, ſuoque gaudio ac ſtupori impares ſublatis in cœlum vocibus laudarunt Dominum in ſua Roſa tam odorifera. Interim paruula Magdalena pauxillo aquæ, cui mater puluerem ſepulchri B. Roſæ inſperſerat, auidè epoto ſana conſedit vbi ſupina iacuerat, nec præteritæ infirmitatis vllum in ea ſuperfuit veſtigium.

Anno 1631. Antonius Bran mancipium Dominæ Ioannæ Barrettæ decumbebat ex febribus & angore pectoris; iamque per tres menſes & ampliùs morbi contumacia variorum medicamentorum vim omnem eluſerat, ac parum ſpei reſiduum erat. Obſeruabatur ab vxore & conſobrino, qui dum noctu circa infirmum excubabant, repente notârunt ambo Antonium iacere ſine motu, ſine reſpiratione vlloque vel minimo ſigno vitali: inuocabant

ægrum ex nomine proprio, vellicabant, pulſabant, ſed nonniſi reſponſa mortis extundebant à corpore iam gelido. Vxor horrore ac mœrore grauis cucurrit ad heram, & cum eiulatu breuiſſimè indicauit maritum ſuum efflaſſe animam. Exterrita Domina lecto exſilijt (: nam iuſtè media nox erat) cumque D. Ludouica Baretta ſorore ſua germana ad Antonij cubile properauit, illic Antonij cōſobrinus ad caput lectuli plangebat mortuum, & intrantibus fœminis mœſta voce occurrit: nolite (inquiēs) vos incommodare, iam enim Antonius noſter ſpiritum reddidit Creatori. Accedit propiùs Ioanna, explorat, tangit, occlamat; ſed vt extenſum, frigidum, rigidum inuênit, velut ſuæ iacturæ ſat certa ſorori dixit: *iam & hunc mihi ſeruum tam vtilem & neceſſarium Deus abſtulit, ſit nomen eius benedictum*. Inde conuerſa ad caput lectuli vidit appenſam Venerabilis Roſæ chartaceam imaginem ex ijs quæ Romæ ſuperiorum permiſſu excuſæ & in Indias delatæ fuerant. Hinc ingenti concepta fiducia cœpit inuocare Roſam ſonoris vocibus, ac liberè flagitare reſucitationem ſui mancipij. Mox correptam imaginem reuerenter pectori iacentis impoſuit, cumque tribus reliquis ibidem triſti ſilentio euentum exſpectauit. Sic horæ dimidium tacitis circa lectulum votis exactum eſt, cum ecce Antonius, qui integro duarum horarum ſpatio algidus, pallidus, immobilis iacuerat, alto cum ſuſpirio (: quale admodum laſſorum eſſe ſolet) oculos aperuit, circumſpexit, ac miratus heram illo noctis incommodo tempore ſibi adſtantem, interrogauit quid rei ageretur? mox percepto quid acciderat, animatus conſedit in lectulo, nec ſolùm incolumem, ſed & ſanum ſe vegetumque ſenſit, nec febris deinceps redijt: attamen vrgentibus quæ aderant fœminis medicinam ante præparatam tametſi iam ſuperfluam ſumpſit, quieuit, ac poſt biduum lecto doloris valedicens Roſæ ſepulchrum adijt, totumque ibi

diem

diem in gratiarum actione transegit.

Elyzabeth Duran vidua Iacobi Carlos à multo tempore siccum & inutile brachium gestabat fascijs obuolutum, cujus non solo inerti pondere sed & iugi dolore vexabatur. Vt ergo audiuit, Rosæ virgineum corpusculum in Aede FF. Prædicatorum feretro impositum parari ad sepulturam, plena fide, ac duabus stipata filiabus eò properauit vt potuit, circumfusæ multitudini vltro se inuoluit, si quo modo ad tumulū Virginis penetraret: peruênit, filiabus alijsque viam aperientibus, ijsdem auxilijs ægrè in tumuli gradus eluctata brachium vultui Rosæ bis terue applicuit; mox eodem temporis puncto exclamauit: *euge brachium meum sanatum est, reuixit brachium meum*. Vtque miraculo fidem faceret, lacertum tum quaquauersus iactauit expeditè, viuidè, & celeriter, spectante ac plaudente confertissimo populo. At præ omnibus vehementiùs obstupuit Melchior de Amusgo Medicus, qui in turba fortuitus aderat, multoque tempore diuersas sed frustraneas mulieris brachio medelas applicuerat, fassus illud humanitus curari non potuisse. Porro Elyzabeth successu læta exinde per complures annos palam visa est brachio suo vti ad quæuis officia, quasi numquam languisset. Miraculum istud inibi tot habuit testes quot Rosa tunc in suo feretro spectatores.

Licentiati Didaci Ayala seruus Aethiops (: nomen expressum nusquam reperi) dextri brachij manusque vsum ex plica & neruorum attractione dudum perdiderat; audita fama defunctæ Virginis ad Ecclesiam Sancti Dominici cum alijs contendit, Rosæ precibus se commendauit, statimque in signum obtentæ sanitatis brachium altè sublatum & exporrectum toto templo circumtulit reiectis vetustis pannorum inuolucris; spectabat vniuersus populus, & dum hinc vna vox omnium erumpit in publicas Dei laudes, dum inde mixti consurgunt gra-

tulan-

tulantium clamores, nonnulli qui ſeruum familiariùs nouerant, manum eius feſtiuè arreptam deoſculati ſunt coram turba, piaque curioſitate luſtrabant vetuſta ſigna, vbi attractio manum Aethiopis cum brachio in plicas tenaciſſimè quondam curuauerat.

Verùm à dextro ad brachium ſiniſtrum. Presbyter Georgius de Aranda Valdiuia ante Clericatum in bellis Chilenſibus contra Infideles complura ſiniſtro brachio exceperat vulnera; quæ deinde malè curata paulatim ſaniem, conuulſiones, tumores attraxerant, vt iam præ inflatione brachium neque extendi potuerit nec plicari. Vſque in digitos proſerpſerat moleſtiſſimus tumor, vt afflictiſſimus Sacerdos in Miſſa nec Diuinam hoſtiam commodè ſatis tractare, nec ſine alterius brachij ſuffulcimento alterum potuerit eleuare. Igitur ipſo die quo Roſa ſepulta fuit, ſub veſperam à Religioſo germano fratre adiutus irrepſit in ædem Capitularem, orauit ad ſepulchrum Virginis, implorauit opem, ſubitòque obtinuit: nam repente frigido ſudore madidus, dum ſucceſſiuè digitos, manum, brachium motu leniſſimo pertentat, omnia ſana, vegeta, flexilia reperit. Mox religione ac lætitia tremulus in Eccleſiam (: vbi tunc fortè P. F. Chriſtophorus de Azeuedo Prior Panamenſis cum plurimis ſecularibus ſubſtiterat) ſe proripuit, ibique coram Altari SS. Roſarij elatis vocibus in gratiarum actionem procubuit. Accurrunt ſpectaculo qui propiores aderant, atq; inter hos Bartolomæus de Toro Regius tabellio. Nec multùm rogari ſe paſſus Georgius, coram his (: & pleriſque notiſſimus pridem erat tum ipſe tum brachij ſui ſtupor) fideliter totam rei ſeriem expoſuit: ſimul rogati Notarius & teſtes, priuſquàm aliquid in tabulas referretur, miraculum penitiſſimè explorarunt, iuſſerunt Georgium in pedes ſe erigere, inſpexere brachium omni tumore liberum, quod presbyter ſurſum, deorſum, dextrorſum, læuorſum & in

omne

omne latus pari qua dextrum agilitate rotabat sine dolore, manum aperiebat claudebatque promptissimè, digitos stringebat, diducebat, motitabat celerrimè, nec quoad vixit, in his vllum pristini languoris vestigium notauit.

Alphonsus Diaz mendicus toti Limæ tunc notissimus humili nixus fulcro, manumque & pedem ex attractione inutiles per solum trahens non gradiebatur sed serpebat humi, stipem per domos flebiliter quærens. Hic ipsa die, qua Rosam sepulturæ fossa operuerat, ad Aedem S. Dominici anhelus venit, in ea aliquãdiu amarissimè lachrymatus ac de loco sepulturæ sciscitans, demum vt potuit in aulam Capituli prorepsit, Rosę sepulchro pronus incubuit, per horam sic orauit, gemuit, fleuit, denique sudauit, ignarus se iam curatum esse. Superuenit is cui cura erat Virginis sepulchrum latere coctili obtegere: iubet Alphonsum loco abscedere, negat iste se posse, contendunt ambo, sed prior ille integris viribus Alphonso robustior hominem circumplectitur, & repugnantem abstrahit, sensimque at molliter in pedes erigit. Hic primùm sensit Alphonsus se curatum esse, nihilominùs ob longam standi desuetudinem proximo parieti acclinis breuiterque miratus seipsum erectum ac sine fulcro, simul in clamores simul in lachrymas erupit, iubilans atq; vociferans: *Benedictus Deus, valeo, sanus sum, quod à quatuor annis circiter numquam potui nunc possum, meis insisto talis, plantas quæ terram nosse desueuerant, humi nunc figo; laudetur Dominus in Sanctis suis.* Interim toto corpore sudabat adhuc, & quia sub plantis pro callo mollior caro succreuerat, terram passibus nonnihil suspensis calcabat: idque alij infirmitatem rati euntem subiectis brachijs iuuare nitebantur. Renuit ille, protestans, se iam sibi abundè sufficere. Fit concursus, & inter plaudentium hymnos Alphonsus in Ecclesiam reducitur spectandus

ab

ab omnibus. Processit grauiter, qui numquam aut festiuior aut spectabilior ambularat.

Dum Rosæ cadauer prostabat in tumulo, adrepsit puer Aethiops duodeni maior, ac de attractorum pedum vitio quàm de nomine per vrbem notior; dumque sub feretri tabulato orat, (: siquidem nec palmum à terra se erigere, nec ad sacri corpusculi attactum in gradus potuerat eluctari) repente prodijt alacer, erectus in pedes, quos ante nonnisi reptans miserrimè per terram traxerat, dum ne quidem grallis vti, sed dimidio corpore dumtaxat solum verrere licebat. Exsilijt deinde sanus, medijsque se turbis fidenter immiscuit, Rosam identidem suam liberatricem altis vocibus inclamans. Inde per octiduum visus est quotidie adire sepulchrum Virginis, ad gratias palam & ex debito persoluendas.

Huius exemplo alius puer itidē Aethiops simillimaq; pedum inualetudine calamitosus (: nisi quòd grallis vtcumque se librabat à terra, non tamen à parietum subsidio) post humatum Rosæ funus accessit, iuxta fossam in angulum Capitularis aulæ se proiecit, orauit, & vltra duarum horarum spatium ibidem supplex accubuit; tandem in conspectu multitudinis quæ aderat, lentè se erexit, vociferans: *Sanus sum, videor mihi posse incedere, sentio tibias meas carere impedimēto, quinimò in cursum pruriunt.* Respondit quidam ex viciniori bus: si ita est surge in pedes; ambula, & obtentæ gratiæ fidem facito. Nec mora; neglectis grallis surrexit puer, stetit, ambulauit, neque præ lætitia seipsum capiens subsilijt, tripudiauit, denique turbam densissimam rogauit, tantisper in partem secederet, sibique spatium currendi daret. Obtinuit, ac susque deque per aulam ceu leuis caprea cucurrit. Vix suis credidere oculis qui puerum ante nouerant, attolluntur in sublime voces laudantium Deum, accurrunt Religiosi, abducunt puerum in Ecclesiam, totoque

per-

personant templo canoræ gratiarum actiones.

Ioannæ de Castillo Viduæ filiolus erat bimus Franciscus Fernandez de Sigura, catalepticis palpitationibus ab anno integro frequenter ac periculosè diuexatus. Cassa & irrita fuere humana remedia, donec recursum fuit ad Rosam tunc recèns tumulatam. Huc igitur afflicta mater paruulum suum detulit, ad sepulchrum stitit, orauit. Filiolus interim vltro se sepulchro instrauit ore prono, ibidem mox hilarescere cępit, cumq; post sesquihoram interrogaretur à matre, num iacendo lassus erigi vellet ac abduci, petijt adhuc paulisper ibi relinqui. Demum surrexit sponte, sanitatis indicijs lætus, neque ex eo tempore vsque ad ætatis suæ annum 17. (: quo vnà cum Matre hæc apud Iudices Apostolicos testificatus est) hac aut alia quacumque infirmitate impetitus fuit.

Rufina Braua filiolum genuerat Petrum Tamayo: vix quintum-decimum à natiuitate diem infans attigerat cum deprehensus est hernia miserabiliter laborare. Magis in dies laxabatur lacerum peritonęum, propendebant viscera, nec nisi magno labore atque periculo retrudebantur introrsum mox iterum preditura. Vagiebat continuò paruulus tanto dolori impar, ac sæpè toto triduo nauseabundus vbera nutricis omnino respuebat. Biennium ferè applicandis remedijs insumptum est magno impendio, profectu nullo. Denique biduo postquàm Rosam vita functam terra exceperat, ad illius sepulchrum delatus ferè per duas horas quietus insedit, dum Mater cum cognatis fœminis in Templo hæsit Deo & Virgini Rosæ sobolem commendans. Redditus Matri filiolus occluso reticulo visceribusque repositis inuentus est sine hernia, solùm in beneficij memoriam conspicua remanserat cicatrix, quæ tamen etiam firmabat reparati peritonęi integritatem ne ampliùs rumpi posset.

Petro de Vega grauiter à quatuor mensibus filiola

quinquennis decumbebat ex febribus, neque mitiùs deuenustabat paruulam asperrima quædam morosæ indolis conditio cum annis in vitium periculosè adultura. Hanc febrientem parentes anxij detulere ad tabulatum vt Rosæ nondum sepultæ virgineum cadauer attingeret: attigit, statimque pulso febrili paroxysmo coram omnibus conualuit, nec relata domum nouis morbi accessibus tentata fuit: quin & illa congenita indolis asperitas eodem simul correcta miraculo in summam transijt mansuetudinem & suauitatem.

Videbatur his prodigijs Rosa clamare de tumulo: *sinite paruulos venire ad me*. Veniebant vtique, ac certatim porrigebantur de manu in manum vt ad salutiferum Rosæ contactum infirma pertingeret pupulorum innocentia, cum salute ad suos reportanda. Inter hos Frãciscus Cardoso nouem mensium tenellus infans cõtinua febrium vicissitudine à tribus mẽsibus nunc rigẽs nũc æstuãs, subitò vt sacro cadaueri admotus fuit, planctũ simul & febrim posuit mirãte populo. Neq; id solùm, sed & postridie Aethiopissæ ancillæ vlnis implicitus infans nutu gestuq; indicauit velle se in terram deponi: vix plantulis humum attigerat, cum cœpit ambulare solus per atrium, neque ab illo die indiguit ope aut vlnis baiulæ. Nimirum tantas pridie vires adhalauerat Rosa puerulo tam diuturnis febribus cocto & medullitus exhausto. Certè ex ore infantium & lactentium perfecit sibi laudem. Ad adultos reuertamur.

Anno ante Rosæ obitum Petrus de Vega lapsu præcipiti ac graui luxarat iuncturam ossis in scapula, simulq; exinde vsum brachij ex ea parte amiserat, nec nisi ad dolorem & onus lacertum sibi superesse iugiter querebatur. Demum nocte quadam recordatus, sibi in domo esse Rosarium, quod paulò ante in feretro exanime Rosæ corpus attigerat, illud vbi acutior doloris sensus erat deuotè appli-

plicuit. Illico cessauit cruciatus, quietè obdormijt Petrus, ac manè euigilans aduertit inutili brachio redijsse vires, quæ nullo alio adhibito remedio sic creuere, vt intra dies paucissimos perfectè conualuerit, nullumque inter sinistri ac dextri brachij agilitatem senserit residuum discrimen. Eumdem Petrum alia vice inuaserat ischiadum atrox tormentum, ac simul dolorifica inflatione tumuerat altera tibiarum: Pressus his malis nec cibum sumere nec somnum capere infelix potuit. Tandem Rosæ & Rosarioli sui memor loca dolorum offricuit, quieuit, posteroq; diluculo expergiscens vndequaque se sanum inuenit, tibiæ verò molestus tumor ita desederat, vt iurasses hanc numquam tumuisse.

Helenam Aethiopissam Ioannis Merini mancipium continua & copiosa subnascentium lumbricorum (: quos vocant *de Guinea*) scaturigo septenni fluxu ita viribus, egesto cruore, exesis visceribus exhauserat, vt actum de illius vita omnino putaretur, maximè quatriduo ante Rosæ obitum, quando tot morbis ardentissima febris & (: mortale signum) inflatio talorum ac tibiarum accesserant. Toto septennio omnifaria tentata fuere medicamina, sed hæc morbum irritando noua in dies pernicie non ægram sed ipsam ægritudinem adiuuuabant. Denique hera vtilissimi mancipij iacturam non ferens Helenæ suasit ac persuasit, ad Rosæ biduùm ante sepultæ monumentum *Nouenam* exigeret; ita nouendialem cum certis precibus stationem vulgò appellant. Infirma vitæ ac valetudinis percupida maiori animo quàm viribus aggressa est opus, at quarto mox die se perficiundo imparem protestata est: nam diuturno lassata morbo, exanguis cruentis & crebris egestionibus, perusta febri, destituta anhelitu, pedibus tumidis adire se posse reliquis diebus Rosæ sepulchrum omnino diffiderat. Nihilominùs hinc spe inde hera animante resumpsit spiritum, ac residuis diebus

accessum quamquam difficillimum continuauit modo quo potuit, nullo interim conualescentiæ signo vel eminus comparente, quin potiùs maiorem in dies lumbricorum vim effundebat cum sanguine. Donec tandem vltima nonæ diei statio ad Rosæ sepulchrum in momento simul vniuersam tot morborum cacochimiam fũditus abstersit. Redijt domum Helena planè altera, nempe lumbricis ad vnum vacua, pedibus sana, febrium ignara, sanguine, vigore, corpulentia mirabiliter instaurata, nulliusque deinceps ex his symptomatis conscia valetudinem possedit integram ac diuturnam.

Nauigabat cum P.F.Dominico de Leon Ord.Præd. famulus & comes itineris Ioannes annorum 14. adolescés, oppressus quartana febri, quam ipsa deinde maritima iactatio periculosiùs accenderat, vt die quadam paroxysmi violentia animam puero extudisse crederetur: nam subito clamore Dominicus ex superiori nauis tabulato deorsum vocatus vt moribundo suo famulo adsisteret, dum in opertum nauigij sinum descendit, obuium habuit virum coniugatum Franciscum Flores, qui Ioannem iam exspirasse asseuerabat. Perrexit tamen solicitus Pater, at famulum sine loquela, colore, spiritu supinum & immobilem reperit, dubius num viueret, pluries vtramque iacentis auriculam validis clamoribus tentauit, at frustra se vitalia signa exspectare videns ad Rosæ confugit præsidium, vitam puero supplex petijt, Nouenam promisit: & ecce illo momento respirauit Ioannes, resedit, cibum sumpsit, attonitis qui spectaculo interuenere viris religiosis P.Agnello de Oliua Soc.Iesu, P F.Laurentio de Texeda Ord.S.Francisci, & secularibus vtriusq; sexûs non paucis. Stupuere quotquot in naui erant, præsertim vt viderunt paulò post comparentem in superiori tabulato sanum incolumem ac sine humano remedio integræ valetudini restitutum.

Bea-

Beatrix Gaues continuo quadriennio vexabatur molestissimi humoris iugi stillicidio, idque remedijs peiùs irritatum spem curationis sustulerat. Ergo inops consilij penetrauit cum reliqua turba in ædes Quæstoris Gundisalui, vbi tunc Rosa prostabat in feretro iam-iam efferenda; illic se Virgini toto cordis affectu commendauit, loculum tetigit, domum sana redijt, nec vmquam deinceps ea de fluxione se sensit infestari.

Anno post Rosæ felicem transitum Fr. Ioannes Miguel Ord. Prædicatorum causa Oeconomiæ ac negotiorum obequitabat vallem *de Xauxa*, sed transeuntem iuxta pascua vaccarum circa locum *Verastiguì* improuisò erumpens Taurus ferociter insecutus est. Extimuit, adactisque calcaribus fugam inijt Ioannes magnis vocibus periculum suum Deo & B. Rosæ commendans; at Taurus velocior iam prope aderat, nec vltra quindecim passûs distabat ab homine. Perditus erat nî Rosam denuo & multò ardentiùs inuocasset. Mira res, ad Rosæ nomen immanis bellua ceu fulmine retroacta substitit, Ioannem lassitudine ac pauore exanimem toruè intuens, nec loco se mouit, donec is procul abijsset.

Eidem aliud sed lepidius accidit in amne qui locum *Misque* præterlabitur & piscibus (: maximè autem Bocis seu candidioribus mœnis) abundat. Huc ille cum socio religioso F. Hieronymo Iambrano alioque Indo piscatum ierat. Iaciebant pariter sua retia Hieronymus & Indus, atque hic prædam aliquam traxit, ille vacuo reti adfremuit. Hortabatur Ioannes vt iterum iaceret, & ad singulos iactûs elata voce *eya* inquiebat *in nomine benedictæ Rosæ cadat feliciter*. Parebat Hieronymus sed non pisces, siquidem plus quàm duodecies iacto reti nullum prendidit. Hìc Ioannes id quod erat suspicans, *obsecro* (: ait) *mi Hieronyme dic liberè, nonne cor tuum hæsitat incredulum circa sanctitatem Virginis Rosæ?* affirmauit ille, substo-

ma-

machans tot certos extare Cœlites quorum nomini vtiliùs dicari potuissent hi iactûs, nec ad incerta nomina fuisse confugiendum. At Ioannes replicuit: *Tu verò mi frater de sanctitate Rosæ fidem indubiam fac concipias, sicque in eius nomine iterū at seriò rete immerge, & mira conspicies*. Fecit, iecit, ac subitò Bocarum & *Armadillorum* tantam vim traxit, vt pondus impleti retis vix potuerit sustinere.

Liceat hinc breuissimè diuertere ad piscationem hominum. Anno 1630. intra Limense Sanctæ Claræ Monasterium ancillabatur Christina Angela, inuitum mancipium. Contigit, huic ad fugam patuisse fortuitò posticum cœnobij, quo ceu elapsus nassâ pisciculus tacitè se proripuit, & foris in Vrbe se occultauit. Raphaëla de Esquiuel monialis tunc ianitricis munere fungebatur, quæ fugæ istius damnum, offendiculum, dedecus vnico simul confuso metu complexa, cum post plurium dierum quæstionem profuga nusquam reperiretur, ad Rosę opem confugit, suamq; illi commendans angustiam, Monasterio perditum mancipium restitui flagitauit. Porro eadem nocte Raphaëla per soporem vidit Rosam candido amictu facieque præfulgida gloriosam, dicentem sibi: crastino manè Christina recuperabitur. Monialis à gaudio pulcherrimæ visionis euigilans, iterum (: concepta iam ingenti spe) Virgini rem deuotè commendauit, rursumque dormiuit. Manè facto ancilla circa horam quintam ante meridiem inuenta, reprehensa, reducta est.

Non minori quamquam dissimili Rosæ beneficio rem amissam germani fratres Alexander & Franciscus de Coloma recuperarunt. Quingentorum coronatorum censum annuum Guamangensi Sanctæ Claræ Monasterio ritè persoluerant, ac de more apocham solutionis testem ab Oeconomo receperant. Post interuallum temporis illud met debitum rursus exigitur, obtendunt solutionem

ger-

germani fratres, quæritur apocha, sed nusquam apparet. Certus erat Franciscus illā se reposuisse in tali loculamēto sui scrinioli, extimuit ne forsan inde aliena fraude sublecta disparuerit; itum reditum centies ad idem scriniolum, chartæ omnes sigillatim excussæ, protractæ, repositæ, aderant omnia præter apocham. Anxius itaque Franciscus breui oratione recurrit ad sibi notissima Rosæ præsidia, dehinc spe plenus Alexandrum rogat, nouâ vltimaque diligentia scriniolum oculis vndequaque peruadat: respondet iste, operam perdi. Instat alter; flagitans suo id saltim dari solatio vt iterum quærat. Quæsiuit obiter velut re desperata, & ecce in illomet loculamento vbi ambo toties quæsierant, supra reliquas scripturas in propatulo reperitur Apocha pulcherrimæ inscriptioni peregrinæ manûs decenter inuoluta, non secus ac si illo momento clam ad scrinium fuisset relata. Sed reuertendum ad valetudinaria.

P.Fr.Didacus de Arrasia Ord Prædicatorum è Panamensi ad Limanum Conuentum in summo æstu proficiscens ex mutatione climatis duplicem tertianam contraxerat, quæ ipsum per compendia breui stitit in mortis vestibulo, iubente Medico accelerari Sacramenta, maximè quia & venter infirmi ex nimio aquarum haustu altùm extumuerat, & quidquid medelæ seu ventri seu febri adhibebatur, morbum augebat. Itaque ægrum extremi periculi admonuit P. Magister Fr. Gabriel de Zarate tunc Prouincialis. Verùm Didacus occultè supplices ad Rosam preces, ad Deum vota conceperat, iamq; altiùs spe salutis quā aquis tumebat. Tentādum supererat vltimum subducendo ventri remedium sed violentum & acre, cui perferendo Didacus se parem fore diffidens Rosam denuo ac instantissimè implorat. Et ecce omisso illo remedio detumuit venter, abscessit duorum mensium posses-

sione

ſione radicata febris,& cum ſtupore omnium Didacus ad vota ſua implenda lætus exilijt.

Iſidora de Montaluo ætate grauis inſuper ab octo menſibus grauabatur febri continua & admodum violẽta. Negabant Medici, vetulam tot annis onuſtam ac viribus effœtam per methodica remedia morbo liberari poſſe. Ergo ab ijs derelicta ad Roſam pro vita ac valetudine appellauit,& illo temporis puncto integerrimè conualuit, diuque incolumis ſuperuixit.

Ioſepham de Torres torrebat toto corpore volaticus ignis ex putrido ſanguine febribus inflammato: ſurgebant vndique lucentes bullæ, triumque hebdomadarum ſpatio infirmam eò adduxerant, vt coram domeſticis ſine loquela ſine arteriarum pulſu iacens immobilis putaretur efflaſſe animam. Circumſtantes exterriti Roſam pariter implorarunt, obtineret Ioſephæ ſpatium quo ſaltim accito iam Sacerdoti poſſit ſua peccata confiteri. Verùm plus Roſa præſtitit quàm rogabatur: nam ſubitò ægra in ſe redijt, exomolegeſim ritè peregit, ac breui integram valetudinem recuperauit.

Mariam Indam puellam duodennem è Chilenſi Regno oriundam, ac Limæ in Monaſterio Incarnationis famulantem rigores, tormenta ſtomachi,demum & ſpaſmi, gutturis anguſtiæ, conuulſiones eò redegerant, vt nec cibo potuue refici, nec minimum quid potuerit deglutire. Deſperata à Medicis muniebatur vltimis morientium Sacramentis. Verùm ſub ipſa extrema inunctione à presbytero & monialibus admonita fuit, Virgini Roſæ angorem fide ac affectu quo poſſet maximo commendaret. Paruit, ac ſine alio quocumque humano remedio cœpit ex illo momento coualeſcere, intraque pauculos dies ad conſueta ſui famulatûs officia redijt.

Antonio de Vmbela operario annoſa paralyſis brachium

chium manumq; attraxerat, vt nullis vmquam remedijs potuerint explicari. Auditis quæ ad Rosæ sepulchrum quotidie coruscabant prodigijs, eò demum se contulit, brachium sepulchro imposuit, breuiter orauit, statimque manum diu clausam suauiter aperuit, mox & brachium explicuit, suæque artis exercitia sanus repetiuit.

Mariam Sanchez nouennem fortuitus in terram lapsus ita afflixerat, vt exinde attractis tibijs, omniq; erepto pedũ vsu nec stare nec sedere vsquam potuerit, quin continuò iacendum fuit in lectulo. Totum triennium frustra datum remedijs. Demum vterque parens Nouena ad Rosæ sepulchrum promissa filiolam eò faciunt deportari ac virgineo monumento pronam insterni. Adueniens nonus dies puellæ salutem parentibus gaudium attulit, nam vt sepulchro de more incubuit, repentè sana in pedes se erexit, ambulauit, cucurrit ad patrem, qui manu apprehensam diu circumduxit per Claustrum, inde domum. Præcurrebat vltro filia, quasi numquam pedibus languisset.

Maria Farfan triennis puella, dum anno 1617. indigestis cruditatibus periculosè oppilata curatur à Matre infusione argenti viui, (: quod alia fœmina suggesserat) inflatis mox tibijs gressum perdidit, adeo quòd ab vmbilico deorsum velut emortua solis manibus reptaret tractis per terram cruribus. Sex mẽses integros sic dimidiata languit, donec in templo Sancti Dominici exaltato in sandapila Rosæ corpusculo illuc deportata fuit, vbi vt defunctæ Virginis faciem bis terue attigit, repentè inflatio detumuit, & paruula suis parentibus reddita post biduum per ædes sana cucurrit, nulla interim alia medicina adhibita.

Agnes de Figueroa (: Rosæ, dum viuebat amicissima) immani cruciatu lancinabatur in coxendicibus, & ignara quid mali esset, iam eò deuenerat, vt toto triduo vesi-

eam exonerare non potuerit. Longa dolorum acerbitas pene mentem fœminæ euerterat, quando suggerente marito se se efflictim multisque cum lachrymis cœpit charæ suæ Rosæ intercessionibus commendare. Statimque, velut substratis prunis insideret tota feruidissimè æstuauit, ac subitò infra vnicæ Salutationis Angelicæ moram enixa est calculum magnitudine nucis auellanæ punctim vndique cuspidatum. Eodem momento cessauit dolor, consopita quieuit Agnes, quæ diu neque dormire potuerat nec iacere. Chirurgi & Medici quotquot viderunt calculum testati sunt, illum haud aliter quàm vel morte vel miraculo potuisse extrudi.

Ludouicus Rodriguez Mexicanus opificio sartor in ædibus Viduæ Ioannæ de Vargas dolorifica neruorum attractione laborabat, ita vt nec incedere, nec pedem humi figere per duos menses vmquam potuerit. Adducti Chirurgi postquàm viliora remedia sine profectu applicuerant, protestati sunt, hominem non aliter quàm vnctione magistrali (: quæ sumptu nō mediocri paranda fuisset) curari posse. Flebat amarè Ludouici Mater, conscia tantis impendijs longè imparem fore suam filijque inopiam. Itaque vidua suggerente cernua sursum respexit in Rosam, promittens vnà cum filio Nouenam peragere ad sepulchrum; quam vbi exorsa fuit postridie, domum rediens inuenit filium pedi attracto iam solidè insistere, & aliquātùm ambulare. Nondum vltimus nouenarij dies illuxerat, & Ludouicus iam perfectè sanatus exibat domo, Virginisque sepulchrum inuisebat.

Simillimo beneficio & ipsa prænominata Vidua ex vtriusque pedis dira inflatione & cruciatu repentè conualuit, mox vt Rosam auxiliatricem flebiliter innocauit, promisso simili dierum seu stationum nouenario, quem & postridie votiuis onusta donis est auspicata, sanisque pedibus alacriter peregit.

Ifa-

Iſabellæ Morales parienti (: iamque partum effuderat) ſecundæ remanſerant in vtero. Expauit obſtetrix, nullumque omiſit remedium vt membranam eliceret. Tribus horis laboratum fruſtra, rebuſque iam deſperatis Iſabella ſe mori ſentiens ad lectum reportari petijt decētiùs illic moritura. Adfuit vocatus interea Confeſſarius, cumque omnia in peius vergerent, monetur Iſabella ad Roſæ præſidium recurrere in diſcrimine tam complorato. Paruit, & illo temporis puncto omiſſis alijs remedijs vltro ſecundæ prodierunt, totumque ſubitò diſcuſſum eſt periculum.

Chriſtophorus Perez Aulę criminalis Secretarius cum vxore & domeſticis ad prædium ſuum in valle *Lurigancho* ſeceſſerat, hinc die quodam ad vicinos colles virore amœniſſimos iter faciens, tellure ex pluuijs madente, & lubrica cum equo in foſſam xvi. palmos altam prolapſus eſt. Accurrit cum domeſticis pauida coniux, viditq; marito equum incumbere. Secuta fuerat labentes mollior terra, & pene vtrumque operiebat. Dum equus (:vt erat generoſus & iuuenis) terram nititur excutere, dum magnis conatibus tētat ſurgere, Chriſtophorum grauiùs premit relapſu, & nonnumquam calcibus improuidè ferit. Per quadrantem horæ ſic iacuit Perez, neque vt erat manibus pedibuſque ex arthritide nodoſus ac debilis, quidquam iuuare ſeipſum potuit.

Interim ſupra foſſam eiulabant domeſtici, plangebat vxor, denique omnes Roſam in ſubſidium aduocarunt. Audijt Chriſtophorus, cœpitque & ipſe ſub equi terræq; pondere Roſam inuocare. Et en cōfeſtim ſurrexit equus in pedes homine intacto, deſcendunt in foſſam vernæ, extrahitur Perez incolumis, quem alij iam mortuum, alij intra horam moriturum liberè clamitabant. Ipſe verò ſolius Roſæ beneficio tam ſe illæſum profeſſus eſt, vt nec

phlebotomiam nec quidquam fomentorum sibi adhiberi permiserit.

Antonij de Terrabian grandæui mancipij vt lapsus miserabilior, ita mirabilior fuit subleuatio. Huic in extremo ferè agone laboranti Maria de Oliua Rosæ mater concubia nocte assidebat sola. Antonius dum conatur fessum mutare latus, ex lectulo perangusto in pauimentum decidit. Anxia mulier, quòd nec seruo moribundo nec sibi vires essent quibus denuo in lectum subleuaretur, filiæ Rosæ validum è cælis implorauit auxilium, statimque fide plena vtrumq; ponderosæ sarcinæ brachium supposuit, Antonium senem, corpulentum, semianimem, ac si trium mensium esset infantulus, è solo sola sustollit in lectum, accõmodat, operit, ac tum demum admirabunda suomet operi tota adtremuit, experta suam sibi Rosam adfuisse.

Claudat hoc Capitulum Rosa veneni cœlica excantatrix. Limæ crudelis fœmina (:cuius nomen in Processu vbique subticetur:) maritum suum extremè oderat, & vt ignarum è medio tolleret, clam ei toxicum in potu commiscuit, sed præualidum quod antequam possent remedia circumspici breui mora hominem extingueret. Vix maritus pestem hauserat, cum intercepto anhelitu tympani instar extumuit, mox deliquio abreptus aluo in fluxum soluta sudàuit algidus, tremuit, distortisque oculis nil nisi mortis vltimos spirabat angores. Verùm sic per horæ quadrantem periclitanti opportunè incidit Rosæ memoria, & dum virus per viscera cordi adserpebat, extremo conatu se colligens erupit clamorosè in has voces: *Sancta Rosa succurre, & Nouenam polliceor*. Expauit ad Rosæ implorationem vxor venefica, iamque veneni sui effectum desperans seipsam lethali vulnere sauciauit. Maritus absque alio alexipharmaco venenum eluctatus

ctatus, postridie lectum deseruit, ac promissi memor ad Virginis sepulchrum properauit.

CAPVT IV.

Rosæ defunctæ cingulum, vela, particulæ vestium, ægris, parturientibus, debilibus medicinam distillant.

A Sanato morbo capitis Capitulum istud ordiamur. Eleonora Ruiz de Saudosa discruciabatur atroci cephalæa, sed ne iubilæi lucrum amitteret, à Rosę (:quę pridie sepulta fuerat) sarcophago rectà ad ædem Metropolitanam sibi eundum fuit. Iuit, sed priùs infirmo capiti particulam ex Rosæ vestimentis imposuerat, subq; huius galeæ fiducia iter ingressa postquàm in summa Aede nonnihil consederat, aduertit omni se capitis dolore penitùs liberatam.

Philippa de Vargas ex intolerabili æstu febrium simul toto sincipite diris velut aculeis incessanter dispungebatur: tandem ex Rosæ reliquijs particulam vertici applicuit & obdormiuit: euigilans non solis doloribus capitis, sed & tota febrium vexa se reperit penitùs liberatam.

Luciam à SS. Trinitate Sanctæ Catarinæ Senensis Monasterio Præfectam à dextro tempore grauis torquebat cranij dolor, cum intemperie cerebri & guttosa defluxione:

ne: sed vbi modicam ex Rosæ habitu laciniam affectæ parti applicuit, illomet instanti distillationem stitit, dolorem fugauit. Eadem sub noctis conticinio quondam repentinis stomachi vulsionibus torta, ac penè exanimis, subitò vt dictam particulam pectori affricuit, tormina sedauit.

Marina de S. Ioseph Excalceata monialis improuiso in terram lapsu oculorum neruos vtrimque grauiter offenderat, vt neque dextrorsum neque leuorsum oculos potuerit conuertere, simulque in ijsdem continuus sæuiebat dolor. Tandem ex Rosæ reliquijs frustulum arripuit, & experiar (: inquit) num reuera ea sit sanctitas Rosæ quæ passim deprædicatur. Idem temporis momentum fuit, quo frustulum oculos attigit mobilesq; & sanos reliquit, neque vel stupor illis, vel dolor vnquam redijt.

Virgo Lucia de Montoya ab ineunte pueritia fœdo ac fluido marcore oculorum non sine excæcationis periculo lippiebat. Aciei infirmitas ac palpebrarum iugis dolor puellam nec in apricum diei prodire nec candelarum lumini propiùs accedere permittebant. Augebat morbum perpetua cephalæa; quibus incommodis dum solito molestiùs die quadam grauaretur, à Rosæ indumento remedium ingenti fide quæsiuit & reperit. Habebant domi inter pretiosiora cimelia particulam pallij quod Rosam adhuc mortalem amicierat; hanc Lucia capiti reuerenter admouit, eadem oculos defricuit, & illo temporis puncto simul cum lippitudine omnem capitis dolorem abstersit, inque miraculi fidem ipso adhuc suæ curationis die acum arripuit, & ante vesperam subtilioris telæ quatuor quadra consuendo absoluit: imò exinde oculos semper tam limpidos clarosque habuit, vt videretur numquam antea lippiuisse.

Apud Isabellam de Mendoza tenebrosiùs cæcutiebat triennis paruula Margarita nomine. Hæc altero oculo-

rum

rum (: cui nubecula insederat) omnino cæca, altero obscurè & vix modicùm nictitando videbat; collyrijs nil proficientibus credebatur paulatim omni videndi facultate caritura. Eius hera (: nam puella seruilis conditionis erat) sæpius protestabatur, Margaritulæ suæ mortem quàm vitam vtiliorem fore, siquidem ab anno & ampliùs claræ lucis impatiens clausis plerùmque oculis per ædes oberrabat. Quodam vespere cubitum ituram domesticæ fœminæ cœliti Rosæ commendarunt, & particulam virginei indumenti fascia inter oculos puellæ alligarunt, sicq; fasciatam composuere in lectulo. Manè facto, dum reducta fascia oculos Margaritæ inspiciunt, primò notant euanuisse nubeculam, deinde in altero oculo miratæ sunt claritatem: denique compererunt hinc cæcitatem inde visus debilitatem prorsus ablatam, paruula enim acie vtrimque firma & irretorta sudum exinde aërem lucemq; intuebatur cum voluptate.

Ioannæ de Velasco mordax è capite salsugo gingiuas impleuerat, inde acerbissimus dentium dolor miseram nec somnum capere, nec vllo patiebatur loco consistere. Dilatabatur crescens malum, angebatur languens Ioanna; donec recordata particulam ex Virginis Rosæ lineo velo se habere; eam ori applicuit, & subitò omnis abscessit dolor, successit somnus, & euigilans manè Ioanna se sanam demirata est.

Viduæ Ludouicæ Faxardo morbus caducus binas proles, masculam annorum xvij. fœmellam mensium x. extinxerat. Superfuit trimus filiolus nomine Franciscus de Contreras, quem idem morbus simili parabat exitio, nam puer interdum continuis xv. horis iacebat sine loquela & sensu, spumans ore, brachijs ac tibijs immane palpitans, interdum & occiput solo illidens. Anxia mater, iamque omni humano diffisa remedio ad cœlicam Rosæ pharmacopeiam vltimò recurrit. Particulam scapu-

laris

laris aliunde quæſitam obtinuit, arbitrata filio profuturum quidquid olebat *Roſam.* Et ſanè profuit: nam vt particulam Franciſci tunc fœdè ſpumantis tremulo pectori impoſuit, in ictu oculi conquieuit puer, in ſe rediјt, conſedit in lectulo, hauſtum aquæ petiјt, conualuit,nec deinceps vmquam hoc morbo tentatus fuit.

Septennio circiter poſt felicem Roſæ tranſitum euoluto Aloyſiam de Eſcobar Sanctæ Claræ monialem tormento inſtabili diſcruciabat ignis volaticus,nunc tempora, mox genas, inde oculos aliaſque partes non ſine periculo oberrans. Variè diuque ſudatum eſt in remediјs, at maiori ſemper damno, fructuque prorſus nullo. Denique Abbatiſſa ſeruatam ex Roſæ tunica particulam de ſcrinio protulit, ac vultui decumbentis præmiſſa oratione molliter illigauit, ſicque per eam noctem quieſcere iuſſit. Poſtridie faſciam ſoluens, totam Aloyſiæ faciem ardore ac tumore vndequaq; non ſecus ac manuum volas reperit liberam, nullo vel minimo veſtigio heſterni mali reſiduo. Eidem Aloyſiæ tertiana febris aliquando diros ac vehementiſſimos ſtomachi dolores inuexerat, adeo vt præ conuulſionum angore mortem ſibi crederet imminere: ſed confeſtim, vbi alio quocumque omiſſo medicamine ad Roſam confugit, dictamque particulam ſtomacho applicuit, ſimul cum dolore febris abſceſſit.

Eamdem priùs opem aduersùs eryſipelam ſenſerat Maria de Iesv Excalceata Carmelitana; huic facies tota hoc inflammata morbo tumuerat, ſimul reliquum corpuſculum febres exurebant. Denique vt ægrotanti modica ex Roſæ indumento laciniola fuit applicata, deſedit tumor, tepuere infeſti calores, vt infirma mox ſomnum capere potuerit, è quo ſana extinctis cum eryſipela febribus euigilauit.

Anno quo Roſa in cœleſtem Sponſi paradiſum tranſ-

plantata

plantata fuit, Ioannem Rodriguez Samanes pictorem asthma inueteratum pene stringendo suffocabat. A triennio ferox malũ pulmonibus & bronchis põderosè tenaciterq; insederat, nec nisi per tusses & raucos sibilos ægerrimam spirandi facultatem oppresso pectori indulgebat. Opportunè Maria de Mesta quasdam Rosæ reliquias (: à quibus ipsa pluries salutem hauserat) infirmo suo domestico obtulit, quando arctiùs laborabat. Has pectori deuota fide adhibuit iuuenis, dormiuit quietissimè thorace libero ac sine ronchis; expergefactus sensit laxata vndique pulmonum vincula, nec vllam deinceps grauioris anhelitus in se comperit molestiam aut pressuram.

Fr. Ioannes Garzia laicus Ord. Prædicatorum quarto post Rosæ obitum die superiorum iussu hortensem Virginis cellulam intrarat, asportaturus inde modicum scabellum, cui Rosa dum vixit insidere solitaria consueuerat. Verùm ostioli angustia videbatur scabello negare exitum, vnde laicus mucrone quem attulerat, assulatim cœpit obstantia ligna incidere, sed dum festinus instat operi, ferrum incautus sinistræ manui immersit, ea profunditate, vt vnà cum cute lacera caro penderet à iunctura. Exterruit circumstantes atrocitas vulneris, nam vbertim manabat cruor, & ex hiatu ambiguũ erat spectãtibus, num quid fortè neruorum aut venarum vnà truncatum fuisset. Solus non expauit saucius Ioannes, præsentis remedij conscius, &, habeo (: inquit) efficax certumque cataplasma, quod illicò mihi sanabit manum. Simulque è sinu protulit recisam ex lineo Rosæ velo particulam, qua sinistram extemplò obuolutam adstrinxit fascijs, ea fidei securitate & constantia, vt inde mox in cellulam redierit, reliquum operis perfecturus. Vix horulam illic exegerat, cum rursus ad exspectãtes prodiens vltro dissoluit fasciam, ostendit manum vndequaque sa-

nam, incolumem, nec iam alterius chirurgi ope indigentem.

Pictoris Angelini Medori coniugem Mariam de Mesta viginti circiter diebus exhauserat copiosi sãguinis fluxus admodum periculosus. Memor tandem, se ex Rosæ candidis indumentis reliquias possidere, has reuerẽter deosculans & Virginis intercessioni efflictim se commendans periculum euasit, pristinis viribus actutùm restituta. Eidem aliàs fluida è capite distillatio scapulam immensis cruciatibus vellicabat, nec segniùs in occipite sæuiebat cephalea, sed eiusdem particulæ beneficio post imploratum Rosæ auxilium morbus vterq; fugatus est. Grauiùs aliquando fœminam afflixit inflati cruris acutus dolor, vt per quindenam & ampliùs nec interdiu vsquam potuerit consistere, nec somnum etiam breuissimum noctu libare; recursum ad solitum *Roseæ* virtutis emplastrum, & applicitis cruri Virgineis reliquijs cessit inquietudo & dolor, successit cum placidissimo somno perfecta & stabilis valetudo.

In conuallibus Chinchæ Magdalena Chimasso Inda ex Regulorum Chincensium (quos *Caciquos* vocant) nobili prosapia viro Hispano Francisco Morales matrimonio copulata triennium & ampliùs ab vmbilico deorsum adeo languebat attractione corporis, vt nonnisi lanato velleri potuerit insidere, nec aliter quàm cum eo huc-illuc raptanda fuerit, & ad necessaria corporis officia manibus domesticorum deportanda: numquam sine his mutare latus, numquam se sponte erigere visa est. Denique post ingẽtes sumptûs frustra in remedia erogatos è Chincha Limam in ædes Petri de Vega se fecit transportari; quòd illic speraret Medicos peritiores. Nec fefellit opinio: vix enim per mensem Limæ sic decubuerat, quando Rosæ tunc recèns sepultæ odor sanctimoniæ, & publica

mira-

miraculorum fama quotidie grandior ad ægram hanc penetrauit. Concepta exinde fiducia supplex nonnullas Rosæ ad se reliquias deferri petijt. Allatus fuit pertenuis ramusculus ex palma quam Virgo in mortuali suo pegmate gestarat exangui manu, item binæ candidi scapularis & veli particulæ. Hæc vnà cum sepulchri modico puluere Magdalena fide ac deuotione qua decuit sibi arctissimè circumligauit. Sic repentè sopitis doloribus etiam ipsa placido sopore totam noctem quietissimè præter morem exegit. Euigilans tametsi vegetas in rediuiuis partibus sentiret vires, dimouere tamen reliquias noluit, velut salutiferi effectus plenitudini quietem reliquæ illius diei perlubenter indulgens. At postridie, quidquid repugnarent famuli, quidquid reclamarent domestici, lecto se robusta proripuit, vestes petijt, Rosæ beneficio se integerrimè sanam constanter asseuerauit. Dum adstantes horror ac frigidus stupor defigit immobiles, iam Magdalena suis insistebat pedibus, mox nemine iuuante liberrimis passibus incedebat per conclaue. Demum vt vestimenta (: quibus pene desueuerat) impetrauit, domo cum honesto comitatu exijt, rectàque ad Sancti Dominici Aedem solidis gressibus properauit, vbi visitato Rosæ sepulchro domum, inde post mensem ad suos in patriam alia quàm exierat redijt.

Mariam de Morales viduam Marci Antonij non sola neruorum attractio, sed insuper varij aliorum membrorum cruciatûs integro quinquennio acerbissimè diuexabant; nec hilum profuere remedia quæ plurima tanto temporis ærisque impendio conquisierat. Tandem particulam ex Rosæ indumento sibi residuam alacri fide manuque arripuit, hac subitò neruos attractionis vinculo exsoluit, inde per reliqua membra eamdem circumferens quo successiuo ordine loca dolorum obibat contingendo, languor & cruciatus illico fugiebant, donec ad

extremum se vndique totam mirata est sanam.

Alphonsi Braui legitimæ coniugi Andreæ de la Massa tunsillas & guttur atrox angina, reliquum corpus ardentissimæ febres periculosè inflammabant: Accesserat vehemens prurigo, qua semper vnguis in vlcere, numquam somnus comparebat in oculis. Habebat domi villosam pelliculam quæ quondam Rosæ apoplecticum obuoluerat brachium. Hanc igitur fiducia reuerenti corrripuit, molesto pruritui vbi fortiùs vrebat applicuit, toto hunc corpore successiuè depulit, eodemque simul affrictu tam febrium quàm anginæ suæ incendia re stinxit.

Vxor Basilij de Bargas Francisca del Pulgar à partu repente mariscarum vlcerosis tuberculis grauissimè torquebatur. Nec malo inueniebatur remedium, nec à malo requies. Demum anulo osseo quem à Rosa acceperat, salutem debuit, hunc enim vt digito indidit, confestim morbus euanuit, nec in reliquis partubus (: nam sæpius deinde peperit) vlli mariscarum mordacitati subiacuit.

Didaco de Requena domi æger decumbebat filius, æstu febrium & continuo sincipitis dolore pene exanimatus, parenti ad manum erat Rosæ cingulum quo Virgo postremis vitæ annis tunicam adstrinxerat. Hoc filio præbuit sæuiente paroxysmo temporibus circumponendum. Paruit iste, caputque vbi acutiùs dispungebatur cinxit, & vnico hoc ceromate febrim simul cum cephalea abegit.

Andream Lopez à multo tempore permolesta quamquam occulta premebat infirmitas, nec morbi genus in Processu exprimitur, nisi quòd multùm diuque ægrum afflixerit. Verùm vt ad Rosæ opopanaceam confugit, eiusque calceamenti ligulam præuia oratione sibi applicuit, è vestigio morbus abscessit.

Prouinciæ de *Guailas* in Regno Peruano Gubernator

præ-

præerat D. Antonius de Contreras, eoque titulo vicum *Iungai* cum vxore Blanca de Zuniga incolebat. Hæc in octauum mensem grauida sensit manifestis indicijs fętum in vtero suo immobilem desijsse viuere. Dum inter ea discrimina ac pauores Blanca in quintum vsque diem miserrimè distabescit, opportunè marito Gubernatori adferuntur è Lima nonnullæ ex Rosæ vestimentis reliquiæ, quas veteri amico Didacus de Cãtoral mox ab obitu Virginis dono miserat. Has subitò Antonius periclitanti coniugi apportans vt (: præmissa Rosæ deuota imploratione) ventri imponeret facile persuasit. Vix mulieris vterum reliquiæ attigerant, cum intra breue spatium quod recitandæ semel Angelicæ Salutationi sufficeret, enixa est infãtem mortuum ac putrido virore totum subliuidum. Paulò post effudit etiam secũdas, comite fœtore qui adstantes penè exanimabat. His sarcinis planè mortiferis exonerata Blanca respirauit, & quæ suscepto pœnitentiæ Sacramento iam sese morti certissimæ præpararat, intra pauculos dies abacta febri lectum deseruit, integræque valetudinis beneficio diu potita est. Eadem alia vice, cum partu infeliciori fœtum quadrimestrem abortiuisset, retentis in vtero secundis, per duos menses & quinque dies tantam vim corrupti sanguinis protrusit aluo, vt prope actum de sua vita existimarit. Memor itaq; opis quam aliàs Rosa præstiterat, rursus ad eam supplici deuotione respexit, nouenam ad eius sepulchrum Limæ peragere, & vtrumque miraculum publico euulgare testimonio pollicita. Et ecce, postridie cum ingenti fœtidi cruoris profluuio vnà prodiere secundæ iam putrefactæ, sensitque Blanca, iterum se morti ereptam, & Limam profecta votum exsoluit.

Feliciùs Rosæ obstetricantem sibi in partu experta est opem Bernarda de la Sierra, vxor Ioannis de Quixano Zeuallos. Hæc ad portum *Callao* marito cohabitans, ipsa

die

die exequiarum defunctæ Rosæ anno 1617. cœperat angi sæuis puerperij doloribus, quorũ vi proles in vtero transuersim acta, dum neque retineri neque emitti potest, se vnà cum matre præsentissimæ mortis laqueo implicabat. Iam foras prædierat intestinum (: euidens imminentis lethi indicium :) & adhuc detorta infantis obliquitas suæmet obstabat genesi, propiùsque exitium quàm exitum reperiebat. Frustra pauidæ obstetrices vltimum suæ artis tentarant quò prolem aptarent ad egressum; iam Bernarda inter summos cruciatus tam sibi quàm soboli illum diem ominabatur extremum, quando improuisus Ioãnes de la Massa Bernardæ maritum domi conueniens dixit se Lima pauculas ex Rosæ vestibus adferre particulas. Confestim tota domus in spem erigitur, parturientis germana soror Maria de la Sierra susceptis reliquijs periculo aduolat; Bernardæ quid ferat raptim exponit; concipitur firma in Rosæ opem fiducia, funditur breuis precatio, imponuntur ventri periclitantis allatæ particulæ, & subitò nullis obstetricum suppetijs dirigitur sponte in vtero proles ad enixum, nascitur facilitate prosperrima, vixit, valuit, adoleuit, pueroque in baptismate nomen fuit Petrus de Quixano. Nec silendum, quòd in dextra nascentis palpebra conspicuè apparuit rosa ad viuum effigiata, diuque velut beneficij indelebile sigillum remansit.

Mercator Basilius de Vargas Hispalensis dum negotiorum causa ab emporio Limensi Potosium tendit, per viã grauatur ex sincipite iugibus stillicidijs, quorum acrimonia sensim naribus cancrenam minabatur, & iam quinque mensium spatio mordax humor eò vsque inualuerat, vt os nasi perfregerit, cœperitq; cartilaginem nõ sine cruciatu depascere. Nec vllum voraci malo inueniebatur remedium, donec ad Rosæ pharmacopeiam anxia pulsaret deuotio. Habebat vxoris dono Basilius modicum lanæ ex puluillo in quo Rosa nere aut flores acu pingere consue-

ſueuerat. Hanc rudi papyro obuolutam vt fronti obligauit, fontem corroſiuæ defluxionis funditus exſiccauit, & plenè conualuit. Erat huic Baſilio collybiſtes Didacus de Burguinas natione Cantaber, qui anno 1619. in eodem vico Potoſij quadam ignoti defluxûs intemperie ſenſit ſibi guttur intus adſtringi & foris extumeſcere. Nullæ proderant vnctiones, nulli tenaciſſimum phlegma findebant gargaryſmi, quin nocte quadam propemodum intercluſo anhelitu ſuffocaretur. Ergo à Baſilio pugillum lanæ (: de qua ſupra :) petijt, collo circumligauit, & inuocato Roſæ auxilio reliquũ noctis quieuit. Manè à contubernali ſuo repertus eſt iugulo catharris liberrimo, tumor omnis deſederat, reſpirandi patula redierat facultas, ſtatimque Baſilio ſua reſtituta eſt lana, de qua illud inter alia dignum eſt notatu, quòd cuius-nam aut villi aut velleris ea ſit diſcerni haud poſſit, natiuo colore nec bombycem refert nec goſſipium, ſed ſparſis auri fulgoribus filatim interlucet; denique creditur ex eo puluillo eſſe, in quo nenti Virgini puſillus IESVLVS aliquando familiariter ſolebat aſſidere.

CAPVT

CAPVT V.

Rosæ ſepulchro exemptus pulvis dyſenteriam, ſynanchen phreneſim, cancrum, herniam, febres, papulas, aliaq; id genus cacoſyntheta mirabiliter curat.

ALtiùs nonnihil hìc repetenda ſunt aliqua. Limenſis SS. Roſarij Conuentus vt Religioſorum abundat numero, (: plures trecentis plerùmque numerantur :) ita ſepeliendis tot Fratrum ſucceſſiuè decedentium cadaueribus nimis arctum foret vnicæ capitularis domûs ſpatium, niſi de induſtria talis aliunde terra illuc fuiſſet illata, quæ citiſſimè funera ſepulta abſumat, vt ſubſecuturis locum concedant. In hunc vſum procul ab agro Panamæ nauigijs aduecta gleba totum illius Capituli pauimentum profundè infarſit, terra mollicula, tenuis, ſoluta, & arenoſa, ſed innato calore ſubtiliter vorax; quo fit, quòd illata corpora mox depulpet oſſiumque duritiem extemplò reſoluat. Talis erat quæ ibidem virgineum Roſæ corpuſculum excepit. Sed mirum dictu, vnico totoq; illo ſpatio vbi ſacrum iſtud cadauer immiſſum fuit, gleba mutauit indolem, ac ferè pumicea ſoliditate in ſe coacta obduruit, vt ſolùm ibi digitis leuique manu teri aut frangi

gi nequeat, quin ferro opus sit vt excauetur. Non sic reliqua illius cemeterij suburra, tritu facillima, tractabilis, fluida.

Porro in hoc Rosæ cenotaphio ad perenne humani generis beneficium viuam salutiferi pulueris latere scaturiginem, id argumento fuit, quòd anno 1632. post exportatos inde totoq; Regno distributos terrarum cophinos (: & quidem ab ea dumtaxat parte foueæ, vbi caput Virginis collocatum erat:) vix tria vel quatuor pondo cauo scrobiculo eruta videbantur: & cum P. F. Bernardus Marques pauculis ante diebus totũ immisisset brachium foramini, paulò post succrescente intus puluere vix manum immergere totam potuit. Nunc ad curationum historiam.

Decennem Aethiopissam, 50. argenteis Rosa emerat pro parentum domesticis seruitijs. Mater abhorrebat inutile mancipium, vtpote varijs languoribus ac præsertim crebræ dysenteriæ obnoxium. At Rosa bono esse animo iussit, adfore tempus, quo puella Diuino beneficio integrè conualesceret. Adfuit certè, verùm post Rosæ obitum, quando petitus de Rosæ cenotaphio puluis ancillulæ datus est cum frigida epotandus. Bibit, & continuò à morbis omnibus sanata est.

Sexenni virgini Iosephæ de Zarate musculos gutturales atrox vndique inflammarat synanche, vt nec cibum glutire nec os sine tormento potuerit aperire. Aduocatur chirurgus Ortega, qui vlcere inspecto cancrenam se plagæ insinuasse deprehendit, negauitq; puellam curari posse, nam erosæ carnes frustillatim vlceri excidebant, atque in dies serpebat malum. Anxia mater filiolæ salutem opidò comploratam Rosæ ardenter commendauit, inde pauxillum terræ quam de Virginis sepulchro in hunc vsum auia Iosephæ attulerat, in aqua dissoluit ægræque adhibito cochleari infudit. Puella vnico haustu facillimè tra-

iecto statim liberrimo hiatu os diduxit: iamque bene sibi esse affirmauit, ac cibum petijt. Mater vt cum auia patulas fauces diligentiùs inspexit, cancrenam mortificatam reperit, plagæ magnitudinem demirata. Interim Iosepha esculentis (: quæ alacriter glutiebat) refecta sine alterius medelæ adminiculo conualuit, promissamque Nouenam fideliter exsoluit.

In Limensi Sanctæ Claræ Monasterio Soror Grimaneca de Valuerde duplicis tertianæ ardoribus, & copioso sanguinis profluuio post insomnem xv. dierum & noctiũ inquietudinem sibimet erepta miserrimè delirabat, solum exspectabatur lucidum mentis interuallum vt extremis communiretur morientium sacramentis, nam Medici vitæ horas nonnisi octo ei residuas esse constanter asseuerabant. Igitur Abbatissa Isabella de la Fuente ad cœli præsidia confugiendum rata in vnius Rosæ thaumaturgis fauoribus spem fixit, corrasos de Virginis sepulchro pulueres ingenti fide produxit, Confessori innuit, vt eos in puram lympham excussos infirmæ bibendos porrigat. Factum est, & en Grimaneca repentè sibi reddita primò sensit aruisse penitus cruenta profluuia, inde & febres deferuescere, sicque nullo alio tentato remedio post placidum soporem postridie mente & corpore sana fuit.

Ibidem Soror Raphaëla de Esquiuel æstu bilioso torrida, & insuper arctata faucium angustijs dũ nimijs phlebotomijs, & euacuationibus exhauritur, vnà iudicij mẽtisque sanitatem perdiderat. Desperata à Medico iussa est è communi valetudinario in aliud conclaue deportari; vt à frequentiori alloquio libera vltimis Sacramentis percipiendis (: si fieri posset) quietiùs aptaretur. Illic pulverem è Rosæ sepulchro dilutũ aqua bibendum porrexit solicita custos, & subitò discussa phrenesi resipuit Raphaëla, cibum petijt, liberisque faucibus alacriter manducauit, ac sine alio remedio integerrimè conualuit.

P.F.

P.F.Ferdinandus de Esquiuel Ord. Prædicatorum Limensis cœnobij ad S. Mariæ Magdalenæ Subprior ab vtroque peritonæi latere diram passus rupturam, herniā (: quam enterocelam vocant :) acerbissimè vexabatur, vt nec prædicare, nec iter agere potuerit, quantiscumque subligaculis ac fascijs conaretur dependula in scrotum viscera coarctare. Hoc ærumnoso tormento semilacer at non minùs fide alacer vespere quodam Rosæ tumbam adijt, deuotè orauit, terramque inde arreptam inguinibus applicuit, nec ab illo temporis momento pristini doloris vllum notare potuit vestigium; quin resumpto prędicationis officio ad laborem vegetior induruit, equitaturus à terra in sellam agilissimè se librauit, quatuor millia leucarum terra marique sine impedimento aut herniæ sensu robustè confecit, liber à ligaculis, vbi quotidianæ precis votiuo penso se illigarat.

Virginem Annam Cortes ex continua duorum mensium febri simul in costarum membrana pleuritis, totoq; sparsæ corpore liuentes papulæ (: quas dicunt enpinyctidas:) lethaliter dispungebant: omnem cibi potusque orexim grauis nausea peremerat; soporis & quietis spes aberat, laxis passibus ibatur ad mortem. Mater cum filiarum altera Laurentia Cortes humanis remedijs frustra tentatis respexere demum ad cœlestia: puluerem (: quem olim dum è sepulcro Rosæ collegerat, suauissimè fragrare notârat :) protraxit è scrinio, eamdemque tunc suaueolentiam denuò percipiens in spem obtinendi auxilij fortior assurrexit. Ante infirmæ lectulum procubuere ambæ in genua, & in honorem Rosæ orationem Dominicam cum Angelica Salutatione recitarunt. Inde mater infusos aquę pulueres languenti prębuit exhauriendos. Hausit, plus solito incaluit, quieuit, ac postridie discussa pleuritide, abacta febri, detersis papulis Anna incolumis surrexit.

Costam Stephano de Cabrerâ fortuitus lapsus perfregerat: tumebat infirmo quassatum latus, feruebat per incrementa somnumque adimebat horribilis dolor. Sed statim vt Rosei sepulchri terram offensæ parti imposuit, placidè consopitus totam noctem quieti indulsit. Manè vt se doloribus liberum sensit, inspecto ac palpato latere omnem pariter fugisse tumorem lætus deprehendit.

Catarinā de Sancta Maria Ordinis S. Dominici monialem Tertiariam diuersa grauium morborum genera penè membratim à quadriennio occuparant. Costarum tormento accreuerant dolores ischiadum, cor quotidie septies vel octies suis cruciatibus laborabat, stomachus bis per diem fiaccescebat in deliquium, vt subitò ad auroram festinato ientaculo fuerit instaurandus, reliqua viscera torrebat lentus calor, ac præcipuè caput crebris accendebatur ardoribus, denique ex profunda melancholia cōtumax & adusta grauedo sensim vergebat in tabem. His malis pressa Catarina tertio post Rosæ depositionem die accessit ad tumulum, preces fudit cum lachrymis, pulueres scypho intritos ebibit, primòque sensit depulso melancholiæ tabifico pondere cor suum hilarescere & confirmari, mox & capitis restingui ardores quos tunc patiebatur intensissimos, demum eadem hora totum illud multiplicium morborum collegium cessit Roseo pulueri, fœminamque reliquit valentem & perfectè sanam.

Simillimam ab his pulueribus experta est opem Isabella de Peralta in Limensi SS. Incarnationis Monasterio professa monialis, quam ab annis xx. præter assiduos præcordiorum dolores apoplexia (: maximè brumali tēpore) quotidiè exagitabat; sed illico vt cordi palpitabundo modicum illius terræ applicuit, vtroq; morbo se explicitam deprehendit.

Ibidem Beatrix de Montoya Sanctimonialis stomachi dyspepsiam annis xx. passa demum conuulsionum atro-

citate

citate ad extrema properabat; iamque vltimis sese munierat Sacramentis, certa mori, nisi traiecto in stomachum terræ illius haustu simul omnem inueterati doloris equuleum miraculo perfregisset.

Presbyter Mauritius Rodriquez dicti Monasterij Confessarius importuna vexabatur capitis vertigine ac cephalea, nullumque è pharmacopeia omisit remediorum genus: at tandem didicit morbo suo vnicum Rosæ sepulchrum pharmacopeiam esse. Inde igitur allatum puluerem non modò hausit, sed & vertici infricuit, vnàque & vertiginem & dolores fugauit.

Virgini Luciæ de Montoya hiabat profunda in vmbilico plaga magnitudine argentei philippei: at huic vbi Lucia modicum terræ è sepulchro Rosæ inspersit, tridui spatio plaga coaluit, relicta sola in beneficij memoriam cicatrice.

In Cusco P.Fr.Blasio Acosta Lusitano Prædicatori generali commissus fuerat sermo funebris ob felicem Rosæ transitum (:qui ibi tunc innotuerat) prædicandus. Huic, dum incautus thema concionis habendæ ruminat, inter prandendum transuersus in epiglottide bolus spiritum intercluserat. Accurrerunt periculo P.Fr. Ioannes de Aguero Præsentatus, & P.Fr.Thomas Marcos; cumque nec liquidorum infusione, nec valida succussione dorsi quidquam dimoueretur bolus, semianimem Refectorio extractum hortati sunt ad edenda pœnitentia signa vt sacramentalem absolutionem reciperet. Procubuit ille in genua conatus confiteri, interim Aguerus pauxillum huius salutiferæ terræ anhelo in aquæ vasculo obtulit, quo sumpto statim fatalem bolum exspuit, ac mortem cuius frigido sudore iam permaduerat, excreando euasit.

Catarinæ de Artiaga anno 1618. die 21. Martij in plurium matronarum præsẽtia riui sanguinis fluxu prodigio-

so scaturiebant è naribus, videbatur nonnisi cum vita finiendum profluuium, adeo latè pauimentum incessabilis cruor purpurarat. Denique vna fœminarum terræ illius pugillum fronti Catarinæ illigauit, & illo momento ad primum sacri pulueris attactum stetit sanguis, exaruit scatebra, nec deinceps hoc malum redijt. Adstitere miraculo Notarius, vnusq; ex Iudicibus ad examinanda Rosæ prodigia ab Archiepiscopo deputatis.

Anno 1631. in SS. Incarnationis Monasterio ancillabatur puella Aethiopissa annorum plus minus xxiv. Huius fauces angina accenderat, carnem totam operuerant liuentes papulæ, insuper toto corpore vultuque inflata tympano quàm fœminæ similior extumuerat, ore, naso, oculis vbertim fœda sanies profluebat, & si qua parte leuiusculè attingebatur, decoriabatur, lacera pelle manum sequente. Sic putrescenti nulla spes vitæ supererat, vnde confessione expiata, sacroque munita viatico & vncta oleo solam exspectabat horam qua per tot vlcera emitteret animam.

At Confessarius in se beneficiorum Rosæ cõscius hortabatur infirmam tantæ cœliti vt se commendaret, missurum se eius sepulchri pulueres, ab his ope Virginis salutem speraret: missos ægra liquore superfuso deuotissimè hausit, & in ipso mortis vestibulo conualuit.

Limæ puella innupta carnis voluptatem pudori malè prætulerat: instante partu vix vni Matri suæ delictum fassa, dum caret obstetricibus vt celaret crimen, discrimen vitæ subijt, nec parere valens nec retinere. Pauida Mater binos Religiosos illac fortè transeũtes rogauit, num quid pulueris ex Rosæ sepulchro secum ferrent. Allatum puluerem filia dolorum ac moræ impatiens siccum abligurriuit lambendo, eodem temporis puncto sobolem effudit; crediditque discussum omnino vitæ periculum. Sed Mater secundas in parturientis vtero remansisse aduerterat.

Ergo

Ergo recurſum ad eoſdem pulueres, & ſtatim puella etiam ſecundas enixa eſt, ſibi & infanti gratulata incolumitatem.

Ibidem (: at longo poſt tempore:) Aethiopiſſa olitrix multis horis euentu ancipiti ac pene complorato laborabat in partu: caſu id reſciuit Mauritius Rodriquez Preſbyter per forum olitorium tranſiens, ſuaſitque Eleonoræ de Villa forti, vt periclitanti ſociæ terram è Roſæ tumulo petitam celeriter apportaret. Factum eſt, ſtatimque vt parientis ventrem terra impoſita attigit, fœtus breui ac facillimo nixu erupit, matremque periculo ſimul & onere liberauit.

Anno 1631. FF. Antonius Montoya & Ioannes de Eſtrada ſacris Ordinibus initiandi mittebãtur *Guamangam*; per viam hoſpitij cauſa ad Præfectum loci *Guando* diuerterant. Et ecce quarta circiter poſt meridiem hora quidam ex incolis præcipiti curſu adfuit, ac ſonoro eiulatu rogabat Fratres, (: quos credebat iam eſſe Sacerdotes:) citò accurrerent *Caciquæ* Indæ vicinis in ædibus animam agenti, vt moribundam ſaltim pœnitentiæ Sacramento expiarent, neq; enim alius tunc in oppido Sacerdos aderat. Doluerunt Religioſi, nondum ſe illo ordine inſignitos eſſe cui abſoluendi poteſtas annectitur, nihilominùs cum aliquot ſecularibus Hiſpanis Indum ſecuti ſunt, vt ſaltim (: quando plus non poterant:) agonizanti mulieri adſiſterent, Letanias, preces, commendationem animæ ſuper migrantem recitarent, dæmonumq; inſultus aquâ luſtrali abigerent. Ingreſſi domum repererunt Indam ſine loquela aut motu ſupinam, obrigidam, ſanguinea labiorum ſpumâ horribilem, ac mortuæ quàm viuæ ſimiliorem. Fruſtrà videbatur omne conſilium, plangebant circumſtantes Indæ, ſingultiebat maritus cum afflicta familia, ſed Fr. Antonius memor penes ſe eſſe nonnihil pulueris ex Roſæ cenotaphio, præfatus ad aſtantes paucula

de

de Virginis apud Deum valore & gratia, de crebris eiuſdem prodigijs, de concipienda præſentaneæ opis fiducia, demum arrepto cochleari dilutam terram decumbentis ori(:quod ferro violentè aperiẽdum fuit:) operoſo conatu infudit & abijt, ſuadens domeſticis, Roſæ interea ſuccurſum ardentiùs implorarẽt. Poſt duas horas ad infirmæ habitaculum reuerſus cum ſocijs, maritum cum tota familia reperit in iubilo: ingreſſus cubiculum vidit Caciquam hilariter inſidentem lectulo, & auidè manducantem; fatebatur ipſa diſertiſſimè, ſibi inſciæ Roſam ſaluti fuiſſe, huic ſe vitam debere, nec alius tam extraneorum qui cum Antonio acceſſerant, quàm inquilinorum ſenſus fuit.

Aliam in Panamenſi emporio inflammata exulceratorum viſcerum putredo cum ſanguinis excretione propè ad extrema deduxerat: remedium aliunde nullum ſupererat; hauſit eoſdem pulueres,& in ictu oculi ſeſe integerrimè ſanatam vidit.

Didacus de Moreno Coſtilla Quitenſis olim in bellis Chilenſibus ab impacta ferrea claua immane vulnus capite exceperat, cui paulatim ex cura imperita ſpaſmus, ſuppuratio,ſtupor innaſcebantur. Limam itaque veniens vt melioribus chirurgis ſe ſubderet, in S. Andreæ Noſocomio per ſex mẽſes fruſtra ſub varijs vnctionibus & emplaſtris laborauit. Demum excitus fama prodigiorum, quæ ad Roſæ ſepulchrum quotidie coruſcabant, eò acceſſit, fuſiſque de genu deuotis precibus tegmen cum faſcijs à capite reſoluit,detracto malagmate terram ibidem excauatam vulneri inſperſit, meliùſque ab eo momento ſe habere ſentiens domum alacer properauit, ac poſt biduum ſolidè vulnus coaluiſſe, ſanamque induiſſe cutem deprehendit.

Abbatiſſa Monaſterij Sanctæ Claræ in ciuitate Truxillo ab annis circiter xx. miſerrimè torquebatur ex inflatione

tione tibiæ, in qua sparsim plusquàm xl. vlcerum hiabãt ora ciceris magnitudine, nec malo tam veteri idoneus reperiebatur Chiron, præsertim vbi cruris affectum reliqui sanguinis secuta est intemperies cum molestissima febrilis rigoris atque ardoris vicissitudine. Itaque ægra de creberrimis Rosæ edocta miraculis puluerem Lima sibi allatum in lympha cum fide bibit & repente febrim tunc frigore per medullas sæuientem funditus extinxit. Læta hoc successu tibiam pariter eodem puluere defricuit, statimque detumescere cœpit inflatio, coire chasmata, relictis dumtaxat in beneficij memoriam nigricãtibus signis, quæ vt ab extima cute diluerentur, aquam huic vsui distillatam chirurgus Ioannes de Lezana suggessit. Verùm hac adhibita mox rediji cum doloribus inflatio, rursum patuerunt hiulcæ fistulæ, expauit infirma, satisque intelligens miraculi complementum non à chirurgo sed à Rosa fuisse exspectandum, denuo eosdem pulueres recidiuæ inspersit tibiæ, denuo hæc detumuit & vndequaque vlcera siccando conclusit. Prodigium hoc triplex Abbatissæ salutem, toti Monasterio stuporem & gaudium, Truxilli ciuibus cum gratulandi affectu nouam deuotionem instillauit.

Miles quidam officio ac dignitate vexillifer suo Confessori P.Fr.Francisco Nieto fassus est, aliquando sibi instar dolioli tumuisse tibiam, sed auditis quæ ad Rosæ monumentum in dies crebrescebant signis ac virtutibus, eò se perrexisse cum alijs, breuiterque precatum correpta sepulchri terra perfricuisse obiter suram pedis immane turgidam, eodemque puncto temporis molestissimum tumorem planè desedisse.

Triennis puerulus Alphonsus Cortes adeo languebat pedibus, vt eos manibus reptans per solum traheret ceu pondus inutile. Hunc mater Francisca de Leon plena fide ad Rosæ tumulum stitit, scrobi vnde eruebantur salu-

 ti-

tiferi pulueres, alternos immittere fecit pedes; deinde etiam domi singulas eius corpusculi iuncturas eodem puluere defricuit, sicque Virginis intercessioni commendatum in lectulo composuit. Manè paruulus exiliuit sanus, ambulauit, expeditèq; percurrit domum, ac si numquam pedibus languisset.

Isabellam de Peralta pluribus annis ex acri capitis stillicidio cruciabat immanis gingiuarum dolor, præcipuè è molaribus vnus cum crepuisset medius, nec chirurgis ad eum euellendum ars animusque sufficerent, interdiu noctuque vexabat miseram vt nec dormire nec cibum masticare potuerit. Monitu sui Confessarij dictos pulueres denti, cum maximè furebat dolor, admouit, & illico dimouit omne tormentum, liberisq; gingiuis solida quæq; esculenta manducauit.

In Monasterio SS. Incarnationis Nouitia Ioanna de Vlloa probationis anno prope expleto dolebat anxia, se ad solemnem professionem pertingere nō posse, eò quòd durus Pater (:qui procul degebat in *Potosì*:) cunctabatur circa filiæ dotem sese resoluere. Sæpè Ioanna per litteras monebat Genitorem, vrgebat, instabat lachrymans, sed ille Marpesia caute durior aut responsa denegabat, aut punctum cui respondēdum fuerat obscuris inanium verborum ambagibus solertissimè declinabat. Inops consilij Ioāna postremò confugit ad Rosam, inde arrepto calamo cum vltimam Patri scripsisset epistolam, Rosæ monumenti pulueres magna fide inspersit paginæ, vt si paternum cor exarata illic argumenta non emollirent, præstaret officium iniectus puluis. Mira rès, subitò ex *Potosì* responsum quo suauius desiderari non potuerat, adfuit, dotem & quidquid filia postulauerat, concessit emollitus Pater, longaq; dilatione feliciter abrupta monialis quòd ad solemnia vota emittenda pertigerat, modico pulueri se debere agnouit.

Porro

Porro febricitantes, quos eorumdem puluerum haustus à vitæ periculo interdum extremo reuocauit, hic sigillatim distinctis paragraphis recensere prolixum foret, sat est summatim & obiter nomina perstringere. Ioseph de Castro confestim vt bibit, noxias cruditates omnes euomuit & valuit. Petri de Vargas cognata Ioanna de Mendoza cum filiola hoc remedio febres abegerũt: eiusdem ancilla dentiũ acutissimos dolores fugauit: P.F. Didacus de Palomino Ordinis Prędicatorum duplicem tertianam depulit; Maria Velasquez vxor centurionis Didaci Ruiz de Campos febrim continuam vnàque sanguinis fluxum mortiferum euasit; Vrsula de terra *Feluppa* ancilla Marianæ de Sea febrim cum diarrhæa, Francisca ancilla Angelæ de Aguirre tertianam cum inueterato asthmate in termino peremptorio incunctanter proscripserunt. Ioannem de Palomares tertiana cum asthmate morti destinabat, pauló post eiusdem coniugem à septem mensibus grauidam ideoque pharmacorum iuxta medicinæ canones incapacem idem corripuerat malum cum frequenti vomitu; denique vnico post partum mense filiolum Hieronymum idem morbus stitit in vitæ limine, at successiuè his singulis eorumdem puluerum haustus repentinam salutem reddidit. Eamdem opem puer Ioannes Ascensius, Virgo Beatrix de Zuniga, adultus Antonius de Vmbela effectu vniformi at locis diuersis comprobarunt. Quindecenni puellæ Catarinæ Indæ febrilis æstus omnem ademerat sensum, loquelam, & spem vitæ, insuper constrictis mandibulis aditum cibo intercluserat, ferro ad hiatum os diducendum fuit vt vltimum remedium puluis è Rosæ tumulo sumptus infunderetur nescienti quid fieret. Postridie summo manè respirans Catarina tot simul malis se ereptam experta & fassa est.

Denique vt multos globatim consarcinando compendium & finem faciam, sacramento coram Iudicibus fir-

madit Ioãnes Lobo Presbyter se diuersissimis locis Chuquisaquæ, Potosij, Oruræ, alibi flagitantibus promiscuè omnis ætatis, sexûs, conditionis infirmis præbuisse huius viuificæ terræ potum, vnicoque isthoc catapotio palam in omnium conspectu tot fuisse curata languorum genera, tot quotidie febrientes integram valetudinem reportasse domum, vt nimia horum multitudo omnem superarit annotandorum nominum diligentiam, cassumq; reddiderit catalogi laborem. Exclamet hic præ stupore Rex citharœdus: *numquid confitebitur tibi puluis, aut annunciabit veritatem tuam?* aio, & pergo.

CAPVT VI.
& vltimum.

Rosæ imagines contactu lepram, apostemata, impetigines abstergunt, arthritidem, hydrocelam, anginam sanant, dentium, stomachi, cranij doloribus medentur.

PErfidis nostri seculi iconoclastis hoc Caput capitilauium esto. Fidelibus Peruanis commune studium fuit, in prodigiosæ virtutis memoriam passim per ædes

Rosæ

Rosæ effigiem habere, nec Limæ dumtaxat sed toto Regno inualuit vsus non inutiliter; nam in primis Vidua Aloysij Nugnez Maria de Vera profluuio, febri, dolore stomachi, & lethali vomitu ad ipsum mortis deducta vestibulum vltimis Sacramentis ad emigrandum se parauerat, iudicante Medico in diem posterum minimè superuicturam. Interea à vicina sartoris coniuge Mariana Inda (: quæ cum Rosa à teneris educata fuerat) Virginis pictam in tela effigiem petijt, allatam vultui applicuit, osculis deuotè libauit, demum in eius amplexu dulciter consopita dum manè expergiscitur, se vndequaque sanam mirata refectionem petijt, lectoque exilijt, ac imaginem festiuiùs deueneratura arulæ stratæ decenter imposuit accensis luminaribus; nempe credebat hoc deberi tum priuato beneficio, tum communi lætitię illius diei, siquidem illo manè solemni totius Vrbis iubilo in æde Metropolitana publicabantur litteræ Apostolicæ, quibus vndique Fideles ad testificandum de notis Rosę prodigijs *compellebantur*. Et ecce imago quæ pallentem Rosæ vultum semper retulerat, illo momento venustè in genis rubuit velut publico ciuitatis tripudio serenè congaudens. Accersitur vnà cum Apollonia coniuge Didacus de Requena, tamque conspicuo miraculo diu adstupuit.

Simillimum in portu *Callao* eadem die circa aliam Rosæ imaginem accidit: hanc Virgo Petronilla de Quisano in ædibus centurionis Aluari de Lugares circumpositis lemniscis ac floribus exornarat, vtpote illa die comparituram in principis Ecclesiæ pulpito dum supradictæ litteræ *Compulsoriales* collectæ multitudini prælegerentur. Vsque in illam horam vultus imaginis is erat, qui Rosæ in suo mortuali feretro pallentis fuerat, sed repentè exãguis pallor in viuidum colorem sub oculis spectantium transijt, omniumq; animos hilaritatis suæ blando fulgore accendit. Pulchriùs tamen eadem tot ægrorum beneficio vbiq; immicuit.

Anno

Anno 1631. menſe Decembri nouenni puellæ Mariæ de los Reyes anno prope integro ſanioſa ac fœda porrigo totum vndequaque verticem occruſtarat; remedijs diu in caſſum tentatis demum in Aedem Sancti Dominici adducitur, illic coram lignea Roſæ icone procumbens lineam calanticam ſuo detractam capiti admouit ſuppliciter Virgineo ſimulachro, ac rurſum capiti impoſuit. Poſt biduum domi Melchiora de los Reyes caput filiolæ detegens nullum in eo reperit impetiginis obduratæ veſtigium, nitebat ſana vndique cuticula, denſum fulgebat capillitium, videbatur puella non tam carere porrigine quàm ſemper caruiſſe.

Eiuſdem anni menſe Nouembri aliam Mariam decem mēſium infantem orphanam Hieronymus de Soto Aluarado in ſuis alebat ædibus deformi lepra toto corpuſculo horridè maculoſam; in ea curanda omnis ars medica deſperarat; ſed ancilla domeſtica Bernarda in thaumaturgo Roſæ myrothecio efficax infanti malagma inuenit; in æde S. Dominici ſiccarum roſarum foliola per l gneam *Roſæ* iconem ſparſa collegerat, his domum allatis clam ſingula leproſæ paruulæ operuit vlcera, ſicque diligenter faſciatam in lectulo compoſuit ad ſoporem. Manè Hieronymum Bernarda admonuit puellam ab omni lepra mundatam eſſe. Aduolauit attonitus, nec ſuis credens oculis teneram Mariam Apoſtolicis Iudicibus coram exhibuit intuendam, ipſamque in perenne beneficij monumentum deinceps *Mariam de Roſa* appellari iuſſit.

Michaëlę de la Maſſa cum dirum ſub brachio ſuccreuiſſet apoſtema, chirurgi cantharides intriuerunt; mulier quamquam mordaciſſimo dolori impar horis non minus xxiv. tormento ſubiacuit: verùm vbi poſtridie ad eoſdem cruciatus redeundum fuit, arrepta chartacea Roſæ imagine (:ex ijs quæ Roma in Peruuiam allatæ fuerāt;) dolenti plagæ appoſuit, & exinde quidquid acrimoniæ inſperge-

batur, omni doloris sensu caruit, tametsi pluribus adhuc diebus curæ illius acerbitas fuerit continuanda.

Marianam de Requena opprimebat intolerabilis præcordiorum dolor, cui perpetuus erat fomes ab inordinata quadam mœstitia, sanguinisque melācholici ponderosa grauedine, quam sequebatur & suspiriorum violentã frequentia, & respirandi pœnosa difficultas. Irritum cadebat quidquid subleuandæ molestiæ ingesserat medicina. Donec correptam Rosę imaginem deuotis osculis dissuauiatam, eādem arcto complexu adstrinxit cordi. Exinde sensit alijs sibi remedijs opus non esse, nam vnica Rosæ effigies & detergebat inueteratam mœstitiam, & dimouebat cardiagliæ cruciatum.

In Limano S. Catarinæ Senensis Monasterio Soror Angela de Haro continuis tribus mēsibus lancinabatur cardogmo seu conuulsione stomachi, sed cum desperato omni alio medicamine appressit pectori eamdem imagiginem, abscessit dolor.

Seruilis conditionis fœmina Francisca eodem correpta morbo, & insuper febrium onusta auctario rugiebat noctibus, impar tormento: dumque ipso conticinio noctis grauiùs torquebatur, surgens hera detractam parieti Imaginem languenti attulit, stomacho superponi iussit, ac Rosæ opem implorauit. Francisca post imaginis amplexum somno obruta cū horis duabus quietissimè dormiuisset, sana euigilauit, nec deinceps hoc malo infestata est.

Sebastiana de Vega aliquando cum marito Doctorẽ Cypriano de Medina Regij tribunalis Aduocato peregrè *Succataram* profectura dum stapedi insistens sellam nititur conscendere, mula recedente varicauit, ac osse circa inguinem luxato intolerabiles dolores passa est, vt neque in lecto mutare latus, neque robustiori cuiquam operi manum adhibere potuerit. Nocte quadam, acriùs sæuiente ossis cruciatu papyracea Rosæ

imaginem Romæ Superiorum permiſſu excuſam ac inde multiplicatis exemplaribus Peruuiæ importatam ſibi ocyus adferri petijt: hanc dum affectu religioſo circũplectitur, obdormiſcit inter preces, & manè experrecta miraculum ſubito clamore teſtata eſt, marito indicãs perfectè ſe doloribus liberatam eſſe.

Ancilla Elyzabeth Biafora prægna ac vicina partui diſpungebatur immani coſtarum pleuritide, ardebat febribus, cruorem & ſaniem vomebat ore,& demum à Medicis derelicta ac munita Sacramẽtis properabat ad mortem cum extremo fœtûs maturi periculo. Tandem vt è S. Catarinæ Senenſis Monaſterio chartaceam Roſæ obtinuit imaginem,tota nocte dolenti lateri obpanſam tenuit. Manè redeuntes Medici,vt deſperata Matre ſaltim naſcituræ proli quoquo modo ſi poſſent conſulerent, ancillam reperiunt ſanam,valentem, ciboſque ſibi afferri poſtulantem. Inde vbi vegeta lecto ſe proripuit, tertio poſt die feliciter infantem enixa eſt incolumem.

Anno 1632. Angela de Albildo coniux Franciſci de las Cuentas grauida portabat vtero gemellas, at vbi ventum eſt ad partum die Dominica 16. Maij duabus horis ante meridiem, altera prolium erupit ſola, remanentibus intra puerperam ſecũdis vnà cum fœtu reſiduo. Hoc parturienti mortale eſſe muſſitabant circumſtantes fœminæ, iamque maritus vltimum vale dicturus chariſſimæ coniugi petebat aditum, ſed impeditus planxit foris. Sub hac perplexitate calamitoſa infertur Romanum Roſę ectypon ſed in tela, ſiſtiturque ex aduerſo periclitantis infirmæ,vt commodè ab ea videretur. Vix Angela conceptis mente ſupplicibus precatiunculis imaginem deuotè reſpexerat, cum ſubitò nouis preſſa doloribus partu celerrimo reſiduam ſobolem cum ſecundis effudit in lectum quo iacebat, deficiente ſpatio temporis quo obſtetricem nutu accerſeret. Gemellæ erant filiolæ, ſanæ, formoſæ, corpu-

lentulæ, ac in Baptiſmo Mariæ & Franciſcæ de Roſa nomen ſortitæ ſunt in beneficij memoriam.

Anna Maria filia Viduæ Mariæ Morales onuſtum fœtu mortuo geſtabat vterum, ac priùs ſepultum quàm natum anxia circumferebat. Irruerunt dolores partûs, at proles ſine motu exanimis, frigida, ponderoſa obſtabat naturæ conatibus, matremque vltimo vitæ diſcrimini pariter implicabat. Sic miſera per biduum ſuis colluctabatur angoribus, lentèque ſe mori ſentiens animam pœnitentiæ ſacramento expiarat. Iam vultu pallida diſtabeſcebat lethali bus deliquijs, omnis arteriarum pulſus interquieuerat, ſpes vitæ exciderat, quando afflicta Mater promptam è ſcriniolo chartam Roſæ effigie rudíter lineatam attulit moribundæ filiæ. Itum deinde in preces & lachrymas, & ecce in momento Anna mortuum puerulum, denique & ſecundas effudit, illicoque diſcuſſo periculo reſpirauit. Fœtus corpore grandiuſculus, cranio molli, pectuſculo flaccido, nigris pedibus iam cœperat membris extremis putreſcere, ac fœtorem exhalabat intolerabilem, extincturus indubiè matrem nî Roſæ imago ſubueniſſet.

Puellam Aethiopiſſam Mariam nomine in ædibus Didaci de Requena impetuoſiſſimus apoplexiæ defluxus totam à ſummo deorſum peruaſerat, neruis ſtupentibus brachia & crura immaniter palpitabant, iam à quatriduo loquela exciderat, ſenſus aberat, ac opinione medicorum vitæ vltima imminebat hora. Sed materfamilias paginam itidem chartaceam cui Roſæ imago inerat produxit, hac faciem infirmæ operuit, ſimulque Roſæ implorauit auxilium. Et en ſubitò conquieuit pedum manuũque diſtorta agitatio, ſurrexit reddita ſibi puella, comedit, totamque morbi vim euanuiſſe indicauit. Hanc ſacræ Imaginis virtutem admirans Didacus eiuſdem in ſe experimentum fecit. Sub dextro poplite dolorificus ipſi obduruerat humor, quo multùm impediebatur gradiendi

facultas? igitur illammet Rosæ imaginem dolori leniter imposuit, & ad primum attactum è vestigio se liberum sensit. Didaci coniux Apollonia non alio quàm isthoc simplicissimæ Imaginis cataplasmate stitit mordacissimum capitis stillicidium, quod sibi dentium ferè radices vtrimque eroserat. Eadem moniali Annæ Mariæ à IESV aduersùs diuturnos & acutissimos dentium dolores medicina fuit.

In Autumno anni 1630. Franciscus Gutierez Magan Hispalensis presbyter graui coxendicum dolore pressus, dum calidis emplastris nimiùm fidit, irritatum humorem descendere in dextrum pedem coëgit, vbi arthriticum quo laborabat cruciatum vehementissimè succendit; turgebant venæ, rubebat, ardebat tumida & dirè inflammata tibia, vt nec stragulum, nec lodicis tenue operimentum valuerit sustinere: & quia insimul cruenta dysenteria exhauriebat miserum, extrema Sacramenta petijt Medico annuente, nam actum esse de vita vterque persuasum habebat. Flagitauit æger vltimo suo solatio apportari ex S. Catarinæ Senensis Monasterio (:cui erat á sacris confessionibus:) pictam in tela Rosæ imaginem; alllatam iussit appendi intra lectuli sui conopeum, & attractis cortinis ita in præsenti effigie absentem Rosam affatus est: Virgo sancta & gloriosa, quæ tantum vales apud Altissimum quo beatè frueris, respice in me, qui si aliud de te numquam merui, saltim Genitricis tuæ sum Confessarius, illi vt in Monasterio ad sacrum habitum susciperetur opportunius adiutor fui, illius solemnem Professionem nigri veli benedictione autoraui. Tu ergo Sponsum tuum exora, vt mearum immemor culparũ me valetudini qua ipsi queã famulari restituat. His dictis magna vi at robustiori fide vtramq; supposuit manum tumenti tibiæ, & veniam præfatus vsque ad picturæ marginem subleuauit ægerrimum pondus; postque breuissimi contactus morulam demisit

lenè

lentè in culcitram ; & (: quod dudum non potuerat) placido ſopore per dimidiam horam quieuit. Euigilans hilari vociferatione accitis domeſticis pedem faſcijs euolutum oſtendit podagra, tumore, rubore vacuum, ſiniſtroque pedi nihil diſſimilem. Valetudo redierat integra, neque in poſterum ſæua arthritis Franciſco vt antea ſcipionis vſum imperauit.

Idem Franciſcus patrinus erat Ludouici Cortes filioli Marianæ de Sea. Hunc menſe Auguſto anni 1631. quinquennem puerum excoquebant febres, exanimabat pleuritis. Adhibitæ vnctiones, phlebotomiæ, cucurbitulæ, clyſteres, potiones magis puero obfuerũt, nam inde ſpuebat ore ſanguinẽ, dolebat coſtis, auribus, ſtomacho, iecinore. Intrauit Medicus Frãciſcus Ximenes, primoq; aſpectu indiſſimulãter paruulũ habuit pro deplorato. Superuenit Franciſcus Gutierez, allataq; Roſæ imagine præiuit ægro Ludouico verba quibus ſe Virgini efflictim commẽdaret. His quanto potuit conatu pronunciatis infirmum dulcis corripuit ſomnus hora circiter dimidia, quo diſcuſſo petijt admoueri ſibi propiùs ſacram Imaginem, quòd oſculo eam cuperet reuereri. Admotam innocenti baſio deuotè ſalutans illico recepit vires, ceſſauit pleuritis, euanuere febres, ac breui temporis ſpatio nulla alterius medicinæ ope perfectam recuperauit ſanitatem.

Catarina de Vera continuis viginti diebus atrociſſimos cerebri temporumque ſuſtinebat aculeos vt nec cibum nec ſomnum valens admittere breui putaretur mortis faucibus immigratura. Hoc Proregis Archiater, aliuſque Medicus Rocca ſentiebant. Itaq; peracta ſacra exomologeſi Franciſcum de Coloma presbyterum obnixè rogauit Catarina, tantiſper ſibi afferret quam domi ſuæ habebat Roſæ effigiem. Attulit, intraque lecti cortinas prope infirmam collocauit. Mox illa vt potuit reuerenter picturam deoſculans, dum ei ſucceſſiuè ceruicem,

tempora, vultum admouet, somnum (:quo III. ferè dierum hebdomadibus caruerat) cumque somno dolorum inducias, denique perfectam valetudinem attraxit à sacra Imagine.

Anna Maria de Torres non secus ac si torrem aut sudem ignitam cranio operiret, affligebatur acutis in capite doloribus: obtenebrabatur oculorum acies, pulsabant accensa tempora, videbatur ardere cœlum, neque mulier sat sui compos remanebat. Nihilominùs premente necessitate ceu conscia periculi hoc sapuit, vt omni alio medicamine omisso in sola Rosæ imagine medelam quæreret. Inuenit, ac præsentaneam quidem, nam vbi ectypon amplexa est capitique applicuit, repentè liberata est.

Anna de Herrera quantùm olim incredulitate obstinata pugnarat aduersùs Rosæ miracula, tantumdem postea explorato in semetipsa beneficio eorumdem tuba & buccinatrix fuit. Diu assueuerat gratias ac quotidiana prodigia quæ ad Virginis monumentum crebrescebant, aut contradicendo eludere, aut spernendo exsufflare. Sed correxit pertinacem nocturna in somnis visio: putabat horrisono terræmotu totam ab imis fundamentis euerti Limam, interque hos pauores vel inuita se Rosæ commēdabat præsidio, ac tanta quidem contentione vocis, vt de solo vociferandi conatu fuerit expergefacta. Tum verò patentibus oculis vidit Rosam (: quam ex visis hinc-inde imaginibus nouerat) in genua procubuam orare pro Vrbis suæ incolumitate. Dehinc Anna in Virginem animæquior, pristinumque errorem deprecata illius se protectioni religiosiùs commisit. Nec diu capillata occasio defuit. A sinistro tempore diuexabat Annam vehemens ac dolorosa defluxio quæ sensim adeo caput obtudit, vt per triduum somni expers de statu mentis se prolapsuram aduerteret, ni Rosa succurrere festinaret. Igitur huius arreptam Imaginem sinistro tempori bis terue induxit, mox

in

in ceruical recidens obdormiuit, ac media nocte euigilans omnem fugiſſe dolorem comperit.

De febribus id compertum eſt, ad Sacræ Imaginis tactum, imò conſpectum citiùs abſceſſiſſe, quàm fluat cera à facie ignis. Doctori medico N. de Rocca duodennis erat filiola Maria nomine: huic febres & papulæ denunciabant præmaturam mortis ſententiam, at eamdem reſcidit apportata Roſæ effigies, mox vt ſub ægræ conſpectum venerat. In *Panamà* P.Fr.Ioannes de Figueroa Ord. Prædicatorum ex indigeſtis ſtomachi putredinibus lethali correptus febri, totius vrbis Medicis deſperantibus extrema migrantium Sacramenta piè ſuſceperat, iamque moriturì lectulo circumfuſi Religioſi ſignum vltimi agonis vigiles exſpectabant, vt ſecundùm Ordinis ritum Deo & Cœlitibus abeũtem animam commendarent. Vno horum ſuggerente affertur Imago Roſæ ex Prioris cubiculo, quam vt æger aſpexit, vt impacto oſculo deuotè ſalutauit verticique reuerenter impoſuit, actutum ſenſit corroborari neruos, redire vires. Mox & ſepulchri mirificos pulueres vt cum iuſculo ebibit, totius indigeſti marcoris corruptam maſſam ſimul excreuit, inde febris deſtituta fomite vltro extincta eſt quando ægrum extinctura credebatur.

Alphonſo de Yta Monaſterij S.Catarinę Senenſis Limæ adminiſtratori vxor erat Maria de Aſpitia, quam duplici tertiana bullientem Medici extracto quinquies ſanguine alijſque præualidis euacuationibus penè exanimarant. Iam infirma cibi ſomnique incapax ad vltimum vitę marginem feſtinabat, ſed ſtitit præcipitem allata ex Monaſterio Roſæ effigies, quæ vt iuxta *Aſpiciam* aſpicienda in lectulo collocata fuit, eodem adnutu proſtrauit febres, erexit infirmã. Idem Philippo Aegidio tertiana duplici moleſtiſſimè aggrauato præſtitit chartacea Roſæ imago, ſub ipſo rigoris paroxyſmo capiti trementis impoſita. In por-

tu *Callao* Licentiatum Ioannem de Quisado continuis xl. diebus torrebant æstuosæ febres, neque ab humanis remedijs spes vlla reparandæ salutis affulgebat. Infertur decumbentis conclaui picta Rosæ effigies, quam Ioannes vt præuijs deuotis basijs capiti imposuit, pectorique fortiter adstrinxit, febrim extrusit, locumq; reduci valetudini statim cedere compulit.

Claudat historiam ipsa quæ Rosam genuit Maria de Oliua. Hæc pauculis diebus postquàm S. Catarinæ Senēsis Monasterium velanda intrarat, tota penè facie in erysipelatem deformiter exarsit; à naso vsque ad dextram auriculam ebullijt inflammatus tumor, inde per caput & maxillas oberrabat inquieti vlceris velox incendium, cui febris, dyspepsia stomachi, aliaq; cognata symptomata facile accesserunt. Sic afflicta per octiduum lecto decubuit, quotidianis tot morborum incrementis haud leuiter adtremiscens. Monasterij Præfecta vt Rosæ matrem amabat tenerrimè, sic febrientis mœsta periculo, dum nocte quadam stipata monialibus infirmam visitat, post dulces affatus sensim de apportanda Virginis benefica imagine quęstionem interiecit. Nec ægrè assensit ęgra, quin adductam lecto exciperet. Digressæ Moniales post horæ dimidium redierunt, videruntq; Mariam dulci sopore vinctam, at simul copiosissimo sudore madidam. Postridie lecto exiliens dum Missæ sacrificio interuetura ad Odæum properat, Præfectæ occurrit miranti ac sciscitanti cur & quò iret, præcipuè autem quì valeret. Hic fassa est Maria sibi dissuauiatâ pluries filiæ sacra Imagine obrepsisse somnum, at sub noctis gallicinio vigilem innatasse sudoribus; hinc tentato pulsu deprehendisse febrium absentiam, denique per faciem ducta manu nullum adusti tumoris palpasse vestigium, iamque se & integerrimè valere, & viuaciter esurire.

Aliud. Eidem Marię de Oliua iam velatæ angusta inter

ter

ter reliquas Nouitias obtigerat cellulæ, & hanc insuper sat incommodè occupabat ingens lecticæ ligneæ catasta ad modum armarij, quam optabat à pauimento altiùs subleuari & quatuor hypostylijs imponi, vt subtus caperet tres grandiores arcas, quæ cellulam aliàs reddebant multò angustiorem. Verùm & machinæ pondus obstabat ne fœmineis viribus attolleretur in hypostylia, & lata subiectæ crepidinis sponda, ne saltim loco quē semel insederat moueretur. Promiserat Isabella de Cataño Nouitiarū Magistra, se proxima quaq; die curaturam vt intromissis quatuor robustis mancipijs super dispositos lateres attolleretur moles, & laxaretur tam Maria quàm cellulæ importuna angustia. Verùm præuēnit decennis ancillulę pia diligentia, nā vidēs nouitiam Mariam iugiter affligi, eâ ad Chorum cum ceteris digressâ manum audacter admouit operi, & Rosæ opitulante effigie perfecit. Redijt à Choro Maria, videnſque machinam apposite eleuatam, & arcas sub ea commodissimè dispositas, obstupuit, capere non valens cui in toto Monasterio ad talia breuissimo tēpore peragēda sufficere vires & animus potuerint. Agnes (: id ancillulæ nomen erat :) liberè se solam peregisse totum professa est. Accurrunt moniales curioso spectaculo, iubetur edicere puella, rem tantam quibus tandem viribus effecerit. Respondit: ibidem se priùs ante pendulam Rosæ imaginem procubuisse in genua, postulasse auxilium & robur, demum se lecto qui cum catasta mouendus erat reuerenter imposuisse imaginem, mox facili conatu in partem retracta machinâ se quatuor illis locis ordinasse lateres, & denique in Rosæ nomine dorso fidenter subiecto ligneam ijs molem imposuisse, quam dum attollebat, putasse nō grauem machinam sed leuem paleam se portare. Mirabantur attonitæ moniales sub sacræ Imaginis valido præsidio id vnicam potuisse decennem puellam, quod vix quatuor robusti baiuli credebantur

tur ſine ſudore præſtituri; ſed creuit admiratio, quando Nouitiarum Magiſtra (: quæ iuxta in ſuo cubiculo, reliquis ad chorum euntibus remanſerat :) affirmauit, ſe vigilem ſub tanti operis vicino molimine ſtrepitum ne minimum quidem percepiſſe in tam alto dormitorij ſilentio. Rogauerunt Agnetem adſtantes, denuo ipſis præſentibus tentaret vires ſuas, num eleuandæ machinæ ſufficerent. Tentauit, ſed ac ſi montem tergore excepiſſet, conatu irrito ridiculoque mox laſſata deſtitit. Fas ſit & mihi, hic deſiſtere, dum tamen apis mellificæ (: Bernardi) verbis mellifluis Roſam alloquar Oliuę filiam, fauorum matrem: O ſtirps *Oliua fructifera in domo Dei vngens & lucens; fouens beneficijs, coruſcans Miraculis, fac nos eius qua frueris lucis ſuauitatiſque participes. O odorifera* ROSA, *in æternum ante Dominum germinans & florens, ſpargens vbique viuificum ſuauitatis odorem, cuius apud nos memoria in benedictione eſt, apud Superos præſentia in honore, da canentibus te tanta plenitudinis participatione non fraudari.* Denique *lætemur & exultemus, quia cæleſtis illa Curia ex nobis habet cui ſit cura noſtri, quæ ſuis nos protegat meritis, quos informauit Exemplis, Miraculis confirmauit.*

FINIS.

INDEX

INDEX CAPITVM

Cap.

MANTISSAE CAPVT PRIMVM.

Cap.

SPHALMATA TYPOGRAPHI GRAVIORA SIC CORRIGVNTOR.

Pag. 41.	lin. 29.	affixo	lege	affixa.
Ibid.	lin. 18.	conciaui	lege	cruciatui.
Pag. 93.	lin. 10.	laudere	lege	laudare.
Pag. 128.	lin. 26.	laxabat	lege	lassabat.
Pag. 140.	lin. 21.	consumer	lege	consumar.
Pag. 156.	lin. 32.	hac	lege	hæc.
Pag. 164.	lin. 16.	fororis	lege	sororis.
Pag. 170.	lin. 23.	immunitati	lege	immanitati.
Pag. 188.	lin. 5.	solitudinis	lege	solicitudinis.
Pag. 192.	lin. vltima	illa	lege	ille.
Pag. 195.	lin. 20.	seu	lege	sed.
Pag. 231.	lin. 18.	occurrisse	lege	accurrisse.
Pag. 232.	lin. 3.	religiosa	lege	religiosæ.
Pag. 233.	lin. 28.	abstrigillet	lege	obstrigillet.
Pag. 235.	lin. 22.	Vtrumque	*intersere*	vno.
Pag. 239.	lin. 14.	Virginis	lege	Virgini.
Pag. 240.	lin. 13.	Rosa	lege	Rosæ.
Pag. 244.	lin. 27.	artericarum	lege	arteriarum.
Pag. 248.	lin. 1.	intim	lege	interim.
Pag. 276.	lin. 9.	&	lege	at.
Pag. 286.	lin. antepenultima	daruam	lege.	paruam.
Pag. 334.	lin. 5.	prædierat	lege	prodierat.

Cetera beneuolus Lector aut excusabit aut emendabit.

PROTESTATIO AVCTORIS.

LEctor aduerte, vt si quæ in recensendis elogijs, ac gestis tantæ Virginis Sponsæ Christi hoc libello complexus fui ultra mores illius, ac vitæ sanctitatem, & Populorum erga eamdem obsequia, superantia vires humanas, quæ miracula videri possint, & ad futurorum præsagia, reuelationes, & alia beneficia in mortales collata quoquo modo trahi valeant; Illa tibi propono, vt nolim accipi tanquam ab Apostolica Sede examinata, & approbata, sed vt ea, quæ a sola authorum suorum fiat pondus obtineant; nec ideo aliam quàm humanam historiam sapiant. Quare etiam inhærendo Decretis fel. rec. Vrbani VIII. cum declarationibus ab eodem editis quoad venerationem, & cultum, firmiter testatum volo, me hisce lucubrationibus nolle quicquam venerationis aut cultus maioris eidem Virgini Rosæ tribuere, vel famam, aut opinionem sanctitatis eiusdem augere, nec illius existimationi aliquid adiungere, ullumque gradum facere ad futuram quandoque illius Canonizationem, aut miraculorum comprobationem, sed omnia à me relinqui in eo statu, quem hisce meis lucubrationibus seclusis per se obtinerent, non obstante quocumque longissimi temporis cursu. Hoc tam sanctè profiteor, quàm decet eum, qui Sanctæ Sedis Apostolicæ obsequentissimus filius haberi cupit, & ab illa in omni sua actione dirigi.

